T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HOCAOĞLU'NUN MİLLİ KÜTÜPHANE 06 YZ A 2580 NUMARADA KAYITLI MEVLİD NÜSHASI (METİN - İNCELEME)

MERVE GÜNEŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Erdem SARIKAYA

AĞUSTOS – 2023

YOZGAT

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HOCAOĞLU'NUN MİLLİ KÜTÜPHANE 06 YZ A 2580 NUMARADA KAYITLI MEVLİD NÜSHASI (METİN - İNCELEME)

MERVE GÜNEŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Erdem SARIKAYA

AĞUSTOS– 2023
YOZGAT

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve GÜNEŞ'in hazırladığı **"Hocaoğlu'nun Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 Numarada Kayıtlı Mevlid Nüshası (Metin-İnceleme)"** başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri gereğince 29/08/2023 Salı günü saat 17.00'de yapılmış, tezin onayına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZDİL

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Erdem SARIKAYA

(Danışman)

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Necmiye ÖZBEK ARSLAN

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun ……../……../….. tarih ve …… sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

……../……../……..

Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Merve GÜNEŞ

29/08/2023

ÖNSÖZ

Mevlid kelimesi doğum zamanı ve yeri olarak sözlüklerde geçmektedir. İslam kültüründe ise Hz. Muhammed'in doğumunu, hayatını, mucizelerini, ahlakını ve vefatını anlatan mensur ya da manzum eserler olarak değerlendirilmektedir. İslam edebiyatında çeşitli dillerde yazılmış mevlidler vardır. Mevlid türünün en önemli temsilcisi ise Süleyman Çelebi'dir. Onun yazmış olduğu eser, her dönemde Hz. Muhammed'i anma, doğum ve ölüm törenlerinde okunmuş ve günümüzde de okunmaya devam edilmektedir.

Çalışmamıza konu olan eser ise Hocaoğlu'na ait Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 numarada kayıtlı mevlid nüshasıdır. Amacımız daha önce üzerinde çalışılmamış bu nüshanın tam bir metin tespitini ve edebi tahlilini yapmaktır.

Bu çalışma süresince tecrübesi ve tavsiyeleriyle bana her anlamda yardımcı olan kıymetli hocam Doç. Dr. Erdem Sarıkaya'ya ve hayatım boyunca desteğini her zaman hissettiğim biricik aileme çok teşekkür ederim.

Merve GÜNEŞ

.../…/……

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HOCAOĞLU'NUN MİLLİ KÜTÜPHANE 06 YZ A 2580 NUMARADA KAYITLI MEVLİD NÜSHASI (METİN-İNCELEME)

MERVE GÜNEŞ

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. ERDEM SARIKAYA

İslamiyet'in kabulünden sonra mevlid metinleri edebiyatımızda önemli bir yer teşkil etmiş, Hz. Muhammed'in doğumu İslam dünyası için büyük önem arz ettiğinden her dönemde mevlid türünde eserler verilmiştir.

Klâsik Türk şiirinin gelişme devri olarak adlandırılabilecek XV. asrın başlarında Hocaoğlu isimli sanatkâra ait mevlid metni de bu eserlerden biridir. Birden fazla nüshası bulunan bu metnin tam nüshası günümüzde Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 numarada kayıtlıdır.Eserin daha önceden bilinen muhtasar nüshalarından hareketle metin değerlendirme çalışmaları yapılmış ancak bu tam nüsha üzerine metin tespiti ve edebî tahlil yapılmamıştır. Bu çalışma, Hocaoğlu'nun eserinin metin tespitini ve edebî açıdan incelemesini amaçlamaktadır.

Bu çalışmada ilk olarak mevlidin tanımı yapılmış, edebiyatımızdaki yeri ve önemi üzerinde durulmuş, bilhassa söz konusu eserin de yazılmış olduğu 15.yy edebiyatı özelliklerinden bahsedilmiş ve mevlid metinlerinden söz edilmiştir. Daha sonra Hocaoğlu'nun sanatı ve edebi kişiliğine yer verilmiştir. Metin şekil ve muhteva yönüyle incelenmiş daha sonra metnin transkripsiyonlu yazımına geçilmiştir. Aynı zamanda metnin dil içi çevirisi de yapılmıştır.

2023, ix + 623 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Hz. Muhammed, Mevlid, Hocaoğlu, 15.yy Türk edebiyatı

ABSTRACT

MASTER THESIS

HOCAOĞLU'S COPY OF MEVLID REGISTERED AT NATIONAL LIBRARY 06 YZ A 2580 (TEXT-REVIEW)

MERVE GÜNEŞ

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. ERDEM SARIKAYA

After the acceptance of Islam, mawlids play an essential role in Turkish literature. The prophet Muhammad's birth has great importance in the Islamic world, so mawlids were created every period.

The mawlid of the artist named Hocaoğlu at the beginning of the XV century, which can be called the development period of classical Turkish poetry, is one of these works. The full copy of this text, which has more than one copy, is currently registered at the National Library 06 Yz A 2580. Text evaluation studies were carried out based on the previously known concise copies of the work, but no text determination and literary analysis were made on this copy completely. This study aims to determine the text of Hocaoğlu's work interms of literature.

In this current study, the mawlid was defined, and its place and importance in Turkish literature were emphasized. Especially the features of the 15th-century literature in which the aforementioned work was written, and the mawlid texts were emphasized. Later, Hocaoğlu's art and literary personality were examined. The text was examined in terms of form and content, and then the transcription of the text was started. Lastly, an intralingual translation of the text was constructed.

2023, ix + 623 Pages

Keywords: Hz. Muhammed, Mevlid, Hocaoğlu, 15th century Turkish literature

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAY SAYFASI ii

TEZ BEYANI iii

ÖNSÖZ iv

ÖZET v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ ix

1. GİRİŞ 1

1.1. Mevlid'in Tanımı 1

1.2. İslami Türk Edebiyatında Mevlid 3

1.3. 15. yy. Türk Edebiyatı 5

2. HOCAOĞLU KİMDİR? 7

2.1. Hocaoğlu Mevlidi Hakkında Bilgiler 7

2.2. Hocaoğlu ve Sinanoğlu Benzerlikleri 8

3. HOCAOĞLU MEVLİDİ'NİN İNCELENMESİ 11

3.1. Dış Özelliklerin İncelenmesi 11

3.1.1. Dil Özelliklerinin İncelenmesi 11

3.1.1.1. Eklerin Yazımı 11

3.1.2. Vezin ve Özellikleri 12

3.1.3. Kafiye ve Redif 13

3.1.4. Edebi Sanatlar 14

3.1.5. Arkaik Kelimeler 19

3.2. İç Özelliklerin İncelenmesi 20
3.2.1. Mevlidin Bölümleri 20
4. MATERYAL VE METOT 28
4.1. İncelenen Nüshanın Özellikleri 28
4.2. Transkripsiyon Metodu 28
4.3.Transkripsiyon Alfabesi 28
4.4. Metin ve Diliçi Çevirisi 29
5. BULGULAR 620
6. SONUÇ 621
7. KAYNAKLAR 622

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	**Açıklamalar**
A.	: Milli Kütüphane nu. Yz. A 2580
Hz.	: Hazreti
M.	: Abdullah Uçman Hususi Kütüphanesi
vb.	: Ve benzeri
S.	: Sayfa
yk.	:Yaprak

1. GİRİŞ

İslamiyet'in kabulü ile birlikte Türk Edebiyatı'na dair yeni edebi türler ortaya çıkmıştır. Bu türlerin en başında da mevlidler gelmektedir. Mevlid kelimesi sözlükte "doğma, doğum yeri ve doğum zamanı" manalarına gelir. Edebiyatımızda da Hz. Muhammed'indoğumunu, çocukluğunu, mucizelerini, miracını, vefatını kısaca hayatını anlatan eserlere verilen isimdir. Türk Edebiyatı'nda mevlidin özel bir yeri vardır. Her dönemdepeygamberimize duyulan büyük sevgi ve hürmet, müelliflerin bu türde daha fazla eser vermelerine sebep olmuştur.

Bu önemli eserlerden biri de bu tezin konusu olan Hocaoğlu'na ait Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 Numarada Kayıtlı Mevlid'dir. Klâsik Türk şiirinin gelişme devri olarak adlandırılabilecek XV. asrın başlarında Hocaoğlu isimli sanatkâra ait mevlid metninin tam bir nüshası günümüzde Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 numarada kayıtlıdır. Eserin daha önceden bilinen muhtasar nüshalarından hareketle metin değerlendirme çalışmaları yapılmış ancak bu tam nüsha üzerine metin tespiti ve edebî tahlil yapılmamıştır. Bu çalışma, Hocaoğlu'nun eserinin metin tespitini ve edebî açıdan incelemesiniamaçlamaktadır.

1.1. Mevlid'in Tanımı

Mevlid, Arapça "v-l-d'' kökünden türetilmiştir. Sözlükte doğma, veladet, bir zatın doğduğu zaman, efendimizin veladeti şerifeleri olarak tanımlanmaktadır (Şemseddin Sami,2007).

Fasih Arapça 'da 1.Mimli mastar olarak "doğmak'' "doğurmak'' anlamlarına gelir. 2.Zaman ismidir. Milâd kelimesinin Hz. İsa'nın doğum zamanını ifade etmesi gibi mevlid kelimesi de Hz. Muhammed'in dünyaya geliş zamanını ifade eder (Bakırcı, 2003).

Mevlid sözcüğü daha önce "doğum günü" ve "doğum yeri" manasında zaman ve yer adı şeklinde ifade edilmiştir. Zamanla anlam itibariyle kapsamı genişlemiş ve Hz. Muhammed'in dünyayı teşriflerini, doğum vaktini, doğduğu mekânı, yaşamını, savaşlarını, mucizelerini, ahlakını, ölümünü konu edinen yapıtları veya bu yapıtların okunduğu merasimleri ifade eden bir mefhum olmuştur (Alyılmaz, 2010).

Türkçe olarak ifade etmek gerekirse de Hz. Muhammed'in doğumu sebebiyle yapılan törenlerde okunan manzum şiirler olarak tanımlayabiliriz. Bu noktada Süleyman

Çelebi'nin kaleme aldığı Vesîletü'n-Necât adlı Mevlid bu törenlerin en fazla tercih edileni olmaktadır (Köksal, 2011).

Hz. Muhammed'in dünyaya geliş tarihi olan Rebiyülevvel ayının 11 ve 12. gecesi kutlu gece olarak kabul edilmiş ve her yıl bu önemli gece yaklaştığında törenler düzenlenmiş, mevlidler okunmuş ve peygamberin üstün özelliklerinden bahsetmek bir gelenek haline gelmiştir.

Mevlid kelimesi halk arasında sıkça "mevlut" olarak kullanılmaktadır. Bu haliyle kullanımı Arapçada "yeni doğmuş çocuk" anlamına geldiği için bu kullanım hatalı olmakla beraber kelimenin söylenişinin "mevlid" şeklinde olması gerekmektedir (Aksoy, 2007).

Bu kelime, zamanla Hz. Muhammed'in doğumu sebebiyle organize edilen ''anma etkinlikleri'' için de kullanılmış ve ilerleyen zamanlarda sadece bu törenleri ifade eden bir kavram haline gelmiştir. Hz. Peygamber'in vefatının ardından kendisinin hayatından ve üstün özelliklerinden bahsetmenin gelenek haline geldiği toplantılar yapılmıştır. Mekke'deki bu ilk törenlerin devamında Mısır'da Şiiliğin İsmailiyye koluna bağlı olan Fatımiler tarafından o dönemde Hz. Fatıma ve Hz. Ali için buna benzeyen törenlerin yapıldığı bilinmektedir. Bu törenlere halkın katılımı söz konusu olmamış, kutlamalar daha çok saray çevresinde yapılmıştır. Çok daha fazla insanın katılımıyla yapılan törenlere ise, 1207 senesinde Ebu Said Muzafferüddin Gökbörü döneminde rastlanmaktadır. Osmanlı Devleti'nin sosyal hayatında bu törenlerin 1603 yılından itibaren daha resmi bir şekilde icra edildiği görülmektedir. Medine'de yapılan bu törenler için hazineden özel bir para ayrılması da söz konusu olmuştur (Canım, 2016).

Mevlidler, Arap edebiyatında çok görülmemekle beraber Türk ve Arap edebiyatında özel bir yeri vardır. Hz. Muhammed'in doğumu öncelikli olmak üzere, hayatını, mucizelerini, savaşlarını, hilyesini, ahlakını ve vefatını övgü dolu bir üslupla anlatan metinlerdir. Manzum siyer olarak da adlandırılabilir. Bu eserlerin kaleme alınma sebebi ilk olarak Hz Muhammed'in doğum günü vesilesiyle yapılan törenlerde okunmasıdır. Bu tür, ufak farklılıklar arz etmesiyle beraber mesnevi yazım şekline uygun ve ilk olarak münācāt ve en sonda da dua bölümünü içermektedir. Bunun yanı sıra, Hz. Muhammed'in vilâdeti (doğumu), risâleti (peygamberliği), mirâcı (göğe yükselişi) ve rıhleti (vefatı) ortak konular olarak söylenebilir. (Canım, 2016)

Mevlidler muhteva bakımından bazı farklılıklar göstermekle birlikte genellikle münacat ile başlar, peygamberin dünyaya gelişi, hayatı, peygamberlikle müjdelenmesi, yaşadığı

zorluklar, miraç hadisesi, vefatının anlatılmasıyla devam eder ve nihayetinde dua bölümü ile sona erer. Mevlid metinlerinin kaleme alınış amaçlarından biri de halkın anlaması ve idrak etmesi olduğu için genellikle açık ve anlaşılır bir dille yazılmışlardır. Mevlid metinleri eskiden günümüze kadar Türkler için önemli bir anlam ifade etmektedir.

Elbette sadece Türkçe değil, Rumca, Tatarca, Arnavutça, Boşnakça, Çerkesçe ve daha pek çok dillerde de mevlidler kaleme alınmıştır (Okiç, 1975). Ayrıca çeviri yoluyla yazılan mevlid eserlerinin miktarı da oldukça yüksektir. Bu noktada Süleyman Çelebi'ye ait mevlid en güzel örneklerdendir. Zira Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i farklı dillere çevrilmiştir. Bu durum eserin kaleme alındığı dönemden başlamış günümüze kadar devam etmiştir. (Aksoy, 2007).

1.2. İslami Türk Edebiyatında Mevlid

İslam edebiyatında mevlid metinleri şüphesiz önemli bir yer tutar fakat Türk edebiyatındaki yeri hem nicelik hem de nitelik bakımından oldukça zengindir. Edebiyatımızda yazıldığı bilinen yaklaşık olarak 200 mevlid metni bulunmaktadır. Tespit edildiği üzere söz konusu mevlid metinlerinin bazılarının Süleyman Çelebi'nin eserine çokbenzediği, bazılarının yer yer farklılıklar gösterdiği diğerlerinin ise tamamen farklı olduğu söylenmektedir (Aksoy, 2007). Osmanlı devletinde mevlidin hususiyet arz etmesi Süleyman Çelebi'nin meşhur Mevlid'ini kaleme aldığı 812 yılından sonra olmuştur. III. Murad devrinden sonra Osmanlı'ya girmiştir. (Pekolcay, Türkçe Mevlid Metinleri, 1980)

Türk Edebiyatı'nda yazılan biyografi eserleri ve tezkireler incelendiğinde mevlid yazmış birçok ismin olduğu görülmektedir. Aynı şekilde mevlid eserlerinin bulunduğu kütüphaneler tarandığında müellifi belli olan ya da olmayan birçok mevlid metniyle karşılaşmak mümkündür. (Mazıoğlu, 1974)

Kuşkusuz Türkler için bu türün ayrı bir yeri söz konusudur. Hz. Peygamber'in doğum günü olan Rebįül-evvel ayının 12.gecesi olmak üzere, sünnet, okul hayatı, askerlik, evlilik, adak, hacca gidiş ve bununla beraber önemli geceleri ve günleri değerlendirmek gibi çeşitli sebeplerle bu törenlerde okunmuş ve günümüzde de okunmaya devam etmektedir. (Canım, 2016)

Türk örf ve adetlerinde mevlidlerin ilahîlerle ve musiki makamlarla beraber okunması, bu törenlerde sadece sözlere değil, ahenk ve sese de önem verildiğini, Türk hayat ve inanışlarına dair zenginlikler barındırdığını göstermektedir. (Banarlı, 1963)

Edebiyatımızdaki mevlidlerin en bilineni ve en fazla okunanı Süleyman Çelebi'ye ait Vesilet'ün Necat'tır. Bu kıymetli eser doğum, ölüm ve düğün merasimlerinde herkes tarafından her dönemde okunmuş, sevilmiş ve müellifleri bu konuda daha fazla eser vermeye yöneltmiştir. Edebiyatımızda iki yüz civarında, çoğu mesnevi tarzında yazılmış mevlid vardır. Bu eserlerle alakalı yapılan çalışmalar yazılan mevlidlerin bir bölümünün Süleyman Çelebi'nin yapıtına aynen benzediğini, bir bölümünün bazı noktalarda farklılık gösterdiğini, diğerlerinin ise oldukça farklı olduğunu ifade etmiştir. (Pekolcay, Necla, 1993) Edebiyatımızda Süleyman Çelebi'den başka mevlid eserleri kaleme alan şairler de vardır. Bu mevlid metinlerinin en önemlilerinden birisi de Şemseddin Sivasi (ö.1006/1597)'nin ve Hamdullah Hamdi'nin mevlididir. (Aksoy, 2007).

Edebiyatımızda mevlid metinlerinin sayısının 200 kadar olduğu söylenilmektedir fakat bu metinlerin hepsine henüz ulaşılmamıştır. Bu mevlid metinlerinden en önemlilerinden birisi de Ahmediye'dir. Bu eser Hamdullah Hamdi'ye aittir ve özellikle dil ve edebiyat açısından edebiyatımızda kıymetli bir yere sahiptir. 1495'te yazılmıştır ve daha sonra yazılan mevlid eserlerine örnek teşkil etmiştir. (Canım, 2016)

Mevlid metinlerinde öncelikle Hz. Muhammed'in dünyaya gelişi (veladet) üzerine vurgu yapılmakta daha sonra başta miraç olayı başta olmak üzere mucizelerinden bahsedilmekte ve daha sonra da dünyadan ayrılışı konu edilmektedir. Bu eserlerin neredeyse tamamı ehl-i sünnet üzerine yazılmış, yer yer hadis, ayet telmih ve iktibaslarla kuvvetlendirilmiştir. Mevlidlerde genellikle Allah'ın birliği, Allah'a yakarış ve peygambere övgü ile başlanmaktadır. Daha sonra Nur-ı Muhammedî'den söz edilerek doğum anı anlatılmakta ve vefatı konusu ele alınmakta ve dua (Hz. Peygamberlere, yazara ve eseri okuyana) bölümü ile sona ermektedir (Aksoy, 2007).

Peygamberimizin dünyaya gelişi alemlere rahmet olarak benimsendiği için bu türün en kıymetlisi ve öncüsü olan Süleyman Çelebi'nin eseri, halk kültürümüzde eski yüzyıllardan beri doğum, ölüm, düğün gibi önemli gün ve gecelerde "Mevlid'' ismiyle zikredilerek okunmuş, dinlenmiş ve hala dinlenmeye devam etmektedir. Bu eserlerin birçoğu manzum olarak kaleme alınmış ve genellikle aruzun "fâilâtün / fâilâtün / fâilün" kalıbı kullanılmıştır. Mevlidler genellikle 600-1200 beyit civarındadır ve mesnevi tarzda yazılmıştır. Hz. Muhammed'e beslenen büyük sevginin bir ürünü olan mevlidler, Müslüman toplumlar tarafından bilhassa peygamberin doğumunu anmak ve kutlamak için okunmakta ve bu özel görev Mevlidhan ismi verilen kişiler tarafından icra edilmektedir.

1.3. 15. yy. Türk Edebiyatı

Bu dönem Türk tarihi için önemli bir dönemdir. Türklerin Anadolu'daki hakimiyeti Ankara savaşında Yıldırım Beyazıt'ın Timur'a yenik düşmesi ve Timur'un Anadolu topraklarını ele geçirmesiyle tehlikeye girmiştir. Timur'un kısa bir zaman sonra Anadolu topraklarını terk etmesiyle bu kez kardeşler arasında taht kavgaları başlar ve fetret devri denilen o sıkıntılı süreç ortaya çıkar. On yıl boyunca süren bu sıkıntılı sürecin sonunda Çelebi Mehmet kardeşlerine üstünlük kurarak tahtı ele geçirir ve fetret devri sona ermiş olur. Bundan sonraki süreçte Rumeli toprakları Türkleşmeye ve müslümanlaşmaya başlar. Osmanlı devletinin imparatorluk hüviyetini kazanmaya başladığı bu dönemde Anadolu'daki kültür merkezleri de özelliklerini aynen korumaya devam eder (Mengi,2016).

Bu yıllarda Osmanlı Devleti yükselişine devam ederken, Türk Edebiyatı'nda Arapça ve Farsçanın etkisi büyük ölçüde hissedilmeye başlanmıştır. Manzum ve mensur şekilde yazılan pek çok eser bu iki dilin etkisiyle bilhassa estetik anlamda büyük gelişme göstermiştir. Özellikle aruz ile yakalanmaya çalışılan ahengin de etkisiyle 15.yy'dan itibaren şairleri Arapça ve Farsça eserler yazmaya daha çok itmiştir. Bu noktada şiirimiz buyüzyıl itibarıyla büyük bir gelişim dönemine girmiş, divan şiirinin zirve noktasının temelleri atılmıştır. Bu yüzyılda divan şiiri çerçeve itibarıyla klasik edebiyat hüviyetikazanmaya başlamıştır. Şiirde Arapça ve Farsça kelime kadrosunun genişlemesiyle Türkçe kelime kullanımı da azalmaya başlamıştır. Bu değişim içerik itibariyle de kendisini hissettirmeye başlamış, İslam kültürünün de etkisiyle halk kültürü ile harmanlanmış bir muhteva bütünlüğü görülmeye başlanmıştır. (Eroğlu, 2014)

Bu dönemde Osmanlı devleti hükümdarları, dönemin şair ve alimlerini korumuş, teşvik etmiş, özellikle sultan 2.Murat birçok büyük şair ve sanatkarın yetişmesine ve gelişmesine hizmet etmiştir. Dönemin sanatkarlarını sarayında toplamış, ödüllendirmiş, birtakım eserleri tercüme ettirmiştir. Bu dönemde gelişme gösteren mevlid türünün en önemli ürünü olan Süleyman Çelebi'nin yazdığı Vesîletü'n-Necât, o dönemden günümüze kadar halk arasında okunmaya devam etmiş, bestelenmiştir. Hem kendi döneminde hem dekendisinden sonraki yüzyıllarda yazılan mevlidler bu nadide eserden etkilenerek oluşturulmuş hatta esere birçok nazire de yazılmıştır (Köprülü, 1980).

Bu çalışmaya konu olan mevlid de bu eserlerden biridir. Hocaoğlu da eserini yazarken Süleyman Çelebi'nin mevlidinden etkilenmiş hatta birçok beyit hem mana hem şekil bakımından oldukça benzer şekilde kurulmuştur.

2. HOCAOĞLU KİMDİR?

Hocaoğlu adlı şairin nerede ve ne zaman doğduğu, hangi işlerle meşgul olduğu, ömrünü nasıl geçirdiği tam olarak bilinmemektedir. Eserlerinden 15.yy'da yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmaya konu olan Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 numarada kayıtlı mevlid nüshasında da isminin Hocaoğlu, Sinanoğlu, Sinanoğlu Z'aifi, İbn-i Sinan gibifarklı kullanımlarını görmek mümkündür. Necla Pekolcay şairin mevlid eserinin Raif Yelkenci nüshasında 883/1478 tarihinin kayıtlı olduğunu belirtmiştir (Pekolcay, Türkçe Mevlid Metinleri, 1980). Köksal (2011), Külekçi (1999), Tolasa (1982) da bu mevlidi 15.yy'da yazılan Mevlidlere dahil etmişlerdir. Fatih Köksal "Türk Edebiyatında Mevlidler'' başlığı ile yayınlamış olduğu makalede şairin bu eseri 884/1479'da yazmış olduğunu söylemekte ve Sinanoğlu'nu 15.yy. şairleri arasında göstermektedir.

Ümįzü'l-Müznibįn adlı eserde bu teze konu olan nüshanın Hocaoğlu'na ait bir metin olarak yorumlandığı ve 21b, 24b, 56a sayfalarında Sinanoğlu ismi geçtiği ve bu nedenle Sinanoğlu ile Hocaoğlu'nun aynı şair olma ihtimalinin göz önünde tutularak değerlendirildiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda Sinanoğlu'na ait nüsha tavsifleri 21 adet olarak beyan edilmiştir (Uçman, 2013). Bütün bu bilgiler ışığında şimdiye kadar tam bir çözümlemesi yapılmamış Milli Kütüphane 'de Yz A2580 numarada kayıtlı, 1218/1803-4 tarihinde istinsah edilmiş, 58 yaprak, 21 satır ve harekeli nesih olan bu yazma nüsha bu tezde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2.1. Hocaoğlu Mevlidi Hakkında Bilgiler

İncelemesi yapılan nüshada şairin farklı isimlerini farklı beyitlerde kullandığı görülmektedir. Bu isimler şunlardır:

Hocaoğlu:

Bu çalışmanın esas konusu olan isim Hocaoğlu (Hāceoglı) ismidir. 15.yy. kaynaklarında Hocaoğlu ve Sinanoğlu isimli iki farklı şairden söz edilmektedir ve bu iki şairin mevlidlerinin yazılış tarihleri aynıdır (883/1478) (Köksal, 2011). Fakat bu noktada Uçman'a göre bu iki şairin aynı kişi olabileceği ihtimali daha kuvvetlidir. Zira kendisi Sinanoğlu Mevlidi adlı eserinde, aynı yıl içinde aynı türde ve aynı hacimde iki farklı eserin, iki farklı şair tarafından yazılmış olma ihtimalinin ne derece mümkün olabileceğinin üzerinde düşünülmesi gereken bir durum olduğunu ifade etmektedir.

(Uçman, 2013) Ayrıca “Hocaoğlu’’ kullanımının altı farklı kütüphanedeki nüshada da geçtiğini ifade edilmektedir. (Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi’nde bulunan 9 numarada (yk. 97b), Milli Kütüphane Yz A 2578 (yk. 77a, Yz A 8827 (yk. 70a), Süleymaniye Kütüphanesi, Kasidecizade Süleyman Sırrı Bölümü 418 numarada (yk. 70a) ve Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi’nde 192 numarada (yk. 82a)

Bu isim incelediğimiz nüshada 2327.beyitte geçmektedir.

Sinanoğlı Za’įfį:

İncelediğimiz nüshada bu isim 70.beyitte geçmektedir.

Sinanoğlu:

Bu kullanım incelediğimiz nüshada beş beyit içerisinde geçmektedir.

70, 121, 756, 771, ve 1493. numaralı beyitlerde bu isim geçmektedir.

İbn-i Sinân:

Bu çalışmaya kaynaklık eden nüshada 883. beyitte bu isim kullanılmıştır.

2.2. Hocaoğlu ve Sinanoğlu Benzerlikleri

Sinanoğlu’na ait bu mevlidin birçok nüshası bulunmaktadır. Teze konu olan nüshadaki beyitlerle, Abdullah Uçman’a ait olan Sinanoğlu’nun Ümizü’l-Müznibîn adlı eserdeki beyitlerin benzerliklerinin gösterilmesine tezin bu bölümünde yer verilmiştir.

1. M.30 ve A.88 ‘deki beyitlerde Allah’a ve O’nu sevenlere hizmet etmenin şairi mutlu edeceği ve bunu için dua ettiği görülmektedir. Üzerinde çalıştığımız nüshaya ait beyitte M.30’da “hizmetine’’ yakın olmayı, diğer eserde A.88’de ise “hazretine’’ (kendisine) yakın olmayı istemiştir.

2. M.17’de “makbul’’ ve A.75’te “yohsul’’ kelimeleri seçilmiş, benzer beyitlerde de Hz. Yusuf’u gören yoksul ya da fakir, yöneten ya da yönetilen fark etmeksizin herkesin kendisine hayran olduğu ifade edilmektedir.

3. Buradaki beyitlerde sadece ikinci mısralarda M.34’de “ben’’ A.93’de “iş’’ kelimeleri farklı olarak yazılmış olup şair bu beyitte merhamet istemektedir.

4. Peygamberin mucizelerinin defalarca kez görüldüğünü anlatan beyitlerde “oldı’’ kelimesi M.67’de önce A.130’da ise sonra yazılmıştır.

5. Hz. Peygamber'in sevgisini istediği ve Allah'a yalvardığı bu beyitlerde M.69'da "bize kıl'' A.132'de ise "ben kula'' şeklinde ifade edilmiştir.

6. Buradaki benzer beyitlerde M.139'da "bizim'' zamiri A.199'da ise "iş bu'' işaret sıfatı kullanılmıştır. Onun dışında beyit tamamen aynıdır.

7. Halime ananın rüyasının anlatıldığı bu beyitlerde ise M.199'da "can'' ismi A.260'da "han'' ismi kullanılmıştır.

8. Buradaki beyitler de neredeyse aynı olmakla birlikte M.218'de "yüz yıl ola'' A.280'de "yüz bin yıl ola'' şeklinde yazılmıştır.

9. Buradaki beyitlerde "içine'' ifadesi geçmektedir ve M.254'de "içre'' ve A.303'de "içine'' şeklinde ifade edilmiştir.

10. Hz. Peygamberin kardeşleriyle hayvan otlatmaya gittiği bölüme ait bu benzer beyitlerde zamirler M.338'de "olarıñla'' A.370'de "anuñla'' şeklinde kullanılmıştır.

11. Dedesinin Hz. Muhammed'i gördüğü bu beyitlerde ise M.396'da "kaldı hayran'' A.427'de "oldı hayran'' şeklinde ifade edilmiştir.

12. Kıskançlığın yüreğini dağladığının anlatıldığı bu beyitlerde M.406'da "ciğerin'' A.445' de ise "yüreğin'' şeklinde iki farklı kelime kullanımı vardır.

13. Şairin Allah'a yalvardığı bu beyitlerde ilkinde nida ifadesi olarak M.635'de "ya Rab'' A.722'de "iy şah'' ifadesi yer almaktadır.

14. Hasan ve Hüseyin'in Ebu Cehil 'in oğlunu gördükleri bu beyitte de M.853'te redif olarak "tururlar'' A.957'de "kim'' kelimeleri kullanılmıştır.

15. Bu iki beyit benzer olmakla birlikte beyitlerin sonunda M.1077'de "dikerler/ekerler'' A.1197'de ise "bunlar'' kelimeleri vardır.

16. Bu beyitlerin iki mısrası da aynı olmakla beraber A.'da ilk beyitte "atası'' A.1283'da ilk beyitte "babası'' ikinci beyitte ise M.1154'de "ne'' kelimesi fazladan yazılmıştır.

17. Buradaki benzer beyitlerde ilk mısralar aynı olmakla beraber ikinci mısralar farklıdır. M.2295'de "onların nurlu yüzleri için'' ifadesi yer alırken A.2344'de "cennetteki nimetler için'' ifadesi yer almaktadır.

Metnin İmlası:

Bu teze konu olan nüshanın da kendine özgü birtakım özellikleri söz konusudur. Çalışmamız sırasında metin günümüz Türkçesi'ne aktarılırken yazıldığı dönem olan Eski

Anadolu Türkçesi dil özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Metin içerisinde bazı eklerin yazımındaki yanlışlıklar harekelerin yazılışından dolayıdır. Bu noktada metin okunurken metnin kendisi ve harekeler esas kabul edilmiştir. Metin imlasına dair tespitler ayrı başlıklar altında bu bölümde incelenmiştir.

1. Eklerin yazımındaki farklı kullanımlar hareke sebebiyledir. Aşağıda bununla ilgili örnekler verilmektedir.

90.beyitte örneği vardır.

2. Yazma nüshada boş bırakılan kelimeler de vardır.

281.beyitte örneği vardır.

3. Metinde kafiye ve redif noktasında da bazı hatalar mevcuttur. Bu hatalar aşağıdaki beyitlerde gösterilmiştir.

678.beyitte örneği vardır.

4. Farsça önekler yazılırken araya "-" işareti konulmuştur.

20.beyitte örneği vardır.

5. Atıf vavları görevine, ses uyumuna ya da harekesine göre ı/i/u/ü şeklinde gösterilmiştir.

170.beyitte örneği vardır.

6. Bazı Farsça birleşik ad sıfatların arasına "-" işareti konulmuştur.

1430.beyitte örneği vardır.

7. Bazı Farsça terkipler hareke ve se uyumuna göre ı/i/u/ü şeklinde okunmuştur.

93. beyitte örneği vardır.

3. HOCAOĞLU MEVLİDİ'NİN İNCELENMESİ

3.1. Dış Özelliklerin İncelenmesi

Bu bölümde Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 numarada kayıtlı mevlid nüshasının dış özellikleri incelenmiştir.

3.1.1. Dil Özelliklerinin İncelenmesi

Dil özellikleri Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri esas alınarak incelenmiştir.

3.1.1.1. Eklerin Yazımı

İsim Çekim Ekleri:

Bu bölümde metnin isim çekim eklerine yer verilmiştir.

İlgi Durum Eki (Genetif Eki):

Eski Anadolu Türkçesi ilgi durum ekleri olan nın-nin-nun-nün şeklinde kullanılmıştır.

İyelik Ekleri:

Metinde iyelik ekleri ün-un-ın-in şeklinde görülmektedir.

Belirtme hali:

Metinde belirtme hali eki + (n)ı şeklinde geçmektedir.

Yönelme Hal Eki:

Eserde +(y)A şeklinde kullanılmış olup Eski Türkçede +gA şeklinde kullanılan hali de eserde vardır.

Vasıta Hal Eki:

Eski Anadolu Türkçesi'nde ile +le / +la hem de (I)n şeklinde kullanılmış olup metinde de bu şekilde ifade edilmiştir.

Yön Gösterme Eki:

Eski Anadolu Türkçesi'nde olduğu gibi eserde de +Aru şeklinde kullanılmıştır.

Eşitlik Durumu:

Eşitlik hali Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi +CA olarak ifade edilmektedir.

Yapım Ekleri:

İsimden İsim Yapan Ekler:

+acuk:

Esi Anadolu Türkçesi'nde günümüz Türkçesinde olduğu gibi küçültme eki olarak ifade edilmiştir.

+CAk:

Sıfat fiil ve zarf fiil olarak kullanılmıştır.

+suz:

Yoksunluk eki olarak kullanılmıştır.

Fiilden İsim Yapan Ekler:

Eserdeki fiilden isim türeten ekler -a, +gü, +Im ekleriyle sağlanmıştır.

3.1.2. Vezin ve Özellikleri

Metinde en sık kullanılan kalıp mefāīlün/ mefāīlün/ meūlün olmuştur. Metinde bazı bölümlerde gazel parçaları da bulunmaktadır. Eserde kullanılan vezinler aşağıdaki gibidir.

1. Mefāīlün / mefāī lün / feūlün

2. Mefāīlün / mefāīlün / mefāīlün

3. Fāilātün / fāilātün / fāilün

4. Mefāīlün / mefāīlün / mefāīlün / mefāīlün

5. Fāilātün / fāilātün / fāilātün / fāilün

Eserdeki Aruz Özellikleri:

Klasik şiirimizde ahengi sağlayan en önemli unsur kuşkusuz aruz veznidir. Bu sistem, mısradaki hecelerin kısa (kapalı) ve uzun (açık) okunuşunu temele alan bir sistemdir. Türk dilinde uzun ünlülerin yer almayışı daha çok Arapça ve Farsça kelimelerin seçilmesine sebep olmuş, Türkçe kelimeler kısmen arka planda kalmıştır. Bu sebeple aruz vezni uygulanırken kısa (kapalı) heceyi uzun (açık) okumak ya da tam tersi uzun (açık) heceyi kısa (kapalı) okumak bir aruz kusuru sayılmıştır. (Pala, 2014)

İncelenen metinde de bilhassa Arapça, Farsça kelimelerin ve tamlamaların kullanıldığı beyitlerde bu duruma rastlanmaktadır. İncelemenin bu bölümünde bu aruz özelliklerine ve aruz kusurlarına yer verilmiş, bu durum metinden beyitlerle örneklendirilmiştir.

İmâle:

Arapça bu kelime 'uzatma, çekme, bir tarafa eğme' anlamına gelmektedir. Vezne uyması sebebiyle açık olan heceyi kapalı okumaktır. Aruz vezninde kısa ve uzun olarak iki çeşit imale yapılmaktadır (İpekten, 2019).

1670. beyitte "cismüne'' kelimesindeki "ne'' ve devamındaki "u'' sesi vezin gereği kapalı okunmalıdır.

787. beyitte "otursa'' kelimesindeki "sa''hecesi vezin gereği kapalı okunmalıdır.

Med:

İki kısa hecenin arasında bir uzun hece bulunması gerektiği zaman sonu bir uzun ünlü ve bir ünsüzle biten heceyi imaleden daha uzun olarak okunmasıdır. (Pala, 2014)

1208. beyitte Vezin gereği "zâr'' kelimesi medli okunmalıdır.

Zihaf:

Kelime olarak zorla yürüme, gerçekten uzaklaştırma manası taşımaktadır. Aruz ölçüsünde uzun okunması gereken hecelerin kısa okunmasına zihaf denmektedir. Uzun heceleri olan Farsça ve Arapça sözcükleri doğru aruz kalıbına uygun hale getirebilmek için yapılmaktadır. İmalenin zıttıdır ve sadece yabancı sözcüklerde uygulanır. Sözcüğün şeklinifarklılaştırarak uzun heceleri kısa olarak okumak sözcüğün gerçek halini ve ahenginibozduğu için imaleye göre daha büyük hata olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple şairler bunuyapmamak için çaba sarfetmişlerdir (İpekten, 2019, s. 157).

757. beyitte "evsafından'' kelimesindeki "dan'' hecesi vezin gereği açık okunmalıdır.

3.1.3. Kafiye ve Redif

Mısra sonunda bulunan söyleniş şekli aynı anlam ve görevi farklı olan harf, ek ve sözcüklere kafiye denilmektedir. Kafiye divan ve halk şiiri için mühim bir öneme sahiptir. Şiirimizde beyit mısra ve kıtalardaki anlam kafiyeye göre şekil alır (Coşkun, 2014, s. 232).

Yarım Kafiye:

…… ṣalavâ**t**

…… ḥikâyet (1114)

Tam Kafiye:

…… All**âh**

…… **ṣâh** (1367)

Zengin Kafiye:

…… dön**gil**

…… bil**gil** (1316)

Tunç Kafiye:

…… emindür

…… ‘âlemindür (154)

Redif :

Dize bitiminde yer alan söyleniş şekli ve görevi, manası aynı olan sözcük ve eklere redif denir. Söz konusu eserde de redif sıkça kullanılmıştır. Özellikle “Allah’ “Habibüm’’ “cân’’ “ben’’ “ol dem’’ “yok’’ gibi bazı kelimeler daha fazla kullanılmıştır.

3.1.4. Edebi Sanatlar

Divan şiiri sözü etkili ifade etme üzerine kurulmuş bir şiirdir. Bu sebeple sözü en veciz, en tesirli şekilde söyleme çabası her dönemde şairlerin ilk tercihi olmuştur. Şiirlerde kullanılan edebi sanatlar da bu çabaya yardımcı olmuş, sözün zenginliğini artırmak için sık sık başvurulan unsurlardan birisi olmuştur. Şiir, dilin en seçkin ve en incelikli haliniyansıtan şeklidir. Bir takım nükte, mecaz ve imgelerle süslenen düşünceler, şiire özenle seçilip yerleştirilen kelimeler farklı çağrışımlar yaratabilir. Böylece şiir kalıcılığa erişir. Divan şiirinin de kendine özgü bir imge dünyası vardır. Birtakım kavramlar ve sözcükler üzerine inşa edilen bu şiir, özellikle Arapça ve Farsça kelime kadrosunun varlığı, kendisineözgü mazmunların yarattığı dünya ile etkisini çok daha uzun yıllar hissettirmiş ve hissettirmeye devam etmektedir. (Gönel, 2011)

İncelenen metin için de bunu söylemek mümkündür. Bu başlık altında eserdeki edebi sanatlar beyitlerle örneklendirilerek verilmiştir.

Teşbih:

Bir kavramın bir durum ya da özellik yönüyle kendinden daha iyi veya daha üstün başka bir kavrama benzetilmesine denir. Hem İslam edebiyatında hem de batı şiirinde mecazlarla beraber yer almıştır. Teşbihte bir kavrama farklı bir kavramın mana hususları aktarıldığı takdirde teşbih yapılmış olur. Teşbihin dört farklı ögesi bulunmaktadır. Bu ögeler; benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme edatı, benzetme yönü şeklindedir. Benzetme edatları olarak genellikle kadar, çün, sanki, gibi… kullanılmaktadır. (Coşkun, 2014, s. 43)

428.beyitte teşbih sanatı örneklenmiştir. Bu beyitte Abdulmuttalip'in peygamberimize zarar veren amcası Ebu Leheb'e bir ağaç parçası ile vurduğu an anlatılmaktadır. Dolayısıyla Ebu Leheb köpeğe benzetilmiştir.

İstiare:

İstiarenin sözcük manası ödünç almaktır yani benzerlik yönüyle bir kavramın ismi diğer bir kavram için ödünç alınır ve geçici şekilde kullanılır. Aralarında benzerlik durumu söz konusu olan iki kelimeden biri diğer kelimenin yerine kullanmaktır. (Coşkun, 2014, s. 65)

Teşbihin esas unsurlarından kendisine benzetilen (müşebbehün bih) ve benzeyen (müşebbeh) öğelerinden sadece birisini kullanarak yapılan sanattır. İstiarede asıl ismin yerine herhangi bir varlığa benzerlik nedeniyle başka bir varlığın ismi kullanılmaktadır. Böylelikle istiare sanatının temelini de teşbih oluşturmaktadır. (Pala, Divan Edebiyatı, 2005, s. 137)

Açık İstiare:

Bir kavramın rastgele bir yönüyle benzediği diğer bir kavramın ismi ile mecazi olarak adlandırılmasıdır. Yalnızca kendisine benzetilen ögenin bulunduğu istiare sanatıdır. (Coşkun, 2014, s. 66)

1080. beyitte göklerin hüzünle ağladığı belirtilmiş, kendisine benzetilen "insan'' öğesi beyitte kullanılmamıştır.

Kapalı İstiare :

Başka bir ifadeyle benzeyenle beraber kendisine benzetilen kavrama ait bir öge ya da nitelik kullanılmışsa bu istiare söz konusudur. Yalnızca benzeyen ögenin bulunduğu istiare sanatıdır. (Coşkun, 2014, s. 66)

440. beyitte Hz. Muhammed cevhere benzetilmiş, benzetilen "Hz. Muhammed beyitte söylenmemiştir.''

Telmih:

Bir olay anlatılırken herkes tarafından bilinen duruma, meşhur bir kişiye ya da bir inanca atıfta bulunmak, onu hatırlatmaktır. Bu sanat anlatımın gücünü arttırmak için tercih edilir. Olayın ya da durumun hepsi anlatıldığı takdirde bu sanatın ortaya çıkması mümkün olmaz. Genellikle çok bilinen bir olayın ya da bilginin temel noktaları direkt olarak ifade edilir (Coşkun, 2014, s. 135)

712. beyitte "O olmasaydı felekleri yaratmazdım'' hadisine hatırlatma yapılmıştır.

Tezat :

İki zıt düşünce veya kavramın aynı beyit içerisinde ifade edilmesidir. İfadeler zıtları vasıtasıyla daha iyi anlaşılır ve bilinirler. Anlam bakımından birbirinin tam tersi olan söz veya kelimenin anlatımı güzel ve etkili kılmak amacıyla birbiri ile ilişkili ifade edilmesi bu sanatın ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Coşkun, 2014, s. 147)

976. beyitte birbirine tezat olan kelimeler "dert'' ve "derman'' kelimeleriyle tezat sanatı yapılmıştır.

İktibas:

Eserde anlamı kuvvetlendirmek söyleyişi daha etkili hale getirmek maksadıyla çeşitli ayet ya da hadislerden parçaları kullanmaktır. Başkasına ait bir söyleyişi tamamen ya da kısmen cümle içinde kullanarak iktibas yapılmış olur. Genellikle bir düşünceyi kuvvetlendirmek veya desteklemek için ara sırada söyleyişi zenginleştirmek için yapılır (Coşkun, 2014, s. 175)

651. beyitte İktibas sanatı kullanılmıştır.

Tenasüp:

Mana olarak birbiri ile alakalı kelimelerin ya da kavramların birlikte kullanılmasıyla oluşan sanattır. Tenasüp kelimesi uyum manasına gelmektedir. Edebiyatta da mana bütünlüğü ve güzelliği elde etmek için birbiri ile alakalı kavramları beraber kullanarak tenasüp sanatı yapılmış olur (Coşkun, 2014, s. 138)

1567. beyitte "ashab'' "yaren'' ve "ensar'' kelimeleri kullanılarak tenasüp sanatı örneklenmiştir.

Mübalağa:

Bir durumun veya özelliğin olduğu halden daha üstün gösterilmesi sanatıdır. İfadeyi etkileyici hale getirmek, hitap edilen kişiyi etkilemek, ikna etmek ya da yanıltmak için en sık başvurulan sanatlardan birisidir. Diğer sanat dallarında da kullanılan bir ifade tarzıdır (Coşkun, 2014, s. 160)

1980. beyitte ne kadar büyük bir acıyla karşı karşıya olduklarını anlatmak için Medine şehrinin tamamının feryat ateşiyle tutuştuğunu söyleyerek mübalağa sanatı örneklenmiştir.

Teşhis:

İnsan dışındaki varlıkları tıpkı insan gibi konuşan, duyan ve hareket eden bir varlık şeklinde ifade etmek, bir bakıma kişileştirmektir. Bu sanat icra edilirken istiare, teşbih gibi diğer sanatlardan da faydalanılır. (Dilçin, 1983, s. 419)

1970. beyitte İnsana ait olan "ağlamak'' eyleminin göklere atfedilmesi söz konusudur ve teşhis sanatı yapılmıştır.

100. beyitte Hz. Muhammed'in mucizeleri anlatılmakta, Kabe'nin insan gibi secde ettiğini ifade etmektedir.

İştikak:

Aynı kökten türetilen kelimelerin aynı beyitte kullanılması sanatıdır. (Coşkun, 2014, s. 247)

1987, 1291 ve 1696. beyitlerde aynı kökten kelimeler kullanılarak iştikak sanatı yapılmıştır.

Tecahül-i Arif :

Bir manada incelik yaratmak için sanatçının iyi bildiği bir durumu bilmiyormuşçasına anlatması sanatıdır. Soru sormak çoğunlukla bu sanatta esas olan şeydir. Yani bir başka deyişle soru sormanın nedeni bir şeyi 'anlamazdan gelme' ise bu sanattan söz edilir (Coşkun, 2014, s. 197)

468. beyitte "Reva mıdır?'' sorusunun cevabı bilindiği için bu sanat yapılmıştır.

İstifham:

Söyleyişi zenginleştirmek, bir düşünceyi vurgulamak, ifadeye nezaket ve doğallık katmak bir düşüncenin söylenen kişi tarafından kabul edilmesini sağlamak için yapılan soru sorma

sanatıdır. Bu sanata başvurulduğu takdirde konuyu bilmek, onu anlamaya çalışmak amacı güdüldüğü hissedilir. (Coşkun, 2014, s. 195)

142, 1573.beyitlerde "Neden?'' ve "Niçin?'' soru kelimeleri beyitlerde sık sık tekrar edilmiştir.

Tekrir:

Müzikte bazen esas melodinin yinelenmesi gibi şiirde de kelime ve kelime öbeklerinin bütün bir şekilde tekrarlanması ses ve ahenk açısından bir ritim ve uyum meydana getirmekte, okuyanlarda ses imgesini kuvvetlendirmektedir. Böylece tekrir sanatı meydana gelir. (Aksan, 2006, s. 218)

576. Bu beyitte yardıma ne kadar ihtiyacı olduğunu daha kuvvetli vurgulamak için peygamberimizin ismi şerifi dört kez tekrar edilmiştir.

Mülemma:

Mülemma beyitin ya da mısranın ilkinin bir dilde ikincisinin başka bir dilde yazıldığı manzumelere bu isim verilmiştir. (Coşkun, 2014, s. 295) Bu eserde iki beyitten ilki Türkçe ve ikincisi Arapça olarak yazılmıştır.

575. beyitte "Yardım et Ya Muhammed'' ve 576. beyitte " Eğisnī Ya Muhammed'' şeklinde bu sanat örneklenmiştir.

İntak:

İnsan haricindeki canlı ve cansız varlıkları kişileştirirken aynı zamanda onları konuşturma sanatına verilen addır. (Dilçin, 1983, s. 419)

243. beyitte eşeğe sütanneyi taşıdığını söyleterek intak sanatı yapılmıştır.

Nida:

İfadeye zenginlik ve doğallık katmak için birisine seslenme sanatıdır. Şair, duygulanma ya da heyecanlanma sonucu ''ey'' ''hey'' gibi ünlemlerle olaylara, kişilere seslenir. (Dilçin, 1983, s. 453)

Eserde özellikle "ey (iy) '' seslenme ifadesi sık sık kullanılmıştır.

688. ve 2155. beyitler nida sanatına örnek beyitlerdir.

3.1.5. Arkaik Kelimeler

Aymak: söylemek

Arıḳ: zayıf

Arḳun: yavaş,sakin

Bucaġ: köşe

Degürmek: ulaştırmak

Dürişmek: çabalamak

İvermek: acele etmek

Kakımak: kızmak

Kıf: bardak

Ḳadgu: kaygı

Sovuk: soğuk

Sığamak: sıvamak

Pes: yeter, kâfî

Killsā: kilise

Yayumak: yıkamak

Gerden: gerdan

Tapu: makam

Ṭon: elbise

Tuş: karşı, bir şeyin karşısı

Yügürmek: koşmak

3.2. İç Özelliklerin İncelenmesi

3.2.1. Mevlidin Bölümleri

1-50. Beyit:

Bu bölümde şair söze besmele ile başlamış, Allah'ın varlığının başlangıcı olmadığını, eşsiz olduğunu anlatmış, insanların isyankâr bir varlık olduğunu ancak peygambere uyan herkesin kurtuluşa ereceğini ifade etmiştir. Bu bölümde Yusuf kıssasına da yer vermiştir.

Allah'tan mahşer gününde bütün inananlar için kolaylık istemiş, günahlarını bağışlamasını ve ahirette peygambere komşu olmayı dilemiştir. Devamında şair eserini okuyacak olanlara güzel dileklerde bulunmuş, kim benim için dua ederse ben de onlar için ederim diyerek eseri okuyanlardan dua istemiştir.

51-169. Beyit:

Bu bölümde şair alemin özünün Hz. Muhammed olduğunu, Allah'ın âlemi O'nun için yarattığını, yaratılan ilk nurun da Hz. Muhammed'in nuru olduğunu ifade etmiş, Allah'ın peygambere kendi ruhundan üflediğini ve peygamberlik verdiğini söylemiş, peygamberimizin soyundan isimleri saymış ve en son o nurun babası ve annesine eriştiğini ifade etmiştir. Ayrıca peygamberin doğum anını ve bu andaki mucizeleri anlatmıştır.

170-291. Beyit:

Bu bölümde peygamberin Rebiyülevvel aynın ikinci pazartesi doğduğunu ifade ettikten sonra bir süt anne arandığını fakat bulunmadığını söylemiştir. Bu bölümün devamında peygambere süt anne olan Halime'nin peygamberi rüyasında gördüğünü, o rüyayı Abdülmuttalip'e anlattığını ve peygambere süt annesi olduğu süreci anlatmıştır.

292-303. Beyit (Gazel):

Bu bölümde Hz. Muhammed'in övgüsü yapılmıştır. Güzel huylarından bahsedilmiş, O'nun bir benzeri olmadığı anlatılmıştır.

304-399. Beyit:

Bu bölümde tekrar mesnevi tarza dönmüş ve peygamberin güzelliklerinden, hastaların O'nun yüzünü görünce şifa bulmasından, peygamberin bir yaşında "Allah'' demesinden,

süt kardeşleriyle geçirdiği çocukluk anılarından, beş yaşında bir gün dağda koyun otlatırken iki meleğin gelip göğsünü yarmasından ve mucizelerinden bahsetmektedir.

400-413. Beyit (Gazel) :

Bu bölümde tekrar gazele yer vermiştir. Gazelde peygamberin annesi, dedesi ve süt annesi ile Kabe'ye götürülmesi ve oradaki bütün insanların peygamberi görüp O'na hayran olması anlatılır.

414- 459. Beyit:

Bu bölümde tekrar mesneviye geçiş yapılmış, Ebu Leheb'in peygambere zulmü ve dedesinin olaya müdahale etmesi ve Hz. Muhammed'in bazı hocalardan ders alması anlatılmıştır.

460-488. Beyit (Gazel) :

Bu gazel öncekine göre daha uzundur, kırk beş beyittir. Peygamberimizin dedesinin isteğiyle bir hocadan ders alması, bu ders sırasında hocanın Hz. Muhammed'e kötü davranması ve bunu halasının duyup Abdulmuttalip'e haber vermesi, ardından dedesinin sorgusu üzerine peygamberin Allah'ın birliğini ifade etmesi ve bunun dedesinin çok hoşuna gitmesi anlatılmaktadır.

489-627. Beyit:

Bu bölümde tekrar mesnevi tarza dönülmüştür. Başlangıçta dedesinin Muhammed'e sonsuz güveni anlatılmıştır. Devamında ise Mürre adında birinin Hüdane isimli kızının, eşinin sarışın olan çocuklarını kendisinden olmadığını düşünerek reddetmesi ve bu yanlışlığı peygamberimizin çözmesi anlatılmaktadır.

628 –637. Beyit (Gazel) :

Bu bölümde şair peygambere olan aşkını ifade etmekte ve O'nun şefaatiyle Allah'tan affedilmeyi istemektedir. Peygamberin aşkı için canından ve malından vazgeçmek gerektiğini söylemektedir.

638- 700. Beyit:

Mesnevi tarzına tekrar dönülen bu bölümde peygamberin kırk yaşına gelişi, her zaman ibadet ile meşgul oluşu, sık sık Hira mağarasında inzivaya çekilmesi, Cebrail ile karşılaşması ve ilk "Oku!'' emrinin gelişi, durumu önce Hz. Hatice'ye ardından Varaka bin Nevfel'e anlatması Varaka'nın gelenin Cebrail olduğunu izah edişi ve peygamberliğin

gelişi anlatılmaktadır. Son bölümde de ateşten kurtulmak isterseniz peygamberin yolundan gidin mesajı verilmektedir.

701 – 745. Beyit:

Bu bölümde Hz. Ebu-Bekir'in ticaretle uğraşmasına değinilmiştir. Yine bir gün Şam'a gittiği zaman orada bir rahip ile karşılaşması, rahibe gördüğü rüyanın anlamını sorması ve rahibin cevabıyla Müslüman olması anlatılmaktadır. Bunun üzerine döndüğü zaman Osman ve Ömer ve Ali'nin de Müslüman olma sürecine değinilmiştir.

745- 756. Beyit:

Bu bölümde yine bir gazel yer almaktadır. Gazelde peygamberimizin övgüsü yapılmış ve fiziksel özellikleri anlatılmıştır. " Sen olmasaydın alemi yaratmazdım.'' İfadesi de bu bölümde geçmektedir.

757-764. Beyit:

Bu bölüm mesnevi tarzında devam etmektedir. Peygamberimizin güzel vasıfları anlatılmıştır.

765- 772. Beyit (Gazel) :

Bu bölümde yine bir gazel bulunmaktadır. Şair bu gazelde kendisinin peygamber sevgisinin ne kadar büyük olduğunu, canını ve malını uğrunda feda edebileceğini anlatılmaktadır.

773- 809. Beyit :

Bu bölümde peygamberin güzel ahlakına yer verilmiştir. Peygamberin alçak gönüllüğü, yoksularda bir arada olması, çok düşünüp az konuşması, selamı geri çevirmemesi, misafirperverliği, her zaman herkese tebessüm etmesi, her daim merhametli oluşu, sohbetinin lezzeti, yüzünü görenin hayran oluşu, yalan söylememesi, israftan kaçınması, gününü asla boş geçirmemesi gibi bütün güzel özellikleri bu bölümde dile getirilmiştir. Son bölümde de şair Allah'tan bağışlanma dilemektedir.

810-852. Beyit:

Bu bölümün başında tekrar peygamberin güzel huyları anlatılmış, devamında da Mekkeli müşriklerden gördüğü eziyetler, taşlanması ve peygamberin eziyet edenlere dahi dua etmesi işlenmiştir.

853- 890. Beyit:

Bu bölümde peygamberin torunları Hasan ve Hüseyin'in Ebu Cehil'in oğlunun devesini görüp kendisine bunu anlatmaları ve peygamberin torunlarını mutlu etmek için sırtına alarak dolaştırması ve deveyi taklit ederek "avfi'' diyerek yürümesi bunun sonucunda da Cebrail'in gelip Allah'ın "ümmetini bağışladım'' müjdesini vermesi anlatılmaktadır.

891- 958. Beyit:

Bu bölümde şair peygamberin hususi yönlerini ve mucizelerini anlatmaktadır. Peygamberin vücudunu pirelerin yememesi, herkesin derdine derman olmasından bahsedilmiştir. Mucizeleriyle ilgili ise ektiği kuru dalın yeşermesi, yeryüzünde yürüyen canavarcıkların kendisini övmesi, münafıkların O'nu zehirlemeye çalıştıkları kuzunun dile gelmesi ve zehirlenmekten kurtarması bunu gören müşriklerin, keşişlerin bellerindeki keşiş kuşağını çıkartarak Müslüman olması anlatılmıştır.

959- 981. Beyit:

Bu bölümde şair Ebu Hureyre'nin naklettiği bir olayı anlatmaktadır. Bir savaş sırasında askerlerin yemeksiz kalması ve sahabeden aldığı hurmayı peygamberin askerlere dağıtması ve o hurmanın bitmemesi aksine sürekli çoğalması hatta Hz.Ömer'in vefatına kadar bunun devam etmesi anlatılmaktadır.

982-1196. Beyit:

Bu bölümde Beni 'Ad isimli ateşe tapan bir kabileden birinin bir rüya görmesiyle Müslüman olan şahın vefatından sonra oğlu Mansur'a peygamberi görmesini vasiyet etmesi anlatılmaktadır. Bu şahıs peygamberi görmeye gelirken yolda Yahudilerin iftiralarıyla karşılaşmış ve bunun sonucunda vücudundaki azalar kesilmiştir fakat bindiği devenin şahitliğiyle suçsuzluğu anlaşılmış ve kesilen azaları tekrar yerlerine yerleştirilerek eski haline dönmüştür ve yalan söyleyenler cezalandırılmıştır.

1197- 1230. Beyit:

Bu bölümde şair Hz. Muhammed'i övmeye gücünün yetmeyeceğini söyleyerek başlar. Devamında ise kendisinin normalde hutbeleri bir hurma kütüğünden destek alarak okuması ve ardından peygambere hediye edilen minberde hutbelerini okumaya devam etmesi ve bu sebeple hurma kütüğünün üzüntüden ağlaması anlatılmaktadır. Devamında Hz. Muhammed'in o kütüğe nerede olmak istediğini sorması, kütüğün cennet bahçesinde olmak istediğini söylemesi ve Peygamber bunu için dua ettikten sonra Allah'ın o kütüğü cennete koyması anlatılmaktadır.

1231- 1297. Beyit:

Bu bölümde Hz. Muhammed dönemindeki insanların işlerini doğru yapmaması, insanların sadece sözde sünneti yerine getirmesi, imam, müftü ve kadıların yaptığı haksızlıklar ve işlenen günahlardan bahsedilmektedir.

1298- 1370. Beyit:

Şair bu bölüme diğer mucizeleri anlattığını fakat miraç hadisesinden söz etmediğini söyleyerek başlar. Allah'ın peygamberi Cebrail aracılığıyla miraca çağırması, Burak'a binerek yola çıkması, yolculuk (İsra) esnasında sağından ve solundan sesler duyması (daha sonra Allah'ın peygambere bu seslere kulak verseydi ümmetinin Hristiyan veya Yahudi olacağını söylemesi) sonunda Mescid-i Aksa'ya inip iki rekat namaz kılması, sonra Cebrail'in verdiği süt kadehini tercih etmesiyle peygamberliğinin kuvvetlenmesi, bütün peygamberlerin ruhlarının gelerek Hz. Muhammed'e selam vermesi ve bütün peygamberlere namaz kıldırması ardından Sidre'ye ulaşıp Allah ile konuşması, ümmetin bağışlanacağı müjdesini alması anlatılmaktadır. Daha sonra beş vakit namazın farz olmasının ardından ve Hz. Musa ile görüşmesi ve onun yönlendirmesiyle Allah'tan vakitleri onar onar azaltmasını istemesi ve nihayetinde beş vakte indirilmesi ve son bölümde bu hadisenin iki saat içerisinde gerçekleşmesi ifade edilmiştir.

1371-1388. Beyit:

Bu bölümde şair peygamberliğin işaretlerini anlatacağını söyleyerek söze başlamıştır. Devamında ise Hz. Muhammed'in 'in evinde oturup dua ederken Fatıma, Ali, Hasan ve Hüseyin'in yanına gelmesi ve onlardan namaz kılıp dua etmelerini istemesi anlatılmaktadır. Onlar da abdest alarak namaz kılarlar, ağlayarak Allah'a yalvarırlar.

1389- 1406. Beyit:

Muhteva olarak bir önceki bölümün devamı olan bu bölüm gazel formatında kaleme alınmıştır. Şair bu gazelde melekelerin de Hz. Muhammed'in ailesinin yaptığı dualara katılmışlar ve ağlayarak ümmet için bağışlanma dilemişlerdir.

1390- 1428. Beyit:

Bu bölümde Cebrail ile konuşan Hz. Muhammed'in ümmeti için Allah'tan bağışlanma dilemesi ve Allah bunu kabul etmesi anlatılmaktadır. Devamında şair de kendisi ve bütün inananlar için dua etmektedir.

1428- 1485. Beyit:

Bu bölümde Hz. Osman'ın peygamberimizi evine davet edip ağırlaması, Hz. Muhammed'in eve gelirken de attığı adım sayısınca Hz. Osman'ın bir köle azat etmesi konu edilmiştir. Bunu gören Hz. Ali'nin kendisi böyle bir davet veremediği için üzülmesiyle bunu Fatıma'ya anlatması ve peygamberi eve davet etmeye karar vermeleri anlatılmaktadır. Hz. Fatıma evde ikram edecek bir şeyleri olmadığı için Allah'a yalvarmış ve Allah onun duasını kabul etmiştir. Allah'ın Hz. Fatıma'nın kurduğu sofrayı cennet yemekleriyle donatması, Hz. Fatıma'nın özgür bırakacağı köleleri olmadığı için Allah'tan yardım istemesi ve köle azat etmek yerine her adım için yüz inananın bağışlanacağı müjdesinin verildiği bir hikaye işlenmiştir.

1486- 1496. Beyit:

Bu bölümde tekrar gazel formatına geçen şair Hz. Muhammed'in dünyaya gelişiyle alemin aydınlandığını, vasıflarına kimsenin erişmeyeceğini, ahlakının herkesten üstün olduğunu anlatmış ve sonunda da bağışlanmak ve Allah'ın rahmetinden nasiplenmek için dua etmiştir.

1497-1570. Beyit:

Bu bölümde Hz. Muhammed'in vefatının konusu işlenmiştir. Şair bu konuyu işleyeceği için ilk beyitlerde bundan duyduğu üzüntüyü belirtmiştir. Hz. Muhammed'in ailesini, ashabını, dostlarını etrafına toplaması, onlara bu toplanmanın bir veda dolayısıyla olduğunu anlatması, sonraki günlerde eşi Hz. Aişe'ye gitmesi ve Azrail'in izin alarak eve adım atması, Allah'ın kararı kendisine bıraktığın iletmesi ve Hz. Muhammed'in veda etmek için süre istemesi anlatılmaktadır. Azrail'in gidişi ile bu bölüm bitmektedir.

1571- 1657. Beyit:

Bu bölümün başlangıcında Hz. Fatıma ve ailesinin Resulullah'ı görmeye gelmesi, vedalaşmaları ardından Hz.Ebubekir'e kendisinin yerine imam olmasını söylemesi, ashabın ve dostlarının peygamberi yerinde göremeyince ağlamaya başlamaları, daha sonra Hz.Peygamber'in mescide gelerek onlarla vedalaşması ve helallik istemesi, o sırada nübüvvet mührünü görüp öpmek isteyen Ukkaşe'nin hak talep etmesi anlatılmaktadır.

1658- 1664. Beyit:

Bu bölüm Ukkaşe'nin mührü öpmesi ve peygambere olan sevgisini öven bir gazel ile devam etmektedir.

1665- 1767. Beyit:

Bu bölümde Hz.Peygamber'in vefatı anlatılmaktadır. Bölüm Azrail'in peygamberin kapısına bir Arabį gibi gelmesi, kendisinin bunu anlaması ve oradakilere durumu anlatması ardından Cebrail'i sorması ve Cebrail'in de gelmesi, Cebrail'e tek derdinin ümmeti olduğun söylemesi ve onlar için bağışlanma dilemesi, Allah'ın bu sözlere karşılık ümmetinin ölümünden bir yıl önce tövbe ederse kabul edileceğini söylemesi ama peygamberin bu vakti çok uzun bulup en sonunda ölüm anında tövbe edenlerin tövbesinin kabul edileceği anlatılmaktadır.

1768-1983. Beyit:

Bu bölümde peygambere nereye defnedilmek istendiğinin sorulması, Hz.Peygamber'in ümmetimle olmak isterim diye cevap vermesi, kendisini kimin yıkamasını istediğinin sorulmasına ise Ali demesi, namazını kılmaya dört büyük meleğin geleceğini söylemesi ve ashabına da siz de namazımı kılın demesi, son anlarında Hz.Aişe ile konuşması, alnındaki terlerin sebebinin canının çıkmasından sebep olduğunu söylemesi, canını teslim ederken bile ümmetini düşünmesi ve ümmeti için şefaat istemesi anlatılmaktadır.

Bu noktada şair Allah'ın rahmetine ve peygamberin şefaatine layık olabilmek için iyi bir şekilde kulluk etmenin önemini anlatmaktadır. Daha sonra peygamberin ruhunun uçtuğunu ve dostuna kavuştuğunu, dört halifenin ve ashabının gözyaşları içinde ah ederek ağladıklarını ifade etmektedir.

1984- 2021. Beyit:

Bu bölümde peygamberin Ali tarafından yıkandığı, Abbas tarafından suyunun hazırladığı, Cebrail'in cennetin kokusunu getirmesini anlatmaktadır. Hz. Muhammed'i defnettikten sonra ashaba Allah'tan bir ses geldiği ve namazınızı kılın dendiği ve kimsenin imam olmak istemediği böylece Cebrail'in imam olup oradakilere namaz kıldırdığı, ashabın peygamberi yerinde göremeyince tekrar ah ederek ağladığı ve bu derdin O'nu seven herkesi Mecnūn ettiği anlatılmıştır.

2021- 2141. Beyit:

Şair bu bölümde Abbas'ın rivayetinden bahsedeceğini söyleyerek söze başlamaktadır. Bir Yahudi'nin Tevrat'ın içinde dört kâğıtta peygamberin övgüsü ve vasıflarının yazıldığını görür ve kağıdı keser. Ertesi gün Tevrat'ın içinde aynı şeylerin yazdığı sekiz kâğıt bulur, onu da ateşe atar. Ertesi gün tekrar Tevrat'ın içinde on iki kâğıt bulur. Bu andan sonra bütün dünyanın peygamberin varlığından haberdar olduğunu anlar ve Hz. Muhammed'i görmek için yollara düşer. Sonra Medine'ye gelir ve ashaba peygamberi sorar, onu çok

sevdiğinden bahseder. Bunu duyan Selman ağlamaya başlar. Peygamberin vefat ettiğini duyan o adam ağlar ve vasıflarını birinden anlatmasını ister. Hz. Ali güzel vasıflarını tek tek anlatmaya başlar. Bunu dinledikten sonra o kişi peygamberin cübbesini ister, sarılıp öpüp koklar. Ardından toprağına yüz sürmek istediğini söyleyip kabrine gider. Burada Allah'a imanımı kabul ettiysen şimdi canımı al der ve Allah canını alır, hemen yıkanıp defnedilir. Bu bölümün sonunda şair yine öğütler vermektedir.

2142- 2274. Beyit:

Bu bölümde peygamberin bir anısını anlatır. Hz. Muhammed'in satın aldığı eşeğin konuşması vardır. Eşeğinin bir gün bir ormanda kaybolması ve aç olduğu zaman ormandaki ağaçların, otları bu eşeğe buraya gel diyerek bağrıştığı, sonra da ahirette de peygamberin eşeği olmayı dilediği ve bu dileğinin kabul olunduğu ve eşeği Fatıma'ya emanet ettiği, bir gece Hz. Muhammed'in üzüntüsüne dayanamayıp öldüğü anlatılmaktadır. Devamında da insanın nefsine uyduğu, ahlaksızlığın ve zinanın arttığı, namaz ve duanın unutulduğu fakat dünya sevgisine kapılmamak gerektiği, ahir zamanda da ibadetlerin yanlış yapıldığı, doğruların azalıp hataların arttığı, bu yanlıştan dönülmesigerektiği nihayetinde kıyametin çok yakın olduğu anlatılmaktadır.

2275- 2352. Beyit :

Bu bölümde şair Allah'a yalvarmakta, günahlarının bağışlanmasını istemekte, Allah'ın rahmetinin çok büyük olduğunu söyleyerek buna sığınmakta ve herkes için af dilemekte ve yazdığı eseri bağışlanmak için bir sebep olarak görmesini Allah'tan dilemektedir.

Daha sonra bu eseri sonsuz olmak ve okuyanlardan dua almak için yazdığını izah etmektedir. Her okuyan insandan bir Fatiha isteyerek eseri sonlandırmaktadır.

4. MATERYAL VE METOT

4.1. İncelenen Nüshanın Özellikleri

Tezimize konu olan mevlid metninin birden fazla nüshası vardır. Elimizdeki nüsha, Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 numarada kayıtlı mevlid nüshasıdır. H.1218/M.1803-4. yılında istinsah edilmiş, 58 yapraktan oluşmaktadır. Harekeli nesihtir. Kapakları desenli, harap halde, mukavva bir cilt içerisindedir.

4.2. Transkripsiyon Metodu

Metin transkripsiyonu yapılırken şu noktalardan yola çıkılmıştır:

a) Metin, eserin Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 no'da kayıtlı olan nüshası üzerinden incelenmiştir.

b) Edisyon kritik yapılırken Ahmet Ateş'in makalesinden faydalanılmıştır. (Ahmet Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında", Türkiyat Mecmuası, C.VII-VIII, İstanbul, 1942, s.253-267

c) Eserdeki özel isimler büyük harfle yazılmış, bu isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmıştır.

d) Arapça ve Farsça kelimeler okunduğu gibi yazılırken atıf vavları ses uyumuna ya da harekeye göre yazılmıştır.

e) Metnin yazılış ve imlasında Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özellikleri dikkate alınmıştır fakat harekeler bu dil özelliğini uymadığı takdirde harekeler esas alınmıştır.

f) Her bir beyit yazılırken ayrı numaralar verilmiştir.

4.3. Transkripsiyon Alfabesi

ء	’
آ	â
ح	ĥ

خ	ḫ
ذ	ź
ص	ś
ض	ḍ
ط	ŧ
ظ	ž
ع	‘
غ	ġ
ق	ḳ
ك	ŋ
و	v, u, ū,ü,o,ö
ه	h, a, e
ى	y, ı,i ,î

4.4. Metin ve Diliçi Çevirisi

[1^{b}]

Haẕâ Kitâb-ı Cevâhir-i Mevlüdü’n-Nebî Resûllullâh:

Hamdüli’llâh ol Ḫudâ-yı müste’ân

Ẕât-ı pâḳini bize ḳıldı ‘ayân

Ḳudretini bize in‘âm eyledi

Ḳudretinden bize iḥsân eyledi

Bir kez ol dimekle oldı cihân

Olma dirse girü yok olur hemân

Su‘n-ıla bunları vâr eyledi

Bir nefesde güni devrân eyledi

Var iken yoġ idi ins ü melek

‘Arş u ferş ay u gün hem ne felek

İlla Mustafâ durur bunlardan ol

Ana hiç issi ziyân yok az bu ol

Oldurur Allah kadgusı islâm

Rabb-i bâḳi lâyemûn lâ-yenâm

Oldurur kim padişâhını zevâl

Bį-şebįye bi-nazįrį bį-misâl

(Sadece) kendisinden yardım istenilen Allah'a hamd olsun. Temiz olan varlığını bizlere açık etti.

Gücünü bize lutfetti, gücünden bize ihsan etti.

Bütün dünya (Allah'ın) bir kez ol demesiyle oldu. (O) olmaz derse hemen yok olur.

(O)'nun var etmesiyle her şey var oldu. Bir nefeste ol demesiyle dünya oldu.

(Allah) varken insan ve melek yoktu. Ne gökyüzü ne de yeryüzü vardı.

Bunlardan biri Mustafa'ydı. Ona hiçbir şekilde zarar yoktur.

O'nun tek kaygısı İslam dinidir. Sonsuz olan Allah, sonsuza kadar var olacaktır.

O ki padişahını yok etmez. O benzersiz ve eşsizdir. Bir benzeri daha yoktur.

Birdür ol birligine şek yoḳ durur

Gerçi yanlış söyleyenler çoḳ durur

İlâhî ol ḥabîbüŋ hürmetine

Bizi ḳûl eyle anuŋ ‘izzetine

Bu biz ‘âṣîde ümmetden olavuz

Hidâyetiyle ṭoġru yol bulavuz

Virelüm rûhuna anun selâmı

Virelüm es-salâvatü ve’s-selâmı

[2ª]

Yine Allâh’uŋ adın eyleyüp yâd

Anuŋ ‘avnıyla ḳıldım söze bünyâd

Pes evvel ḥażrete urdum yüzümi

Kim andan ṣoŋra söyledim sözümi

Bu sözlerden işit benüm miṣâlim

Neye beŋzer diyeyim saŋa ḥâlim

O’nun birliğine şüphe yoktur, birdir. Gerçi yanlış söyleyenler çok olur.

İlahi o sevgiliye (Hz.peygamber) inanan herkesi ve bizi o sevgilinin yüceliğine vekil kıl.

Biz bu asi milletteniz, O’nun hidayetiyle doğru yolu buluruz.

O’nun ruhuna selam verelim. Allah’ın selamı ve kurtuluşuyla selam ver.

Yine Allah’ın adını anarak Allah’ın yardımıyla esas söze başladım.

Önce hazrete yüzümü sürdüm, sonra sözümü söyledim.

Bu sözlerden benim halimin ne olduğunu anla. Halimin neye benzediğini sana söyleyeyim.

İşidüŋ ḳıṣṣasını Yûsuf'uŋ sen

Ṣatılı[r]ken Mıṣır içinde ol cân

Görüp olupdı ḥayrân bây u makbûl

Olurdı bendesi gerek ṣâh gerek ḳûl

Virürlerdi anı almaġ-ıçun mâl

Ki dür cevher olurdı pâymâl

Bile bir ḳarıcuḳ aralarundan

Gelüben bir pare biz ṭuṭar ellerinde

Didiler bî-çâre aŋa nedür bu

Saŋa lâyıḳ mıdur işbu güneş-rû

Görürsün bu ḳadar altunı mâlı

Virürler alamazlar ol ḫûb cemâlı

Kelüb nedir anuŋla alasın sen

Güneş ḳatında ẕerre bulasın sen

Didi kim ben daḫı bilürem ey yâr

Ki Yûsuf ele girmez öyle kim var

Sen Hz.Yusuf'un Mısır'da bir pazarda satılırkenki hikâyesini dinle.

Gerek zengin ve herkes tarafından kabul gören bir kişi gerek şah, gerek köle herkes O'na hayran olurdu.

Onu almak için mallarından verirlerdi ki ayak altına alınan (şeyler) inci olurdu.

Aralarından bir kadın, ellerinde ufak bir bez tutarak gelir.

Ona çaresizce "Bu nedir? Ey güneş yüzlü! Bu, sana layık mıdır?" diye sordular.

Bu kadar altını, malı verirler. Ama o güzel yüzlüyü alamazlar.

İp parçası nedir? Sen, bununla alasın. Sen, Güneş'in huzurunda küçük bir zerre bulasın.

Ey yar! Ben dahi bilirim ki Yusuf ele geçmez. Onun gibi başka kim var?

Benem ol Yûsuf'ı sevenler-ile

Dilerem kim adım anıla bile

Buna beŋzer daḫı benüm miṣâlüm

K'iyce ma'lûm oldı size ḥâlüm

Benüm daḫı birâder bir murâdum

Ḥabîb 'âşıḳıyla anıla adum

Ki yoḫsa ben niçe medḥ idem anı

Niçe vaṣfeyleyem ol arı cânı

Velî ol şâhuŋ 'âşıḳları çoḳ

Benüm sulṭânımuŋ ṣâdıḳları çoḳ

Anuŋ meddâḥları çoḳdur cihânda

Kim anlar ḳandedür ben ḳanı ḳanda

Umaram kim olaruŋ ḥürmetine

Yaḳın eyleye beni ḫiẕmetine

Murâdum bu yaḳın eyleye Allâh

Vire ḳonşulığına bize dergâh

Yusuf'u sevenlerden biri benim. Adımın onunla anılmasını isterim

Benim durumum da buna benzer. Halim size iyice malum oldu.

(Ey) kardeşim! Benim tek isteğim, adımın sevgilinin aşığıyla anılmasıdır.

Ben, yoksa onu nasıl öveyim. O temiz canın vasıflarından nasıl bahsederim.

Ancak o padişahın âşıkları çoktur. Benim sultanımın sadıkları çoktur.

Onun dünyada övenleri çoktur. Onlar nerededir? Ben, neredeyim...

Onların hürmetine layık olmayı umarım. (İnşallah Allah), beni hizmetine yakın eyler.

Allah, bu muradıma beni yakın etsin! Onun komşuluğuna bize dergah versin.

[2^{b}]

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Işk-ıla diŋ eṣ-ṣalavâtu ve’s-selâm

Yine vardur bu sözlerden murâdum

Ne ise işte direm ol murâdum

İrişe bu kitâbım ‘âşıḳına

Ne yerde ẕevḳ [ü] şevḳ-ile oḳına

Ḳıluban pes du‘â işbu ża‘îfe

Teraḥḥum eyleyeler işbu ża‘îfe

Ki diŋle bunlara telḳîn ideyüm

Bular du‘â anlar âmîn diyelüm

Du‘âyı kim iderse benimçün

Du‘âlar eylerim ben de anuŋçun

Ṣular kim diler bulsun murâdın

Ḫudâ virsün bulara ‘aṣḳ dadın

Ṭolu olsun göŋülleri ṣafâdan

Ki bulsunlar murâdların Ḫudâ’dan

Eğer ateşten kurtulmak isterseniz aşk ile (peygambere) selam ve salavat deyin!

Yine bu sözlerden isteğim vardır. O isteğim neyse işte onu söylerim.

Dilerim ki bu kitabım, âşığına ulaşsın. Nerede olursa olsun şevk ve zevk ile okunsun.

Bu zayıf kimseye dua edip merhamet etsinler

Dinle! Bunlara telkin edeyim. Bunlar dua (desinler. Biz,) amin diyelim.

Kim benim için dua ederse ben de onun için dua ederim.

İsteyen şunlar isteğini bulsun. Bunlara Allah aşk tadını versin.

Gönülleri mutlulukla dolu olsun. Allah'tan bütün istediklerini bulsunlar.

Murâdım pes sözlerinden du‘âdur

N’ola idersenüz cânum revâdur

Ḳuluŋ taḳṣîrden artuḳ ḫod işi yoḳ

Yeter ḳamuya çoḳdur raḥmeti çoḳ

İlâhî bu kitâbım oḳuyana

Bağışla ṣuçunı ey Ḥayy tüvâna

Daḫı oḳuyanıŋ diŋleyeniŋ

Ki cân-ıla bu sözi aŋlayanuŋ

Bağışla ṣuçların ey Ferd-i Yezdân

Buları raḥmetüŋle eyle ġufrân

Ki ḥâcetlerini eyle müyesser

Ḥabîbüŋi eylegil bunlara rehber

İlâhî raḥmet eyle ḳamusına

‘Aẕâb eylemegil varınca sine

Ṣırâṭ üzre İlâhî eyle âsân

Hem eyle cennetüŋde ṣâḏ u ḫandân

Bu sözlerden isteğim duadır. Eğer bana dua ederseniz canım size layıktır.

Kulun eksik işten daha kötü bir durumu yoktur. Allah'ın bütün insanlara rahmeti çoktur.

Ey çaremizi veren ölmek şanında olmayan Allah'ım! Bu kitabımı okuyanların günahlarını bağışla.

Bu (kitabı) okuyanın, dinleyenin ve can ile bu sözü anlayanın...

Allahım! (Bunların) suçlarını bağışla! Onlara rahmetinle muamele eyle.

Ki sıkıntılarını kolaylaştır. Sevgilini bunlara rehber kıl.

Ya Rab! Hepsine rahmet eyle! Mezara vardıkları zaman acı çektirme.

Sırat köprüsü üzerinde kolaylık ver. Hem de cennetinde mutlu kıl.

Ki dîdâruŋ daḫı göster İlâhî

Ḳamu maḫlûḳuŋ anı ister İlâhî

Bile bu yüzi ḳara ḳuluŋ ey Ḥaḳ

Baġışlayup ṣuçun ḳıl yüzün aḳ

Ki maḥrûm eyleme virgil rıżâŋı

Kim ister ol seniŋ dâyim rıżâŋı

[3ª]

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derd ile diŋ es-salavâtü ve's-selâm

Gel imdi 'âşıḳâne idelüm âh

Diyelüm derd-ile biz Allâh Allâh

Yaratdı 'âlemi var eyledi var

Özine Muṣṭafâ'yı eyledi yâr

Ḳamusından anı güzîde ḳıldı var

Hem oldı *raḥmeten-lil 'âlemîn* er

Yaratdı anıŋ-ıçun Âdem'i Ḥaḳ

Her işde ḥikmeti var aŋlayup baḳ

Ya Rab! Yüzünü göster. Bütün yaratılanlar onu ister.

Ya Rab! Bu günahkâr kulunun suçunu da bağışlayıp yüzünü ak eyle!

Rızanı mahrum etme, ver! O, her zaman senin rızanı ister.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat deyin.

Gel şimdi âşık bir şekilde âh edelim. Biz, dertli bir şekilde Allah Allah diyelim.

(Allah) âlemi yarattı. Hz. Muhammed Mustafa'yı özüne sevgili kıldı.

Onu herkesin gözünde seçkin kıldı. Hem âlemlere rahmet oldu.

Allah, Hz. Âdem'i/ insanı onun için yarattı. O'nun her işinde bir hikmet vardır. Anlayıp bak!

Yaratdı Muṣṭafâ'nıŋ nûrın evvel

Hem andan oldı bu ef'âl ü eşkâl

Ḳodı hem Âdem'iŋ alnında anı

Ṣalavât vir aŋa ṣâḏ eyle cânı

Çün Âdem gördi ol nûrdan mürüvvet

Ki ṣoŋrasına virdi Ḥaḳ nübüvvet

Hem itdi naḳl ol nûr andan aŋa

Pes anuŋ daḫı 'ömrü irdi ṣoŋa

Yetişdi ṣoŋra pes ol nûr Ânûş'a

Ki Ḳâdir'dür Ḫudâ bilgil her işe

Emîr oldı çün anuŋ oġlı Ġaynân

O nûr andan aŋa vardı ey cân

Yetişdi ṣoŋra 'Abdullah'a ki ey yâr

Ṣalavât vir sen ölmüş cânı uyar

İrişdi anası alnına andan

Ḳamusın aŋlayasın imdi benden

Önce Hz. Muhammed Mustafa'nın nurunu yarattı. Dünyadaki bütün işler ve şekiller ondan oldu.

Hem Hz. Âdem'in alnına onu koydu. Ona salavat ver. Ruhunu ve bedenini mutlu et!

Hz. Âdem, o nurdan iyilik gördü. Allah, sonra ona peygamberlik verdi.

O nur, ondan ona nakletti. Nihayet O'nun ömrü de sona erdi.

Sonra o nur, Anuşa ulaştı. Allah'ın her işe gücü yeter. Bunu bil!

Ey can! Onun oğlu Gaynân emir olduğunda o nur, ondan ona ulaştı.

Ey dost! Sonra Abdullah'a ulaştı. Sen, salavat ver. Ölmüş canını canlandır.

Annesi alnından ona ulaştı. Şimdi her şeyi benden öğrenesin.

Anasından ṭoġıcaġaz Muḥammed

Nüzûl oldı aŋa ol nûr-i Aḥmed

Ḳarâr itdi bu kez gitmedi andan

Ne gitsün nūr yirini buldı ey cân

Ne sulṭândur bilür misin o sulṭân

Ṭabîb oldurur ki dertlere dermân

Ḥabîbullâh'dirür adı Muḥammed

Anuŋ dostluġına oldı bu eyvân

Buluṭ gölge olurdı ol Ḥabîbe

Görüp îmâna geldi niçe ruḥbân

Niçe kez ẓâhir oldı mu'cîzâtı

Daḫı dünyâya gelmeden bil ey cân

Anı gerçek sevenler menzîl aldı

Gümân iden kişiler yolda ḳaldı

[3^{b}]

İlâhî ol Ḥabîbüŋ sevgüsini

Naṣîb eyle bize ḳıl Ferd-i Yezdân

O nur, annesinden doğar doğmaz Muhammed'e indi.

(O), bu kez karar verdi. Ondan gitmedi. Ey dost! Nur yerini bulduğu için neden gitsin.

O sultanın nasıl bir sultan olduğunu bilir misin? O, dertlere derman olan bir hekimdir.

Onun adı ,Allah'ın sevgilisi olan Muhammed'dir. Bu köşk, onun dostluğuna olmuştur.

Allah'ın sevgilisine bulut gölge olurdu. Birçok rahip, onu görüp imana geldi.

Ey dost! Onun mucizeleri, dünyaya gelmeden çoğu kez görünür oldu. Bil!

Onu gerçekten sevenler, varılacak yere ulaştı. Şüphe içindeki kimseler, yolda kaldı.

Allah'ım! Bize sevgilinin sevgisini nasip et.

İlâhî bu **Sinânoġlı Ża‘îf’i**

Ṭapusına Ḥabîbüŋ eyle ġılmân

Kerem eyle ḳapusından ayırma

Bile ḫaşr idüp it derdine dermân

Anı ḳul eyle yâ Rab Muṣṭafâ’ya

Yüzi ḳarasına baḳma ey Sübḥân

Niçe geldi ki yir yüzine Aḥmed

Niçe ṭoġdı anasından Muḥammed

İşit naḳl idem anı anasından

Ḫaber virdügini dürdânesinden

Anası gördüginden idem ey cân

Gel imdi sen daḫı bunda uyar cân

Dedi oldı yaḳın çün gele Aḥmed

Cihânı nûra ġarḳ ide Muḥammed

Evimden didi bir nūr oldı ẓâhir

Cihânı ḳapladı hep evvel âḫir

Ey Allah'ım! Bu güçsüz Sinanoğlu'na sevgili peygamberinin hizmet gılmanlardan biri olmasını nasip eyle.

Lütfet! Kapısından ayırma. Onunla bir sraya getirip dersine çare ver.

Her türlü kusurdan münezzeh olan Allah'ım! Onu Hz. Muhammed Mustafa'ya kul eyle! Yüzünün karasına bakma!

Ahmed, yeryüzüne nasıl geldi? Muhammed, annesinden nasıl doğdu?

Beni dinle ki onun annesinden nasıl haber verdiğini sana anlatayım.

Ey can! Şimdi sana annesinin gördüğünden söyleyeyim. Sen, şimdi gel! Canı uyar.

Dedi ki yakın (zamanı geldi) oldu artık Ahmed gelsin. Dünyayı nura boğsun.

'Evimden bir nur göründü.' dedi. Öncesi ve sonrası bütün dünyayı kapladı.

Dedi hem gökden indi üç ‘alem dir
Biri Maġrib’de urdı pes ḳadem dir

Biri Maşrıḳ’da dikildi bil ey yâr
Ṣalâvat vir Ḥabîbi cânı uyar

Biri Ka‘be’nüŋ üstünde bil anuŋ
İşit bu sözleri şâd eyle canuŋ

Göricek anları ben bildim ey şâh
Yaḳın oldı cihâna gele ol mâh

Ḥurîlerdür görinenler ḥurîler
Ḥabîbi birbirlerine muştılarlar

Didiler müjdegânî ey güzel cân
Ṭoġısar senden imdi ol güzel cân

Ânıŋ mi<u>s</u>li cihâna gelmeyüpdür
Ana hem-tâ cihânda olmayupdur

Ṣadef sensin ṭoġısar senden ol dürr
Cihân içinde pes Maḥmûd olupdur

(Şöyle) dedi: “Gökten üç sembol indi. Biri Mağrip’de ayak bastı.’’ dedi.

Ey dost! Biri Maşrık’da dikildi. Bil! Salavat ver. Sevgilinin canını uyar.

(Onun) biri Kabe’nin üstündedir. Bil! Bu sözleri, duy! Canını mutlu et.

Ey hükümdar! Ben, onları görünce bildim. O ay, yakında dünyaya gelecek.

Görünenler hurilerdir. Allah’ın sevgilisini birbirlerine müjdelerler.

Dediler: “Ey güzel can! Müjde! Senden o güzel can doğacaktır.’’ dediler.

Onun benzeri dünyaya gelmemiştir.Onun gibi biri dünyada yoktur.

Sen, sedefsin. İnci senden doğacaktır. Öyleyse dünyada övülmeye değer kişi olmuştur.

İrişdi vaḳtı bildim kim o sulṭân

Ẓuhûra gele hem ol cânlara cân

Ṣuṣadım ṣu dileyem anda içem

Ṭolu bir ḳıf baŋa ṣundılar içem

İçinde ṣu-y-ıdı cennet zülâli

İçen andan daḫı görmez melâli

[4ª]

Ṣovuḳ ḳardan velîkin südden aḳdur

Daḫı leẕẕetde baldan ṭatluraḳdır

Aluban içdüm anı ben daḫı hem

Ki râḥat oldı cânım anda ol dem

Gelüp yanıma bir aḳ ḳuş kim ey cân

Sıġadı arḳamı ḳuvvetle hemân

Hemân ṭoġdı pes ol dem Muḥammed

Cihân içini ṭutdı nûr-ı Aḥmed

Ṭoġduġı sâ‘at itdi münâcât

Ḥaḳḳ’a secde eyleyüp itdi ḥâcât

O canlara can olan sultanın gelme vaktinin yaklaştığını bildim.

O anda susayıp su içmeyi istedim. İçmem için bana dolu bir bardak ikram ettiler.

İçinde tatlı bir cennet suyu vardı. Ondan içen kişi, daha üzüntü görmezdi.

Bu su kardan soğuk sütten beyazdır. Lezzeti de baldan tatlıdır.

Onu alıp içtim. O anda canım rahatladı.

Ey dost! O anda yanıma bir beyaz kuş gelip hemen arkamı kuvvetle sıvadı.

O anda hemen Muhammed doğdu. Dünyanın üstünü Ahmed'in nuru kapladı.

Doğduğu saatte Allah'a yalvardı. Allah'a secde edip dileklerini söyledi.

Hemân dem ümmetin diledi ol şâh

Bağışladı aŋa ümmetin Allâh

Pes evvel Ka‘be ḳıldı aŋa secde

Dedesi görübeni geldi vecde

Niçe gördi gel işit diŋlegil sen

Ṣalavât vir ‘ışḳ-ıla diyeyim ben

fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

Diŋle imdi niçe oldı ol Resūl’den nişân

Ka‘be niçe secde ḳıldı niçe oldı bil ‘ayân

Didi ‘Abdulmuṭṭalib ben Ka‘be içinde idim

Âmine evine ḳarşu secde itdi ol cüvân

Şol âdem secde ider gibi çü gördüm ben anı

Dört dîvârı daḫı anuŋ şöyle egildi revân

Ḳalḳdı yine şöyle ṭurdı bir ṭaşı hîç düşmedi

Vir ṣalavât derd ile ki gör nice cândur o cân

O şah, o anda ümmetini diledi. Allah ona ümmetini bağışladı.

Her şeyden önce Kâbe ona secde etti. Dedesi onu görünce hayran oldu.

Nasıl gördü? Gel! Sen, duy ve dinle! Aşkla salavat ver! Ben, (sana) söyleyeyim.

Allah'ın elçisinden nasıl alametler oldu dinle. Kabe nasıl secde etti açıkça bil.

O Abdulmuttalib ben Kabe'nin içindeydim dedi. O civan Amine'nin evine karşı secde etti.

O insan gibi secde eder gibiydi, onu gördüm. Kabe'nin dört duvarı yürüyerek eğildi.

Yine şöyle bir kalktı ama hiç taşları düşmedi. Dert ile bir salavat ver ki o can nasıl bir candır sen gör.

Ka‘be’nüŋ dört rükni bir bir yine virür selâm

Muştıladı birbirine geldi dir Faḫr-ı Cihân

Çün işitdi bir yüce ṣavt ṭoġdı dir faḫri’l-enâm

Yüzi üstine ḳamu büt düşdiler ender zamân

Çıḳdum andan ṣoŋra vardum ben Ṣafâyla Merve’ye

Birbiriyle söyleşürler bularda dedi hemân

Şöyle âdem söyleşür gibi Merve ile Ṣafâ

Muştılarlar ol Ḥabîbi geldi dir Ṣâḥib-Ḳur’ân

Bunları göricegez vardum Âmine evine

Çıḳarup miftâḥ açdum içerü girdüm hemân

Gördüm anda kim Âmine’nüŋ nûrı alnında degül

Didüm aŋa emânet ḳandedür virgil nişân

Didi buldı issini nûrum benüm cânum baba

Didüm aŋa getür imdi göreyim işbu zamân

[4^{b}]

Didi destûr yoḳdur şimdi anı insân göre

Ben didüm kim evime girmege beni ḳomayan

Kabe’nin dört direği bir bir selam verdi. Birbirlerine dünyanın övünç kaynağının dünyaya geldiğini müjdelediler.

Duyduğu bir ses yaratılmışların kendisiyle övündüğü zatın doğduğunu söyledi.

Ondan sonra ben çıktım ve Merve ile Safa’ya gittim. Onlar da birbirleriyle konuşuyorlardı, dedi.

Merve ile Safa insanla konuşur gibi birbirleriyle Kur’an’ın sahibi ve Allah’ın sevgilisinin dünyaya geldiğini müjdelediler.

Bunları görünce hemen Amine’nin evine gittim.Anahtarı çıkarıp açtım ve hemen içeriye girdim.

O anda Amine’nin nurunun alnında olmadığını gördüm. Ona emanetimin alametini bana vermesini söyledim.

(Amine) benim nurum sahibini buldu canım baba, dedi. Ben de o zaman getir onu şimdi göreyim dedim.

Onu insanın görmesine şimdi izin yok. Ben de benim evime benim girmeme izin vermeyen ,eve girmesin dedim.

Diledüm girdüm içerü gördüm ol şâhum ben

Geldi bir şaḫs karşudan elinden dutar sinân

Didi faḫrı gidersin baŋa ey pîr dur girü

Ben didüm oġlum Muḥammed görmege ey nev-cüvân

Didi destûr yoḳdur üç günden insâna kim

Tâ melâyikler ziyâret eylesünler der-nihân

Döndi ‘Abdülmuṭṭalib geldi evine tanesine

Daḫı üç güne dek ḳarâr itdi ol gümân

Çünki dördünci gün oldı geldi Şeybe ilerü

Bir âvâz işidüp dir gelüŋ yâ melâyikler revân

Geldi insâna ki nübüvvet göreler ol gevheri

Muştılaŋuz cennetüme gireler aŋa uyan

Ol Ḥabîbi eline aldı anda Âmine hem

Görüp dedesi eline virdi ol dem hemân

Ḳundaḳ idüp bağlamışlar anı bir aḳ sofa kim

Yaṭurup dizi üstine burḳasını açdı hemân

O şahı görmek istedim ve içeri girip gördüm. Karşıdan gelen birinin elini Sinan tutar.

Birisi bana “Nereye gidiyorsun, dur!’’ dedi. Ben de, delikanlı oğlum Muhammed’i görmeye gidiyorum dedim.

O da bana “Üç günden önce insana görmek için izin yoktur.’’ dedi. Ona şimdi melekler gizlice arkadaşlık ediyorlar dedi.

Abdülmuttalib döndü ve evine geldi. O üç gün içinde şüpheyle bekledi.

Dördüncü gün oldu ve Şeybe geldi. Bir çığlık duydu ve “Gelin ey yürüyen melekler’’ dedi.

O cevhere peygamberlik dgeldiğini görsünler. O ana uyanlara da cennetime gireceklerini müjdeleyin.

O anda Amine o sevgiliyi eline aldı. Dedesini görüp hemen onun eline verdi.

Onu bir beyaz bez ile kundak edip bağlamışlar. Dizinin üstüne yatırıp hemen örtüsünü açtı.

Ḳahramânî gözlerini açdı ol ṣâḥib-kemâl

Baḳuban Şeybe yüzine tebessüm ḳıldı o cân

Güldi ayaġına düşdi yüzini sürüp öper

Dedi senüŋ gözlerimüŋ nûrıdur bu muste‘ân

Maḳṣudum sensin ḥabîbüm gözlerim gördi seni

Yoluŋa olsun fidâ imden girü baş-ıla cân

Ey **Sinânoġlı** resûlüŋ medḥini biŋ yıl diyesin

Daḫı biŋ yıl ger senüŋ ‘ömrüŋ olursa câvidân

Gice gündüz ṭurmayup medḥin iderseŋ serveriŋ

Ẕerresin diyemeyeler ger idelerse imtiḥân

Sen nice medḥ idesin şol serveri kim aŋa Ḥaḳ

Diye dostumdur benüm bî-ḫilâf [u] bî-gümân

Yâ İlâhî ol ḥabîbüŋ ḥaḳḳıçun ḳurtar bizi

Nefs elinden ḳalmışuz yâ Râb dirüz el-amân

Ger dilersiz bulasız otdan necât

Derd-ile diŋ eṣ-ṣalavâtu ve’s-selâm

Daḫı biŋ bir kilisenuŋ bil ey cân

Yıḳılup ḳubbesi hem oldı virân

O ahlak sahibi kahraman, gözlerini açtı. Şeybe yüzüne bakarak tebessüm etti.

Görünce ayağının üstüne düştü, yüzünü sürüp öptü. Allah'a bu benim gözlerimin nurudur dedi.

Sevgilim, amacım, gayem sensin gözlerim seni gördü. Benim başımla canım senin yoluna feda olsun.

Eğer senin ömrün bin yıl kalıcı olursa Ey Sinanoğlu, resulün övgüsünü Sinan bin yıl yapsın.

Gece gündüz durmadan peygamberin övgüsünü söylesen, bunu yapamayanlar zerresiyle imtihan edilirler.

Sen o peygamberi ne kadar översen Allah O kişi benim şüphesiz ve yalansız dostumdur der.

Allah'ım o sevgilinin hakkı için bizi kurtar. Ya Rab biz nefsimizin esiri olduk, kurtuluş dileriz.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat deyin.

Ey can, (O gece) binbir kilisenin kubbesi yıkıldı ve harap oldu.

Daḫı hem Ka‘be’nüŋ dört bucaġından

Kelâm işitdiler söyledi andan

[5ª]

Biri bu kim dinildi geldi bu ḥaḳ

Ki bâṭıl gitdi geldi yirine ḥaḳ

Biri birine bize Ḥaḳ Resûlı

Virüp gönderdi bize bâ-uṣûlı

Size sulṭândur ol hem naṣr-ı ‘izzet

Aŋa virildi biliŋ siz de ra‘yet

Biri bu geldi Allâh’dan size nûr

Ki ẓulmet bu arada oldı pes dûr

Seni ‘âlemler içre yâ emîr dir

Ki ḳıldım *raḥmeten li’l-‘âlemîn* der

Çü geldi ‘âleme ol nûrumuzdan

Cihânuŋ ẓulmetin götürdi ol cân

Söze geldi vaḫş [u] ṭayr ile ṭaş

Ṭaşa geldi ḳamu içler gibi ṭaş

Kabe’nin dört köşesinden sözler duydular.

Birisi kim bu diye sordu? Batıl gitti yerine gerçek (din) geldi.

Bize gerçek peygamberi gönderdi, yöntemini verip bize gönderdi.

O kudretin yardımı size sultandır, ona verildi siz de bunu kabul edin.

Bu size Allah’tan geldi, ki bu arada karanlıklar uzak oldu.

Ya Emin (olan) , seni âlemler içinde “Âlemlere rahmet olarak gönderdik.” der.

Çünkü o dünyaya bizim nurumuzdan bir parça olarak geldi. O can dünyanın karanlığını götürdü.

Kuşlar ve taşlar konuşmaya başladı, herkes taşlar gibi taşarak geldi.

Yir [ü] gök arası ṭoldı s̲enâdan

Güneşdür diyesin ṭoġdı anadan

Çü geldi ‘âleme ol nûru’l-envâr

Cihânuŋ ẓulmetin götürdi envâr

Ki şeyṭânlar göge bulmadılar yol

Melûl oldı ne deŋlü var-ısa ḳul

Didiler ki ‘aceb bu ḥâlümüz ne

Kesildi göge çıḳmaz yolumuz ne

Gelüŋ kim varalum bizüm ulumuz

Ḫaber virsün nedür işbu ḥâlimüz

Bir araya dirildiler şeyṭânlar

Ulularına vardılar şeyṭânlar

Didiler aŋa ey bizüm ulumuz

Nedendür bilmezüz bizüm ḥalümüz

Ki göklere çıḳamazuz sebeb ne

‘Aceb ne oldı ḥâlümüz ‘aceb ne

Ki ḥall eyle bizüm müşkillerimüz

Sebeb nedür kesildi yollarımuz

Yer gök arası gökyüzünden doldu,annesinden güneş gibi doğdu.

Nurlar dünyanın karanlığını gördüğü için o nurların nuru dünyaya geldi.

Ki böylece şeytanlar göğe yol bulup çıkamadılar, şeytanların kulları üzgün oldu.

Acaba bu halimiz nedir, dediler.Göğe çıkan yolumuz neden kesildi?

Gelin ki bizim büyüğümüze gidelim ve bize halimizden haber versin.

Şeytanlar bir araya geldi ve büyüklerine gittiler.

Ona ey bizim ulumuz, bizim halimiz neden böyle oldu bilemeyiz dediler.

Neden göklere çıkamıyoruz? Acaba halimiz neden acayip oldu sebep nedir?

Ki bizim sıkıntılarımızın hali budur, yollarımızın kesilmesinin sebebi nedir?

Didi varuŋ cihân içre araŋ siz

Ḳamu şarḳ u ġarbı hep yürüŋ siz

Bilesiz ne-y-ise işüŋ nihânı

Ṭuruban siz varuŋ araŋ cihânı

Ṭurubanı ṭaġıldılar yanından

Ḳamusı bîzar oldılar cânından

Aradılar cümle yeri tamâmet

Gelüben Mekke'ye oldı melâmet

Görürler kim melekler Mekke şehrin

Ḳuşatmışlar ṭururlar baṭn u ẓahrin

[5^{b}]

Görürler kim bir evden çıḳar nûr

Melekler daḫı hem rıḍvân ile ḫûr

Ṭuruban birbirlerine muştılarlar

Ki geldi 'âleme ol sırr-ı ekber

Ferişṭehler biribirine eydür

Ṭoġdı ol ṣadefden şimdi ol dür

Gidin dünya içinde sebebini arayın dedi, batıya ve ışığa doğru yürüyün dedi.

Siz bu sırrın sebebini bilin, turmadan gidip sebebini arayın.

Onu duyunca hemen dağıldılar, hepsi canından bezdi.

Her yerin tamamını aradılar, Mekke'ye gelince serzenişte bulundular.

Mekke şehrini meleklerin içeriden ve dışarıdan kuşattığını gördüler.

Bir evden bir nurun çıktığını gördüler, hem rıdvan hem de hur dahi o evden çıktılar.

Durarak birbirlerine müjdelediler. Ki en büyük sır dünyaya geldi (dediler).

Melekler birbirlerine şöyle dediler; "O sedeften şimdi o inci doğdu.''

Bu ol dürr-i yetîmdür kim cihânda

Geliser didi âḫir ol zamânda

Ki geldi şimdi bu bilgil emîndür

Ḥaḳîḳat *raḥmeten li'l-'âlemîn*dür

Bunuŋ ḥubbına var itdi cihânı

Duyuban dirler idi müjdigâni

Görürler kim bu ḥâli şeyâṭîn

İşüdüp ṣordılar birbirine hâlin

Gelübeni didiler vaṣf-ı hâli

O mel'ûn çaġıruban gitdi mecâli

Didi bilüŋ Muḥammed gelmiş eyvâh

Bu yiryüzine gelmiş şimdi ol mâh

Anuŋçun varmaduŋuz göklere siz

Ne düşvâr işlere oġramışuz biz

Başumuza ne ġavġalar geliser

Ki şarḳdan ġarba ümmeti olısar

O dünyada yetim bir incidir. Allah (Onun) ahir zamanda geleceğini söyledi.

Ki şimdi geldi, bunu bil ki güvenilirdir. Gerçek olan (Onun) alemlere rahmet olduğudur.

(Allah) Onun güzelliği uğruna dünyayı yarattı. O müjde verenler bunu duyarak böyle derler.

Şeytanlarin bu halini görürler. (Bunu) duyarak halini birbirlerine sorarlar.

Gelerek ona halinin durumunu söylediler. O lanetlenmiş çağırarak (onun) bütün gücü gitti.

Şöyle dedi: “Eyvah! Muhammed gelmiş.’’ O ay yüzlü şimdi yeryüzüne gelmiş.

Onun için siz göklere çıkamadınız. Biz ne kadar hayal olacak işlerle uğraşmışız.

Başımıza ne kadar çok kavga gelecek. Ki doğudan batıya (Onun) ümmeti var olacak.

Ḳılısar bizlere anlar ki la‘net

İdiser bizlere anlar ki miḥnet

Bize ayruḳ ne dışlıḳ var ne râḥat

Olısar niçe kâfir aŋa ümmet

Ṣığına ümmeti Allâh’a dâyim

Duralar dîn üzre şöyle ḳâyim

Ola ümmetlerinüŋ ‘â[li]mi bol

Du‘â idüp du‘âları ola maḳbûl

Anı biz yapavuz yıḳa anlar

Ki biz yıḳamavuz yapalar anlar

N’idelüm n’eyleyelüm diyüben âh

İdeler bir yire dirilüp âh vâh

Ḳoŋ imdi yâ ne ṭursun ol lâ’îni

Ṣalavât vir kör eyle ḳıl sen anı

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Işk-ıla diŋ eṣ-ṣalavâtü ve’s-selâm

Ṣadefden çıḳdı ol dürr-i ‘ayna ol pes

Ki oldı *raḥmeten lil â’lemîn* pes

Onlar bizlere lanet edecekler. Bizlere muhtaç olacaklar.

Bize artık ne huzur var ne de rahat. Nice Allah'a inanmayanlar Ona ümmet olacak.

Ümmet her daim Allah'a sığınsın. Din üzere kuvvetle dursunlar.

O ümmetin alimi bol olsun. Dualar ederek (onların) duları kabul olsun.

Biz yaparız onlar yıkarlar. Ki (sonra da) biz yıkamayız onlar yaparlar.

Ne yapalım ne edelim, vah vah.. Birbirlerini canlandırarak ah vah ederler.

O lanetlenmiş kişi şimdi yere kon. Salavat ver sen kör et onu (şeytanı)

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz, aşk ile (peygambere) salat ve selam verin.

Sedeften çıktı şimdi o incinin aslı, ki şimdi alemlere rahmet olarak geldi.

Ki ḳıldı ‘âlemi nûrı münevver

Pes oldı kâfirin ḥâli mükedder

[6ª]

Rebî‘ü’l-evvel ayı gicesinde

On ikinci ve i̲sneyn gicesinde

Ki ṭoġdı âfitâb yiryüzine

Ṣalavât vir sen ol şâhuŋ güzîne

Muḥammed dünyâya geldügi gice

Kimesne bilmedi gün mi gice

Ne bilsünler ki bir güneş ṭoġupdur

Ki nûru şarḳa vü ġarba urupdur

Ne Güneş Ay Güneş ne bendesidür

Bu ‘âlem ḫalḳı hem perverdesidür

Cihâna geldi kim çün ol güzel cân

Diyüŋ kim gördi böyle bir güzel cân

Ki şimdi o nur dünyayı nurlandırdı, şimdi kafirin hali kederlendi.

Rebiülevvel ayının gecesinde, on ikinci (ikinci pazartesi) gecesinde (doğdu).

Ki o ay yüzlü dünyaya geldi. Sen o şahın gözüne salavat ver.

Muhammed'in dünyaya geldiği gece, kimse gündüz mü gece mi olduğunu bilemedi.

Ne bilsinler ki bir güneş doğdu. Ki (O'nun) nuru batıya ve doğuya vurdu.

Ne güneş! Ay ve güneş onun kölesidir. Bu dünya halkı onun pervanesidir.

Ki o güzel can dünyaya geldi.Söyleyin (şimdiye kadar) kim böyle güzel bir insan gördü.

Saŋa cân gerekse vir cân anuŋ

Fidâ ḳıl yolına gel ṭatlu cânuŋ

Çü bildüŋ niçe ṭoġdı anasından

İşit eydem saŋa ben dâyasından

Vücûda geldi kim çün ol ulu cân

Yüzin görse sevinürdi diyü cân

Pes Amîne diler anda ki dâya

Gerekdür didiler pes buŋa dâya

Niçe ḫatunları alup gelirler

Ḳabul itmez varup maḥzûn olurlar

Ḫaber eylediler yoḫsula bâya

Ki ya‘nî olalar ol şâha dâya

Şu deŋlü geldi bir bir emmedi ol

Olardan birisin itmedi maḳbûl

Ne işdür bu ne ḥikmetdür dir iken

Ne sırdur bu ne ḳudretdür dir iken

Eğer senin canını gerekirse ona ver, o tatlı canını onun yoluna feda et.

Çünkü annesinden doğduğunu bildin, şimdi dinle ben sana süt annesinden bahsedeyim.

O can vücuda geldi ki kim yüzünü görse sevinirdi.

O'na bir süt annesi istediler ki "O'na bir süt anne gereklidir.'' dediler.

Nice kadınları alıp gelirler, (Amine) kabul etmez, onlar da üzgün olurlar.

Zenginlere ve yoksullara haber ettiler. Ki o şaha bir süt annesi olsunlar.

O (kadınlar) bir bir geldiler ama emmedi, Onlardan birisini (süt anne olarak) kabul etmedi.

Bu ne iştir, ne gizli bir sebeptir, ne sırdır bu ne güçtür.

Ḥalîme ana geldi anda ey yâr

Ṣalavâtı ‘ışk-ıla vir cânı uyar

İşit imdi Ḥalîme’den bu kez ḥâl

Ne idi kim neye irişdi aḥvâl

Ḥalîme ḳanda idi nice geldi

Neden işitdi şâhı nice bildi

Diyeyim ‘ışk-ıla ger diŋler-iseŋ

Bilesin anı ger aŋlar-ısaŋ

Benî Ṣa‘d dirler-idi bir ḳabîle

İşitgil diŋle diyem ben adıyla

Meger kim ḳatı ḳıtlıḳ olmış idi

Bularda pes yimek az kalmış idi

Ṭavar ḳoyup ḳuzı kırmış-ıdı

Bularuŋ devleti durulmış-ıdı

[6^{b}]

Halime anne geldi ey yar, salavat ver aşk ile O'na canını ver.

Şimdi duy Halime'den bu kez hali, Kim ne oldu ne hallere ulaştı öğren.

Halime neredeydi ki geldi, neden duydu ve nasıl bildi?

Eğer aşk ile dinleyeceksen söyleyeyim, sen bu durumu bil ve anla.

Bir kabile vardı Beni Sad derlerdi. O'nun adıyla dinle ki ben söyleyeyim.

O dönemde meğer çok zor bir kıtlık olmuştu. Bu kavimde yemek az kalmıştı.

Davarlar kuzular (açlıktan) kırılmıştı. Bu devlet durulmuştu.

Çü ḫatunlar çıḳarlar idi ṭaġa

Varup ḥayvân gibi oṭlamaġa

Meger bir ḫatunuŋ adı Ḥalîme

Ḥalîme diseŋ ol idi ḥalîme

Gider idi bularuŋ-ıla her-dem

İşit derdine niçe iderdi merhem

Gelüp yatır evinde ol bir gice

Görür düşinde bir ṣuyı ey ḫoca

Ṣuya baḳup dururken nâ-gehânî

Görür karşu ṭurur bir nev-cüvânı

Ṣuyuŋ ṣafîlıġına anda ol cân

Ḥalîme baḳup anda oldı ḥayrân

Didi yigit Ḥalîme'ye ṣoyunġıl

Ne dursın bu ṣudan yunġıl

Daḫı içgil bu ṣudan ḳana ḳana

Ki ṭâya olasın bir ulu câna

Çünkü kadınlar dağa hayvan gibi otlamaya çıkarlardı.

Bu hatunlardan birinin adı Halime'ydi. Yumuşak huylu desen bu yine Halime'ydi.

Bu kadınlarla gülerek giderlerdi. Nice dertlere derman olurdu.

bir gece evine gelip yatardı. Rüyasında bir suyun aktığını görür.

Birden bire suya bakıp dururken karşıda duran bir genç adam görür.

O anda Halime suyun saflığına bakarak hayran olur.

O yiğit Halimeye "Soyun, ne duruyorsun bu suda yıkan.'' der.

Üstelik de bu sudan kana kana iç, ki bir ulu kişiye süt annesi olasın.

İşidüp anı ṣoyundı Ḥalîme

O ṣudan içüben yundı Ḥalîme

Özine baḳdı gördi anda ol cân

Ṣalavât ‘ışḳ-ıla vir diŋlegil sen

Görür kim ol semirmiş anda özüni

Ta‘accüb itdi anda kendüzüni

Daḫı ḳılmış güzel hem Ḥaḳ Ta‘âlâ

Ḥabîbi ḥürmetine Ḥaḳ Ta‘âlâ

Neler eyler ki gör o oldı ḫâke

Ṣalavât vir ‘ışḳ-ıla virüŋ ruḥ-ı pâke

Didi yiġit bilür misin nedir iş

İrişdi baḫt-ı devlet gitdi teşvîş

Sa‘âdetüŋ nişânıdır bil anı

Saŋa olsun Ḥalîme müjdegânî

Yetişgil Mekke şehrine bulasın

Didi kim anda nedir sen bilesin

Bunu duyunca Halime soyundu. O sudan içerek yıkandı.

Kendine baktı ve o kişiyi gördü. Salavat ver sen aşk ile dinle.

O anda kendini şişmanlamış görür ve kendine çok şaşırır.

Allah onu sevgilisinin hürmetine çok güzel kılmıştır.

Onun nur yüzünü görünce neler yapar, temiz ruhuna aşk ile salavat verin.

Yiğit, ona “Bunu bilir misin nasıl bir iştir?’’ diye sordu. Karışıklık gitti ve devletin bahtının karışıklığı gitti.

Bu mutluluğun göstergesidir, bunu bil. Ey Halime! Bu müjdelik senin olsun.

Mekke şehrşne git ki bul, sen bu dediğimi o zaman bul.

Yiġit ġâyib oldı uyandı Ḥalîme

Bir oda düşüben yandı Ḥalîme

Görür ẓâhirde yine (?) mücessem

Özüŋ olmış sa‘âdetle muḳassem

Ḥalîmeye didi ne oldı saŋa

Eyitgil ṭoġrısını imdi baŋa

Ḥalîme eyledi bir bir hikâyet

Düşünde gördügün itdi rivâyet

[7ª]

Sabah oldı anda geldi ḫatunlar

Yine ot oṭlamaġa vara bunlar

Ḥalîme[’yi] görenler oldı ḥayrân

Baḳup gözlerin ırmazlardı andan

Didiler kim ya Halîme nedür bu

‘Acebdür sen kim olmışsın güneş-rû

Yiğit kayboldu ve Halime uyandı. Bir ateşe düşerek yandı.

Göz ile görünmeyen ona görünür olur. Kendini mutlulukla ayrılmış bulur.

Halime'ye "Sana ne oldu? Şimdi bana doğrusunu söyle.'' dedi.

Halime rüyasında gördüğü şeyi bir bir anlattı.

Sabah oldu ve kadınlar geldi, yine ot otlamaya gittiler.

Halime'yi görenler hayran oldu. Ona gözlerini ayırmadan baktılar.

Halime'ye, "Ya Halime! Nedir bu? Sen güneş yüzlü bir kadın olmuşşun." dediler.

Düni gün aruġıduŋ şimdi sebeb ne

Bize de eydivergil ḳîl u ḳâl ne

Ḥalîme didi kim varuŋ siz benüm ḳarnum doḳ

Daḫı ot oṭlamaḳdan hîç ṣafâm yoḳ

‘Acâibler bu gice ben çoḳ gördüm

Yaturken aç yatdum ṭoḳ ṭurdum

Eger yüz yıl ola ‘ömrüm bil ey cân

Ṭa‘âm ârzûsı hîç gelmeye benden

Varuŋ siz didi ben varamazam ayruḳ

‘Abesde ‘ömri geçirmezem ayruḳ

Ḥalîme ḥelâli Ḥârîṩ eydür

Kerem ḳıl bizim içün bâri sen var

Bu oġlançuklar-ıçun çâre ḳılġıl

Yöri var bunlar-ıçun sen ḳılġıl

Sözüni ṣımayup derildi ol dem

Ki ol ḫâtunlar-ıla vardı ol dem

Gece ve gündüz hep güçsüzdün,bize de söyle bu dedikodular ne?

Halime siz gidin ben tokum, ot otlamaktan (dolayı) hiç rahat değilim.

Bu gece acaip şeyler gördeüm. Yatarken aç yattım tok uyandım.

Eğer yüz yıl ömrüm olsa, açlık hissi bana gelmez.

Siz gidin, ben artık gidemem, ömrümü artık anlamsız şeylerle geçiremem.

Halime'nin helali ortaya çıkıp bize merhamet et diye yalvarır.

Bu küçük oğlanlar için çare ver, Yürü git bunlar için git.

O zaman sözünü bozmadan durdu, ki kadınlarla gitti.

Ki nâ-gâh geldi ḥâtiften bir âvâz

Ḥalîme sen bu işden didi gel vaz

Yöri tiz Mekke şehrine irişgil

Sa‘âdetdür saŋa imdi dürüşgil

Sevinüp geldi evine Ḥalîme

Didi bu sözi erine Ḥalîme

Eri eydür Ḥalîme’ye n’idelüm

Ḥalîme eydür yaraġ gör ki gidelüm

Benî Ṣa‘d ḳavmı işitmiş ki ey cân

O yıl Mekke’de ṭoġmışıdı çoḳ oġlan

Ḳamusın hep yaraġın eylediler

Ḥalîme-y-ile bile hep gideler

Kimi at kimi deveye binerler

İrişelüm deyü ive yilerler

Ḥalîme’nüŋ eri eydür biz n’idelüm

Yarâġ idüp yola niçe gidelüm

Ki o an bir ses geldi. “Halime sen bu işten vazgeç.’’ dedi.

Yürü hemen Kabe şehrine git. Sana şimdi mutluluk vardır, çabala!

Halime sevinerek geldi, Bu sözleri eşine söyledi.

Eşi Halime’ye “Ne yapalım?’’dedi. Halime ona “Hazırlan,gidelim.’’ dedi.

Beni Sad kavmini duymuştu. O yıl Mekke’de çok oğlan doğmuştu.

Herkes hazırlık yaptı. Halime ile hepsi giderler.

Gidelim diyerek kimi at kimi deveye biner.

Halime’nin eşi biz ne yapalım, diye sorar. Hazırlanıp yola gidelim, der.

Żaʿîfdür merkebümüz daḫı aruḳ

Ne bizi getürür ne ḫod azuḳ

[7ᵇ]

Ḥalîme eydür söylersin kişi sen

Gözüñle gördüñ mi bu işi sen

Ben aç yaṭuban ṭoḳ ṭururan

O'dur kim cümlenüñ rızḳını viren

Baña ḳuvvet vireñ aña virüpdür

İşâretdür baña vü hem saña dır

Binüp bunlar hemân yola girürler

Ki gâh binüp vü gâhi yörürler

Żaʿîf-idi velâkin ḳatı merkeb

İlerü gider-idi ḳamusı heb

Ḳalurdı ḳamusından ṣoña ene

Diyeyüm saña bir ḥikâyet yine

Eşeğimiz çok zayıf ve güçsüzdür. Ne bizi ne de erzağımızı götürür.

Halime “Sen ne söylüyorsun, bu işi gözünle gördün mü?’’ diye sorar.

Ben aç yatıp tok kalkıyorum, herkesin rızkını veren Allah’tır.

Bana güç veren ona da verir. Bu hem bana hem de sana işarettir.

Bunlar hemen binip yola çıkarlar. Bazen biner bazen de sürerler.

Fakat eşek güçsüzdü. Bütün halk hep ileri giderdi.

Sonra yine hepsinden sona kalırdı, ben yine sana bir hikaye diyeyim.

Ṣalavât vir şâha şâḏ eyle cânuŋ

Diyeyim didügin saŋa ben anuŋ

Ḥalîme eydür giderdük yolda arġun

İken ḳatı ḳalıpduḳ yolda bir gün

Görürem yigit bir şâh-ı server

Yaşıl ṭon geymiş elinde süŋü var

Gelüp bu bindügüm merkebi tutar

Benüm bu merkebüme söyler anlar

Niçün kehel olursın der ki ey cân

Kime murżi‘âdur götürdüğüŋ cân

Ḥabîbullahdur ki murżi‘adur bu

Yöri tîz dir bugün kehelligi ḳo

Ki böyle didi ġâyib oldı el-ḥaḳ

Hemân dem merkebüm getürdi ayaḳ

Yetişdi ḳamusını geçdi öŋe

Giderem öŋce bular ḳaldı ṣoŋa

Salavat ver şaha canını kutlu et. Sana ben onu diyeyim.

Halime yolda yavaş yavaş giderken bir gün arkada kalır.

Bir yiğit peygamberler şahı görürüm, yeşil elbise giymiş elinde sünü var.

Gelip bendeki eşeği tutar, bu eşeğime bir şeyler söyler.

Ey can! Neden tembel olursun? Götürdüğün kişi kime sütanne olur?

Allah'ın sevgilisidir ki bu (kadın) sütannedir. Hemen yürü bugün tembelliği uzaklaştır.

Böyle dedikten sonra kayboldu. Hemen eşeğim ayağa kalktı.

Sonra hepsine yetişti ve öne geçti. O önce gitti diğerleri arkada kaldı.

Didüm kim ancaḳ bunı bilür Allâh

Elindedür ne ḳılsa ḳılur Allâh

Ḥalîme’ye bu ne ḥikmetdür didiler

Görüp bunı ḳamu ḫalḳ ṭaŋa ḳaldılar

Baŋa ḳuvvet viren virdi buŋa da

Ṣalavât vir vire ḳuvvet saŋa da

Ger dilersiz bulasız otdan necât

‘Işḳ-ıla diŋ es-ṣalavâtu ve’s-selâm

Emir bir oġlı var idi ananuŋ

Adı Żamrâ idi işit bil anuŋ

Aluban anı daḫı gitdilerdi

Bu işi ṭanışıḳla itdilerdi

Giderlerdi yine arḳun cümle iy cân

Ḥikâyet neye irdi diŋle iy cân

[8ª]

Dedim ki bunu sadece Allah bilir, yolu kısaltması Allah'ın elindedir.

Halime "Bu ne hikmettir?'' dediler, bunu gören halk ona kaldılar.

Bana kuvvet veren buna da verdi. Salavat ver, sana da kuvvet versin.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz, aşk ile (peygambere) salat ve selam verin.

Emir bir oğlu vardı annenin.Adı Zamra'ydı bun işit ve bil.

Onu alarak gitmişlerdi. Bu işi tanışıklıkla yapmışlardı.

Ey can hepsi birden giderler, şimdi hikaye nereye gitti, dinle.

İrişüp Mekke şehrine inerler

Gelüben bir arada hem ḳonarlar

Ṭağılup Mekke'nüŋ içine bunlar

Ḳamu maḳṣudlarını buldı bunlar

Cümlesi buldılar hep birer oġlan

Ḥalîme bulamadı ḳaldılar ḥayrân

Helâli eydür Ḥalîme ey can

Niçün virmediler bize ya oġlan

Ḳapusına yüzümi süreyin ben

Yüz sürüp Ḫâlıḳa yalvarayum ben

Ola kim ẓâhir bize bir işâret

Kerem ḳıla ide bize beşâret

Ḳanı ol gördügüŋ düş ta'biri hay

Ki ẓâhir olmadı didi kim vay

Ḥalîme eydür gine şehre girelüm

Bugün biz Ka'be'ye ṭoġrı varalum

Mekke şehrine ulaşarak yerleşirler, hep birlikte biraraya otururlar.

Mekke şehrinin içine dağılırlar, hepsi amaçlarını buldular.

Hepsi birer oğlan buldu. Halime bulamadı, hayran kaldı.

Eşi Halime'ye "Neden bize oğlan vermediler?'' diye sordu.

Onun kapısına ben yüzümü süreyim. Yüz sürüp Allah'a yalvarayım.

Ola ki bu işaret görünür olsun. Bize cömertlik edip müjde versin.

Hani o gördüğün rüyanın tabiri nerede? Ki görünür olmadı, birisi ''vay'' dedi.

Halime "Yine şehre gideyim, bu kez Kabe'ye ulaşayım.'' dedi.

Hemân dem ṭuruban vardı Ḥarem'de

Varuban Şeybe'yi gördi Ḥarem'de

Ki ṭoġru vardı anuŋ ḫızmetine

Ayaġın öpdi oturdı ḳatına

Ki 'arż eyledi bir bir ḥâlin aŋa

Düşin işitdi Şeybe ḳaldı ṭaŋa

Didi var-ısa budur şâha ṭâya

İleteyin bunı ṭoġrı ol ṭolu aya

Didi kim Şeybe buŋa kim yâ Sa'îde

Benüm ile gel yetişesin ol 'ıyda

Benim bir oġlum oġlı var yetîmdür

Yetîmdür ol kim dürr-i yetîmdür

Gel imdi didi kim aŋa gidelüm

Ḥalîme eydür buyur ḫızmet idelüm

Ṭurub andan bes oldılar revân[e]

Gelüp yetişdiler ol arı câne

Hemen Haram’a gitti, Şeybe’yi orada gördü.

Ki hemen onun hizmetine gitti. Ayağını öpüp huzuruna oturdu.

Ki halini arz etti, Şeybe onun rüyasını duydu ve şaşırdı.

Eğer o şaha bir süt annesi olacaksa bu kişi odur dedi, Bunu hemen ona söyleyeyim

Benim bir oğlumun oğlu var, yetimdir. Yetimdir illa ki yetim bir incidir.

Halime “Gel şimdi ona gidelim, buyur hizmet edelim.’’dedi.

Oradan ayrıldılar, o temiz cana gelip ulaştılar.

Âmine muntaẓır olmışdı ol dem

Aŋa hâdîfden ḫaber olmışdı ol dem

Dimiş-idi ya Âmîne olma maḥzûn

Geliser merḳume ol şâha bu gün

Benî Sa'd'dan Ḥalîme dirler aŋa

Amîne işidüp ḳalmışdı ṭaŋa

'Aceb kim ikidür **(?)** dirken Âmine

Çıḳageldi evine ol demde Şeybe

Ḥalîme de bile gelmişdi iy yâr

Ṣalavât vir Ḥabîbe cânı uyar

Amîne ana anı gördi ṣordı aŋa

Aduŋ nedür nereden geldüŋ di baŋa

[8^{b}]

Benim adum Ḥalîme'dür didi ol

Benî Sa'd'am kim andan düşmişem yol

Âmine eydür sensin ṭâyası sen

Oturġıl bir dem gele gel ey cân

Amine o anda bekleyen olmuştu.

Amine hüzünlü olma, o şaha bir gün birisi gelecek demişti.

Ona Beni Sad'dan Halime derler, Amine onu duyup kalmıştı.

Amine acaba bu kimdir derken o anda Şeybe eve geldi.

Halime gelmişti ey yar, o sevgiliye salavat ver, ruhunu haberdar et.

Amine anne onu gördü. "Neden geldin bana söyle?'' dedi.

Benim adım Halime'dir, Beni Sad'danım o yüzden yolum buraya düştü dedi.

Amine "Süt annesi sensin, gel biraz otur ey can.'' dedi.

Oturdı pes Ḥalîme baḳdı gördi

Çirâġ yanar bucaḳda döndi ṣordı

Nedür bu gündüzin dâḫi çirâġı

Yaḳar mısın dedi ana gözüm çirâġı

Âmine eydür Ḥalîme'ye öġüt gör

O gevher kim ararsın işte budur

Benüm oġlum Muḥammed nūrıdur bu

İrişdüŋ şimdi aŋa itme ḳaygu

Ḥalîme eydür getür barî Ḥabîüm

Benüm dertlerüme oldur ṭabîbüm

Âmine ṣundı eline o şahı

Ḥalîme eline aldı ol mâhı

Ki gögsi bendesini çâk ḳıldı

Yudı memesini ḫoş pâk ḳıldı

Dizi üstine yaṭurdı Ḥabîbi

Uyardı uyḫusından o ṭabîbi

Halime oturdu ve ocakta ateşin yandığını görünce sordu.

Neden gündüz ateş yanıyor? Gözümün ateşini yakar mısın? dedi.

Amine Halime'ye "Öğüdü gör.'' Dedi. Onu her kim ararsa işte budur.

Benim oğlum Muhammed nuru budur, ona ulaştın artık kaygılanma.

Halime "Sevgilimi getirin bari, benim dertlerimin dermanı odur.'' dedi.

Amine o şahı eline verdi, Halime O'nu eline aldı.

Ki göğsünü yırttı, memesini emdi hoş ve temiz oldu.

Sevgiliyi dizinin üstüne yatırdı, O'nu uykusundan uyandırdı.

Mübârek gözlerini açdı baḳdı

Tebessüm eyledi anaya baḳdı

Ḥalîme ana ṣâḏ oldı göricek

Memesin aġzına aldı vericek

Getürüp ṣol memesin virdi andan

Alup emmedi almadı ki cândan

Ḳaçan ṣaġ memesin ṣundı girü

Alup emdi o mâh-ı güneş-rû

Ḥalîme ṣunup öpdi ayaġını

Yüzine hem gözine sürdi anı

Didi ṣâḥib-mürüvvetdür Muḥammed

Ki oġlum ile iḫvat (?) oldı Aḥmed

Memesin birini emmedi ya‘nî

Ki Żamrâ’ya ḳodı ḥiṣṣe kim ya‘nî

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Işḳ-ıla diŋ es-salavâtu ve’s-selâm

Mübarek gözlerini açtı, baktı. Annesine baktı ve güldü.

Halime anne onu görünce çok mutlu oldu. Memesini verince hemen ağzına aldı.

Sol memesini getirip geri verdi, o güneş yüzlü tekrar alıp emmedi.

Sonra sağ memesini verdi, O güneş yüzlü bu defa alıp emdi.

Halime ayağını alıp öptü, hem gözüne hem yüzüne sürdü.

“İyilik sahibidir Muhammed, ki oğlum ile kardeş oldu.’’ dedi.

Memesinin birini emmedi ki Zamra’ya pay bıraktı.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün

Bu bir gevherdir ṣâfî buna hiç ḳadr u ḳıymet yoḳ

Ḳalan gevherler külli bunuŋ ḳatında ḳıymet yoḳ

Budur Ḥaḳ sırrına vâḳıf budur Ḥaḳḳ'a iden izhâr

Sa‘âdetin var imiş var didi v'allâh minnet yoḳ

Sa‘âdet burcınuŋ mâhı budur kim ‘âleme ṭoġdı

Żiyâsı göklere aġdı ki gökde yerde ẓulmet yoḳ

Niçe vaṣf eyleyem saŋa budur ‘âlemde bî-hemtâ

Ki bundan ġayrı ‘âlemde daḫı ṣâḥib-mürüvvet yoḳ

[9ª]

Yüzi nûrdur ilâhîdür vücûdı ẓâhir olduḳça

Yire düşdi ḳamu putlar ṣalîbe daḫı ‘izzet yoḳ

Biḥamdillâh yetişdüŋ sen eger maḳbûl olursan

Saŋa evlâduŋa bundan ulu devlet ü ḥürmet yoḳ

Halîme ana çün bunı işidüp göŋli şâd oldı

Bilürem baŋadur v'allâhu ki bundan ulu devlet yoḳ

Bu bir cevherdir, bunda kadir ve kıymet yoktur. Kalan cevherlerin hepsinin bunun katında kıymeti yoktur.

Allah'ın sırrına eren budur, doğruyu açığa çıkarmak budur. Mutlluluğun var ama şükrün yok.

Mutluluk borcunun ayı budur ki bu ay dünyaya doğdu, ışığı göklere ulaştı ki yerde de gökte de sıkıntı yoktur.

Ben sana vasıflarını nasıl anlatayım ki ? O bu dünyada eşsizdir ki bundan başka dünyada bir iyilik sahibi yoktur.

Yüzü nurludur, mikemmeldir. Vücüdu oldukça görünürdür. Bütün putlar yere düştü, haçların dahi bir kuvveti yoktur.

Allah'a şükürler olsun ki sen yetiştin. Eğer kabul olursan sana, çocuklarına bundan daha büyük bir saygınlık yoktur.

Halime anne bunu duyunca kalbi mutlulukla doldu, bilirim ki bana bundan başka mutluluk yoktur (dedi).

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Işḳ-ıla diŋ es-salavâtü ve’s-selâm

mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/ fe‘ûlün

Didi bildim bu-durur baŋa ulu devlet

Bunuŋ ḳulluġun itmek baŋa minnet

Sa‘âdetdür buŋa ḳullluḳ idem ben

Eger virürseŋüz alam gidem ben

Virür Şeybe Ḥalîme anaya hem

Alup eydür budur derdüme merhem

Daḫı virdi aŋa çoḳ dürlü ni‘met

Didi var eylegil buŋa sen ḥürmet

Ḥalîme aldı ol şâhı eline

Ki virdiler alup gide yoluna

Halîme erinüŋ geldi ḳatına

Ola bir dâyim anuŋ ḫıẕmetine

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat deyin.

Benim için büyük devlet budur, ben bildim dedi. Bunun kulluğunu yapmak bana şükürdür.

Ona kuluk etmek benim için saadettir. Eğer verirseniz alıp gideyim.

Şeybe O'nu Halime'ye verir, onu alıp bu benim derdime merhemdir der.

(Allah) ona türlü nimetler verdi. "Sen buna türlü hürmetler ver.'' dedi.

Halime o şahı eline aldı. Ki böylece O'nu alıp yoluna gitti.

Halime utangaçlığıyla katına geldi. Onun hizmetine daim oldu.

Didi ṭur-gör yaraġ eyle gidelüm

Varalum buŋa ḫoş ḫıẕmet idelüm

Pes andan geldi anlar evlerine

Benî Sa‘d ḳavmı bile daḫı yine

Getürdiler eve cânım Ḥabîbi

O dertlü cânlara olan ṭabîbi

O sulṭâna Ḥalîme oldı ṭâya

Mübârek oldı hem yoḫsul u [b]âya

Getürüben evine oldı meşgûl

Nice olmasın oldı kendü maḳbûl

Çün ol ḳavmuŋ içine geldi ol şâh

Olara mâl [u] ni‘met virdi Allâh

Ġanî oldı be-küllî ol ḫalâyıḳ

Bilürlerdi Muḥammed’dendi bayıḳ

Sefer itse meger bir kişi evvel

Yüzin görmek şâhuŋ işin evvel

Sen bir dur ve gör. İyi bir şey yap biz gidelim. Gidelim O'na hizmet edelim.

Sonra onlar evine geldi. Yine Beni Sad kavmine geldi.

Allah'ın sevgilisini evine getirdi. O ki dertli kişilerin şifa verenidir.

Halime o sultana süt annesi oldu. Hem de yoksullar mübarek oldu.

Onu evine getirip O'nunla meşgul oldu. Hiçbir şey kabul olmasa da kendisi kabul oldu.

Çünkü o şah o kavmin içine geldi. Allah onlara mal ve nimetler verdi.

Bütün yaratıkların çok zengin olduğunu bil. Bütün bu zenginliklerin Muhammed'den olduğunu bil.

Eğer bir kişi o şahın yüzünü görmeden bir yere gitse ya da bir işini yapsa..

Yaḫûd gelse seferden kişi derḥâl

Dönerlerdi yüzin görmeklige fâl

İderlerdi ziyâret ol Ḥabîbi

Budur dirler-idi dertlere ṭabîbi

Ḥabîbi ol ḳabîle ḫoş severdi

Yüzin görmege ḳamusı iverdi

[9^{b}]

Ki bir kimesne ḫasta olsa ey cân

Yüzin görse aŋa olurdı dermân

Ya gelse kötürümler ṣaġ olırdı

Yüzün gördügi sâ‘at ḫoş olırdı

Olalı başladı ol güzel şâh (?)

Ṭururdı ḫıḍmetine şems ile mâh

Pes anı ayruḳ oġlanlara nisbet

Ṭuṭardı günde gün aŋa ki i’zzet

Ḳaçan kim bir yaşına irdi server

Dili söylerdi dir *Allâhu Ekber*

Ya da bir yoldan gelse onun yüzünü görüp fal tuttular.

O sevgiliyi ziyaret ederlerdi. Bütün dertlerin şifacısı budur derlerdi.

kabile sevgiliyi çok güzel severdi. Yüzünü görmek için acele ederdi.

Ki bir kişi hast aolsa, onun yüzünü görse o kimseye şifa olurdu.

Yürüyemeyen insanlar görseler iyi olurdu. Yüzünü gördüğü saat iyi olurdu.

O güzel şahın hizmetini gökteki ay ve güneş olurdu.

Diğer oğlanlara nispetle O'nu ayrı tutardı, ona ayrı hürmet ve ikramı vardı.

Peygamber bir yaşına girdi. O zaman "Allahu Ekber!'' dedi.

İrişdi dörd buçuḳ yaşına sulṭân

Olurdı derde dermân cânlara cân

Ḥalîme anaya bir günde eydür

Benüm ḳardaşlarum ḳanda gider dir

Gice bir yirde oluruz ki gündüz

Görünmezler nedür baŋa diyüŋ siz

Ḥalîme eydür cânıma olan çâre

Anam atam cânum yoluna kurbân

Ki biz bir ḳavımdük hem aç u muḥtâc

Ṭapuŋ oldı sa‘âdetle bize tâc

Senüŋ ḳardaşların ḳoyun güderler

Anuŋçun gündüz olunca giderler

Dedi server anaya bilmemişüz

Mürüvvetdür velikin dirmemişüz

Ḥalîme eydür ide ḥâşâ cânum

Hep oġlum ḳızım ü hem daḫı benüm

O sultan dört buçuk yaşına girdi, bütün dertlere derman olurdu.

Halime anaya bir gün şöyle dedi: “ Benim kardeşlerim neredeler?’’

Gece gündüz bir yerde oluruz, neden bana görünmüyorlar, söyleyin.

Halime şöyle dedi: “Canıma çare olan, annem babam senin yoluna kurban olsun.’’

Ki biz aç ve muhtaç bir kavimdik. Huzuruna gelmek bize mutlulukla taç oldu.

Senin kardeşlerin koyunlara giderler, onun için gündüz olunca giderler.

Kainatın efendisi süt annesine “Bu bizi için iyiliktir fakat biz bunu bilememişiz.’’ dedi.

Halime “Hem oğlum,kızım hem de benim için haşa canım.’’ dedi.

Saŋa olsun fidâ cânum da ey şâh

Senüŋ eksikligüŋ virmesün Allâh

Ḳoyun gütmek nedür kim ârzularsın

Ne nesnedür sen anı dilersin

Didi server ki bir ev ḫalḳıyuz biz

Niçün anlar gide varmayavuz biz

Revâ mıdur kim anlar ıssı günde

Ḳoyun güderler ṣaḥrâ yüzünde

Ferâġat gölgelerde biz ṭururuz

Ṭuravuz ki olaruŋla varavuz

Ḥalîme ana eydür ey şeker-leb

Ḳoyun da çoban da küllisi hep

Senüŋ yoluna olsun külli ḳurbân

N'idem sen ârzu idersin ki ey cân

Yarın göndereyim bile varasın

Ḳoyun ḳuzı vü ṣaḥrâyı göresin

Ey şah, sana canımız feda olsun.Allah senni eksikliğini vermesin.

Koyun gütmek nedir ki istersin? Sen ne istersin?

Kainatın efendisi “Biz ev halkıyız, neden onlarla gitmiyoruz?’’ dedi.

Reva mıdır, ki onlar böyle günde çölün içinde koyun güderler.

Huzurlu gölgelerde dururuz, onlarla gelip gideriz.

Halime anne “Ey şeker dudaklı, koyun da çoban da hepsi (onlar)’’ dedi.

Hepsi senin yluna kurban olsun. Ey can sen ne istersin?

Yarın göndereyim git, koyunu kuzuyu ve çölü gör.

Çün aḫam oluban geldiler anda

Şahuŋ ârzusını bildiler anlar

[10ª]

Ḥalîme ana oġlanlara eydür

Şâhı ısmarlayup bunlara eydür

Sizüŋ-ile bile varsun Muḥammed

Ne ârzûlar ise görsün Muḥammed

Velî gözleŋ anı ki ḫıẕmet eyleŋ

Ne söyler ise güzel ḫulḳ-ıla söyleŋ

Ṣovuḳ gölgelere iledüŋ anı

Ṣaḳınun ıssıdan ol arı cânı

Aluban şâhı bile gitdiler ḫoş

Bir aġaç gölgesine yatdılar ḫoş

Bular anda otururken feraġat

İşit imdi neye irdi ḥikâyet

Çünkü onlar akşam olduğu zaman geldiler, Şahın isteğini anladılar.

Halime anne oğlanlara şahı emanet edip bunları söyledi:

Muhammed sizinle gitsin, ne isterse görsün.

Ama onu iyi izleyin, hizmet edin ne söylerseniz güzel bir şekilde söyleyin.

Onu soğuk gölgelerde bekletin, o güzel canı kötülükten koruyun.

Şahı alarak utlu bir şekilde gittiler, güzel bir ağaç gölgesine yattılar.

Bunlar orada otururken hikaye nereye vardı şimdi dinle.

Bir arslan var idi anda derede

Ḳoyun ḳuzı ḳomazdı hep arada

Ki nâ-gâh gördilerdi anda arslan

Çıḳageldi bularuŋ üstüne ey cân

Bular daḫı çün arslana ne görindi

Görindi gördi arslana süründi

Göricek ḳaçdılar ol iki oġlan

Yaluŋuzca ḳalur anda o sulṭân

Durup yerinden ol dem ol güzel ḥâl

Karşu vardı arslana ṣâḥib-cemâl

Gördi arslan şâhı gördi başını

Yabışup ḳulaġına ol ṣâḥib-cemâl

Didi ana ya ebâ leys bil beni

Ben Muḥammed'ün sen itme ḳîl u ḳâl

Yöri ayruḳ bunda ṭurma git didi

Ki ṣaḳın kimseye ḳılma vebâl

O derede bir arslan vardı, koyunu, kuzuyu koymaz yerdi.

O anda arslanı vakitsiz gördüler ve aniden bunların üzerine geldi.

Çünkü bunlar arslana göründü, göründükten sonra arslana süründü.

O iki oğlan arslanı görünce kaçtı. Sadece o sultan (arslanın karşısında) kaldı.

O anda yerinde dururken, güzel yüzlü aslanın karşısında durdu.

Arslan şahın başını gördü o güzel yüzlünün kulağına yapıştı.

“Ona beni babası bil, ben Muhammed’im sen dedikodu etme.’’ dedi.

Yürü git burada durma git dedi, ki sakın kimsenin günahına girme.

Sürdi arslan yüzini ayaġına

Ol ki yüzin görene irmez vebâl

Döndi gitdi yine ol ḥayvânı gör

Sen daḫı ḥayvân degülsin şâhı gör

Ver ṣalavât cân-ıla kim sen aŋa

Kim seni baġışlaya ol Lâ-yezâl

Gördiler çünki arslan gitdi andan

Ḳatına geldiler ol iki oġlan

Didiler şâha niçe ḳarşu varduŋ

Ḳulaġına yapışduŋ ne buyurduŋ

Didi var git didüm aŋa o sulṭân

Varup gitdi daḫı ḳorḳmaŋ siz andan

[10^{b}]

Yörideler çün oldı aḫşam

Dönerler eve çünkim oldı aḫşam

Ḥalîme ḳarşu varup buldı şâhı

Alup baġrına başdı ṭolu mâhı

Arslan yüzünü ayağına sürdü. Ola ki yüzünü gördüğü zaman vebal olmaz.

O hayvanı gör, döndü gitti. Sen hayvan değilsin, o şahı gör.

Sen ona canıyla salavat ver. Ki O yok olmayan (Allah) seni bağışlasın.

Çünkü arslanın gittiğini gördüler. O iki oğlan yanına geldi.

(Oğlanlar) Şah'a "Neden ona doğru gittin? Kulağına yapıştın ona ne söyledin?'' dediler.

"O sultan aslana yürü git dedim, yürüdü gitti. Siz ondan korkmayın'' dedi.

O gün akşam olana kadar yürüdüler. Eve döndüler çünkü akşam oldu.

Halime karşı gidip şahı buldu. Ay yüzlüyü alıp bağrına bastı.

Didi geçdi çün ayruḳ varma ey şâhum

Ḳoyun gütmek yaraşmaz sana mâhum

Alup eve getürdi ol Ḥabîbi

Didi iy dertlü cânumuŋ ṭabîbi

Ki meşhûr oldı ‘âlemde kemâlüŋ

Sa‘âdetdür görem dâ’im cemâlüŋ

İrişdi beş yaşına ol güzel şâh

Ki neye irdi diŋle ol güzel şâh

İrişdi nâ-gehân Cebrâ’il anuŋ

Yardı ḳarnını gidersen gümânı

Göricek bunı oġlanlar segirtdi

Ḥalîme ananuŋ ḳatına gitdi

Didi Żamra çaġırup ey ana hay

‘Aceb n’oldı Muḥammed bileydüŋ vay

Didi n’oldı benüm cânum Muḥammed

İki ‘âlemde sulṭânum Muḥammed

“Ey şahım geçti, koyun gütmek sana yakışmaz ay yüzlüm.’’ dedi.

O sevgiliyi alıp eve getirdi. “Dertli canımın tabibi (şifası)’’ dedi.

Onun büyüklüğü dünyada meşhur oldu. Senin güzel cemalini göreyim, bu benim için mutluluktur.

O güzel şah beş yaşına geldi, ki o güzel şah ne oldu sen dinle.

Birdenbire Cebrail geldi, O’nun karnını yardı, şüphesi gitti.

Bunu oğlanlar görünce koştular. Halime annenin yanına geldiler.

Zamra annesini çağırıp “Ey anne Muhammed’e ne oldu bir bilsen’’ dedi.

“İki dünyadaki sultanım Muhammed’e ne oldu? “ dedi.

Didi aŋa ki gördüm iki erler

Gelüp ol seyyîd-i şâhum ṭuṭarlar

Bıçaḳ birle yararlar gögsin anuŋ

Bu söz ḥaḳdur gider bizden gümânuŋ

Ḥalîme sözi işitdi bulardan

Çaġıruban ṭurı geldiler efġân

Yüzin yırṭup çaġırup eyledi âh

N'ideyim n'eyleyeyüm ey güzel şâh

Seni elden çıḳardum mı didi vay

İŋildisi çıḳardı 'ayyuḳa nây

Segirdüp geldi gördi kim Muḥammed

Ṭurur bir arada mest gibi Aḥmed

Velî olmış idi beŋzi teġayyür

Ki ḫayretde durup ider tefekkür

Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün

Ḥalîme baġrına basdı didi n'oldı saŋa cânum

Fidâ olsun yoluna hep atam anam başum cân[um]

“İki adam gördüm, gelip o efendimizi tuttular.’’dedi.

Göğsünü bıçakla yardılar.Bu söz doğrudur, bizden yana şüphe olmasın.

Halime bunlardan bu sözü duydu. Haykırarak, bağırarak geldi.

Yüzünü yırtarak bağırdı, ah etti. “Ey güzel şah ben ne yapayım, ne edeyim?’’ dedi.

“Seni elden çıkardım.’’ dedi. İniltisi ayyuka çıktı.

Koşarak Muhammed’i gelip gördü ki Ahmet’in bayılmış bir şekilde durduğunu gördü.

Ama benzi değişmiti. Ki hayretle Allah’a tefekkür etti.

Halime O’nu bağrına basarak “Sana ne oldu canım? Babam,annem,başım,canım sana feda olsun.’’ dedi.

Nedendür beŋzinüŋ levni ṣararmış ey güzel ṣâhum

Ne ḥâl oldı baŋa degil iki ‘âlemde sulṭânum

Senüŋ güzel cemâlinden ayırmasın beni Allâh

Ki sensiz virmesün ‘ömri baŋa ol lâ-yezâl Allâh

Ne acı söz-durur Żamrâ getürdi aġudan acı

İçirdüben eridi etüm ü canum

[11ª]

Didi Żamrâ saŋa didügi söz girçek-durur ana

Gelüp iki güzel yigit ki yardı ṣadrum benüm

mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ fe‘ûlün

İkisi daḫı ḫub ṣûretlü maḥbûb

Olar gibi hiç görmedüm maḥbûb

Gelüben ikisi de yardı ṣadrum

Çıḳardılar yüregüm anda gördüm

Ḳodılar anı bir ṭasuŋ (?) içine

Ṣu ḳodılar yudılar anı yine

Neden yüzünün rengi sararmış? Ey güzel şahım, iki alemde sultanım. Ne oldu bana söyle?

Allah beni senin güzel yüzünden ayırmasın.Ki Allah bana sensiz bir ömür vermesin.

Zamra zehirden bile acı bir şey getirip içirdiği zaman etim ve canım eridi.

Zamra “ Anne sana söylediği söz gerçektir. İki güzel adam gelerek göğsünü yardı.’’ dedi.

İkisi de çok güzel yüzlü sevgililerdi.Ben onlar gibi bir güzel görmedim.

İkisi de gelip göğsünü yardılar. Yüreğini çıkardıklarını gördüm.

Onu bir tasın içine koydular. Su koyup yine onu yıkadılar.

Çıḳardılar uyunmuş bir pare ḳan
Didiler saŋa lâyıḳ degül ey cân

Didiler ḫaẕẕ-ı şeyṭândur saŋa bu
Yaraşmaz uşda gitdi yime ḳaygu

Yudılar yüreġim yine ḳodılar
Ṣıġadılar çü göġsümi dikdiler

Ki ḳorḳmagıl saŋa hiç ḳorḳu yoḳdur
Velî düşmanlıḳ ider kişi çoḳdur

Didiler gök yüzine aġdı bunlar
İkisi daḫı güzel ḫub cüvânlar

İşitdi pes Ḥalîme bir bir anı
Nedür ol bilmedi çün yandı cânı

Ḥelâli Ḥâriṯ'e eydür pes n'idelüm
Bunı evlerine dek iletelüm

Getürdiler o şâhı Mekke'ye tîz
İderlerdi ḫasûddan ya'ni perhîz

Uyuşmuş şekilde bir parça kan çıkardılar. Ey can! Sana layık değil dediler.

Sana bu şeytani bir arzudur dediler. Yine giderdin kaygılanmak sana yaraşmaz.

Kalbimi yıkayıp yerine koydular, birleştirip göğsümü diktiler.

Ki korkma! Sana hiç endişe yoktur ama düşmanlık eden kişi çoktur.

Onlar gün yüzü yükseldiler. İkisi de güzel yüzlü gençlerdi.

Halime bunları bir bir duydu, neden bilemedi ama canı yandı.

Helali Harise: “Ne yapalım?’’ diye sordu. “Bunu onlara söyleyelim.’’ dedi.

O şahı hemen Mekke’ye getirdiler. Kıskançlıktan yana sakınırlardı.

Getürdiler anasıyla buluşdı

Daḫı ol şâh dedesiyle görişdi

Dede[si] gördi şâhı ḳaldı ḥayrân

Didi cânum Muḥammed cânuma cân

Yüzüŋ gördüm sevindüm iy şâh

Ki sensiz eylemesün beni Allâh

Yanından ayırmazdı hiç Ḥabîbi

Ol idi zîra derdinüŋ ṭabîbi

Ger dilersiz bulasız oddan necât

'Işḳ-ıla diŋ es-salavâtu ve's-selâm

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Pes oḳudı ḫalife ki Şeybe kim ol şâh Ḥarem

Yılda bir kez eline alurdı ḫalḳ-ıçun raḳam

Yine ol gün ṭurup geldi ḫalâyıḳ çün ḳamu

Ḳurılup çadır-ı hümâyun dikilir yine 'alem

(Şahı) getirdiler annesiyle buluştu. Hem de dedesiyle görüştü.

Dedesi şahı görünce hayran kaldı. “Canım Muhammed, canıma can(sın).’’ dedi.

Ey şah yüzünü gördüm yine sevindim ki Allah beni sensiz bırakmasın.

O sevgiliyi yanından hiç ayırmazdı.Zira bütün dertlerinin tabibi O idi.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Öyle ise halife ki kabenin şahı şeybe okudu. Yılda bir kez eline halk için yazı yazardı.

Yine o gün herkes esir kız için geldi. Padişah çadırı kuruldu, herkes oraya geldi.

Gelüben bezediler Ka‘be’yi ḫoş ‘izzetle

Ḳurulup ṣadr u ṣafâ ide ḳużat anda hem

Daḫı ol günde Resūl’üŋ çavı çıḳmışdı ḳatı

Çoġı ḫalḳuŋ anı görmeklige gelürdi ḫocam

[11^{b}]

Âmine ana Resûli daḫı aldı yanına

Gözlerin sürmeleyüp didi yöri ṣaġ selem (?)

Didi Âmine ana ṭâyasına al bunı sen

Kim ilet dedesi ḳatına başa anda ḳadem

Pes ol da elin alup iletdi Ka‘be’ye ḫoş

Geçüp ṣadra oturdı götürdi çünkim ẓulem

Yüzüni görenüŋ oldı dil ü cânu ḳamu şâḏ

Gelüben oldı ḳulı cümle ‘Arab-ıla ‘Acem

Çün Muḥammed geçüben oṭurdı dede ḳatına

Anı görüp Ebû Leheb yandı içi buldu seḳam

Gelerek Kabe’yi hoş ikramlarla süslediler.Kadılar orada mutluluk içinde oturdular.

O gün dahi Peygamberin ünü yayılmıştı. Halkın çoğu O’nu görmeye gelmişti.

Amine anne dahi Resul’ü yanına aldı. Gözlerini sürmeleyip “Sağ salim yürü.’’ dedi.

Amine dadısına "Bunu sen al." dedi. “Ki dedesinin huzuruna adım atsın.’’ dedi.

O zaman elini tutup Kabe’ye gitti. Geçip padişaha götürdü çünkü sıkıntıları vardı.

Yüzünü görenlerin, Arap ve Acem’lerin O geldiği zaman gönlü ve canı mutlu oldu.

Muhammed dedeesinin yanına geçerek oturdu.Onu gören Ebu Leheb’in içi yanarak hasta oldu.

Didi yaranlarına göre aḫı bu mu edeb

Ne yere geçüp oṭurdı diyüben çekdi elem

Gözi kör kelb-idi yüzin göremedi ḫocânuŋ

Vay aŋa kim anuŋ Allâh ura ḳalbine ḫatem

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün

Meger Şeybe gelmemiş idi

Geçüp ṣadra ḳılmamışdı

Ḳalan 'ammuları daḫı Resûl'üŋ

Gelenlerüŋ gözedirlerdi yoluŋ

Ḳaçan kim geçdi o sulṭân oṭurdı

Hemân dem Ebû Leheb ġavġa getürdi

Ḥased ile cigerin ṭaġlamışdı

Ezelden ol şâha kin baġlamışdı

Senüŋ gibi olupdur göŋli maḥbûb

Görünmezdi gözine şâh-ı maḥbûb

Arkadaşlarına bu mu edep? dedi, yere geçip oturduğu için üzüntü çekti.

O hocanın gözü kör, yüzü görmezdi.Ki Allah onun kalbine mühür vurdu.

Meğer Şeybe gelmemişti, geçip baş köşeye oturmamıştı.

Muhammed'in kalan amcaları da gelenlerin yolunu gözetirlerdi.

Ne zaman ki o sultan geçip oturdu, hemen Ebu Leheb kavgayı başlattı.

Kıskançlıkla ciğeerini dağlamıştı, en başından beri o şaha kin bağlamıştı.

O sevgili senin gönlün gibi olmuştu.O sevgililerin şahı senin gözüne görünmezdi.

Ne görsün anı göstermeyince Ḥaḳ

Ne bilsün virmeyince anı Ḥaḳ

Pes ol vaḳt altı yaşında idi şâh

Geçüp ṣadra oturmuşdı ol mâh

Ḥased idüp yerinden ṭurdı ol it

Gelüp ne dir Ḥabîbullâh'a sen işit

Didi şâha ne ḳopduŋ bî-edeb sen

Geçüben ululuḳ ḳılduŋ ṭaleb sen

Ne yerindür senüŋ geçdüŋ oturduŋ

Buyurmaduŋ edebsüzlik getürdüŋ

Senüŋ gibi yetîm yeri midür bu

Didi çoḳ herzeler anda o bed-ḫû

Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün

Görüŋ ol bed-ḫû murdârı niçe yapışdı ol ḫâna

Mübârek elin aluban götürdi atdı yabana

Didi sen bir yetim oġlan senüŋ ḫalḳ-ı fi'l yirüŋ

Daḫı itme bu işi kim bulaşdırayın seni ḳana

Allah onu göstermeyince ne görsün? Allah vermeyince ne bilsin?

Zamanda şah altı yaşındaydı. O ay yüzlü geçip baş köşeye geçip oturmuştu.

O it kıskançlık edip yerinde durdu. Habibullah, ne diyor sen gel de duy.

Şah "Edepsiz sen neden oturdun? Büyüklük istedin şimdi neden böyle yapıyorsun." (dedi).

Yerin değil ama sen geçip oturdun, buyurmadın edepsizlik getirdin.

"Senin gibi bir yetimin yeri midir burası?'' (diyerek) O kötü huylu çok boş laf söyledi.

O kötü huylu o eve yapıştı, (peygamberin) mübarek elini alarak getirdi attı.

Sen bir yetim oğlansın, senin yerin nalbantlığın devamıdır, seni bu işe kim bulaştırdı dedi.

Getürüp atıcaḳ anı çü düşdi aġladı ol şâh

Ḳamu ḫalḳ-ıla aġladı cigerler döndi büryâna

[12ª]

Ġulüvv idüp ḳamu ol ḫalḳ didiler ol Ebû Leheb'e

Ne densiz kişi imişsin ḳıyarsın böyle bu câna

Anuŋ gözin yaşın görüb muḳarrebler ider secde

Dükeli yaş aḳıtdılar didiler anda sulṭâna

Nedür bu yâ İlâhî kim bize hikmetlerüŋ bildür

Ol iken eşref-i maḫlûḳ Ḥabîb-iken bu ol ḫâna

Şefî'i iken ḳamu ḫalḳa Muḥammed yâ İlâhî sen

Aḳıda gözlerinden yaş viresin anı düşmâna

Didi andan Te'âlallâh benüm ḥikmetlerüm çoḳdur

Ana düşman olanları ḳoyam ben daḫı nirâna

Ḥabîbümdür bunu seven kişi daḫı sever beni

Cemâlim gösterem bilüŋ kim anı seven insâna

Gelüp 'ammuları gördi yatup aġlar Ḥabîbullâh

Didiler kim n'içün aġlar bu şâhumuz yana kim yana

Getirip atınca O şah düştü, ağladı. Bütün halk bunun için çok üzüldü ciğerleri yandı.

Ebu Leheb taşkınlık etti ve oradaki herkes “Ne densiz kişiymişsin? Sevgiliye nasıl kıyarsın?’’ dedi.

Onun gözyaşını gören dost kimseler secde ederler. O anda Alah’a yaş akıttılar dediler.

Ya İlahi! O yaratılmışların en şereflisi, senin sevgilinken bu nedir? Bize hikmetlerini bildir!

Ya İlahi sen Hz.Muhammed’in herkesin önderi olduğunu bilirsin. Onun düşmanlarına gözlerinden yaş akmasını nasip et.

Allah “Benim gizli sebeplerim çoktur. Ona düşman olanları ben cehenneme koyarım.’’ dedi.

Benim sevgilimdir, O’nu seven beni de sevmiş olur. Bilin ki O’nu sevenlere ben kendi güzelliğimi gösteririm.

Amcaları gelip gördü ki Allah’ın sevgilisi ağlıyor. Şahımız neden ağlıyor diye sordular.

Bular böyle ṭurur-iken dedesi geldi gördi kim

Didi kim ne dedi eydüŋ ki şimdi işbu sulṭâna

mefâîlün/mefâî lün/ feūlün

Be-külli Ebû Leheb itdi didiler

Yapuşup eline atdı didiler

Senüŋ yirüŋe geçdügiçün hem

Varup üstüne çoḳ eyledi derhem

İşitdi dedesi yandı yaḳıldı

Hemân-dem atı üstünden yıḳıldı

Didi kim ḳomayam ben bunı saŋa

İş idem saŋa cümle ḳala ṭaŋa

Bir aġaç aldı eline yügürdi

Uruban başına ol kelbüŋ urdı

Ṣoŋra iy yüzi ḳara bed-fi‘al dir

Kim öyle urdı ḍarbı aŋa ol pîr

Yüzi üstine yıḳdı anda derḥâl

Başup üstüne çıḳdı anda derḥâl

Bunlar böyle dururken dedesi geldi.‘‘Bu sultana kim ne dedi?” diye sordu.

“Hepsini bu Ebu Leheb yaptı dediler, eline yapışıp (oradan) attı.’’ dediler.

Senin yerine geçtiği için üstüne çok fazla gitti. (dediler)

Dedesi bunları duyunca çok üzüldü, feryad etti.Hemen atın üstünden atladı.

Ben bunu senin yanına bırakmayayım, sana iş edeyim hepsi seni kınasın.

Bir ağaç eline aldı,yürüdü. O köpeğin başına vurdu.

Sonra ey yüzü kara (bunlar) kötü işlerdir, O pîre kim öyle bir darbeyi vurdu ?

Hemen o anda yüzünün üstüne yıktı, sonra da basıp üstüne çıktı.

Çıḳarup ḫançerin dutdı başın

Keseyin diyüben ḳaṣd itdi başın

Ḳamusı ṭuru gelüp didiler hep

Ḥaḳâret oldı yiter didiler hep

Yapışdılar dilekler eylediler

Yiter dögdüŋ ḳo bu kelbi didiler

Ṭuru gelüp çaġırup didi Şeybe

Oluŋ ṭanıḳ bu işe Haḳḳ-ı Ḳa‘be

Benüm oġlum degüldür siz de bilüŋ

Beni seven ḳamuŋuz red ḳıluŋ

[12^{b}]

Didi oġullarına getürmeŋ ayruḳ

Bunuŋla bile oturmayuŋ ayruḳ

Evin kelbi gibi etmeŋ buŋa hürmet

Kim Allâh raḥmet itmez olmaz ümmet

Pes andan vardı şâhuŋ yanına ol

Alup baġrına başdı didi oġul

Bacağını çıkarıp başını tuttu, başını keseceğim diyerek (kesmeye) kast etti.

Hepsi gelip, (bu artık) hakaret oldu yeter dediler.

(Eline) yapışıp dilekler dilediler, yeter bu köpeği dövdüğün dediler.

Şeybe bağırarak gelip ‘‘Kabe’nin Rabbi! Bu işe tanık ol.’’ dedi.

Siz de bilin ki benim oğlum değildir, siz de beni sevenler hepiniz reddedin.

Oğullarına ayrılık getirmeyin dedi, bununla bile ayrı oturmayın dedi.

Buna avın kalbi gibi hürmet etmeyin ki Allah rahmet etmezse rahmet olmaz.

Ondan sonra şahın yanına gitti, oğul diyerek (onu) alıp bağrına bastı.

Ne gevhersin seni ‘âlem ne bilsün

Ne ma‘densin seni bu ḫalḳ ne bilsün

Sen ol bir ṣâfî gevhersin bil ey cân

Kim olsun cânum bâşum saŋa ḳurbân

Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün

Çünki ‘Abdülmütalib ḫâtırını tutdı melâl

Ḳa‘be’ye urdı geldi evine itdi intiḳâl

Getürüp Muhammed’i bindürdi kendi atına

Didi gel gidelüm eve bilesin ḫoş ḥiṣâl

Ben böyle ḥükm eylemezem kimseye hiç bil didi

Ṭağıluŋ didi bu ḫalḳ daḫı itmeŋ ḳîl ü ḳâl

Ḫalḳ işidüp pes anuŋ sözin ḳamu oldı melâl

Bû Leheb’e la‘net idüp didiler iy bed-fi‘âl

Senüŋ ucından ḳamu ḫalḳ işde maḫrûm oldılar

Raḫmet olmasun saŋa yüzüŋ ḳara olsun mâh u sâl

Alup Şeybe Resûl’i döndi evine yine

Bile gitdi dedesiyle yine ol ṣâḥib-kemâl

Senin nasıl bir cevher olduğunu bu insanlar bilemez. Senin nasıl bir maden olduğunu bu insanlar bilemez.

Ey can bil ki Sen gerçek bir cevhersin, ki benim başım ve canım sana kurban olsun.

Abdulmuttalib hüzünle kalbini tuttu, yine Kabe'ye intikal etti.

Muhammed'i getirip kendi atına bindirdi. "Ey güzel huylu gel eve gidelim.'' dedi.

Ben hiçkimseye böyle bir öncelik vermem, bil dedi, bu halk da dedikodu etmesin dağılın, dedi.

Halk bunu duyunca hüzünlendi, Ebu Leheb'e ''Ey kötü huylu!'' diyerek lanet ettiler.

Senin için bütün halk mahrum oldu, sana rahmet olmasın bütün bir sene yüzün kara olsun.

Şeybe resulü alarak, O büyüklük sahibi yine kendi dedesiyle evine döndü.

Geldi evine oṭurdı Şeybe ayruḳ çıḳmadı

Ta ki ḫalḳ ṭağıldılar kesildi çün anda maḳâl

Niçe bilürdi anuŋ ḳadrını Şeybe ey cüvân

Niçe iderdi yolına oldı baş-ıla mâl (?)

Vir ṣalâvât ‘ışḳ-ıla yan ḫubbı içinde anuŋ

Ta saŋa ide şefâ‘at yarın ol ṣâḥib-cemâl

Çün yedi yaşına irişdi faḫr-ı cihân

Varduġınca nûrı anuŋ oturdı (?) lâ-yezâl

Mefâîlün/Mefâî lün/ Feūlün

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Işḳ-ıla diŋ eṣ-ṣalavâtu ve’s-selâm

Yedi yaşına irdi çünki ol şâh

İverdi ḳulluġına şems ile mâh

Çü bildiler anı ṣâḥib-kemâldür

Sözi şîrîn lebi ḳand-i zülâldür

Ḳureyş a‘yânları derildiler hep

Dedesine bu sözi didiler hep

Şeybe evine geldi ve oturdu. Ta ki halkın sözü kesildiğini söyleyene kadar evinden çıkmadı.

Ey yiğit, Şeybe onun kadrini çok iyi bilirdi.Onun yoluna başını ve malını feda ederdi.

Aşk ile salavat ver, onun güzelliği içinde yan, ki o büyüklük sahibi sana şefaat etsin.

O alemin gururu yedi yaşına erişti, onun nuru sonsuzluğa vardıkça oturdu.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

O şah yedi yaşına geldi, güneş ile ay onun kulluğuna erişti.

Çünkü onu büyüklük sahibi olduğunu bildiler, sözü tatlı kendisi içilmesi tatlı latif bir sudur.

Kureyş'in ileri gelenleri hep toplandılar, hepsi dedesine bu sözü söylediler.

Buyur kim mektebi oġlanı olsun

Kim üstâḏdan edeb ‘ilmini alsun

[13ª]

Didi ḫoş maṣlaḥatdur idelüm biz

Yürüŋ imdi yaraġ eyleŋ didi siz

Yaraġ idüp iletdi ḫocaya ḫoş

Muḥammed anda ta’lîm eyleye ḫoş

Ḫoca ḳatında ḳodı şâhı gitdi

İşit ḫocası-y-ıla anda n’itdi

Mu’allim yazdı levḥ virdi eydür

Al elüŋe yâ Muḥammed sen oḳı dir

Teberrükçün didi Bismillâh evvel

Oḳu andan ḫocadan sen sebaḳ al

Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün

Gör o ṣulṭân-ı kevneyni neler ṣorar ḫocasına

Ezelden ta‘lîm itmişdür ‘ilm ol ḫocasından

Oğlan mektebe gitsin, üstatlardan edep ilmini alsın, diye emreder.

“Bu iyi bir iştir, biz bunu yapalım yürüyün gidin şimdi hazırlık yapın.’’ dedi.

Hazırlık yapıp hocaya iletti. “O zaman Muhammed orada ilim öğrensin’’ (dedi).

(Şeybe) Hocanın huzuruna koydu ve gitti, şimdi hocasıyla ne yaptı sen duy.

Öğretmen levhayı yazıp verdi. Muhammed’e “Al eline ve oku.’’ dedi.

“Bereket için önce bismillah de, sonra hocadan sen ders al.’’ dedi.

Sen şu iki cihan sultanı hocasına neler sorar gör, en başından o hocadan ilim öğrenmiştir.

Su’âl idüp didi ḫoca bu ‘ilmüŋ ma‘nisi nedür

Ḫaber vir imdi iy ḫocaŋa bu levḥüŋ sen hecesinden

Mu‘allim ḳaldı pes ‘âciz cevâbın virmesün bilmez

Cevâb ne vire ednâ-dı su’âl oldı yücesinden

Didi kim yâ Muḥammed gel oḳu evvel ḥurûfından

Ki şimdi ma‘nisin bilmekligin geçgil hevâsından

Didi ḫoca dedem saŋa beni öġretmege virdi

Pes öġret ma‘nisin daḫı baŋa müctebâsından

Mu‘allim gördi kim anı su’âl [ider] oḳumaz hiç

Ḳaḳıyup oḳutdı utanmadan Ḫudâ’sından

Ḳaḳıyup söyleyecegez Muḥammed aġladı anda

Ḳatı diḳḳatle aġladı ḫocasının cefâsından

Meger kim ‘Âtike ḫatun ki ḥalası o sulṭânuŋ

Giçer bir maṣlaḥat içün pes ol mekteb yöresinden

Görüben ‘Âtike ḫatun ki aġlayan Muḥammed’dür

Didi kim ol ciger-kûşem hiç ola mı revâsından

Hoca bu ilmin anlamı nedir diye sordu. Hoca şimdi sen bu levhanın ilminden haber ver dedi.

Öğretmen aciz kalıp cevap vermedi, ne söyleyeceğini bilemedi.

Ya Muhammed gel önce harfleri oku, ki şimdi anlamını bilmeden oku ve geç.

Hoca dedem beni sana öğretmen için gönderdi, sen seçilmişlerin anlamını bana öğret.

Öğretmen onun soru sorduğunu ama hiç okumadığını gördü. Allah'tan utanmadan kızarak okuttu.

Kızarak söyleyince Muhammed ağladı. Hocasının eziyeti sebebiyle ağladı.

Atike Hatun sultanın halasıdır, bir mesele için o mektebin yakınından geçer.

Atike Hatun Muhammed'in ağladığını görünce: " Ciğer köşem bu sana reva mıdır?'' dedi.

Revâ mıdır benüm cânum Muḥammed aġlayasın sen

Döke kim yaşları daḫı güzel güzel meḳâsından

Varacaġı yiri ḳoyup dönüp vardı babasına

Didi baba bilir misin sen işlerin ḫaṭâsından

Revâ mıdur didi ḫâşâ kemâl-i ʻaḳluŋa senüŋ

Muḥammed ḫocaya vara oḳuya ibtidâsından

Niçe niçe saŋa maʻlûm olupdur ḳadrı ol ḫânuŋ

Ya niçe bildirürdüŋ kim ol aʻlâ-yı livâsından

Cemîʻi ʻâlemi ẓulmet ṭuṭupdur görmedüŋ mi sen

Dükeli hep şeref buldı anuŋ nûr-ı żiyâsından

Gel imdi diŋle ol sulṭân ne baḥs itmiş muʻallime

Cevâb virmeyüp ḳaḳımış ol muʻallim ḥayâsından

[13^{b}]

Var imdi gör kim aġlayup oturur mekteb içinde

Ki billâh bilür misin sen işiŋüŋ n’olasından

Benim canım Muhammed, senin böyle ağlaman, güzel gözlerinden yaşlar dökmen reva mıdır?

Babasına dönüp: “Canımı ver. Bana sen (yaptığın) işlerin yanlışını bilir misin?’’ dedi.

“Muhammed hocaya gitsin okumaya başlasın, haşa bu senin aklının mükemmelliğine uygun mıdır?’’ dedi.

O hânın sana gücü malum olmaktadır, sen nicelerine o sancağın büyüklüğünü duyurdun.

Bütün dünyayı eziyetler tutmaktadır, sen görmedin mi? O doğduktan sonra bütün dünya onun ışığından şeref bulmuştur.

Gel şimi o sultanın öğretmene neyden bahsettiğini ve öğretmenin utancından kızarak ona nasıl cevap veremediğini dinle.

Şimdi sen Onun oturup okulun içinde ağladığını ki yemin ederim sen eşiğin orada ne olduğunu gör.

Hümâyı serçeye ḳul mı ideyin dirsin iy baba
Bilirsüŋ ana gizli yoḳ ‘ulûmun intihâsından

Cihân bayını yoḫsul mı ideyin dirsin ey ‘âḳıl
Ḳamu ‘âlem ġaniyy oldı bilür misin ḫod ġınâsından

Güneş ya dürrden kesb itmek olur mı didi evvel
Deŋiz ḳaṭreden ögrene bu mıdur yâ revâsından

İşidicek bu sözi tîz varuban mektebe ol pîr
Ki ṣorar şâh-ı kevneyni ne oldı ma-cerâsından

Didi baŋa su’âl idüp ki Bismillâh anuŋ ḫoca
Nedür ma‘nisin digil baŋa sen müntehâsından

Ḥurûfın bilürem ancaḳ ne bilem ma‘nisin anuŋ
Ki bilmeden ne söyleyin ben anuŋ kibriyâsından

Dedi kim dedesi eydür benim cânım Muḥammed sen
Bilür misin ḫaber virgil bu ismüŋ sen cefâsından

Didi ey dede bu ismüŋ ki birligine delîldür
Sini settârlıġın söyler ki Raḥman’uŋ ‘alâsından

Ey baba hüma kuşunu serçeye kul mu edeyim dersin? O yüce (Allah'ın) ilimlerinin sonu yoktur.

Ey akıl dünya zenginini yoksul mu yapayım? (Onun) bizzat zenginliğinden bütün dünya zengin oldu.

Önce güneş ya da inciden kazanmak olur mu dedi. Deniz damladan bunu öğrenebilir mi?

Pir bu sözü duyunca hemen okula gider ve o iki dünyanın sultanının başından neler geçtiğini sorar.

Bismillah deyip bana " Hoca bunun anlamını ve sonunu bana söyle.'' dedi.

Harfleri bilirim ama anlamını bilmem. Onun büyüklüğünü bilemem ki ne söyleyeyim?

"Benim canım Muhammed sen bu ismi bilir misin? Bu ismin kötülüğünü bana söyle'' dedi

Ey dede bu isim kimin birliğinin ispatıdır? Senin hatalarını gizleyen Allah'ın yüceliğindendir.

Kimi malikligin izhâr ider ki kimse mi̱sli olmaz

Gökler nûra garḳ olur Raḥîm ism[üŋ] ṣafâsından

İşitdi dedesi düşdi Resûl'üŋ ayaġına tîz

Didi ey cânımuŋ cânı didüŋ sen müntehâsından

Senüŋ ʻilmüŋ çü maʻlûma yetişmişdi ne sehv itdüm

Ya kim taʻlîm ide aŋa kim ögrene Ḫudâsından

Muḥammed ḥaḳḳ-ıçun ey Ḥaḳ ki biz ʻâṣî günâhkâra

Ganîsin luṭf-ıla ḳurṭar cihânınuŋ belâsından

Sinânoġlı Ẓaʻîfî gör ki ḥaddin bilmeyüp söyler

Ḫabîbüŋ vaṣfını söyler o temîz yüz ḳarasından

Anuŋ yüzi ḳarasına baḳup red eyleme yâ Rab

Ki dünyâda vü ʻuḳbâda ayırma Muṣṭafâ'sından

Ne var ʻiṣyânı çoġ-ısa degüldür raḥmetüŋden çoḳ

Ümîdüŋ kesmeyüp umar İlâhî'nüŋ rıżâsından

mefâʻîlün/mefâʻîlün/ feʻûlün

Kemâli varduġunca örtdi şâhuŋ

Hilâli varduġınca toldı mâhuŋ

Kimi büyüklüğünü açığa çıkarır ki kimse onun bir benzeri olamaz. Rahim isminin güzelliğiyle gökler nura boğulur.

Dedesi bunu duydu ve hemen resūlün ayağına düştü. “Ey canımın canı sen nihayet söyledin’’ dedi.

Senin ilmin herkes tarafından bilinmişti. Allah tarafından sana bu ilim öğretildi.

Muhammed hakkı için ey Hak sen zenginsin. Biz asi günahkarları dünyanın günahlarından senin iyiliğinle kurtar.

Bu aciz Sinanoğlu haddini bilmeden, yüzünün karalığına (bakmadan) o temiz yüzlü Allh’ın sevgilisinin vasıflarını dile getirir.

Ya Rab onun yüzünün karasına bakıp reddetme. Dünyada ve ahirette Mustafa’sından ayırma.

İsyanı varsa bile senin rahmetinden fazla değildir. Rabbinden ümidini kesmeyerek O’ndan rızasını ister.

Şahın gittiği kadar büyüklüğü örttü. Ayın hilali gittiği kadar doldu.

Ḳomazdı hîç ḳatında Şeybe anı

Severdi cân-ı gönülden o mâhı

Eger müşkil iş olsa danışırdı

Niçe ḥükm eyleyelüm buŋa dirdi

Muḥammed ne dise dutardı anı

Anuŋ didügi yire ol giderdi

[14ª]

Ḥabîbüŋ faẓlına çoḳdur delâlet

Velâkin dinle bir dürlü ḥikâyet

Ḳulaḳ ur cân-ıla diŋlegil ey cân

Ṣalavât vir olasın tâ ki ṣâd̲ u ḫandân (?)

Var idi ol zamânda bir ḫalîfe

Ḥarâmîlik idinmişdi vazîfe

Ṭutup derbendleri kesmiş (?) idi ol

Selâmet kimesne gitmez-idi yol

Ne ḳafile ki görse heb baṣardı

Kimüŋ mâlın alup kimi aṣardı

Şeybe onu huzurunda hiç bulundurmazdı. O ay yüzlüyü canı gönülden severdi.

Eğer zor bir işi olsa fikir alırdı. “Buna nasıl bir karar verelim?’’ derdi.

Muhammed ne derse onu tutardı, onun dediği yere giderdi.

Allah’ın sevgilisinin değerine aracılık etmeye gerek yoktur ama sen bu hikayeyi dinle.

Candan bir şekilde dinle, kulak ver. Salavat ver ki hep mutlu ve iyi olasın.

O zamanda bir halife vardı. Eşkiyalığı görev edinmişti.

Geçitleri tutup yol kesmişti. O yoldan hiçkimse güvenli bir şekilde gitmezdi.

Hangi kafileyi görse hep basardı. Kiminin malını alır kimini asardı.

Yine nâ-gâh ki bir kervân belürdi

Ḫalîfe gördi kim kârbân belürdi

Pes ikbâl itdi kârbâna ḳarşu

Ṭururdı zira kim ol ḳana ḳarşu

Çü kârbân ḳavmı daḫı baḳdı gördi

Görüp anlar da buŋa ḳarşu ṭurdı

Meger kârbân başıydı binti Mürre

Atın depdi eline aldı ṭurra

Didi kimdür bulam başam bu demde

Başını terkeye aşam bu demde

Ḫalîf'eydür ne ḫoş güçlü sözler

Esirgerem seni görkli yüzüŋ var

Ḳo mâluŋı yöri ḳurṭar başuŋı

Geçürme tizlig-ile er işüŋi

Ya kimsin sen ya böyle yüce sözüŋ

Cevâbını gör sen imdi anda ḳızuŋ

Yine zamansız bir kervan belirdi, Halife bir kervanın belirdiğini gördü.

Kervanı görünce mutlu oldu. Zira ona karşı dururdu.

Çü kervana baktı gördü, görüp (tehlike olduğunu) anladı buna karşı durdu.

Meğer kervanın başı Mürre idi. Atını tepti eline saçı aldı.

Kimdir şimdi bulayım basayım, başını terkiye asayım (dedi).

Halife: “Ne hoş, güçlü sözler, seni koruyayım güzel bir yüzün var.’’ dedi.

“Malını koy, başını kurtar, genç yaşını çabuk bir şekilde geçirme.’’ dedi.

“Sen kimsin ki böyle büyük sözler söylüyorsun?’’ Şimdi sen o kızın cevabını gör.

Didi bil beni kim Mürre ḳızıyam

Adım [Ḫu]dane Meriḫ yılduzıyam

Saŋa lutf-ıla mâlum virmezem ben

Güc-ile ger al alabilür-iseŋ sen

İşitdi pes ḫalîfe didi anı

Elinde ḳılıcı aġudan ıssı

Hemân dem ḳız daḫı pes ṭurdı ḳarşu

Buŋa ol aŋa ḍarb urdı ḳarşu

Yetürdi bir niçe ḍarb aŋa ol ḳız

Zebûn itdi idelüm muḫtaṣar biz

Adı Aġşâ-y-ıdı bir kişi ey cân

Çıḳa geldi bular cengde iken el-ân

Araya girdi bunları ayırdı

Yoluna girdi ḳız atını sürdi

[14^{b}]

“Ben Mürre’nin kızıyım, adım Hudane Merih(mars) yıldızıyım.’’ dedi.

Ben sana iyilikle mal vermem, sen güçlükle alabilirsen al.

Halife bunu duydu, elindeki kılıcı zehirden daha öldürücü yaptı.

Hemen kız karşı durdu. Bu ona o buna karşı birbiriyle çarpıştılar.

O kız ona bir tane çaptı, gösterişsiz bir şekilde onu güçsüz etti.

Ey can, onun adı Agşa’ydı. El çektiği zaman bunlar çıkageldi.

Araya girdi bunları ayırdı. Kız atını sürdü ve (kendi) yoluna girdi.

Dönüp Aġşâ didi kim yâ ḫalîfe

Bilür misin ki kimdür bu ḥarîfe

Ḫalîfe dir buŋa kim dirler ey cân

Bunuŋ ḍarbını hiç urmaya merdân

Şunuŋ gibi yidüm ḍarbı elinden

Bunuŋ ḍarbını yimedim kimesneden

Dedi bunuŋ babasıdur bahâdur

Bu kendidür babasından bahâdır

Bu olaldan atası unıdupdur

Ki gördüŋ mi ne resme şûr olupdur

Ḫalîfe eydür ne diyem şimdi saŋa

Bu ḳızı babasından dilegil baŋa

Ne deŋlü mâl u altun istese vir

Bu ḳızı yöri var baŋa tîz alıvir

Çün Aġşâ vardı Mürre ḳatına tîz

Seferden gelmiş idi daḫı ol ḳız

Agşa dönüp “Ya halife, bu adam kimdir bilir misin?’’ dedi.

Halife buna der ki, bunu Merdan hiç vurmasın.

Şunun gibi tokatı (onun) elinden yedim, bunun tokadını kimseden yemedim.

Bunun babası yiğittir, bu babasından daha güzeldir.

Bu öldüğü zaman babası unutmuştur. Ki gördük mü nasıl meşhur olmuştur?

Halife “Ne diyeyim şimdi? Bu kızı babasından iste.’’ dedi.

Ne denli mal ve altın istese ver, bu kızı babasından hemen alıver.

Çünkü Agşa Mürre’nin huzuruna hemen gitti. O kız yoldan gelmişti.

Ki çün Mürre ile Aġşa buluşdı

Ḫaber virmişdi söyleşdi alışdı

Çün râżı oldı ḳızı vire Mürre

Ne bilsün ki neye oġradı Mürre

Çü ḳızda ḳaldı bildirdiler aŋa

Nikâḥ eyleyüp virdiler aŋa

Ḫalîfe çünki andan ḳızı aldı

Hem ol ḳızdan iki oġlanı oldı

Üçünci oġlı ṭoġıcaḳ ey yâre

İşit ne didi ḳıza âşikâre

Didi bu oġlanuŋ benden degüldür

Bu kız didi niçün senden degüldür

Didi ol iki oġlan ḳaradır baḳ

Baŋa beŋzer bu ikisi daḫı mutlaḳ

O bir oġlan ṣarudur niçün işit

Ya kimden alduŋ anuŋ ṭoġrısın eyit

Mürre ile Agşa buluştu, haber vermişti, söyleşti ve (ona) alıştı.

Çünkü Mürre kızı vermeye razı oldu. Mürre neden uğradığını nasıl bilsin?

Çünkü kızda kaldığını ona söylediler, nikah yapıp ona verdiler.

Halife kızı aldı ve o kızdan iki oğlu oldu.

Ey yar, üçüncü oğlu doğunca kıza açık bir şekilde ne dediğini söyle.

“Bu oğlan benden değildir.’’ dedi. Bu kız “Neden senden değil?’’ dedi.

“O iki oğlan karadır ve bu ikisi de bana benzer.’’ dedi.

(Şimdi) o oğlan neden sarıdır ve kimden aldın onun doğrusunu, duy.

Ḳız eydür hey kişi bilmez misin sen

Kim âlûde degülem bir kişiden

Ki pâkem ṭoġrıyam kimse yanuma

Gelüp yatışmadılar hîç yanuma

Ḥalîfe dir yabandan bulduŋ anı

Pare pâre iderem şimdi seni

Ki ġâfil ḳız oṭururken yanında

Ḳılıç birle ki çaldı baġrı yanında

[15ª]

Pes eksüz (?) çaldı ḳızı döndi ḳaçdı

Ḳıza bir pare anda yara açdı

Anı görüp ḳaḳıdı anda ol ḳız

Ki zaḥmın baġlayup ḳılıç alır tîz

Çıḳuban eliyle bir ḫoşca ṭuruşdı

Anuŋla aḫşama degin ṭuruşdı

Atasına da ḫaber gönderdi hem ḳız

Yaraġ-ıla bile gelsün dedi tîz

Kız “Ey erkek adam, bilmez misin sen, ki bir kişiden günahkar değilim.’’ dedi.

Ki temizim doğruyum hiç kimse yanıma gelip yanaşmadı.

Halife “Onu ıssız bir yerden buldun, seni şimdi parça parça edeyim.’’ dedi.

Ki kız dikkatsiz bir şekilde yanında otururken kılıç ile bağrını yardı.

Yalnız kızı döndü çaktı ve kaçtı, kızda o anda bir parça yara açtı.

O kız onu görüp o anda kalktı, yarasını bağlayıp hemen kılıcı aldı.

Çıkarak eliyle güzelce akşama kadar onunla vuruştu.

Kız babasına da haber gönderdi ve silahla hemen gelsin, dedi.

Babası geldi ḳızuŋ gördi ki ḥâli

Ḳılıç aldı ele gitdi mecâli

Pes altı ay bular ceng eylediler

Şu deŋlü ceng eyleyüp ayrıldılar

Ḳırıldı niçe ḳavm ortada gitdi

Derildi ḥalḳ biraraya işitdi

Gelüŋ ceng eylemegi ḳoyalum biz

Varalum Ḳa‘be ḳâḍısına dönüp düpdüz

Virelüm anlara düpdüz selâmı

Diyelüm bunlara düpdüz kelâmı

Ulular çün bu aḥvâli bileler

Ululardur bize dermân ḳılalar

Bu müşkil hiç bize olmadı âsân

Ne dirsin sen eyit ey cânuma cân

Dedesi didi ol şâha ki sulṭân

Dilerseŋ kim bu müşkil ola âsân

Babası geldi,kızının halini gördü. Eline kılıcı aldı ama gücü gitti.

Bunlar altı ay savaştılar. Şu kadar canı öldürüp ayrıldılar.

Nice kavim ortada gitti, kırıldı. Halk bir araya geldi.

Gelin biz savaşmayalım, dönüp dümdüz Kabe'ye gidelim.

Onlara gidip selam verelim, onlara aynen sözlerimizi söyleyelim.

Büyükler bu hali bilirler, (onlar) büyüklerdir bize çare bulurlar.

Bu zorluklar bize hiç kolay olmadı, canıma can olan sen ne dersin?

O sultanların şahı dedesine bu zorluklar sen istersen kolay olur dedi.

Buyurġıl bunlara cümle cemâ‘at

Bu gice hep derilsünler cemâ‘at

Babası hem ḳızına sorsun arġun

Ḳızından bir ḫaber de alsun arġun

Ola kim bir ḫaber ala babası

İşitdi bu sözi şâhuŋ dedesi

Didi varuŋ bu gice ṣabr idüŋ siz

Ṣabaḥ gelüŋ görelüm bu işi biz

Ṭurup ḫalḳ ḳamusı anda ṭağıldı

Velî ḫatun babası anda ḳaldı

Didi Şeybe yöri var ḳızuŋa sen

Bu gice bu işi ṣor ḳızuŋa sen

Ṣabaḥ gelüŋ görelüm bu işi biz

Ki ḥükm ola gide bizden bu teşvîş

Gelüp Ḫudâne’nüŋ atası Mürre

Ḳızın virmekle hem ṣataşdı derde

Bu cümle cemaate sen buyur, bu gece hepsi toplansın.

Babası kızına yavaşça sorsun, kızından sakince bir haber alsın.

Ola ki babası bir haber alırsa şahın dedesi bu sözü duyar.

“Siz bu gece gidin, sabredin ve sabah gelin bu iş (ne olacak) biz görelim.’’ dedi.

Bütün halk o anda dağıldı, büyük hatun ve babası orada kaldı.

Şeybe “Sen kızına git, bu işi kızına sor.’’ dedi.

Sabah gelin, biz bu iş nedir biz görelim, ki bizden bir karar çıksın ve bu karışıklık bizden gitsin.

Hüdane’nin babası Mürre gelip kızını vermekle beraber sataştı.

Didi ḳızum nedür ḥâlüŋ baŋa di

İşidüp ḳız babasına ne didi

[15^{b}]

Ki ben pâk bir gevher idüm arı

Baŋa ẓâlim ḥarâmî itdüŋ eri

Anuŋ mâlına ṭapduŋ beni virdüŋ

Neye irdi ṣoŋumuz işde gördüŋ

‘Aceb midür ṣaŋa işbu ḳadar iş

Başuŋa işde geldi bunca teşvîş

Didi Mürre ḳızına anda ḳızum

Ezelden yazı-imiş böyle bizüm

Velî yarın saŋa direm ḳızım ben

İşüŋ âsân ola diler-iseŋ sen

Ḳaża ḳapusı açılsa boşuŋa

Aġular ḳatsalar ḳızum aşuŋa

‘’Kızım nasılsın bana söyle.’’dedi. Kızı da babasını duyup ona ne dedi? (görelim)

Ki ben bir cevherdim, sen o adamı bana zalim ettin.

Onun malına taptın, beni ona verdin. Sonumuz ne oldu işte gördün.

Bu kadar karışıklık sana tuhaf mı geliyor? İşte bunca karışıklık senin başına geldi.

Mürre kızına “Kızım, bizim yazımız ezelden yazılmıştır.’’ dedi.

Yarın bunu ben sana söylerim, sen istersen işin kolay olur.

Eğer yemeğine zehir katarsalar, hüküm kapısı bile açılsa boşunadır.

Ḳızum gördüŋ mü şol ay yüzli oġlan

Ol ider bil kızum derdüŋe merhem

Düş anuŋ ayaġına sür yüzüŋi

Sen aŋlat çün aŋa ṭoġrı sözüŋi

Ki andan ġayrı itmez saŋa çâre

Ne ider ne idiserdir anı yâre

Didi hem ḳız babası aġladılar

Ṣabâḥ olunca cânlar ṭaġladılar

Gelüp Şeybe Kâ‘be içinde idi

Ḥabîbullâh geçüp birle oturdı

Ḥalâyıḳ hep dirildiler ḳatına

Ki ḳarşu oṭurdılar hep ḫıẕmetine

Ḫalîfe örü ṭuruban çaġırdı

Baŋa ne emredersen imdi didi

Ḥaḳum alıvirüŋ siz siz ulular

Ḳomaz kimselerüŋ ḥaḳḳın ulular

Kızım şu ay yüzlü oğlanı gördün mü? Sen bil ki, o senin derdine merhem olur.

Onun ayağına kapan ve yüzünü sür, ona doğru sözünü söyle.

Ki ondan başkası sana çare olmaz. Ne yaparsa ancak o yapar.

Kız ve babası ağladılar, sabah olunca yürekleri dağladışar.

Geldiği zaman Şeybe Kabe'nin içindeydi. Allah'ın sevgilisi geçip bir yere oturdu.

İnsanlar hep etrafına toplandılar, hizmetine karşı odurdular.

Halife onu çağırdı ve ‘’Bana şimdi ne emredersiniz?’’ dedi.

Büyükler, siz hakkımı alıverin, büyükler kimsenin hakkını kimsede bırakmazlar.

Pes andan didi ḫalḳa Şeybe kimsiz

Bu iş ḥaḳḳına imdi siz ne dirsiz

Didi sâdât-ı Mekke bellüdür bu

Bu ‘avratdan gelüpdür işbu bed-ḫû

Buyura Şeybe varuŋ öldürüŋ dir

Buŋa itdüklerin bildirüŋ dir

Yapışdılar ḫatunı öldüreler

Cihân ḫalḳını aŋa güldüreler

Ḫasımlar dört yandan üşdiler tîz

Çaġırdı aralarından pes ol ḳız

Didi kim cânumuŋ cânı Muḥammed

Baŋa sen eyle dermânı Muḥammed

Eġisnî yâ Muḥammed yâ Muḥammed

Ecirnî yâ Muḥammed yâ Muḥammed

Şeybe halka “Siz kimsiniz, bu iş hakkında siz ne dersiniz?’’ dedi.

Mekke’nin ileri gelenleri bellidir, işte bu kötü şeyler mahrem yerlerden gelir.

Şeybe gidin öldürün, diye buyurdu, buna ettiklerini söyleyin der.

Kadını öldürenler geldiler, dünya halkını ona güldürdüler.

Düşmanları hemen dört bir yandan geldiler, o kızı aralarından çıkardılar.

Canımın canı dediğim Muhammed, sen bana derman eyle Mmuhammed !

Yardım et ya Muhammed ya Muhammed! Bizi koru ya Muhammed, ya Muhammed!

Benüm derdüme eyle imdi dermân

Kim itmedüm bu işi ben o zamân

[16ª]

Çü sensin ḳamuya dermân iden sen

İnanġıl yâ Muḥammed itmedim ben

Senüŋ gibi ulu şâh ṭura ḫâşâ

Beni düşmânlarım öldüre ḫâşâ

Ki dermânde ḳalanlara dest-gîr

Ki sensin ben ża‘îfe dest-gîr

İşidüp ‘ammisi Ḥamza’ya sulṭân

Yöri şu ḫâtunı ḳurtar sen ey cân

Ṭurup Ḥamza ḳaġan arslan gibi tîz

Didi bu ḫalḳa kim geri ṭuruŋ siz

Alup ḫatunı ellerinden Ḥamza ben

Götürdi şâh ḳatına diŋlegil sen

Çün ol ḫâtun görür şâhuň yüzüni

Düşüp ayaġına sürdü yüzüni

Benim derdime şimdi derman eyle çünkü o zaman bu işi ben yapmadım.

Çünkü bütün halka derman eden sensin, ya Muhammed inan ben bir şey yapmadım.

Senin gibi ulu bir sultan dururken haşa, beni düşmanlarım öldüremez.

Ey dermansız kalanlara yardım eden (sensin) ki benim gibi zayıfa yardım edecek (olan da) sensin.

Sultanın amcası Hamza duyunca "Yürü sen şu hatunu kurtar'' dedi.

Hamza arslan gibi durarak hemen bu halka "Geri durun!'' dedi.

Hamza hatunu ellerinden alıp "Dinle'' diyerek şahın katına götürdü.

Çünkü o hatun şahın yüzünü görünce hemen ayaklarına kapanıp yüzünü sürdü.

Varup öpdi Ḥabîbin ayaġını

Varup sürdi yüzüni ve kafasını

Aġaç yapraġı gibi ditrer idi

Eti vü teni ḳorḳudan eridi

Gözünden yaş yerine ḳan aḳardı

Ḳatı riḳḳat idüp ḫalḳı yaḳardı

Yapışup eteġine ol Resūl'üŋ

Yüz urup ayaġına ol Resūl'üŋ

Didi sensin ḳamu ḳalmışa dermân

İriş ey şâh bu ben ḳalmışa dermân

Şol alnuŋdaki nûr ḥürmeti'çün

Esirge beni Allâh raḥmeti'çün

Beni ẓulm-ile öldürtme bugün sen

Benüm ḥâlüme gülmeyeler düşmen

Bilürsin öldügüm degül içün âh

Ṣınuḳ adıyla gitdügümdür iy şâh

Yetişip Allah'ın sevgilisinin ayağını öptü, yüzünü ve kafasını sürdü.

Ağaç yaprağı gibi titrerdi, eti ve teni korkudan eridi.

Gözünden yaş yerine kan akardı, katı bir şekilde merhamet edip halkı yakardı.

O resulün eteğine yapışarak ayağına yüzünü sürdü.

"Sensin bütün dermansız kalanlara derman sensin. Ey şah bu dermansız kalan bana yetiş!''

Şu alnındaki nur hürmeti ve Allah'ın rahmeti için beni koru.

Zulm ile bugün sen beni öldürtme. Düşmanlar benim halime gülmesin.

Ey Şah, bilirsin öldüğüm için ah etmem, kötü bir isimle gittiğim için üzülürüm.

Ḳamu bî-çârelere çâresin sen

Umaram yâ Muḥammed çâresin sen

Bu Ka‘be ḥaḳḳıçun bu fi‘l-i yavuz

Ki benden gelmedi bil güzel yüz

Elüm ṭut ey güzel şâh düşmüşem ben

Bu bühtân dertlerine düşmüşem ben

Figânlar eyledi Ḫudâne Ḫatun

Çün işitdi ḳamu ḫalḳun cigerin ḫûn

[16^{b}]

Bu kez bu ḫalḳ görüben aġladılar

Ne ola bu işe çâre didiler

Dönüben Şeybe şâhuŋ ḥażretine

Ne dirsiz didi ṭuru ḫıẕmetine

Bu derde ḳatuŋuzda var mı dermân

Buyurġıl idelüm ey cânuma cân

Bütün çaresizlere çare sensin, ya Muhammed senden çare umarım.

Bu Kabe hakkı için güzel yüz bil ki bu kötü işi ben yapmadım.

Ey güzel şah, elimi tut ki ben düşmüşüm. Bu iftiralara ben düşmüşüm.

Hudane hatun feryat etti, bütün halkın ciğerinin kan ağladığını duydu.

Bu kez bu halkı görünce ağladılar. “Bu işe çare ne olabilir?’’ dediler.

Şeybe şahın hazretine dönünce “Onun hizmetine ne dersiniz?’’ dedi.

Bu derde katınızda derman var mı? Ey canıma can buyur edelim.

Muḥammed didi kim ḳanı ḫalîfe

Ḳıġır kim etmesün ḳanı ḫalîfe

Ḳıġırdılar ḫalîfe geldi anda

Oturdı Ḥabîbullâh ḳatında

Ḫalîfeye didi kim ey şâh-ı sulṭân

Senüŋ ṣulb-i oġluŋdur işbu oġlan

Ḫalîfe didi kim ey ṣâdıḳu'l-ḳavl

Ki senden gelmedi hiç ger bile ḳavl (?)

Benüm gönlümü eyle muṭmain sen

Niçedür ḥâli aḥvâli bileyin ben

Didi ol şâh-ı kevneyn imdi bil sen

Diyeyüm ṭoġrusını hem saŋa ben

Yemen milkine birgün gitmiş idüŋ

Ticâret'çün sefer sen itmiş idüŋ

Ṣatılmadı ḳumaşuŋ ḳaldı anda

Hem altı ay daḫı eġlendüŋ anda

Muhammed hani kim halife dedi, Çağır ki halife nerede?

Çağırdılar halife geldi. Allah'ın sevgilisinin huzuruna oturdu.

Halife'ye "Ey sultanların şahı, işte bu oğlan senin duygusuz oğlundur.'' dedi.

"Halife, anlaşmaya kim sadık kalır ki ? Ki senden hiç anlaşmak için (bir adım) gelmedi'' dedi.

Benim gönlümü rahatlat, uzun zamandır benim halim böyledir.

O iki dünyanın padişahı şimdi sen bil, ben sana doğrusunu söyleyeyim.

Yemen şehrine birgün gitmiştin, ticaret için seyahat etmiştin.

Kumaşın satılmadı, onda kaldı. Hem orada altı ay daha eğlendin.

Ḳumaş yetmiş devedür küllî bil

Kim elli dört devesi ṣatıldı bil

Anuŋ on altı bugün alduŋ eve

Ki geldüŋ sen evine ive ive

Ḳonuḳluḳ eylediler ṣadra geçdüŋ

Süci getürdiler oturduŋ içdüŋ

Gelüben döşeğiŋe çünki yatduŋ

Bilür misin o gice anda n’itdüŋ

Getürdüŋ yanuŋa anda ḥelâlüŋ

Ḥarâm itdüŋ o dem sen ḥelâlüŋ

Meger ḥayıż görmiş idi bu ḫatun

Ki ben aru degülüm didi bugün

Kulaġa ḳoymadın bunuŋ sözin sen

O vaḳıtda düşdi raḥme işbu oġlan

Ḫalîfe bu sözi çünki işitdi

Çaġırup yaḳasın hem küllî yir itdi

Kumaşın tamamı yetmiş deve kadardır bunu bil, ki elli dört devesi satıldı bil.

Onun on altısını bugün aldın eve, ki sen evine geldin.

Konukluk ettiler kalplere girdin, sucı getirdiler oturdun içtin.

Daha sonra döşeğine gelerek yattın, o gece ne yaptığını bilir misin?

Yanına helalini getirdin, o anda sen helalini haram ettin.

Meğer bu kadın âdet görmüştü ve “Ben bugün temiz değilim.’’ demişti.

Bu sözü sen dikkate almadın ama bu oğlan işte o zaman (annesinin) rahmine düştü.

Halife bu sözü duydu ve çağırıp hepsine anlattı.

[17ª]

Didi kim yâ Muḥammed gerçek eytdüŋ

Bizüm derdümüze dermân itdüŋ

Benüm bugün sırrımdan didüŋ sen

Ki şübhem gitdi inandım dii ben

Didi tevbe idüben ḫatunına

Seni incitmişem ben döŋe döŋe

Ḥelâl eyle baŋa didi ḫalîfe

Çoḳ iş itdüm didi saŋa ḫalîfe

Didi aŋa o dem Ḫudane Ḫatun

Çaġır bu ḫalḳ daḫı küllisi bilsin

Bugün pâkem benüm ṭanıḳum Muḥammed

Saŋa bildürdi aḥvâli Muḥammed

Çaġırup ḫalḳa ol demde siz de

İşitdük şübhe ḳalmadı bizde

Muḥammed eyledi küllisini ḥâl

Ki müşkiller bunun ḳatındadur ḥâl

Ya Muhammed gerçekleri söyledin, bizim derdimze derman oldun.

Bugün sen benim sırrımı söyledin, ki şüphelerim yok oldu sana inandım.

Karısına tövbe ettiğim zaman döne döne seni incittim dedi.

Halife “Bana hakkıı helal et, sana çok şey yaptım.’’ dedi.

Hudane hatun “O zaman ona bütün herkesi çağır, bu halk hepsini bilsin.’’ dedi.

Bugün ben temizim, benim tanığım Muhammed’dir. Bütün halleri sana Muhammed bildirdi.

O zaman halkı çağırıp duyduk ve böylece bizim içimizde bir şüphe kalmadı.

Muhammed (herkesin) huzurunda bütün sıkıntıları halletti.

Budur dedi ḳamu ḫalḳuŋ ṭabîbi

Muḥammed’dür ḳamu ḫalḳuŋ Ḥabîbi

Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün/ Mefâîlün

Zihi sulṭân-durur ol kim ḳamu müşkil aŋa âsân

Kemâlâtın anuŋ ẓâhir göziyle gördiler insân

O bir sulṭân-durur geldi aŋa hem-tâ bulunmaz hîç

Anuŋ mislin cihân içre getürmedi daḫı bu cân

O-durur pes şeh-i *levlâk* gel imdi yoluna ol ḫâk

Özüŋi eyle ḳul aŋa odur sulṭânlara sulṭân

Vir anuŋ yoluna cânı ḳabûl eyleye ol seni

N’iderler ṣaḳlayup cânı ki olmaya aŋa ḳurbân

Ne bilür anı kimdür kim ki bildüm derde ḥakîmdür

Eḥad’den farḳ iden midür odur bil cânlara cânân

Anuŋ mevlûdın işidüp daḫı ef‘âlini ey yâr

Yanalum ‘ışḳı içinde vefâ idüp ide dermân

Bütün halkın dermanı budur, bütün halkın sevgilisi Muhammed'dir.

O ne güzel sultandır ki kim bir sıkıntıda olsa ona kolay olur. İnsanlar O'nun büyüklüğünü açık bir şekilde gözleriye gördüler.

O (öyle) bir sultandır ki, onun gibi biri bulunmaz. Bu can onun benzerini şimdiye kadar dünyaya getirmedi.

O kainatın yaratılış sebebi olan peygamberin yoluna toprak ol, özünü anla. Sultanlara sultan olan sadece O'dur.

O'nun yoluna canını ver ki o seni Kabul etsin. O'na kurban olmayan canı saklayıp ne yapacaklar?

O'nu kim bilir ki ben bildim o bütün dertlere hakimdir. Birinciden farkı olan mimdir, O canlara candır.

O'nun doğumundaki olan şeyleri duyup dahivefa gösterelim, bu da bize derman olsun, aşk içinde yanalım.

İlâhî bu ża‘îf ḳullarına ḳulluḳ eyleyevüz kim

Olavuz ḥażrete lâyıḳ ki sensin bir ulu sulṭân

Muḥammed alnınuŋ nûrı ḥaḳ-ıçun ey Ġaniyy Haḳ

Bugün fażluŋla ‘afv eyle bu bizden cürm ile ‘iṣyân

Yüzi ḳara **Sinanoġlın** daḫı reddeyleme yâ Rab

Rıżâŋı umar ol ‘âciz ki maḥrm eyleme Sübḥân

Ḥabîbüŋ sevdigüŋ içün olupdur ümmetine ḳul

Umar kim idesin maḳbûl ki yarın olmaya giryân

[17^{b}]

Anuŋ âbâ vü ecdâdın ṭapuŋda eylegil sen ḫâṣ

Ḳuluŋdur ḳamusın raḥmet senüŋdür fażl-ıla iḥsân

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derd-ile diŋ es-salavâtü ve’s-selam

Ki varduġınca oldı ol cemâl ol

Ne vaṣf idem ki oldı bir kemâl ol

Ey Allah'ım, biz ki kula kulluk eyleyen zayıf kullarınız. Hazretine layık olmak isteriz ki sen çok yüce bir sultansın.

Ey her şeyi çok veren Hak, Muhammed'in alnının nurunun hakkı için sen bugün bizim suçumuza ve isyanımıza cömertliğinle af buyur.

Yüzü kara Sinanoğlu'nu da reddetme, bu aciz kulun senin rızanı bekler, sen mahrum eyleme.

Allah'ın sevgilisini sevdiğin için ümmetine kul ol ki yarın ağlamayasın, duaların kabul olsun.

Onun baba ve dedelerini sen kapında iyi eyle. Hepsi senin kulundur. Sen bağışlayansın. Cömertlik ve iyilik senindir.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Ki o güzellik olabildiğince güzeldir, O'nun büyüklüğünü nasıl tarif edeyim?

İrişdi ol Nebî çün ḳırḳ yaşına

Ḳamu ḫalḳ anda üşerdi başına

Ki ḥüsn-i ḫulḳ-ıla mevṣ'uf idi ol

Kemâl-i luṭf-ışa ma'rûf idi ol

Gice vü gündüzin ṭâ'at iderdi ol

Ḥira ṭaġına gâh gâhi giderdi ol

Ki günden gün muḥabbet gâlib oldı

Ḥaḳ'a irmege gâyet ṭâlib oldı

Yine bir gün Ḥira ṭaġına varur

Ṭaẓarru' eyleyüp yüz yire urur

Hemân dem Cebrâ'îl'i gönderür Ḥaḳ

Ḥabîbümdür dedi muṭlaḳ muhaḳḳaḳ

İrişdirgil Ḥabîbüme selâmum

Ulaşdırġıl benüm aŋa kelâmum

Pes anda Cebrâ'îl yüz ṭutdı yire

Varuban çün Ḥabîbullâh'a ire

O peygamber 40 yaşına geldi. Bütün halk onun başına geldi.

Ki O güzel huy ile nitelendirilmişti. Büyük iyiliklerle (donatıldığı) herkes tarafından bilinirdi.

O gece ve gündüz (daima) ibadet ederdi. Zaman zaman Hira dağına giderdi.

Ki günden güne sevgi galip oldu ve Hakka ulaşmaya gayet istekli oldu.

Yine bir gün Hira Dağı'na gitti. İbadet edip yüzünü yere vurdu.

‘’Allah benim mutlak ve şüphesiz sevgilimdir.’’ dedi ve (Allah) hemen Cebrail'i gönderdi.

Sevgilime selamımı ve ilmimi ulaştır.

Cebrail sevgiliye ulaşmak için yüzünü yere çevirdi.

İderken Cebrâ’îl pes yire pervâz

Çaġırdı eyledi ol ḳatı âvâz

Baḳuban Cebrâ’îl’i gördi server

Velîkin bilmedi kim idi ol er

Görür bir şaḫṣı heybetlü havâda

Ki ṭurmışdı ḳuvvetli havâda

Âvâzun işidüben itdi vaḫşet

Ki geldi ḳalbine bir pâre deḫşet

Pes ol şaḫṣ dedi *İḳrâ* yâ Muḥammed

Oḳu artuk adını yâ Muḥammed

Didi ol şâh oḳumaḳ bilmezem ben

Didi kim Rabb’üŋ adın oḳuġıl sen

Şu Rabb’üŋ adını oḳuġıl sen

Yaratmışdur ol insânı ki ḳandan

Cebrail kanat çırparken çok fazla ses çıkardı.

Kainatın efendisi bakıp Cebrail'i gördü ve onun kim olduğunu anlayamadı.

Heybetli bir şahsı havada gördü ki havada kuvvetli bir şekilde duruyordu.

Onun sesini duyunca korku hissetti ve kalbinde bir parça dehşet hissetti.

O şahıs " Oku ya Muhammed! Oku artık adını ya Muhammed! " dedi.

O Şah "Ben okumayı bilmem.'' dedi, Cebrail de "Rabbinin adını oku!'' dedi.

Şu Rabbinin adını sen oku. O insanı kandan yaratmıştır.

Ḳalem yaratdı bilgil oldı ikrâm

Virüpdür ‘ilmi insâna oldur a‘lem

Diyübeni gözinden ġâ’ib oldı

Ḥabîbullâh dönüp Mekke’ye geldi

[18ª]

Ḫadîce anaya didi o sulṭân

Yüregüm ditredi ört yaturam ben

Biraz yatup girü ṭurdı Muḥammed

Ḫadîce’ye ḫaber virdi Muḥammed

Ṭuruban didi ben gördüm Ḫirâ’da

Görürem bir kişi ṭurmuş havâda

Baŋa eydürdi *İḳrâ* yâ Muḥammed

Oḳu Rabb’üŋ adını didi yâ Muḥammed

Göricek ḳorḳdum anı didi ol şâh

Ḫadîce işidüp dir ḫâşâ v’allâh

(Allah) ihsanda bulundu ve kalemi yarattı, alemin özü O'dur, insana ilmi de O vermiştir.

Dedikten sonra gözden kayboldu. Allah'ın sevgilisi dönüp Mekke'ye geldi.

O sultan Hatice anneye "Yüreğim titredi, beni ört!'' dedi.

Muhammed biraz yatıp sonra tekrar oturdu ve Hatice'ye haber verdi.

Ben Hira'da bir kişinin havada durduğunu gördüm.

Bana "Ey Muhammed, oku! Rabbinin adını oku! '' dedi.

O şah ''Onu görünce korktum.'' dedi. Hatice duyunca " Vallahi haşa!'' dedi.

Saŋa virmese faẓlın kime vire

Sen irmesen viṣâline kim ire

Şâha böyle diyüp ṭurdı Ḫadîce

Seġirdüp Varaḳa'ya vardı Ḫadîce

Meger kim va-ıdı bir pîr-i fânî

Adı Varḳa-ıdı işitgil anı

Aŋa varmış idi ol dem Ḫadîce

Ṣorup bile buŋa nedür netîce

Didi aŋa çü vaṣfı bir bir ḥâlı

İşitdi ol pîrüŋ gitdi mecâlı

Ṭurup geldi Resûlullâh'a ol pîr

Baŋa dir yâ Muḥammed sen ḫaber vir

Ḥabîbullâh virdi ḫaber pes

İşidicek didi ol mu'teber pes

Gelendür Ṭâvûs-ı Ḳuddüs-i Ekber

Ki 'Îsâ'ya vü Mûsâ'ya gelüpdür

Sana iyilik vermezse kime versin, sen vuslata ulaşamazsan kim ulaşsın?

Hatice şaha böyle deyip durdu. Hemen Varaka'ya gitti.

Ölümlülerin bir yaşlısı vardı, onu duy ki bu kişi Varaka adında biriydi.

O zaman Hatice ona gitti. Bunun neticesi nedir, diye sordu.

Ona hallerini bir bir anlattı. O yaşlı kimse bunları duyunca gücü kuvveti gitti.

Sonra Allah'ın resülüne geldi. "Ya Muhammed bana sen söyle.'' dedi.

Allah'ın sevgilisi ona anlattı ve o duyunca itibar etti, inandı.

Sana gelen Cebrail'dir, Ki O İsa ve Musa'ya da gelmiştir.

Çaġır didi nedir Nâmûs-ı Ekber

Şu demde ki nübüvvet virilüpdür

Didi ḳavmum beni iḫrâc ider mi

Ḳoyuban ḥaḳḳı bâṭıla gider mi

Didi kim her şey hem ider nübüvvet

Anuŋ ḳavmı aŋa ider ‘adâvet

İşitdi çün Resûl pîrden bu sözi

Ki dutdı ḥażrete ol dem yüzini

Görünmez aŋa Cebrâ’îl biraz vaḳt

Ḥüzünden olmadı bir dem o râḥat

N’olaydı ol güne ireydim ben

Şu vaḳtı ḳova ḳavmın gidesin sen

Ḳarâr gitdi diremezdi özüni

Dilerdi ṭaġdan ata kendüzini

Yine bir gün gelüp Cebrâ’îl anuŋ

Göründi gözine ol ulu cânuŋ

“Şu zamanda (ancak) böyle büyük namus sahibi birine peygamberlik verilir.’’ dedi.

“Beni kavmim dışlar mı, doğru olanı bırakıp yanlış olan şeye gider mi?’’ dedi.

O peygamberlik yapar, O’nun kavmi de O’na düşmanlık eder.

Peygamber bu sözü duydu, o zaman hazrete yüzünü döndü.

Peygambere Cebrail bir zaman görünmedi. Üzüntüden bir an bile rahat olmadı.

Ne olurdu o güne kavuşsaydım! Şu zamanda kavmin seni kovsun da sen git.

Kendini tutamadı ve kararsız kaldı, kendini şu dağdan atmayı istedi.

Yine bir gün Cebrail geldi. O yüce insanın gözüne göründü.

[18^{b}]

Bilür evvel gelendür yine ol şâh

Gö[rün]müşdür Ḥirâ Ṭağı’nda nâ-gâh

Didi örtüŋ ki ḫaşyet eyledim ben

Yine geldi Ḥirâ’da ol çağıran

Ḫadîce Ana didi digil iy yâr

Gelicek ben ṣaçımı idem izhâr

Ferişteh ise ger ġâ’ib olur ol

Eger şeyṭân ise gitmez ṭurur ol

Yaturken bürünüp Cebrâ’îl irdi

Ḫudâsınuŋ selâmını degürdi

Didi ey bürünüp yaṭan kişi ṭur

Gicelerde ṭurup yüzüŋ yire ur

Göricek Cebrâ’îl’i ṭur didi

Eyitdi yâ Hadîce geldi didi

Yine önce gelenler bilirler ki Hira Dağı'nda zamansız bir şekilde görülmüştü.

‘’Yine o (beni) çağıran (varlık) Hira'da geldi, ben korktum.’’ dedi.

Hatice anne “Ey yar, O değil. O gelince ben saçımı göstereyim.’’ dedi.

Melek ise geri kaybolur, şeytan ise gitmez durur.

Sarınıp yatarken Cebrail geldi, Rabb'inin selamını getirdi.

“Ey bürünüp yatan kişi, geceleri durup başını yere vur.’’ dedi.

Cebrail'i görünce “Dur!’’ dedi, Hatice'ye “Geldi.'' dedi.

Hadîce Ana ṣaçın açdı ol demde

Didi ol dem ki ḳaçdı benden

Ṭurur mı yoḫsa gitdi mi sen anı

Fidâ ḳıldım yoluŋa başı cânı

Didi ol şâh gözümden oldı ġâ'ib

Ḫadîce didi şâha olduŋ râġıb

Gelen ṭapuŋa ki Rûḥu'l-emîn'dür

Daḫı hem *raḥmeten li-l 'âlemîn*dür

Baŋa 'arż it Müsilmân olam ey şâh

Senüŋ yoluŋa ḳurbân olam ey şâh

Aŋa 'arż eyledi oldı Müselmân

Hem evvel ol olupdur ehl-i îmân

Pes andan nâzil oldı aŋa Furḳân

Fidâ ḳıl yolına gel baş ile cân

Eger cân virür-iseŋ cân bulasın

Gönŋül virür-iseŋ îmân bulasın

O anda Hatice anne saçını açtı. “O zaman benden kaçtı.’’ dedi.

“Duruyor mu yoksa gitti mi? Başımla canımı yoluna feda ettim.’’ dedi.

“O şah gözümün önünden kayboldu, Hatice! Sen şaha rağbeyt ettin.’’ dedi.

Kapına gelen dürüstlüğüne güvenilen bir kimsedir. O alemlere rahmettir.

Ey şah bana arz et, müslüman olayım senin yoluna kurban olayım.

Ona arz etti, O müslüman oldu. Hem de iman sahibi oldu.

O anda O’na Kur’an ulaştı. Canınla başını yoluna feda et.

Eğer can verirsen can bul, gönül verirsen iman bul.

Kendüni maḥv idersen ‘ışk-ıla sen

Anı beytinde ḫoş mihmân bulasın

Eger düşdüŋ iseŋ derdüŋ yolında

Ḥaḳîḳat derdüŋe dermân bulasın

Eger olduŋ-ısa yime ḳayġu

Ḥaḳîḳat bir şâh-ı sulṭân bulasın

Anuŋ yoluna cân virmekdür aṣṣı

Birâḏer ‘ışḳı ol dirişir aṣṣı

Anı gerçek sevenler iy ‘azîzî

Yolında virdiler cân-ı ‘azîzî

Severem diyici gerçek anı çoḳ

Sözi çoḳ ḳuru da’vâ ma‘nâsı yoḳ

[19ª]

Ḳurı da‘vâ idenüŋ birüsi uş

Benüm kim söylerem ben sözleri ḫoş

Kendini aşk ile mahvedersen dünyada misafir ol.

Eğer dert yolunda düştün ise gerçek derdine derman bul.

Yine kaygılandıysan gerçek bir sultanların şahını bul.

Kardeşim asıl faydalı olan O'nun yolunda can vermektir, O'nun aşkıyla fayda bul.

Ey kıymetli (insan) onu gerçek sevenler yolunda kıymetli canlarını verdiler.

Gerçi O'nu seviyorum diyenler çok, davası kuru bir sözdür, bir anlamı yoktur.

Boş şeyleri konuşanlar için benim bu sözlerimin hepsi boştur.

Velâkin bir ma‘nâ yoḳ ẕerre bende

Yürürem ‘âciz-i bî-çâre bunda

Ṣafâ’ya irdiler yüzüŋ görenler

Aŋa cân virdiler ol ḫâṣ erenler

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derd-ile diŋ es-salâvatu ve’s-selam

Gel imdi diŋle Ebû Bekr-el Ṣıddîḳ

Niçe itdi hem o sulṭâna taṣdîḳ

Bu İslâm yoluna ol niçe girdi

Başı cânı bu yola niçe virdi

Niçe oldı Müsülmân diŋle anı

Niçe terk eyledi ol ḫânumânı

Anı taḳrîr ideyim uş saŋa ben

Gözüŋ aç diŋle ey cânlara cân

İderdi Mıṣr’a Şam’a ol ticâret

Yörürdi şöyle özünden ferâġat

Ama bende bir zerre dahi bir engel yoktur. Ben de aciz ve çaresi bir şekilde yürüyorum.

Yüzünü görenler mutluluğa eriştiler. O gerçek ermişler, onun için can verdiler.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Gel şimdi o sultanın doğruluğunu nasıl kanıtladı dinle.

Bu İslam yoluna nasıl girdi, başı ve canını bu yolda nasıl verdi.

Nasıl müslüman oldu ve o canını ve malını nasıl terk etti dinle.

Onu ben sana anlatayım ,ey canlara can olan gözünü aç dinle.

Hem Mısır'a hem Şam'a ticaret için giderdi. Kendinden vazgeçerek yürürdü.

Meger Şâm iline varmışdı bir gün

Görür düşünde gelür Ay-ıla Gün

İnüp dizine ḳondılar havâdan

Alup baġrına başdı ol arudan

Uyandı aradı buldı mu‘teber

Var-ıdı anda bir râhib-i ṣâḥib-sır

Varup düşüni ‘arż eyledi aŋa

Didi ne yirde olursuŋ di baŋa

Daḫı kimdür ḳabîlen di baŋa sen

Dedi Ḥâşim ḳabîlesindenem ben

Yirüm ḫoş yolaḳdur Mekke’de bayıḳ

Didi râhib aŋa ey yâr-ı ṣâdıḳ

Zamânuŋda senüŋ bir er çıḳısar

Cemi‘î putları o oda yaḳısar

Muḥammed’dür daḫı kendü emîndür

Ḥaḳîḳat *raḥmeten lil ‘âlemîn*dür

Havadan inip dizine kondular. O temiz (varlıkları) alıp bağrına bastı.

O itibarlı insan uyandı,aradı,buldu. Orada bir rahip vardı.

Ona gidip rüyasını anlattı.Nerede olursun bana onu söyle dedi.

Bana kabileni söyle dedi. (Ebubekir) de Haşim kabilesindenim dedi.

Rahip ona “Ey sadık sevgili Mekke’de yolum güzel bir yoldur.’’ dedi.

Zamanın birinde senin (yanında) bir adam çıkacak ve bütün toplanmış putları ateşe atacak.

(O kimse) Muhammed’dir. O gerçekten alemlere rahmettir.

Nebîdür ol gelür âḫir zamânda

Gider şekki saḳın ḳalma gümânda

Diyüpdür Ḥaḳ aŋa *Levlâke Levlâk*

Ol olmasa yaradılmazdı eflâḳ

Anuŋ içün yaradıldı bu ‘âlem

Anuŋçun geldi mülke iş bu âdem

Varuban dînine giresin anuŋ sen

Düşüŋ ta‘bîrini anda göresin

[19^{b}]

Zamânuŋda vezîri olasın sen

Didüm işde düşüŋüŋ ta‘bîrini ben

Didüm uş ta‘biri saŋa ḫalîfe

Ṣoŋında olasın aŋa ḫalîfe

Bu-durur ta‘bîri düşüŋüŋ

Öŋün ṣoŋun ḫoş aŋlaġıl düşüŋüŋ

Bunı işitdi oldı ḳatı müştâḳ

Varuraḳ gâlib oldı ḳatı uşaḳ

O peygamberdir, son zamanda gelecektir. Tereddütünü gider, sakın şüphe içinde kalma.

Allah O'na "Sen olmasaydın, gökleri yaratmazdım.'' demiştir. O olmasa bütün bu gökler yaratılmazdı.

Onun için bu dünya yaratıldı. Onun için insanlar bu dünya mülküne geldi.

Onun dinine gidip gir, bunun anlamını işte o zaman göreceksin.

Sen zamanında O'na vezir olasın. İşte rüyanın tabirini söyledim.

Ey Halife işte sana (rüyanı) yorumladım, sen en sonunda O'na halife olasın.

Senin rüyanın yorumu budur, önünü sonunu iyice anla ve düşün.

Hasret çeken kişi bunu duydu ve gönülden istedi. O çocuk giderek galip oldu.

Dönüp Şâm'dan ṭuṭardı Mekke'ye yol

Uyumayup gice gündüz giderdi ol

Yilerdi ḥasretinden aŋsa şâhı

Ḳaçan irem diyü iderdi âhı

Giderdi baḳmaz idi ṣaġ sola

Gelüben Mekke'ye irdi Resûl'e

Yüzini gördi kim anda o şâhuŋ

Şeker sözini işitdi o mâhuŋ

Ebû Bekr'e eyitdi ṣoŋra sulṭân

Buŋa v'allâh getirgil didi îmân

Beni ḥaḳ bil ki geldüm resûlem

Nebîyem daḫı hem Allâh ḳulıyam

Dönüp didi Ebû Bekr anda şâha

Bizi çün da'vet itdüŋ bunda râha

Nebîysin bize göster mu'cizâtuŋ

Yetişmedi mi saŋa mu'cizâtuŋ

Şam’dan dönüp Mekke’ye giderdi. Uyumadan gece gündüz yol giderdi.

Hasretinden şahı ansa cennet nerede diyerek ah ederdi.

Sağa sola bakmaz giderdi, Mekke’ye geldiği zaman hemen resule gitti.

O şahın yüzünü gördü, ki O ay yüzlünün güzel sözlerini de duydu.

Sonra sultan Ebu Bekir’e “Vallahi buna iman et.’’ dedi.

Beni doğru bil ki ben hem Allah’ın kulu hem peygamberiyim.

O anda Ebu Bekir dönüp şaha “Bizi doğru yola davet ettin.’’ dedi.

Sen peygambersin bize mucizelerini göster, mucizelerimiz sana ulaşmadı mı?

Saŋa bu mu‘cizât yetmez mi ey cân

Ki Şâm’da görmedüŋ mi mâh-ı tâbân

Diziŋ üstine anlar ḳonmadı mı

Saŋa ta‘bîri anda diŋmedi mi

Beni râhîb beyân ḳılmadı mıdı

Kim idügim ‘ayân olmadı mıdı

Daḫı niçe dilersin mu‘cizât sen

Saŋa yitmez mi kim bunlar direm ben

Ebû Bekr işidüben bunı ey cân

Şehâdet getürüp oldı Müsülmân

Didi gerçeksin ey şâhum inandım

Bu bâṭıl dînden imdi külli döndüm

Görince ṭâḳatim olmışidi ṭâḳ

İnandum sen daḫı ḥaḳsın dînüŋ ḥaḳ

Diyüben düşdi şâhuŋ ayaġına

Yüzin sürüp ayaġına döne döne

Ey can, sana bu mucizeler yetmez mi? Ki Şam'da parlayan ayı görmedin mi?

Onlar dizinin üstüne konmadı mı? Sana o anda bunun anlamı söylenmedi mi?

Rahib bana bunu açıklamadı mı? Kimin söylediği apaçık belli olmadı mı?

Sen daha neden mucizeler istersin? Bunlar sana yetmez mi? derim ben.

Ey can, Ebubekir bunu duyunca şahadet getirip müslüman oldu.

Ey şahım gerçeksin dedi, inandım. Bu gerçek olmayan dinden şimdi döndüm.

O kubbeyi görünce takatim kalmamıştı. Sen doğrusun, dinin doğru ben inandım.

Bunu diyerek şahın ayağına düştü. Döne döne ayağına yüzünü sürdü.

Ki ṣoŋra geldi îmâna ‘Alî bil

Hem on yaşında idi bağladı bil

[20ª]

‘Ömer geldi bu kez İslâm’a ey yâr

Pes andan eylediler anda iẓhâr

Ebû Bekr’e gelüp yetişdi ‘Osmân

Getürdi ol ḥużûrunda pes îmân

Hem artar idi günden güne İslâm

İderdi dîn yolın bunlara i‘lâm

İnerdi Ḳur’ân aŋa âyet âyet

Anuŋ ḫulḳına bulunmaz nihâyet

Anı insân ne bilsün ki nedür ol

Anı Allâh bilür neki dir ol

Ne şâhdur kim anı insan ne bilsün

Ya anuŋ vaṣfını ‘âlem ne bilsün

Velîkin bu ḳadar ‘avnı İlâh’ıŋ

Yetişdi buża’îfe pâdişâhıŋ

Ki sonra Ali imana geldi, hem de on yaşında (bu dine) bağlandı, bil.

Bu kez İslam'a Ömer geldi. Ondan sonra açığa çıktılar.

Osman Ebu Bekir'e gelip yetişti ve Osman'ı O'nun huzurunda imana getirdi.

Hem günden güne İslam ('a mensup kişiler) artardı, bunlara din yolunu anlatırlardı.

O'na Kur'an ayet ayet inerdi. Onun tabiatına, huyuna bir son bulunmazdı.

O'nu insan nasıl bilsin, O'nu sadece Allah bilir.

O nasıl bir şahtır onu insanlar bilemez, onun vasıflarını dünya bilemez.

Ama Allah'ın yardımı bu zayıf insanoğluna ulaştı.

İlâhî virdi ḳuvvet söyledim ben

Umaram bu ola derdime merhem

Ger diler siz bulasız oddan necât

‘Işḳ-ıla diŋ es-salavatu ve’s-selâm

Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün

Ol-durur ol Ḥaḳḳ’uŋ resûli mu‘teber

İdeyüm ḫoş ḥüsn-i ḫulkdan size birḳaç ḫaber

Çün anıŋ ḥaḳḳında *Levlâk* dedi Ḥayy ol Mu‘în

Mümkin olmaz kim anı vaṣf eyleyebile beşer

Velîkin bir baḥr-i ‘amikden ḳaṭredür kim söyleyem

Bu ża‘îfe virdi ancaḳ Ḥaḳ hidâyet bu ḳadar

İşit ey ümmet olanlar ol Ḥabîbüŋ na‘tını

Bir kelâmdur bu kelâmki cân u göŋül şâḏ ider

Ger ḳaraŋu gicelerde ṭaşra çıḳsa ol Ḥabîb

Ki göreydüŋ dir-idüŋ indi güneş yire meger

Allah kuvvet verdi ben söyledim. İnşallah bu derdime merhem olur.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz, aşk ile salavat ve selam verin.

O halkın saygın peygamberidir. O'nun güzel huylarından size birkaç bilgi vereyim.

Çünkü Allah O'nun ile ilgili "Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım'' dedi. Bu sebeple O'nun vasıflarını herhangi bir insanın anlatması mümkün olmaz.

Ama derin denizdeki bir damladır bu söylediklerim çünkü Allah bu zayıf kimseye ancak bu kadar doğru yolu gösterdi.

O'na ümmet olanlar Allah'ın sevgilisinin övgüsünü duysunlar. Bu sözler öyle bir sözdür ki can ve gönül (bunu) fark eder.

O sevgili (peygamber) karanlık gecelerde dışarı çıksa sen görürdün, (sanki) güneş yere inerdi.

İtme teşbih sen güneş diyü Ḥabîb'üŋ nûrını

Zîra var gökte güneşde bunda yoḳ öyle ḫazâr

Sözi şîrîn pür-melâḥat bûyı ṭolı

Boyı ne orṭa ne uzundur sorarsaŋ iy püser

Alını key geniş-idi hilâle beŋzer açuḳ ḳaşlu idi

Kirpügi uzun gözine da'câ-y-ıdı a'lâ naẓar

Ṭudaġı yufḳa aŋa ki dürr ḳara ol göŋli şâd

Söylese ger dökülürdi meclîse şehd ü şeker

Derilse güller olurdı dirler ol ḫocânuŋ

Niçe 'âşıḳlar görüben ṭatlu cânına ḳıyar

[20b]

Dişleri dürr gibi çoḳ sözi ârı öz idi

Bâḳisin aŋlayasın ger var-ısa sende baṣar

İy **Sinanoġlı** ḳaçan vaṣf idesin ol serveri

'Işḳını kesb eyleye gele saŋa yiter yiter

Sen güneş diye sevgilinin nurunu güneşe benzetme, zira gökteki güneşte var ama bunda öyle bir nur yoktur.

Sözü tatlı, çok güzel, kokusu dolu; ey oğul sorarsan boyu ne orta ne uzundur.

Alnı geniştir, hilale benzer, kirpiği uzun, kirpikleri gözüne değecek kadar uzundur, bakışları güzeldir.

Dudağı yufka inci gibi dişleri vardır, gönlüneşelidir. Bir toplantıda ne söylese ağzından bal ve şeker dökülürdü.

O hocalar toplansa güller olurdu, nice aşıklar görür ve canını kıyardı.

Dişleri inci gibi açık, sözü temiz ve gerçekti. Eğer sende bir göz varsa buna bakarak sen anlarsın.

Ey Sinanoğlu nasıl vasf edersin o peygamberlerin peygamberi, sena aşkını kazanırsan sana bu yeter.

Ger diler siz bulasız otdan necât

‘Işḳ-ıla diŋ es-salavâtu ve’s-selâm

mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ fe‘ûlün

İşitgil ba‘żı evṣâfından anuŋ

Ḳulaḳ ṭut diŋle aḫlâḳından anuŋ

Bilesin ki niçe sulṭân-ımış ol

Gönüller derdine dermân-ımış ol

Anuŋ luṭfın ya ḫulḳın ḫūb cemâlin

Anuŋ sulṭânlıġın anuŋ kemâlin

Ḳaçan taḳrîr idem dil-ile anı

Ki vaṣf idem saŋa ol aru cânı

Meger kim ol Ġanî Fettâḥ Taŋrı

Göňüller bendine miftâḥ Taŋrı

Sile[y]diŋ âyinesinden ġubârı

Ola zâhir göŋül içinde varı

Diyem andan saŋa kimdür pes ol cân

Anı sevgil ola derdüŋe dermân

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz, aşk ile selavat ve selam verin.

Bazı vasıflarını duy ve O'nun ahlakını kulağında tut.

Kim O nasıl bir sultanmış bil, gönüller derdine derman olmuş.

Onun iyiliği güzel huyları, yüzünün güzelliği, onun sultanlığı ve büyüklüğünü (bil)

Ben bunları anlatayım, ki o temiz insanın vasıflarını sana anlatayım.

Meğer ki o zengin, kapıları açan Tanrı, gönüllerin derdine anahtar (olan) Tanrı

Aynadaki tozu silersen gönlün içindeki gerçeği görebilrsin.

O anda sana o insanın kim olduğunu söyleyeyim, onu sev ki derdine derman olsun.

Fidâ eyle yolunda bâş u cânı

Ne cân terk it anuŋçun dü cihânı

Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün

Yoluna olsa ḳurbân baŋa ol cân cânım degil

N'iderem ol baş u cânı kim aŋa ḳurbân degil

Kim ki virürse yoluna bir cânı ol biŋ cân virür

Şekk degül yerine ider kim işi ḫüsrân degil

Kim ki ḳılmasa yolında ḥânumânın küllî terk

Yoḳ yire laf urmasun yoluŋda ol merdân degil

N'iderem ben ol vücûdı n'eylerem bu göŋüli

Kim anuŋ gibi güzel şâha her gice mihmân degil

Nice 'âşıḳdur ola kim hicr elinden giceler

Ṣubḥa degin işi anuŋ zâr-ıla efġân degül

Pes anuŋ ḥubbunda da'vâ eyleyüp dünyâ seven

Ki ḥayâ eylesün ol kim 'âşıḳ-ı cânân degül

Başını ve canını onun yolunda feda et, onun için dünyayı da canını da terk et.

Ben O'nun yoluna kurban olayım çünkü bu can benim canım değil. O'na kurban etmediğim başımı ve canımı ne yapayım?

Kim şüphe yerine o yolda canını verse bin can vermiş gibi olur ve sonu hüsran olomaz.

Kim ki yolunda bütün calını ve malını terk etmezse o yiğitlerin yolunda boşuna konuşmasın.

Her gece onun gibi güzel bir şaha konuk olmayan bu vücudu ve bu canı ne yapayım?

Nice aşıklar vardır ki o ayrılık yüzünden bütün gece sabaha kadar o ayrılığın üzüntüsüyle ağlarlar.

O'nun sevgisini dava olarak görüp dünyayı seven bundan utansın ki o kişi sevgilinin aşığı olamaz.

Bu **Sinanoġlı** Ḥabîbi aŋıcaḳ dir ‘âşıḳam

Niçe ‘âşıḳ gözlerinden çoḳ dökülen ḳan degil

Kim anuŋ sevgüsini kesb eylemeyen âdemüŋ

Adını ḥayvân ṣaya kim ma‘nîde insân degil

[21a]

Ger dilersiz bulasız ondan necât

‘Işḳ-ıla diŋ es-salavâtu ve’s-selâm

mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/ fe‘ûlün

Gel imdi ideyim ḫulḳından anuŋ

Bu bir ḳaç sözleri luṭfından anuŋ

Ḳamudan a‘lâ ḳıldı anı Allâh

Velî faḫr-ıla faḫr iderdi ol şâh

Tevâżû‘da anuŋ mi<u>s</u>li cihâna

Getürmedi getürmezdi zamâna

Ḳaçan söylerse az az idi sözi

Ki ṣanma fikirsüz söyler idi

Bu Sinanoğlu ancak sevgiliye aşığım der ki o aşık gözlerinden dökülen kan değildir.

Onun sevgisini kazanamayan insanı hayvan olarak gör ki o insan değildir.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Gel şimdi O'nun huyuyla ilgili birkaç söz söyleyeyim.

Allah O'nu herkesten daha yüce kıldı ama o fakirliğiyle gururlanırdı.

Alçak gönüllülükte O'nun gibi biri daha dünyaya gelmemiştir.

Ne zaman ki sözü az az söyler ama sen düşüncesiz bir şekilde söylediğini zannnetme.

Daḫı nefs ârzusına uymadı hîç

Yüzini kimseden eylemedi pîç

O güdermezlerdi (?) hîç selâmı

Aġırlardı dil-ile ḫaṣṣ u ‘âmı

Daḫı hem ḳahḳaha ile gülmedi ol

Ḥelâl olan ṭa‘âmı yermedi ol

Ki gülse ulu iderdi tebessüm

Garîbi görse iderdi teraḥḥum

Eger görse kişi bir kez yüzüni

Ḳapulurdı irmezlerdi gözini

Sözini işiden bulur cânı

Yanından ayrılan bulur hânı

İren ṣoḥbetine terk itmesem dir

Hemân ṭursam buradan gitmesem dir

Yüzin gören kişi ḥayrân olırdı

Sözini işiden gitmez ḳalurdı

Nefsinin arzusuna hiç uymadı, yüzünü kimseden esirgemedi.

Selamı hiç geri çevirmezdi, herkesi ağırlardı.

Kahkaha ile gülmezdi. Helal olan lokmayı kötülemezdi.

Ki gülse hemen büyük tebessüm ederdi. Bir garip insan görse merhamet ederdi.

Kim bir kere yüzünü görse gözleri O'nda kalır ayıramazdı.

Sözünü duyan can bulurdu, yanından ayrılan lütuf bulurdu.

Sohbetine gelen terk etmesem der, hemen burada dursam hiç gitmesem der.

Yüzünü gören kişi hayran olur, sözünü duyan gitmez kalırdı.

Daḫı çoġ-ıdı ḳızdan ḥayâsı

Dutardı ‘âlemi nûr-ı żiyâsı

Oṭursa dursa ẕikr iderdi Ḥaḳḳ’ı

Üzerinde ḳomazdı elin ḥaḳḳı

Aşaġı yoḳaru dimezdi ol şâh

Otururdı nere olursa ol mâh

Ṭoyunca arpa etmegi yimezdi

Yalan olan sözi daḫı dimezdi

Yamardı kendi na‘[l]ının dem-â-dem

Anuŋ miṣli cihâna gelmez âdem

[21b]

Eger bir ḥâcete kimse ḳatına

Varırsa bitirirdi ḥażretine

Eger ‘özr itseler olurdı maḳbûl

Varurdı da‘vet itseler neye ol

Utanması kızlardan çoktu. Nurunun parlaklığı bütün dünyayı sarardı.

Oturup dururken Allah'ı zikrederdi. Kimsenin hakkını üstünde koymazdı.

O şah aşağı yukarı demezdi. Nerede olsa otururdu.

Doyduğu zaman arpa ekmeğini yemezdi, kötü bir durumda bile olsa yalan söylemezdi.

Kendisi daima ayakkabı yamardı. Onun gibi bir insan bu dünyaya gelmez.

Eğer bir kimse ihtiyacı için onun yanına gelirse o sıkıntısını bitirirdi.

Eğer (O'ndan) özür dileseler kabul olurdu. Nereye davet etseler oraya giderdi.

Ṣorardı ṣayrı varurdı ġazâya

Binüp deveye giderdi ġazâya

Daḫı at hem ḳaṭır merkeb dimezdi

Binerdi her ne olsa ġam yimezdi

Ki meclisde olmazdı ḳatı ṣavt

Ḥużûrındaki nesne olmadı fevt

Ṣorar aṣḥâbını yoḳlardı dâ'im

Ṭururdı ḳulluḳ üzre şöyle ḳâ'îm

Yatınca uyumazdı ġaflet ile

Geçürürdi günini ẕaḥmet ile

Esirgerdi garîbi görse ol şâh

Anuŋ miṣli cihân içinde bir mâh

Ne geldi ne geliserdür birâḏer

Hem oldur yolda ḳalanlara rehber

Bize eyledi rehber çünki anı

Virelüm biz de şer'i üzre çünki cânı

Ṭutalum sünnetin olmayalum yâd

Zihî müşkil iken biliş ola yâd

Hastayken de savaşa katılırdı. Deveye binip savaşa giderdi.

Katır ya da eşek demezdi. Hangisi olursa üzülmez binerdi.

Toplantılarında yüksek sesler olmazdı. Huzurundaki herhangi bir şey ölmezdi.

Sahabeler onu her zaman yoklardı. Kulluk üzerine her zaman kuvvetli bir şekilde dururdu.

Yatınca dalgınlık içinde olmazdı. Gününü iş yaparak, çabalayarak geçirirdi.

O şah bir garip kimse görse hemen korurdu. Onun gibi ay yüzlü birinin bir benzeri dünyada yoktu.

Ey kardeş! (O'nun gibi birisi) ne geldii ne de gelir. O yolda kalanlara yol gösterici olur.

Çünkü O'nu bize yol gösterici olarak kıldı. Onun şeriati üzerine can verelim.

Sünnetini tutalım, yabancı olmayalım. Ne güzel sıkıntıyı (değil) bildiklerimizi hatırlayalım.

İlâhî ḳılma bizi andan ayru

Daḫı eyleme ayru senden ayru

Saŋa eyle yazumuz yâ İlâhî

Nurla ṭoldur sînemüz yâ İlâhî

Muḥammed ḥürmetiçün ey Ġanî şâh

Baġışla ṣuçumuz ey yüce Allâh

Anuŋ vaṣfın niçe diyubile dil

Biri ṣordı anasından işitgil

Didiler işbu şaḫsı niçe bildüŋ

Ḳoyup dînüŋi sen iḳrâr ḳılduŋ

Didi şöyle bilürem ben bu şâhı

Budur yiryüzinüŋ şimdi mâhı

Anuŋ ‘ilmiyle ḥilmin ya şükrin

Anuŋ ṣabrın anuŋ ‘afvın ya fikrin

[22a]

Niçe diyem idem taḳrîr ke-mâhî

Ḳaçan vaṣf eyleyem size o mâhı

Ey Allah’ım! Onu bizden ve bizi de senden ayırma.

Ey Allah’ım! Yönümüzü sana çevir ve göğsümüzü de nur ile doldur.

Ey her şeyi bol olan Allah’ım Muhammed hürmetine bizim günahlarımızı bağışla.

Onun vasıflarını dil nasıl anlatsın? Birisi sordu, sen annesinden dinle.

“Sen bu şahsı nasıl bildin, sen dinine inandın.’’ dediler.

“Ben bu şahı şöyle bilirim, O ki bu yeryüzünün padişahıdır.’’ dedi.

O’nun ilmiyle yumuşak huyluluğu ya şükrü, O’nun sabrı, onun affı ya fikri...

Ben O’nu hakkıyla nasıl ifade edeyim ? O ay yüzlüyü nasıl öveyim?

Ḥayâlu hem bahâdur-ıdı ol er

Çoġ-ıdı anda seferli hünerler

Daḫı cömerd idi ġâyet de sulṭân

Yüzün görse sevinürdi dil ü cân

Kadıyam ḳatı kim şefḳatlü idi

İken hoş hulkı issi mürüvvetlü idi

Ulu ḳılmışdı ḫalḳdan anı Ḥaḳ

Ve illa gönḫlin itdi ġâyet el-ḥaḳ

Kimesne görüp ẕem itmez-idi

O bâṭıl yola hergiz gitmez-idi

İşitgil diyem çün ṣabrını anuŋ

Fidâ ḳıl yoluna bâş-ıla cânuŋ

Gazâya varmış-ıdı bile bir gün

Olupdur ġâlib küffâra ol gün

Atup ṭaş-ıla urdılar ya‘nî

Ṣıdılar anda bir azu dişini

O’nun hayali bile çok değerlidir, çok iyi yetenekleri vardır.

O sultan çok cömertti. Kalp ve can yüzünü görse sevinirdi.

O çok şefkatliydi, çok güzel huyları vardı, yiğitlik sahibiydi.

Allah O’nu herkesten daha çok yüceltmişti ve gönlünü zalimlerden alıp hakkı olana verdi.

Kimsenin kötü bir özelliğini söylemezdi. O yanlış olan yola gitmezdi.

Duy ki sana O,’nun sabrını anlatayım. Sen başını ve canını O’nun yoluna feda et.

Bir gün savaş meydanına gitmiştim. O gün kafirlere karşı galip gelmişti.

Başına taş atıp vurdular, azı dişini kırdılar.

Dirilüp cem‘ olduḳ ḳatına
Didük bu sözleri pes ḥażretine

İşidüŋ iy bizüm cânumuza cân
Du‘â ḳılsaŋ icâbet ḳıla Sübḥân

Helâk olupdı didük cümle kâfir
Didi ben la‘nete gelmedim âḫir

Ḥaḳîḳat raḥmet içün gelmişem ben
İlâhî sen hidâyet vir didi sen

Çü hâdisin sen ey Settâr Taŋrı
Hidâyet vir eyâ Ġaffâr Taŋrı

Diyüp itdi du‘â ol şâh-ı kevneyn
Sa‘âdet ḳubbesinde mâh-ı kevneyn

‘Aceb bildüŋ mi kimdür ol Ḥabîbi
O dertlü cânlara olan ṭabîbi

Daḫı bir söz işit ḫulḳından anuŋ
Saŋa vaṣf eyledüm luṭfundan anuŋ

Biz hepimiz birlik olup huzuruna gittik. Bu sözleri hazretlerine söyledik.

Ey bizim canımız, bizi duy ve Allah'a dua et ki Allah bu duayı kabul etsin.

"Bütün kafirler helak oldu, ben sonunda Allah'ın merhametinden mahrum olmadım.'' dedi.

"Gerçeğin rahmeti için geldim, Ey Allah'ım sen doğru yolu göster.'' dedi.

Ey kusurları gizleyen Tanrı! Çünkü doğru yol senindir, kusurları bağışlayan Tanrı sen doğru yolu göster.

O iki cihan sultanı mutluluk kapısında böyle deyip dua etti.

Acaba O Allah'ın sevgilisi ve dertli canların şifası kimdir bildin mi?

O'nun huylarıyla ilgili bir sözü daha duy, sana O'nun iyiliklerinden bahsedeyim.

Ḳaçan kim ol Ḥabîbullâh geçerdi

Ḳureyş'den bir kişi ṭopraḳ ṣaçardı

Ṣaçardı ṭopraġı üstine anuŋ

Başında var iken ṭopraġı anuŋ

Gelür idi evine ol güzel şâh

Resûlüm size gönderdi dir Allâh

[22b]

Size ben da'vet içün gelmişem ben

İşitdiler bunı bunlar Resûl'den

Dirildiler gelüp ḳatına anuŋ

Didiler anda ḥażretine anuŋ

Ki senden ġayrı âdem yok mı ḳanı

Bizüm üstümüze göndere anı

Ne sözdür didiler ana baḳaraḳ

Ki senden yeg adam bulmadı mı Ḥaḳ

Saŋa biz ṭapmazuz didiler anda

Resûl olmaḳ didiler sana ḳanda

O Allah’ın sevgilisi geçerken Kureyş’ten birisi toprak saçardı.

O’nun başında toprak varken üstüne toprak saçardı.

“O güzel şah evine geldi. Allah, resulüm size gönderdi.’’ dedi.

Ben size davet için gelmişim dediğini Allah’ın elçisinden duydular.

O’nun huzuruna gelip birleştiler ve hazretlerine şunu söylediler;

Senden başka insan yok mu hani? O’nu bizim üzerimize göndersin.

“Ona bakarak bu sözün anlamı ne?’’ dediler. Senden başka kimseyi Allah bulamadı mı?

“Sana tapmayız, resul olmak kim sen kim?’’ dediler.

‘Acebdür bu ‘aceb hem ey ḳarındaş

Güneş yüzini niçe göre ḥuffâş

Bularun göŋli gözi kör olupdur

Belâ Ḥaḳ’dan bulara olupdur

Yüzini görmezler ol Ḥabîbüŋ

O dertlü cânlara olan ṭabîbüŋ

Anuŋçun dürlü herzeler yidiler

Ki senden yeg âdem yoḳ mı didiler

Şahâ ḳarşu ṭurup ṭaşlar atardı

Derilüp ḳamusı ṭaşa ṭutardı

Ki Ḥârîṣ oġlı Zeyd anda özini

Ṭaşa ḳarşu ṭuṭardı kendüzüni

Aṭarlardı Resûlullâh’a ṭaşı

Niçe yirde yarılmışdı başı

Kimisi çaġırup kimisi gülerdi

Kimi ṭaşıyla başını yarardı

Bu çok acayiptir kardeş, güneş yüzünü çok yarasa görsün.

Bunların gözü ve kalbi kör olmuştur. Bunlara Allah'tan bela gelmektedir.

O sevgilinin yüzünü görmezler, o dertli canlara şifa olduğunu bilmezler.

"O'nun için türlü boş sözler söylediler, ki senden başka insan yok mu?'' dediler.

Hepsi toplanıp O'nu taşa tutardı, O şaha karşı durup taşlar atardı.

Ki Haris'in oğlu Zeyd kendini taşa karşu siper etti.

Allah'ın elçisine taşı atarlardı ki çok yerde başı yarılmıştı.

Kimisi bağırıp kimisi gülerdi, kimi taşıyla başını yarardı.

Ḳamu küffâr durup aŋa baḳardı

Mübârek yüzinden ḳanı aḳardı

Çekerdi dürlü dürlü ol cefâlar

Severdi ol cefâlardan ṣafâlar

Bu deŋlü zaḥmet içinde iken ol

İderdi ẕikri şükri aŋa bol bol

Nedir bildüŋ mi ol sulṭân-ı ‘âlem

Bunuŋ miṣli cihânda var mı âdem

Eger bildiŋse bir gel özüŋe

Getürgil ḳorḫu yaşlarını özüŋe

Çü ḥilmin sabr u şükrin diŋledüŋse

Niçedür ḫulḳı anuŋ aŋladuŋsa

Tevâżu‘da niçedür ḥâlin aŋla

Diyeyim işide anı şimdi diŋle

[23a]

Ḥüseyn-ile Ḥasan bir gün ṭururlar

Ebû Cehl oġlını anlar görürler

Bütün kafirler durup O’na bakardı, mübarek yüzünden kan akardı.

Türlü türlü eziyetler çekerdi, eziyetlerin huzurunu severdi.

O bu kadar sıkıntının içindeyken Allah’a bol bol şükreder ve adını anardı.

O alemlerin sultanı kimdir bilir misin? O’nun gibi bir insan bu dünyada var mıdır?

Eğer bildiysen kendine gel ve korku gözyaşlarını kendine getir.

Çünkü yumuşak huyluluğu, sabrı ve şükrü dinlediysen ve O’nun huylarını anladıysan...

Alçakgönüllülüğün halini sen anla, şimdi tekrar söyleyeyim de sen anla.

Hüseyin ile Hasan bir gün dururlar ve Ebu Cehil’in oğlunu görürler.

Deveye binüben şöyle yörürdi

Gelüp geçer bilür anı görürdi

Segirdüp ikisi geldi Resûl'e

Didiler iy dede baḳ ol uṣûle

Ebû Cehl oġlunı gördük bugün biz

Deveye binüben yörürdi tîz tîz

Melûl olup didiler yoḳ devemüz

N'idelüm binmege vardı ṣafâmuz

İşitdi pes bularuŋ sözini şâh

Bulardan yaŋa ṭutdı yüzini ol mâh

Didi iy ḳuzucuḳlarum bugün siz

Görüp anı n'içün maḥzûn olursız

Ben olayın gelüŋ sizüŋ deveŋüz

Binüŋ arḳama var ise ṣafâŋuz

İkisin aldı çigenene çün ol şâh

Getürüben yörüdi ol biraz râh

Didiler Ebû Cehl oġlanınuŋ biz

Devesi gibi yörüse anda tîz tîz

Deveye binip yürürdü. Onun gelip geçtiğini görürdü.

“İkisi hemen koşup Resul’ün yanına geldi ve O’na bak dede.’’ dediler.

Bugün biz Ebu Cehil’in oğlunu gördük. Deveye binerek hızlı hızlı yürüdü.

“Üzgün bir şekilde devemiz yok ne yapalım? Binmek istiyorduk.’’ dediler.

O şah bu sözleri duydu ve yüzünü bunlardan tarafa döndü.

Ey kuzucuklarım, “Bugün siz onu görünce neden üzüldünüz?’’ dedi.

Gelin sizin deveniz ben olayım, neşeniz olsun (isterseniz) arkama binin.

O şah ikisini arkasına aldı ve o yolu biraz yürüdü.

“Çocuklar Ebu Cehil’in oğlunun devesi gibi hızlı hızlı yürüse.’’ dediler.

İki yanına baḳup ‘afv dir-idi

Gezerken ‘afv ‘afv diyüp yörürdü

Didi ey kuzularum imdi aŋlaŋ

Diyeyüm ‘avf ben siz daḫı diŋleŋ

Diyüp ‘afv ṣaġ yanına ḳıldı naẓar ol

Ṣoluna daḫı diyüben döner ol

Ki ḳaṣd itdi diye bir daḫı af şâh

İrişdi Cebrâ’îl didi kim Allâh

Selâm eyle Ḥabîbüme benüm dir

Benimdür ol benümdür ol benümdür

Muḳarreb ḳıldıġ-ıçun özini dir

Ol ancaḳ eyledi kendüzini dir

Var imdi ḳıl beşâret ol Ḥabîbe

O dertlü cânlara olan ṭabîbe

Ṣaġına af didigiçün anuŋ ben

Bağışladım yarısın ben ümmetinden

İki yanına bakıp “Af’’ dedi. Gezerken bile “Af, Af’’ diyerek yürürdü.

Ey kuzularım şimdi ben “Af’’ diyeyim siz dinleyin ve beni anlayın.

“Af’’ dedi ve sağ tarafına baktı, sonra soluna döndü.

Ki şah “Af’’ dediği için Allah Cebrail’e oraya gitmesini söyledi ve Cebrail gitti.

Allah “Benim sevgilime selam söyle, O benimdir.’’ (der).

Kendini yakın bir dost gibi kabul ettiği için bunu yaptı, der.

O sevgiliye, dertli insanlara şifa olan sevgiliye git şimdi ve müjde ver.

Sağına dönüp af dilediği için ben O’nun ümmetini bağışladım.

Ṣolına ‘af didigiçün anuŋ ben

Baġışladum dükelin ümmetinden

Dir ise bir daḫı ‘afv ol dilü şâd

İdem ḳâfiri daḫı oddan âzâd

[23a]

İşidicek didigin böyle Allâh

Dimedi pes edeb ṣaḳladı ol şâh

İşitdüŋ mi niçe cân-ımış ol cân

Ne cân cânlara cânân-ımış ol cân

Eger bildüŋse vir yolına cânı

Ne cân terk eylegil iki cihânı

Nedir bu bunca biŋ ḫulḳı daḫı var

Yiter bu ‘ârif-isen fikr it iy yâr

Eger virse baŋa yüz biŋ cesed Ḥaḳ

Ki her birinde yüz biŋ baş muḥaḳkaḳ

Soluna dönüp af dilediği için O’nun ümmetini bağışladım.

Bir daha “a’’ derse o Şahın dili, ben kafiri ateşten uzak tutarım.

Allah’ın böyle dediğini duyunca bunu hemen söylemedi, sakladı.

Ey can, O nasıl bir can imiş, canların nasıl sevgilisiymiş sen duydun mu?

Eğer bildiysen yoluna canını ver, ne canını ne de iki dünyayı terk et!

Ey yar, bu nedir ki daha nice güzel huyları var. İlim sahibiysen bir düşün.

Allah bana yüz bin beden, her birinde de yüz bin baş verse...

Vü her başımda ger yüz biŋ lisânum

Daḫı her bir lisânda yüz biŋ lisânum

Âdemden bu deme gelince insân

Saġışınca çü ‘ömrüm olsa ey cân

Bu ḳadar ten bu ḳadar ‘ömr-ile ben

Bu ḳadar dil bu ḳadar yaş-ıla ben

Gice gündüz disem medḥin Ḥabîbüŋ

O dertlü cânlara olan ṭabîbüŋ

Diyemezdim güneşden ẕerresini

Veyâ baḥr-i ‘amîḳden ḳaṭresini

Aŋa kim diye dostum ol Ġanî Ḥaḳ

Dil-ile vaṣf olmaz ol muḥaḳḳaḳ

Anı Ḳur’ân-ıla ögmişdür Allâh

Ḳaçan kimse anı medḥ ide iy şâh

Bu ḳadar didiġim **İbni Sinân**’uŋ

Ṭapusında ġulâmıdur ol anuŋ

Her başımda yüz bin dilim ve dahi her dilde yüz bin dilim (olsa)

Ey can insan Adem'den buraya kadar gelince, yarışacak kadar ömrüm olsa.

Ben bu kadar beden, baş, dil ve gözde yaş ile (olsam da)...

Gece gündüz dertli insanlara şifa olan Alllah'ın sevgilisini övsem.

Güneşin zerresi, denizin tek bir damlası (kadarını bile) söyleyemem.

O yüce Mevla'ya kim dostum derse sadece dil ile vasıflarını (dahi) söyleyemez.

O'nu kim överse Allah da o öven kişiyi Kur'an'da övmüştür.

Sinanoğlu'nun söylediği bunlardır ve O Allah'ın kapısında kuldur.

Ḳulınuŋ sözi mevlâsı ḳatında

Olur ma‘ẕûr ne dirse ḥażretinde

Çü ma‘ẕûr ola ḳuluŋ ola maḳbûl

N’ola mevlâsına vaṣf olur meşġûl

Velî n’idem ḳatı dil-ile taḳrîr

Anuŋ vaṣfında biraz ide taḥrîr

Anı vaṣf eylemege ḳanı ṭâḳat

Meger yine ḳıla Allâh ‘inâyet

Yine feṭḥ eyledi şâh bize anı

Çü söyledi dil esmâsından seḥâbı

Diyeyim yine bir kelâm-ı şîrîn

Ola ‘âşıḳ eger işitse şîrîn

Diyeyin [ḳula]ġından ṣanu panbuġını çek (?)

Eger işit server sözin ḳıl yaḳaŋı çak

[24a]

Ger dilersiz bulasız otdan necât

Derd-ile diŋ eṣ-ṣalâvatu ve’s-selâm

Mevla’sının huzurunda kulunun söyledikleri her zaman affedilir.

Çünkü mazereti oldukça kullar reddedilmez, Mevla’sıyla meşgul olur.

Dil ile biraz daha tekrar edeyim, onun vasıflarını biraz daha yazayım.

O’nun niteliklerini saymaya hangi güç yeter? Yine Allah bunun için bana lütfetsin ki anlatayım.

Şah yine bizi fethetti çünkü isimlerinden cömertiliğini dile getirdi.

Yine şirin bir söz söyleyeyim ki bu sözlerimi Şirin duysa aşık olur.

Kulağından pamuğunu çek (sözümü dinle), peygamberin sözünü dinle sınırını bil.

Saŋa şükrinden anıŋ ben açayın

Bu meclis içre gevherler ṣaçayın

Çü gevherler pusudan çünki çıḳa

Ḳalan çü [gev]herleri hep yaḳa yıḳa

Olurusaŋ işbu gevherler size fâş

O gevherleri bilesiz ṭaşımış ṭaş

N’olur senden gözi baġlu ḳalursaŋ

Ṭaşı gevher ṣanup varup alursaŋ

Sen olduŋ bu güherden külli ma‘bun

Çü kalduŋ ḥasretiyle şöyle medyûn

Bu gevherler kim ma‘ânî gevheridür

Buŋa cânum dil ü cân müşteridür

Bu ma‘nîyi bilürdi ṣâḥib-cemâl

Bu bir dildür oḳurdı şöyle bî-ḳâl

Şeker aldum didüm şekker midir ol

Şeker görse o da ide aŋa ḳul

Ben sana O’nun bir şükrüyle ilgili bir söz açayım, bu meclis içinde cevherler saçayım.

Çünkü cevherler kalan cevherleri yakarak, yıkarak saklandıkları yerden çıksınlar.

İşte bu cevherler sizin için ortaya çıkarsa o cevherlerin taş olduğunu bilin.

Nolur senin gözün bağlı kalırsa, taşı cevher zannedip gidip alıp gelirsen?

O’nun hasretiyle baş başa kalsın, çünkü sen bu bütün cevherlerden mahrum kaldın.

Bu cevherler öyle bir cevherdir ki buna canım ve gönlüm müşteridir.

Halimin sahibi bu engeli bilirdi, bu bir gönüldür ve şöyle bir söz söylerdi.

Şeker aldım, o şeker midir dedim. Şeker görse O’na kul olurdu.

Dir-iseŋ işbu şekker leẕẕetinden

Yanasın gice gündüz ḥasretinden

Eger ṭuymazsa leẕẕetden ḳulaġuŋ

Ne aṣṣı ger işidürse ḳulaġuŋ

Dil-ile biŋ dir-iseŋ gevher adın

Anıŋ pes niçe ṭuya kişi dadın

Yimeyen ṭuymadı dadını anuŋ

Ne aṣṣıya dimek adını bunuŋ

Eger yimek dilerseŋ gözlerüŋ aç

Bu şekkerden yidürem saŋa birḳaç

Ne şekker şeker unıda özüni

İşitse ol güzel şâhın sözini

Diŋle gel mu‘cizâtı şekkerinden

Ṣaḳınġıl özüŋi şekk idenden

Bu leẕẕetden dimaġuŋa irişe

Hemân ölmişce cânuŋa irişe

Bu şekerin lezzetinden istersen gece gündüz O'nun hasretinden yanmalısın.

Eğer lezzetten kulağın duymasa kulağın ne faydalı şey duyar?

O cevherin adını gönülden söylersen tadını da o kadar iyi bilirsin.

Yemeyen kişi O'nun tadını hissetmedi ve nasıl bir fayda getirdiğini bilemedi.

Eğer o lezzeti tatmak istersen gözünü aç, sana ben bu şekerden birkaç tane yedireyim.

O şahın bir sözünü duysa şeker bile şekerliğini unutur.

Bu mucizeleri şekerden dinle ve kendini bundan şüphe duyan kişiden koru.

Bu lezzet senin zihnine ulaşsın, sonra da hemen canına ulaşsın.

Bilürseŋ ger ṣafâ işbu şekerüŋ

Gidesin kesbine anuŋ sen irden

Ger dilersiz oddan necât

'Işḳ-ıla diŋ eṣ-ṣalavâtu ve's-selâm

fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

Muṣṭafâ'dur ḳamu ḫalḳuŋ serveri

Hem daḫı âḫir zamân peyġambarı

Muṣṭafâ'dur yarın mücrime şifâ

Muṣṭafâ'dur yolda ḳalan rehberi

[24b]

Yimezidi tenini bit ü pire

Hem ol idi cümle âlem mefḫâri

Olur idi derdine dermân anuň

Ḳapusına her kim gelse yalvaru

Kuru aġacı eger dikse yere

Yaşaruben biter idi esmeri

Bu şekerin güzelliğini bilirsen, kazanç içinde olursun.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Bütün halk için kainatın efendisi Mustafa'dır, hem de son zamanın peygamberidir.

Benim bütün kabahatlerimin şifası da yolda kalanların yol göstericisi de Mustafa'dır.

Vücudunu bit ve pire yemezdi, o bütün alemin övünç sebebiydi.

O'nun derdine derman olurdu, kapısına kim gelirse yalavarırdı.

Eğer kuru ağacı dikse siyah tarafları hemen yeşerirdi.

Cânavarcuḳlar ki yer üzre yürür

Ḳamusu heb medḥ iderdi ol eri

Kim ide anuň mu'cizâtuň tamam

Söyledür idi elinde aḥceri

Kimdügini bildüňise Muṣṭafâ

Gel fidâ eyle yolında sen varı

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fe'ûlün

Daḫi işit ne idi mu'cîzâtı

Bula olmuş cânuň anda ḥayâtı

Velî yoḳ mu'cizâtına nihâyet

İdeyim ben size birḳaç rivâyet

Var idi ol zamânda çok münâfıḳ

Bilinür mi zamânda yok münâfıḳ

Derildiler bir araya çatub baş

Biribirine sırrın eyledi fâş

Didiler kim görür misiniz Muḥammed

Ki câzudur bilürsüz bu Muḥammed

Yer üstünde yürüyen canavarların hepsi O’nu överdi.

Onun mucizelerini kim bilebilir? Elindeki elbiseye bunları söyletirdi.

Sen artık Mustafa’nın kim olduğunu anladıysan bütün varını yoğunu feda et.

Sen mucizelerini duy, insanlar onda nasıl hayat bulmuş ?

O’nun mucizelerinin sonu yok mu? Size birkaç söz daha nakledeyim.

O zamanda iki yüzlü insan çoktu, iki yüzlü insanın olmadığı bilinmezdi.

Hep biraraya gelip kaç çattılar, birbirlerine sırlarını söylediler.

Muhammed’i görüyor musunuz? Ki o cadıdır dediler.

Bunuň sırrı elinden şöyle ‘âciz

Ki ḳalduḳ, biçâre neyleyelim biz

Bularuň hem ulusı vâr idi pîr

Dedi ben almışam şimdi tedbîr

Ki bir misḳâl aġu ḳuzı içine

Ḳoyalum biz kuzı tennūr içine

Bişirüben anı bir yân idelüm

Bu müşkil işimizi hâl idelüm

Duralum gel deyu aňa varalum

Eger gelmezse biraz yalvaralum

Çuval ile alup anı gelelüm

Yiye ḳuzıyı andan ḳurtulalum

Bu sözi maṣlaḥat gördi ḳamusı

Düşüb önlerine yine vardı ulusı

Görüb görkli yüzini söylediler

Bize gel deyu da’vet eylediler

Bunun sırrından dolayı biz aciz ve çaresiz kaldık, ne yapalım?

“Bunların büyük bir piri var ve ben tedbir aldım.’’ dedi.
Ki biz kuzunun içine bir tutam zehir koyalım, sonra da kuzuyu tandırın içine koyalım.

Onu pişirelim ve sıkıntılı işimizi halledelim.

Gel gidelim eğer gelmezse yalvaralım.

Çuval ile onu alıp gelelim, kuzuyu yesin ve ondan kurtulalım.

Bu sözü hepsi iyi karşıladı, büyükleri önlerine düşüp gitti.

Onun gösterişli güzel yüzünü görüp davet ettiler.

İcâbet ḳılub anı ṭurdı urı

Cihânuň ẓulmetin götürdi nūrı

Düşüb önlerine ol nūr-ı Raḥmân

İçeri girdi oturdı o Sulṭân

[24b]

Ferâh oldı münâfıḳlar pes ol gün

Bile geldi gine ol yüzi gül-gūn

Gelüb anlar da oturdı ḳatına

Getürdiler ḳuzıyı tiz ḥażretine

Dediler kim ṣun iy cânumuza cân

Kim olsun cânumuz heb saňa ḳurbân

Çü Bismillah diyuben ṣundı ol şâh

O pişmiş ḳuzıya dil virdi Allâh

Yime benden dedi yâ Muṣṭafâ sen

Ḳarışmışam dedi pes zehrile ben

Baňa ḳaṣd ile aġu ḳatdılar dir

Münâfıḳlar saňa ḳaṣd itdiler dir

O da davete icabet etti ve cihanın bütün sıkıntıları nurunu yüzünden götürdü.

O Allah'ın nuru önlerine düştü ve O sultan içine girip oturdu.

O gün iki yüzlü insanlar rahatladı.O yüzü gül renkli yine geldi.

Onlar da gelip huzuruna oturdu, kuzuyu hazretlerine getirdi.

Ey canımıza can, sun ki canımız hep sana kurban olsun.

Çünkü bismillah diyerek o şaha sundu, Allah o pişmiş kuzuya dil verdi.

"Ya Mustafa benden yeme, ben zehir ile karıştım.'' dedi.

"Bana kötü niyetle zehir kattılar, iki yüzlüler sana kötü niyet beslediler.'' dedi.

Kuzudan geldüġin iş bu kelâmı

İşitdiler bu külli ḫaśu ‘amı

Ḫacîl olub ki yüzleri ḳarardı

Düşüben külli ḥased odına yandı

Ḳamu tedbirlerini bozdı Sulṭân

Oturub ḳamusı heb oldı ḥayrân

Dediler kim zehîr câzu ‘işi bu

Ḫacîl ola elinde niçe câzu

Dediler n’idelüm biz n’eyleyelüm

Ḳuzıyı yirse ger biz söyleyelüm

Bikülli girerüz dînüne anuň

Uravuz terkini yolunda cânuň

Ṭanışub girdiler yine ḳatına

Dediler anda şâhuň ḥażretine

Eger ḳuzıyı bugün sen yerseň

Tutavuz sözüňi her ne diriseň

İşte bu sözler kuzudan geldi, hepsini duydular.

Utanarak yüzleri kızardı, hepsi düşüp kıskançlık ateşinde yandı.

Sultan bütün tedbirlerini bozdu, hepsi oturarak hayran oldu.

“Bu cadının işidir, nice cadı utanç içinde.’’ dediler.

“Biz ne yapalım, ne edelim, kuzuyu yerse söyleyelim.’’ dediler.

Hepimiz O’nun dinine gireriz, canımızı yolunda terk ederiz.

Danışarak onun huzuruna girdiler ve O’na söylediler.

Eğer sen kuzuyu bugün yersen ne dersen sözüne inanırız.

Çü zünnârı kesevüz belimüzden

Geçevüz külli kendü dinimüzden

Yıkavuz yire mescîdler yapavuz

Ki ṣanma bu sözimüzden ṣapavuz

İşitdi buňlaruň sözini Sulṭân

Didi kim sen bilürsin Ḥayy ı Sultân

Çü Bismillâh diyub ileru vardı

Kesüb yedi güneş ol ḳuzudan rūyı

Ḫiṭab itdi aġuya Ḥaḳ Te'âla

Ki bir ḳılını yaḳma didi Mevlâ

İderem bir 'aẕâb saňa ki yarın

'Aẕab ehli unudurlar 'aẕâbın

Ḫiṭâb işidicek aġu andan

Puňar ḳaynar gibi ḳaynar bedenden

[25a]

Ki her bir ḳil dibi çün oldı ırmaḳ

Döküldi taşra ḳanda ḳılün ırmaḳ

Çünkü keşiş kuşağını belimizden çözeriz, hepimiz dinimizden geçeriz.

Yıkarız, yerine mescidler yaparız, sanma ki sözümüzden cayarız.

Sultan bunların sözünü duydu, her türlü kusurdan uzak rabbim sen bilirsin dedi.

Ne vakit ki bismillah deyip ileri gitti, O güneş yüzlü kuzudan kesip yedi.

“Allah zehire seslendi, (vücudunun) bir zerresini bile yakma.’’ dedi.

Sana yarın bir eziyet ederim ki eziyet ne demek unutsun.

O kuzu bu hitabı duyunca,kuzunun bedeni pınar kaynar gibi kaynadı.

Ki her bir kil dibi ırmak oldu, o anda kilin ırmağı dışarı döküldü.

Çün oldı mu’cîzâtı anda ẓâhir

Ne var ise münafıḳ evvel âḫir

Öňüňe gelüben oldılar Müslümân

Oġıl-ḳız ile bilgil külli ya ey cân

Yaḳuben dirilibdiler mesâcid

Pes oldılar ḳamusı Ḥalḳ’a sâcid

Kesüb zünnârı belin yırttılar heb

Hem oldılar ḳamusı Ḥaḳḳa aḳreb

Dilerseň sen daḫı bulasın ḳurbet

Firâḳındaň irişe saňa vuṣlat

Fidâ ḳıl yolına cânı vü başı

Aňı seven kişilerün budur ḥâli

İşit idem daḫi diňle rivâyet

İdübdür Bū Hureyre ḫoş ḥikâyet

Didi kim Bedir gazâsında Resūl’üň

Bile varmışidim ol bâ-uṣūlüň

İki yüzlülerden önce ve sonra ne varsa o anda mucizeler görünür oldu.

Ey can işte o zaman oğlan, kız bütün hepsi önüne gelerek müslüman oldular.

Mescidleri yakarak toplandılar, hepsi o anda secdeye kapandılar.

(Keşişler) kuşaklarını bellerinden çözdüler, zararlı kimselerin hepsi Allah'a kul oldular.

Sen de istersen Allah'a yakınlık bulursun, ayrılıktan yana sana kavuşma olsun.

Canını ve başını yoluna feda et, O'nu seven kişilerin hali budur.

Bir hikaye daha dinle, bu Hureyre'nin güzel bir hikayesidir.

Ki peygamberin bir savaşına usulsüz bir şekilde gitmiştim.

Azıḳ ḳıt geldi bu geldi çü ‘asker

Ḳıġırdı baňa dedi anda server

Bulunur mı didi hiç sende azuḳ

Dedim kim ḫurma var illa azucuḳ

Dedi server getürgil anı baňa

Ṣunuvirdüm ṭaġarcug-ile aňa

Dedi var ‘askeri sen oḳu on on

Çaġırdım geldi ‘askeri anda on on

Gelene virdi ḫurmadan yidiler

Şâha anlar senâlar eylediler

Yediler anda ṭoydular tamâmı

Ne denlü var ise ḫâṣ ile ‘âmı

Ki ṣoňra varub anı yoḳladım ben

Ki artmış bir parçacuḳ ṣaḳladım ben

Yidim anı yidirdim şöyle bol bol

Dükenmezdi virirsem ne ḳadar ol

Kainatın efendisi o anda askere yemek az geldi diye bağırdı.

“Sende hiç yemek bulunur mu?’’ dedi, ben de “Biraz hurma var.’’ dedim.

Kainatın efendisi “Onu bana getir.’’ Dedi, ben de ikram ettim.

Askere “Sen on on oku.’’ dedi, ben de on on çağırdım.

Gelenlere hurmadan verdi, yediler. Şah’a dualar ettiler.

Ne kadar şey varsa tamamını yediler ve doydular.

Ki sonra gidip ona baktım ki bir parçacık artmış, hemen sakladım.

Yedim ve bol bol yedirdim, ne kadar da versem tükenmedi.

Gidince dünyâdaň ol şâh-ı Levlâk

Daḫi ḫurma var idi dir dil-ü pâk

Ebu Bekir eyledi soňra hilâfet

İki yıl dört ay eyledi hilâfet

‘Ömrü oldı ḫalife soňra anda

Daḫı hem bulunurdı ḫurma anda

Hem on yıl altı ay eyledi yâre

Ḫilâfet eylemişdür aşikâre

[25b]

Bu kez aňla sözimi ey birâder

Bulunur hurma daḫı bende kim var

Şâhı şehîd olduġu çün ‘Ömer de

Ki yaġma oldı ol gün ol temr de

Eger yaġmaya gitmeyeydi binin

Dükenmezdi o ḫurma ḥaşre degin

Allah'ın "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım'' dediği temiz kalpli peygamber, dünyadan gidince dahi bu hurma aynı şekilde çıkmaya devam etti.

Peygamberden sonra Ebu Bekir iki yıl dört ay halife (kadar) halife oldu.

Ondan sonra halife öldü, onda hurma bulunmaya devam ederdi.

On yıl altı ay kadar açık bir şekilde halifelik yaptı.

Ey kardeşim! Bu defa sözümü anla, hurma dahi bende bulunur.

Ömer şehitlerin şahı olduğu için o gün hurma yağma edildi.

Eğer o gün yağmaya gitmeseydi, o hurma toplanma (ahiret) gününe kadar tükenmezdi.

O Server mu’cîzâtından idi bu

Var imdi gör ḳopar mı cânda sevgü

Anı sevmek saňa oldıysa pîşe

Ki yersin dürlü dürlü guṣṣa-i nişe

Eger bildiňse derdüňi ey cân

Ola ol dert anıň derdiňe dermân

Virürseň sen yolında cânı ey yâr

Bulasın sen daḫi cânânı ey yâr

Gel imdi ur yüzini idi hâk

Ṣalavât vir ‘aşḳ ile rūh-ı pâk

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derdile idün esselavâtu vesselâm

Yine gel cân u dilden dinle sen

Yine bir m’ucizâtından diyem ben

Bu bir hoş m’ucizâtdur Mustafâ’dan

Mürüvvet ma’deni śıdḳ-ı safâdan

O kainatın efendisinin mucizelerinden biriydi, şimdi gör bak bu candan O'nun sevgisi kopar mı?

Onu sevmek sana meslek olduysa türlü türlü dünya dertlerini alırsın.

Ey can eğer derdini bildiysen, o dert senin derdine derman olur.

Sen canını yolunda verirsen, sen de sevgilisini bul.

Gel şimdi yüzünü toprağa sür, aşk ile temiz bir ruh ile salavat ver.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Yine gel, can ve gönülden dinle, ben yine bir mucize söyleyeyim.

Bu Mustafa'dan hoş bir mucizedir, güzellik ve doğruluk cömertlik cevheridir.

Ṣalavât vir ḫoş diňlegil ḫoş

İşide leẕẕetinden cân ide ḫoş

Meger bir şâh Beni ‘Âd dirler idi

Ol ḳavimdür kim oda taparlar idi

Olubdur ‘ömri yetmiş bin birâder

Geçirmüş ‘ömrini küfr ile ol er

Velî ‘âdil ıssı ki cömerd idi ol

Daḫi ḳalb-i selim sakįm ḫoş merd idi ol

Gel imdi gör Allâh’ıň ḳudretini

Salavât vir ki dinle ḥikmetini

Görür bir gice ol şâh-ı Mecūsî

Açılur cümle göklerüň kabusı

Çıḳar bir nūr dutar dünyâyı düpdüz

Ṣanasın ol gice olmuşdı gündüz

Görür bir taḫt urulmış nūr içinde

Bulur kendüsine var taḫt içinde

Salavat ver, güzel şeyler dinle, can onun lezzetinden hoş olur.

Meğer bir şah Beni Ad derlerdi, o kavim ateşe tapardı.

Ömrü yetmiş bin birader, o adam ömrünü küfür ile geçirmiş.

Fakat O adil ve cömertti kalbi de sağlam, kendisi de yürekliydi.

Gel şimdi Allah'ın gücünü gör, salavat ver ki bilgeliğini dinle.

O bir gece ateştaparların şahını görür, bütün göklerin kapısı açılır.

Bir nur çıkıp dünyayı kaplar ki gece gündüz gibi olur.

Bir taht vurulmuş nur içinde, kendisine de orada bir yer bulur.

Oturur taḫtun içinde Muḥammed

Dutar dünyâyı dübdüz nūr-ı Aḥmed

Daḫi dört yârı bilince şâhıň

Otururlar yöresinde o mâhıň

[26a]

İner serayı kendine içre bu taḫt

Bilür kim kendü aya yâr olıser taḫt

Düşer ol dem Resūlüň ayaġına

Yüzin sürer Resūlüň ayaġına

Peşimân oluben küfrine ol cân

Getürür ol öňüňde ol gün imân

Şehâdet getürüben o yanūr

Serâyın içiňi görür toptolu nūr

Alub abdest ider Ḥaḳḳa niyâzı

İki rek’at ḳılur anda namâzı

Yapar sırrile bir mescid özine

Ṣalavât vir sen ol şâhı güzine

Muhammed tahtının içinde oturur, Ahmed'in nuru dünyayı dümdüz tutar.

Sevgilileri dört bir tarafında, O ay yüzlünün etrafında otururlar.

Sarayın içine bir taht iner, ki bu tahtın kendisinin olcağını bilir.

Allah'ın elçisinin ayağına düşer ve O'nun ayağına yüzünü sürer.

O küfrü için pişman oluverir, o gün önüne iman getirir.

O şahadet getirip yanar, sarayın içinde dopdolu bir nur görür.

Abdest alıp Allah'a yalvarır, iki rekat namaz kılar.

Kendisine gizlice bir mescid yapar, sen o seçkin şaha bir salavat ver.

Kılur ṭâ’ât ol mescidde nihânî

İder ‘ömri âḫirinedegin anı

Bu ḥâliyle pes oldı ‘ömri âḫir

Çü bildi kendü ‘ömrü oldı âḫir

Meğer bir oġlı var idi anuň hūb

Bulunmaz bir daĥı ol gibi mahbūb

Özi sâhib-cemâl kim idi Mansūr

Sözi kılurdı virân gönli m’amūr

İrişmişidi on dört yaşına ol

Dedi bir gün babası aňâ oġul

Hadice’ye varalum gel berū dir

Benümile birazcık ol berū dir

Aluban oglını girdi içerū

Çü vardılar içerüden içerū

Dedi oġul bugün bilgin beni sen

Anıň-çün kıġırdım uş seni ben

Müslümân olmuşam görüb Resūli

Oġul ben bulmışam toġrı yolı

O mescitte ömrü sona erene kadar gizlice ibadet eder.

Ömrü bu haliyle son bulur çünkü bilir ki kendisinin ömrü son bulur.

Onun güzel bir oğlu vardı, onun gibi sevilen birisi daha bulunamazdı.

Mansur çok güzeldi, sözü yıkardı, gönlü neşeliydi.

On dör yaşına geldiği zaman bir gün babası ona şöyle dedi: “Oğul buraya gel, birlikte Hatice’ye gidelim.’’

Oğlunu alıp içeri girdi, içeriden de içeri girdiler.

Oğul, bugün sen bunu bil, seni bunun için çağırdım.

Allah’ın peygamberini görüp müslüman oldum, doğru yolu buldum.

Vaṣiyyet iderem sana oġul sen

Dilerem olasın sen de müslümân

Alasın dört güher hem dört imâma

Daḫı on bin ḳızıl ol dört imâma

Ḥüseyinle Ḥasanla okuyasın

Ki olmasa bu söze ḳaḳıyasın

İşitti babası sözini Mansūr

İçini taşını hem tutdı pür nūr

Dedi baba baňa ‘arz eyle ‘įmân

Hemân şimdi oluram ben müslümân

Dedi ol Ḥaḳḳ resūlüne yüri vâr

Daḫı anlara var sen eyle iḳrâr

[26b]

Vaśiyyet eyleyüben virdi cânı

Hemân sâ’âtde Haḳḳ’a irdi cânı

Çü gördiler ki teslim oldı ol er

Yerağın eyleyüben gömerler

Sana da vasiyet ediyorum, senin de müslüman olmanı isterim.

Dört imama ve onbin kızıla dahi o dört cevheri al.

Hüseyin ile Hasan ile oku, ki bu sözü iyice anla.

Mansur babasının sözünü duydu, içi dışı nurla doldu.

“Bana imanı anlat, hemen şimdi müslüman olurum.’’ dedi.

“O Allah’ın peygamberine git, sen onlara (bunu) tekrar et.’’ dedi.

Vasiyet ederek can verdi, hemen mutlulukla ruhu Allah’a ulaştı.

O adamın ruhunu teslim ettiğini gördüler, hemen iyilik ederek (bekletmeden) gömdüler.

Giçer çün babası yerine Mansūr

Ola begligine ol ya’ni maġrur

Dediler kutlu olsun tâcla taḫt

Saňa Ḥak eylesün devletle baḫt

Çü bir ḳaç gün gelüb Mansūr ider âh

Umardı kım kaçub ura dutub râh

Yatıcak bir gice ḫalḳ uruturdı

Varubanı ḫazįne içine girdi

Alur babasınun virdüklerin ol

Binübeni hecine hoş tutar yol

Sürer ol gice yarındası aḫşâm

Medįne’ye irer olmadan aḫşâm

Görür şehrin yanında yürür on pir

İlerü vardı Manŝūr’u gördi ol pir

Dutarlar ellerinde hoş ‘aśâlar

Boyunlarında aśmışlar ridâlar

Mansur babasının yerine geçti, onun gibi gururlu bir bey oldu.

Tacın ve tahtın kutlu olsun, saha Allah talih ve makam nasip etsin dediler.

Mansur birkaç gün ah eder. (Allah'tan) doğru yola ulaşmayı isterdi.

Bir gece uyurken hazineye ulaşıp içeri girdi.

Babasının verdiklerini aldı. Devesine binip yola düştü.

Gece yarısı akşam (demeden) sürer, akşam olmadan Medine'ye iner.

O piri şehrin yanında görür, ileri gider ve o pir de Mansur'u görür.

Ellerinde güzel asalar tutar, boyunlarına örtüler asmışlar.

Görüb mansūrı bunlar yüġrişürler

Diyüben Allâh Allâh çaġrışurlar

Buları gördi irdi yire

Hecin üstünden inüb kondı yire

Elin koşuruban virdi selâmı

Dedi hem anlara anda kelâmı

Dediler kim bizim-île degildir

Ne bizden ayru ne bile degildür

Dedi Manṣūr ‘aceb söz söyledüňüz

Bile degil velî bile dedîňüz

Dediler on yârüz biz Muṣṭafâ’ya

Bizimle bile iresin ṣafâ’ya

İletelüm görsün seni Muĥammed

Neden gelsün ḫaber sorsun Muĥammed

Dedi Manŝūr gidelüm hoş buyurun

Bile varalum anda siz de yürün

Mansur’u görüp koşuşurlar,Allah Allah diyerek bağırışırlar.

Bunları görüp yere indi, devenin üstünden yere kondu.

Elini kaldırıp sema verdi, hem de onlara bir şeyler söyledi.

Bizimle değildir, ne bizimle beraber ne de bizden ayrıdır, dediler.

“Mansur acayip sözler söylediniz, Allah dostu bile değildir, dediniz.’’ dedi.

Biz Mustafa’ya on dostuz, bizimle gel mutluluğa ulaş dediler.

Muhammed’e söyleyelim seni görsün, neden geldiğini sorsun dediler.

“Mansur iyi olur, siz de yürüyün beraber gidelim.’’ dedi.

Dediler n’iredensin eyit sen

Neye geldün yine geldün ‘aceb sen

Sebeb ne oldı kim bu bile idersin

Muĥammed kandedur diyüb śorarsın

27-a

Dedi şehrim MecūsĮlerde olur

Geçürürler oda tapmaġ-la yol

Babam idi ol ilüň pâdişâhı

Geçürürken küfrile hem mâh ı sâlı

Görür bir kice düşünde Muĥammed

Gelür girer serây içre ol Aĥmed

Babam imâna gelür olur ümmet

Ölücek bana da itdi vaśiyyet

Baňa sende müslümân ol dedi ol

Dönüb emrini dutdum ben daḫı yol

“Sen neredensin söyle neden geldin, neye geldin?’’ dediler.

Sebep neydi, kim bu? Hz. Muhammed nerede diye soruyorsun?

“Benim şehrim ikiyüzlü insanlarla doludur, ateşe taparlar.’’ dedi.

O şehrin padişahı babamdı, günlerini Allah’ı inkar etmekle geçirirdi.

Bir gece Hz. Muhammed’in rüyasında bir sarayın içine girdiğini gördü.

Babam imana geldi, ümmet oldu. Ölürken de bana vasiyet etti.

O bana sen de müslüman ol dedi, dönüp onun emrini yerine getirdim.

Daḫı dört gevherim var dört imama

Kim aldım armaġan ol dört imama

Dahı on biň kızıl var idi ey yâr

Bulara heb sözini kıldı iẕhâr

Bular çün oglanın sözin işitdi

Ḳaḳıyub kendülerden külli gitdi

Meger bunlar idi kamu münâfık

Görürler oğlan İslâma muvâfiḳ

Dediler dön girü inanmagıl sen

Bubaňuň sözüne inanmagıl sen

Dediler bu Muhammed câzudur bil

İşi heb sihirledür aňı bilgil

Dedi oğlan ne herze dilüňüz var

Ki bildüm katı yanlış kılunuz var

Saḳaluňuz aġarmış illa yâre

Velâkin göňlüňüz ḳatı ḳare

Dört cevherim var, dört imam kim o dört imama armağan aldım.

Ey yar on bin kızıl vardı,bunlara sözünü açıkça söyledi.

Bunlar oğlanın sözünü duydu, kızıp hep kendilerinden gitti.

Meğer bunların hepsi iki yüzlüydü, oğlanın islama uygun olduğunu gördüler.

Dön geri, onlara inanma. Babanın sözüne de inanma dediler.

Muhammed bir cadıdır. O'nun işi hep sihirledir sen bunu bil

Oğlan ne kadar boş, sert sözleriniz var.

Sakalınız beyazlaşmış ama kalbiniz katıdır.

Bana anun yüzini gösterin dir

Oda tapmaḳdan imdi kurtaruň dir

Çün anuň ‘âşıḳıyam gelmişem ben

Göňülden aňa kim ḳul olmuşam ben

Görürler kim aňdan dönmez oġlan

Münâfıḳlar ne dirler diňle ey cân

Onı daḫi dutarlar on aġacı

Sögerler Manṣūra gibi acı acı

Dögerler anlar ol ṣâh-ı güzîni

Ḳana ġarḳ itdiler nazük yüzini

Ṣabâḥ olınca dögdüler o ṣâhı

Muḥammed ‘âşıḳı ol pâdiṣâhı

Ne fitne eylediler dinle iy cân

Niçe itdiler ol oġlana bühtân

[27b]

Biri ol mel’ūnun geldi Resūle

Didi var müşkülim ol bâ-uṣūle

Bana şimdi O’nun yüzünü gösterin,ateşe tapmaktan kurtarın dediler.

Çünkü ben O’nun aşığıyım, O’na gönülden kul olmuşum.

Oğlanın ne derlerse desinler dönmeyeceğini görürler ve şimdi dinle iki yüzlüler ne derler.

Onu tutarlar, Mansur gibi küfür ederler.

O güzel yüzlü şahı dövdüler, nazik yüzünü kana buladılar.

Muhammed aşığı olan o padişahı sabah olana kadar döverler.

Ey can ne kadar ortalığı karıştırdılar, o oğlana iftira attılar.

O lanetlenmiş insanlardan birisi peygamberin yanına geldi ve bir sıkıntısı olduğunu söyledi.

Nedür didi Resūl aňa di-gil sen

Niçe müşkil olursa hâl idem ben

Didi kim bir ḳulum vâr idi ey şâh

Güzel oġlan ṣanasın kim togrı mâh

Oġul idünmiş idüm şöyle kim var

Eline virmişidim mâl ve ṭavar

Alub dört gevherüm on biŋ ḳızıl ol

Binüb hecine ḳaçmış dutub yol

Aradum Mekke ilin cümlesin heb

Gezüb aramışam ben şam ile garb

Ki olmışdı bir yıl ol gidelden

Gidübdür mâl ü gencim küllü elden

Buluram dün gice ben anı ey şâh

Ki birḳaç urdum andan anı ey şâh

Buyuruň şer'ile n'itmek gerekdür

Ne emr iderseňüz itmek gerekdür

“Resul ona sıkıntın nedir söyle, nasıl bir sıkıntıysa ben hallederim.’’ dedi.

“Ey şah bir kulum var, ay yüzlü zannedersin.’’ dedi.

Onu oğlum gibi bilmiştim, eline davar ve mal vermiştim.

Dört cevherimi aldı, devesine binip kaçıp gitti.

Mekke şehrinin her yerini doğusunu batısını gezip aradım.

Ki gittiğinden beri bir yıl olmuştu, malım ve servetimin hepsi elimden gitti.

Ben dün gece ben onu birkaç yerden sordum.

Siz söyleyin ne yapmak gerekir, ne emrederseniz onu yapmak gerekir.

Resūl eydür getür görelüm biz

Ne ise hem cezâsın virelüm biz

Varubanı getürdi oġlanı ol

Kana gark olmış ol nâzık teni bol

Baḳub oġlana ṭaňakaldı o şâh

Didi oġlan ṭuta mı bu işe râh

Resūl eydür kim oġlana nesin sen

Nedür ahvâlüňi di diňleyem ben

Dedi göňli içinde oġlan ey yâr

Adım uġrı benim çün on taňuḳ var

Ne söylesem iderler beni yalan

Utanub söylemez hiç nesne oġlan

Ṣoragördi Resūl hiç ṭınmadı hem

Ne denlü ṣordılarsa turdı isem

Pes ol mel'ūn didi var ṭanuġum var

Garaż eylemezem çün merḥametim var

“Resul getir görelim, ne ise biz cezasını verelim.’’ dedi.

Gidip oğlanı getirdiler, teni kana bulanmıştı.

O şah oğlana bakakaldı.Bu işe bir yol bulalım.’’ dedi.

Peygamber oğlana sen kimsin diye sordu, hallerini ben dinleyeyim dedi.

“Oğlan kalbinden benim adım ugrı benim şahitlerim var.’’dedi.

Ne söylesem beni yalancı ederler, oğlan (o yüzden) hiçbir şey söylemez.

Resul sordu o hiç önemsemedi. Ne sordularsa sadece durdu.

“O lanetli kişi tanığım var, artniyetli değilim çünkü merhametim var.’’ dedi.

Vardı ol tokuzun dahı getürdi

Resūlullah haturına yetürdi

Gelüben oldılar oġlana tanık

İçinde sözleriñün gerçeġi yok

Tokuz kişi heb aḳ saḳallı pīrler

Tanuk virdiler ol göñli kirler

Çü dinledi buların sözlerin şâh

Dedi uġrıya buyurmış-durur Allâh

[28ª]

Eliñ kes ḳomaduġun almasun dir

Diliñ kes kim yalan söylemesün dir

Gözün oyun bakmasın nâ-maḥreme ol

Ayaġun kes kaçuban tutmasun yol

Çün emr itdi Resūl oġlana añı

Münâfıḳlar olurlar şâḏmâni

Varuban darağacını dikerler

Nifâkun tohumını añda ekerler

O dokuzunu da getirdi. Peygamberin hatrı için yetecek kadar getirdi.

Gelince o oğlanın sözlerinin gerçek olmadığına tanık oldular.

O dokuz kişi de hep ak sakallı pirdi, o gönlü kirli insanlara tanıklık ettiler.

“Şah bunların sözlerini dinledi, Allah böyle buyurmuştur.’’ dedi.

“Elini kes ki koymadığı şeyi geri almasın, dilini kes ki yalan söylemesin’’ der.

Gözünü oyun ki bakmasın, ayağını kes ki yol tutarak kaçmasın.

Resul o oğlana (bunu) emretti. İki yüzlüler engel olurlar.

Gittikleri zaman dar ağacını dikerler. Ayrılık tohumlarını ekerler.

Bi-külli şehri kavmi hâś ile ‘âlem

Gelübeni kuruldı aňda aĥkâm

Getürdiler ol oġlanı ilerü

Melūl maḥsūn durur idi hem uru

Ki göklerde melâlin aġladılar

İlahî bu ne ḥikmetdür cümlesi dediler

Kamu ḫalḳ gözyaşını dökdi yine

Bu oġlan oda yandı döne döne

Gör oġlan göňli içre nedir ey cân

Kesüň dir ol elimüz virmen emân

Nice kez put yapmuşdur elüm

Kesüň vâcib olubdur baňa ölüm

Dönüben kesdiler anıň elini

Dahı kast itdiler kim ayaġını

Dönüb yine ayaġını keserler

Esirgemezler ol itden bizler

Şehrin bütün ileri gelenleri toplandılar ve hükümler kuruldu.

O oğlanı ileri getirdiler, boynu bükük ve masum bir şekilde dururdu.

Ki göklerde hüzünlü bir şekilde ağladılar. Hepsi “Ey Allah’ım bu ne büyüklüktür?’’ dediler.

Bütün halk yine gözyaşı döktü. Bu oğlan döne döne ateşlerde yandı.

Ey can sen o oğlanın gönlünün içini gör. O kesindir elimizi bağışlamayın.

Elim çok kez put yapmıştır. Ölüm bana mutlaka zorunlu olmuştur.

Dönünce elini kestiler. Ayağını da kesmeye yeltendiler.

Yine dönüp ayağını kestiler. O şeyden bizi korumazlar.

Yine oġlan gönlündendir el-ân

Kesin ayaġını siz virmen amân

Kesin kim birdür ol ayaġı

Kim olmamışdur ol Ḥak dine yagı

Dönüb gözlerini çıkardılar âh

Nedir gönli içinde diñle ey şâh

Çıkaruñ ol gözi put görmiş ola

Gözine put yüzini sürmiş ola

Sonra keser gözini oydı anıñ

Bu kez diline de kıydılar anıñ

Dönübeni dilini kesdi anlar

Kamu ḫalḳ eyledi yine figânlar

Dedi Kur’an okumadı çü dilim

Kesün kim kesile pes kâl ü kîlim

Görüb ḫalḳ aglaşub yaşlar dökerler

Ne ḫoş esirgemez dirler bu erler

Şimdi yine oğlanın gönlündendir. Siz ona acımayın ayağını kesin.

O ayağı kesin, ki (o) doğru olan dine düşman olmuştur.

Ey yar dönüp gözlerini çıkardılar. Kalbinin içindekini sen şimdi dinle.

O gözü çıkarın put görmüştür. Gözüne putun gözünü sürmüştür.

Onun gözünü kesip oydular, sonra da dilini kestiler.

Dönünce dilini kestiler. Bütün halk yine üzüntüyle bağırdı.

“Çünkü dilim Kur’an okumadı. Dilimi kesin, kesilsin çünkü dedikodu yaptı.’’ dedi.

Halk bunu görüp ağlaşıp yaşlar döker bu adamlar ne güzel korumaz, derler.

Acebdür bunlaruň bu ḳalbleri tâş

Ki gelmez gözlerinden zerre hiç yâş

28-b

Yüzün oġlan tutub dedi âh

Benim hâlim sen bilürsin ey şâh

Kamu ‘âlemlerün ḥâlin bilen sen

Kamunın müşkilin ḥâl eyleyen sen

Benim ḥâlüm sana ma‘lūmdur ey Ḥâḳ

Ki sensin ḳadirü ḳahhâr-ı mutlâḳ

Münâcât eyleyüb yaturken oġlan

Aceb oldı hikâyet dinle ey cân

Ḥasan Ḥüseyin ile gelürdi nâ-gâh

Meger mektebde idi ol iki şâh

Görürler halk ki uşmışlar araya

Varurlar ol ikisi de ol araya

Acaba bunların kalbi taş mı? Ki gözlerinden zerre kadar yaş gelmiyor.

“Oğlanın yüzünü tutup ah dedi. Ey şah benim halimi sen bilirsin.’’ dedi.

Bütün alemlerin halini sen bilirsin,herkesin sıkıntısına sen çare bulursun.

Ey Allah’ım benim halimi sen bilirsin, ki senin gücün her şeye yeter.

Ey can oğlan yalvarıp yerde yatarken bu hikayede ne oldu sen dinle.

Hasan ile Hüseyin zamansız gelirdi çünkü o iki şah okuldaydı.

Halkın biraraya toplandığını görürler, ikisi oraya giderler.

Yarub ḫalḳı Hasan içeri girdi

Bakub bu oġlanıň ḥâlini gördi

Hüseyin sanubanı ‘aklı da anun

Düşüb gider bu durur nakli anun

Didi kim kardeşim Hüseyin midür bu

Bulaşmış ḳanlara işbu güzel rū

Ḥüseyin geldi baḳar oġlan yüzine

Çaġırub söyler ol kendüzüne

Ḥasan mıdur yatan oġlan dedi ol

Ni’deyim ben seni ey cân dedi ol

Birünün ‘aḳlı gelür birinün giderdi

Gören ḫalḳ bunlara efġân iderdi

Varub anı Resule söylediler

Ḥüseyin ile Ḥasan ḫalin dediler

Resul ikisisinde aydur getürüň

Benüm katuma anları yetürün

Varubanı getürdiler oları

Resulullah görüp anda buları

Hasan kalabalığı yarıp içeri girdi, oğlana bakıp halini gördü.

O adamı Hüseyin sanıp aklı gitti.

Kanlara bulaşmış bu güzel yüz kardeşim Hüseyin midir?

Hüseyin gelip oğlanın yüzüne baktı, kendisini çağırıp söyledi.

“O yatan oğlan Hasan mıdır? Ben seni ne yapayım?’’ dedi.

Birinin aklı gelir birinin giderdi, bunları gören halk üzüntüyle bağırırdı.

“Gidip onu Resule söylediler, Hüseyin ile Hasan’ın hali nedir?’’ dediler.

“Peygamber ikisini de benim katıma getirin.’’ dedi.

Gidip getirdiler. Allah’ın Resul’u onları gördü.

Dedi n’oldı size iy ḳurret’ul ‘ayn

Dediler ey dede ey şâh-ı kevneyn

Bilürüz ṣâdıḳ-ul va’d-il emîn’sin

Daḫı hem raḥmeten lil ‘âlemin’sin

Ḥadîsündür senüñ iy şâh-ı levlâḳ

Ki sensin şâhı seniñdür hem sadr-ı pâḳ

Size her kişi ki benzeye dediñ

Yavuzluḳ ḳılmaya ol kişi didüñ

Bu oġlan ḫod bize benzer ‘ayândur

Ḥadîsün hod muḥaḳḳaḳdur babândur

N’içün yavuz iş ide işbu oġlan

Olubdur iş bu oġlan üzre yalan

[29a]

Gel imdi ‘aşḳile virgil ṣalavât

İşit imdi neye irdi ḥikâyet

Ey nur gözlüler size ne oldu? Onlar da Ey iki alemin efendisi dede, dediler.

Biz biliriz ki sen doğruluğundan emin olunansın, hem de alemlere rahmetsin.

Hadisindir, kainatın yaratılış sebebisin, hem sen kalbi de sözü de temiz olansın,

Size her kim ki benzerse, o kişi kötülük yapmaz dedin.

Bu oğlanın kendisi açık bir şekilde bize benzemektedir, haberin kendisi gerçektir ki babandır.

Neden bu oğlan kötü iş yapıyor, yalan söylüyor?

Gel şimdi aşk ile salavat ver. Hikayenin nereye gittiğini duy.

‘Alî bile dinledi bunda ey şâh

Eve çıḳub giderdi durmayub râh

Meger kim üç gün olub gitmişidi

Medîne’den ol sefer itmiş idi

Beriye içre yürür bir gün ey şâh

Ne ḳılur diňle bir görgil Allâh

Gelüben bir gelin söyledi aňa

Durubâni ḫaber eyledi aňa

Dedi dün yâ ‘Alî sen şehre var-gıl

‘Acâib mu’cizât vâr anı görgil

Senüň içün tevaḳḳufunda durur ol

Dedi var durma baḳma saġ-ıla sol

‘Alî işüdübanı kıldı zârı

Kim itdi bî-niyâza ol niyâzı

Âvâz geldi ‘Alî’ye düldüli sür

Medînede’acîb iş oldu var gör

Ey şah Ali bile bunu dinledi, evden çıkıp yola giderdi.

Meğer ki Medine'den çıkıp gideli üç gün olmuştu.

Bir gün şah yakına doğru yürür. Allah neler yapar dinle ve gör.

Bir gelin gelip ona söyledi. Durup ona haber etti.

Ya Ali dün sen şehre gidince acayip bir mucize oldu.

"Senin için uygundur, sağına soluna bakıp durma.'' dedi.

Ali bunu duyunca acıyla ağladı, Allah'a yalvardı.

Ali'ye "Atı sür, Medine'de tuhaf bir şey var onu gör.'' diye bir ses geldi.

‘Alî sürdı hemândem doldı velįni

Nefes virdi nice kat’a itdi pulunı

Gelür şehre sorar meydâna ol at

Görür kim hoş bezenmiş bir siyâdet

‘Alî geldi didiler ol Resūle

Ṭurugeldi Resūl şâhıyla bile

‘Alî ḳarşu varuban ol Resūlüñ

Öpüp ayaġını ol bâ-uṣūlün

Didi bilgil bunı iy cânuma cân

Bu ḳocalar münâfıḳdır direm ben

Ki zira benzemez uġrıya oġlan

Münâfıḳlar ola sözleri yalan

Dilegil Taňrı’dan işbu işi sen

Gider bizden daḫi bu teşvîş sen

Yüzin urdı Ḥaḳḳâ ol şâh-ı levlâk

Tażarru’ itdi Ḥaḳḳâ ol dil-i pâk

Ali hemen atını sürdü, nefes verdi ve hemen yol katetti.

O şehre gelip beylikle süslenmiş olduğunu görünce meydandakilere sordu.

Peygamber şahıyla geldi ve O'na "Ali geldi.'' dediler.

Ali Resul'ün karşısına geçti, ayağını öpüp başına koydu.

Ey canıma can sen bu bil ki bunlar ikiyüzlüdür.

Ki oğlan bunlara benzemez, iki yüzlülerin bütün sözleri yalandır.

Bu işi Tanrı'dan sen iste ki bizden karışıklık gitsin.

Sen olmasaydın bu alemi yaratmazdım denilen o peygamber yüzünü toprağa sürdü, Allah'a temiz bir dil ile yalvardı.

Hemân Cebrâîle emr itdi Allâh

Yüri di var Ḥabîbüme benim şâh

Selâm idüb hecine ḳıl ṭaleb di

Ki böyle emir ḳılıbdur Ḥaḳ Çalab dı

Gelüb Cebrâîl ol Ḥaḳḳuň selâmın

Degürdi Muṣṭafâ'ya ḫoş kelâmın

Dedi işbu ḳocalardur münâfıḳ

Degildir dîniňe bunlar mutâbıḳ

[29-b]

Hecini ḳıl ṭaleb gelsüň ilerü

Göreler mu'cizâtuň bunda girü

Hecini Muṣṭafâ ḳıldı ṭaleb hem

Ṣalavât vir ola derdiňe merhem

Münâfıḳlar getürdiler hecini

Dediler kim 'aceb neyler ki bunı

Allah hemen Cebrail’e emretti. “Sevgilime git.’’ dedi.

“Benim isteklerimi söyle ve Allah böyle emretti de.’’ dedi.

Cebrail gelip Allah’ın selamını verdi, Mustafa’ya güzel sözler söyledi.

İşte bunlar iki yüzlüdür, senin dinine uygun değildir.

İste ki ileri gelsinler, bu mucizeleri görsünler.

Mustafa istedi ki sen de salavat ver derdine derman olsun.

Münafıklar getirdiler, acaba ne yapacak dediler.

Oturdılar Resūl daḫi ḫalâyıḳ

Şehirlü dâḫi aṣḥâbla bayıḳ

Kim ol yirde kil oġlanı yetürdi

Hecîni ol münâfıḳlar getürdi

Hecîn çün baḳdı ol oġlanı gördi

Yüzin göge diküb anı yüňürdi

Bagırub hay dökerdi gözyaşını

Akıtdı cümle ashâbın yaşını

Şu ḳadar dökdi ṭâḳât ḳalmadı

Düşüb bî-ḫod yetdi anda isem

Bunı görüb ṣaḥâbe itdi efġân

Münâfıḳlar velâkin ḳaldı ḥayrân

Hemândem Cebrâîl'i gönderdi Ḥaḳ

Selâm itdi Ḥabîbümdür muhaḳḳaḳ

'Amâmesin hecinüň üstine şâh

Çıḳarub anda örtesin ol yüzi mâh

Resul, şehirliler, arkadaşları ve diğer insanlar oturdular.

Ki ikiyüzlüler o yerdeki oğlanı getirdiler.

Yüzünü yukarıya doğru çevirdi, oğlana baktı ve onu gördü.

Bağırarak gözyaşı döktü ve (O'nu görünce) ashap da gözyaşı akıttı.

Takati kalmayana kadar ağladı ve artık yere düştü.

Bunu gören sahabeler acıyla ağladı, ikiyüzlüler hayran kaldı.

Allah hemen Cebrail ile "Sevgilimdir'' diyerek selam gönderdi.

Sarığını başının üstünden çıkarıp o ay yüzlüye ört.

Resūl işitdi çün Allâh kelâmın

Du’â ḳıldı melekler dedi âmîn

‘Amâmesin çıḳarub anda sulṭân

Hecîne örtdi anı dinle ey cân

Hecine dil virüb söyletdi Allah

Selam olsun sana ey şehin şâh

Resūlisin Ḥaḳ’un yâ Muṣṭafâ sen

Ki dinle sen diyeyim ḥâlimi ben

Turum çoġıdım şem’un çohudun

Evinde toġmış ben ol yahudun

Meger ol pâdişâh idi Benî ‘Ad

Mecūsîler yiġidi aṣlı şehü ẕâd

Düşinde bir gice sen şâhı görmiş

Hemân-sâ’âtde İslâm’a girmiş

Beni ol almış idi anda ṣatun

Virüb almış baḥâma ol biň altun

Peygamber Allah’ın sözünü duydu ve melekler dua etti.

O sultan sarığını çıkarıp hemen başına örttü ve sen şimdi bunu dinle.

Allah başına dil verip “Ey şah sana selam olsun.’’ diye söyletti.

Ya Mustafa sen Allah’ın peygamberisin, ki sana halimi söyleyeyim sen dinle.

O padişah meğer Beni Ad kabilesinden ateşe tapanların yiğidi Şehü Zad ‘dı.

Bir gece rüyasında peygamberi gördü, hemen İslam dinine girdi.

Beni on bin altın vererek satın almıştı.

Olandan bisledi şâhı mecūsi

Kerem gani sehâvat itdi cūsi

[30a]

Bu oġlan oġlıyıdı adı Manṣūr

Mecūsîler yigidi şöyle meşhūr

Vaṣiyyet eyledi buna atası

Dedi oġul olma Allâh'a 'âsi

Beni bilgil Müslümân olmışam ben

Resūli hem düşümde görmüşem ben

Var on biň altun al hem dört 'amâme

İlet armaġan ol dört imâme

Daḫi dört gevheri, bu ben hecini

Ṭapuňa armaġan eyleye bunı

Vaṣiyyet eyleyüben oldı ol şâh

Ḳabūl eyleyüb emrin döndi bu şâh

Alub didüklerini bindi baňa

İşidüb 'âşıḳ oldum ben de saňa

O ateşe tapanların şahı cömertlik ederek beni besledi.

Bu ateşe tapanların meşhur yiğit oğlanının adı Mansur'du.

Buna babası Allah'a asi olma diyerek vasiyet etti.

Beni bil, ben rüyamda peygamberi gördüm ve müslüman oldum.

O dört imama on bin altını al ve armağanı götür.

Dört cevheri ve bunu huzuruna armağan et.

O şah bunu vasiyet edip öldü, emrini kabul edip döndü.

Dediklerini alıp bana bindi, bren bunu duyup sana aşık oldum.

Seniň ‘ışḳıňa bir gicede ey cân

Yedi günlik yolı heb almışam ben

Medîne şehri çün oldı ‘ayân

Bu ḳocalar görindi nâ-gehân

Çü gördüm gönlü ak sakallu pįrler

Veli katı kara göňli pįrler

Buları gördi oġlan indi yire

Benüm arḳamdan inüp indi yire

Elin ḳavşuruben virdi selâmı

Didi bunlara anda bu kelâmı

Ki ḳangıňızdurur diňüz Muḥammed

Ya ḳanı kangıňuzda dirlerAḥmed

Ben aňa ‘âşıḳam cân u gönülden

Yolında geçmişem cân u tenimden

Beni alub eve getürdiler dir

Ḫŏca ol gice ayırdılar dir

Senin aşkın için bir gecede, yedi günlük yolu geçip geldim.

Medine şehri birdenbire görünür oldu.

Ak sakallı gönlü temiz pirler de kalbi kara pirler de gördüm.

Bunları görünce oğlan yere indi. Benim arkamdan inip yere kondu.

Elini kaldırıp selamını verdi ve bunlara sözlerini söyledi.

Hanginiz Muhammed ? Hanginize Ahmet derler?

Ben O'na canı gönülden aşığım, O'nun yolunda canımdan ve bedenimden vazgeçtim.

"Beni alıp eve götürdüler, o gece ayırdılar'' der.

Bilmezem noldı anıň Ḥâlini ben

Ki şimdi görürem bu Ḥâliyle ben

İşitdiler deveden bu kelâmı

Çağırdılar śalavâtla selâmı

Ali turdı çağırdı merd-i sultân

Tutar heb ol münâfıkları ol an

Yalıncak eyleyüb śoydı bunları

Siyâset yerine sürdü buları

Görür kim buların boynunda putlar

Taparlarmış ol putlara itler

[30

b]

Gel imdi gör ‘Âli’yi ne’yler ey cân

Salavât vir olasın şâḏ u handân

‘Alî kesdi bulâruň ellerini

Daḫi kesdi bikülli dillerini

O’nun halini bilmem, ki şimdi bu halini gördüm.

Bu sözleri deveden duydular, salavat ve selamla O’nu çağırdılar.

Ali O yiğit sultanı çağırdı, bütün ikiyüzlüler o an durdu.

Yalan söyleyip bunları soydu, bunları ceza yerine sürdü.

Bunların boynunda putların olduğunu gördü, o itler bu putlara taparlarmış.

Ali şimdi ne yapar sen onu gör, salavat ver ki gül yüzlü ol.

Ali bunların ellerini ve dillerini kesti.

Ḳamunuň gözlerini dutdı oydı

Ayaḳlarun kesüben şöyle koydı

Ki dikdi on dar aġacı yüce

Heb aṣdı anları bir ucdan uca

Münâfıḳlar görüb ‘ibret alurlar

Cehennemlik olan itden beterler

Ṣaḥâbeler gördiler bu işi iy yâr

Ṣalavât virdiler tekrâr be tekrâr

Çaġırub gözyaşını dökdiler hem

Didiler şâha it oġlana merhem

Du’â ḳıl dediler oġlana ey cân

Ḳabūl ider du’â ňı Ḥayy u Sübḥân

Resūlullah alıb oġlanuň elin

Yirine ḳodı yine anuň elin

Ayaġını yine yirine ḳodı

Dilini, gözini yine yerine ḳodı

Hepsinin gözlerini tuttup oydu, ayaklarını keserek şöyle koydu.

On tane uzun dar ağacı dikti, hepsini uçtan uca astı.

Münafıklar görüp ibret aldılar, cehennemlik olan köpeklerden beter oldular.

Ey yar, sahabeler bunu gördü, tekrar ve tekrar salavat verdi.

Çağırıp gözyaşı döktüler, şaha o oğlana merhem ver dediler.

Ey can, oğlana dua et kusurlardan uzak olan Allah senin duanı kabul eder dediler.

Peygamber oğlanın elini alıp yine onun elinin yerine koydu.

Ayağını, dilini ve gözünü yerine koydu.

Du’â eyledi anda ol güzel şâh

Yine saġ eyledi oġlanı Allâh

Örü ṭurub selâm virdi ol oġlan

Biḥamdillah yüzün ki gördüm ey cân

Sürer yüzin Resūlüň ayaġına

Öpüp elin ayaġı ṣaġına yine

Ṣalavât ‘ışkıla hem getürür ol

Ḫoş îmân getürüben oturur ol

Ol iki şâh-ile çün ḳıldı bile

Oturub ‘ilm edeb okundı bile

İşitdüň mi Ḥabîbüň mu’cizâtın

Diye mi diller ânuň mu’cizâtın

Daḫi ‘âşıḳlarını gör o şâhuň

Daḫi ṣâdıḳlarını gör o mâhıň

Oları ancaḳ aňla özüni

Sev imdi aġ ide Allâh yüzüňi

O güzel şah dua etti. Allah o oğlanı sağ etti.

O oğlan oturup selam verdi. Ey can şükürler olsun ki yüzünü gördüm (dedi)

Elini ayağının sağını öpüp yine yüzünü peygamberin ayağına sürdü.

O güzel iman ile hemde aşk ile salavat getirerek oturur.

O iki şah ile oturup ilim ve edep okundu.

Allah'ın sevgilisinin mucizelerini duydun mu? Dilleri onun mucizesini desin mi?

Dahi o şahın aşıklarını gör, o ay yüzlünün sadıklarını gör.

Bunların özünü iyi anla, sev ki Allah yüzünü ak etsin.

Sevenler anı hiç ḳalmadı maḥrūm

Sevesin tâ olasın sen de merḥūm

Anı sevmeklige budur delâlet

Duta sünnet ki gelmeye melâlet

[31a]

Duta cân-ile şâhuň sünnetini

Daḫi incitmeye hiç ümmetini

Ṣalavâtı vir dile vire hemîşe

Ura gör yüzini yire hemîşe

Şeri'at yoluna kim k'âim ola

Kıla biş vakit namâzı s'âim ola

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derdile deyin esselavât vesselâm

Gel imdi dinle yine mu'cizâtın

Ne direm anla işit mu'cizâtın

Benüm cânım anuň medḥine ḳanmaz

Anı medḥ itmeden dilim uṣanmaz

O’nu sevenler O’ndan hiç mahrum kalmadı, sen de sev ki bağışlanmış ol.

O’nu sevmenin delili budur, sünnetini tut ki kederli olma.

Can ile şahın sünnetine sarıl, ki ümmetini incitmesin.

Dilinle her zaman salavat getir, yüzünü yere (secdeye) vur.

Kim ki doğru yolda sabit durur,beş vakit namazı kılar ve oruç tutar...

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Gel şimdi yine mucizeleri anla, dinle ve duy.

Benim canım onun övgülerini dile getirmeye doymaz, O’nu övmekten dilim bıkmaz.

Velî n’idem ne t’âkat var ne hâlim

Ne bilim var ne dahı ḳıl-ı ḳâlim

Benüm Allâhdurur her dem mu’înüm

Yine bu söz dilüme geldi benüm

İşidüb ol Ḥabîbi vir ṣalavât

Bulasın sen bu sözlerden ḥalâvet

Daḫi menber urulmadan bürâder

Bir aġaç üzere oḳur ḫuṭbe serdâr

Ki menber eylediler soñra bil sen

Ol aġacı giderdiler aradan

Çıḳup ḫuṭbe oḳudılar delâl şâh

Ol aġaç ṭurdıġı yerden ider âh

Figânlar ḳılubanı eyledi zâr

İşidenler özinden oldı bî-zâr

Ḳatı iñleyüb itdi anda efġân

İşitdi zârını anda o Sulṭân

Ne gücüm ne de halim var, ne bileyim ne de (yaptığım bir) dedikodum var.

Benim yardım edenim sadece Allah'tır. Yine bu söz benim dilime gelmiştir.

Allah'ın sevgilisini duyup salavat ver, sen bu sözlerden güzellik bul.

Kardeş, o yüksek yer kurulmadan alimlerin en büyüğü bir ağaç üzerinde hutbe okur.

Bil ki sonra o ağacı aradan çıkardılar ve minber yaptılar.

Şah çıkıp hutbe okudu, o ağaç durduğu yerden âh etti.

Feryat edip ağladı, duyanlar kendisinden bıktı.

O anda inleyerek feryat etti, O sultan ağlamaları duydu.

Getür dedi getürdiler huvânı

Muhammed ḳodı üstüne elini

Figan u zâr gitdi külli anda

Yüzin görincegiz tunmadı anda

Buyurdı minber ayaġına sulṭân

Anı gömdiler anda bilgil ey cân

Aňa başub çıḳardı minberine

Başub inerdi gerekse yerine

Kalub anda çürüdi geçdi zaman

Meğer bir gün anı yine o sultân

Ṭuru-gel yuḳaru dir aňa sultân

Gel imdi sözümi diňle ey cân

[31b]

Nedür dir geldi ol bunlar yaġına

Öpüp elini düşdi ayaġına

Getir dedi getirdiler, Muhammed elini üstüne koydu.

Yüzünü görünce hepsi o anda feryat etti ve ağladı.

Minberin ayağına gitti Sultan, sen bil ki onu gömdüler.

Ona basıp minberine çıkardı, gerekirse basıp tekrar inerdi.

Zaman geçti orada kalıp çürüdü. Meğer bir gün yine o sultan onu...

Sultan ona yukarı gel dedi. Ey can sen sözümü dinle.

Nedir bunlar dedi, elini öpüp ayağına düştü.

Kıçun kıçun girü oturdı yerine

Dilersen olasın sen saġ yanına

Budaḳlarıñ yine dübdüz bezensün

Yemişüñ yemeġe maḫluḳ özensün

Ayaġuñda aḳub âb-ı revânlar

Yaşa-ġın yinesin bunca zamânlar

Gelüben yiyeler senün ṭa’âmuñ

Teferruh gâh olasın ḫâṣ u ‘âmuñ

Dilersen olasın dâr’üs-sefâda

Olasın cennet içinde safâda

Bitesin anda cennet bağlarında

Olasın anda raḥmet bağlarında

Ḳabūl it ikisinden birisin

Didüm sana cihânun sünnetin

Aġaç dinledi sözi Mustafâ’dan

Safâsı oldı hem dârü’ṣ-ṣafâ’dan

Geri geri geldi yerine oturdu, dilersen sen de sağ tarafına otur.

Dalların yine dümdüz bezensin, bütün yaratılmışlar meyveni yemeye özensin.

Ayağında akarsular akarak bunca zaman yaşadın.

Senin yemeğini yesinler, herkesin içi açılsın.

İstersen mutluluk evinde, cennetin içinde rahat ol.

Cennet bahçelerinde yeşer, rahmet bağlarında ol.

İkisinden birini kabul et, sana dünyanın sünnetini söyledim.

Ağaç bu sözleri Mustafa'dan dinledi, mutluluk evinde rahatlık içinde oldu.

Dedi kılġıl du’âya Muśtafâ sen

Ki cennet bağlarından hem olam ben

Du’a kıldı agaca ol güzel şâh

Ki cennet yerini eyledi Allâh

Gel imdi sen agacdan daḫı kemter

Gör imdi sende var mı hubb-ı server

Eger kesb eyledinse Ḥubbın anuň

Safâ buldı yine senün cânuň

Eger oldun-ise ‘aşk-ile yoldaş

Bir oldunsa anuň ‘ışkıyla kardaş

Eger oldınsa ‘ışkı esḫri

Sevebildüň-ise ol bḫ-naziri

İde saňa vefâlar dürlü dürlü

Süresin ḫoş safâlar dürlü dürlü

Aġaçdan gördi hubbından nişân olur

Yerini eyledi anun cinân ol

Sen Mustafa'ya ben cennet bahçesinde olayım diye dua et.

O güzel şah ağaca dua etti, ki Allah o ağacı cennete koydu.

Gel şimdi sen ağaçtan daha kötü ol, gör şimdi sende peygamber sevgisi var mı?

Eğer O'nun sevgisini kazandıysan mutluluk içinde olursun.

Eğer O'nun aşkı ile kardeş olduysan aşk ile yoldaş olmuş olursun.

Eğer aşkın esiri olduysan, benzeriyle sevebildiysen...

Sana türlü türlü vefa versin, türlü türlü güzel mutluluklar sür.

Ağacın mutluluğu buna örnek olur ki (Allah) o ağacın yerini cennet eyledi.

Sev imdi cânıyla sen Muśtafâ’yı

Sevenler anı oldılar sefâyı

Severem diyiciler çoḳdur anı

Yalan söyler nice sever o cânı

İder ol sünnettüň dâîm ḫilâfın

Severem dir dönüb ol diňle lâfıň

[32a]

Varur ol nice olsa dürlü bid’at

Severim dir dönüb yine o bed-baḫt

Huśuśen bu zamanda şimdi yâre

Ki fısklar olur oldı aşikâre

Dögün diyü virürler fıska bir âd

Virür külli bişirür aňa ger yâd

Bu kez gel dir imâmlara dahı ol

Ki ya’ni ol dününe oldı meşgūl

Sen şimdi Mustafa’yı canınla sev, sevenler çok mutlu oldular.

O’nu severim diyenler çoktur, çoğu da yalan söyler.

Çoğu O’nun sünnetine aykırı hareket eder, sadece sözde seviyorum der.

Nice hükümler olsa da yine o talihsiz kişi severim der.

Özellikle bu zamanda ahlaksızlıklar açık bir şekilde belli oldu.

Ahlaksızlığına dövünmen için bir isim verirler, eğer hatırlarsan ona doğru sözlülük derler.

Bu kez O imamlara dahi gel der, ki dünüyle meşgul oldu.

İmam, ḳâżı vü müfti dururlar

Dügün deyüb-anı fısḳa varurlar

Bu kez ḫalḳ da düşer ardına anuň

Ulu yardımcılarıdur la’înüň

Daḫi dönüb severem dir o şâhı

Gider ol fısḳayla dutmaz doġrı râhı

Ki ṣofî kimi ḫocadur andan

Yaluňuz varmaġa utanur andan

Ya niçe uyıdur bir nice kişi

Olur ortalarında ḫoca kişi

Eger bir ṣohte dise kim bulara

Varursuz bid’ata siz aşikâra

Döňer telbis ider kim bu düġündür

Ey bî-çâre ne dügün bu düġündür

Daḫi eydür ki bu düġün bir sünnet

N’içün dirsin buna sen kişi bid’at

İmam kadı ve müftü dururlar, düğün deyip ahlaksızlık yaparlar.

Bu kez de halk onların arkasından gider, onlar lanetlenmişlerin büyük yardımcılarıdır.

Sonra dönüp ben şahı (peygamberi) severim derler, o ahlaksızlıklarla doğru yola gitmezler.

Kimi sofu kimi hocadır, yalnız gitmeye utanırlar.

Çoğu kişi onlara uyar, ortalarında da hoca bir kişi vardır.

Eğer bir kaba sofu siz açık bir şekilde Allah'ın hükümlerini yerine getirirseniz derse...

Döner ayıbını kusurunu gizler, ki bu düğündür ama ey çaresiz insan bu nasıl düğündür?

Bu düğün bir sünnettir, neden sen bu kişiye hükümleri söylüyorsun?

İmâm u kâžı derilüb heb gelürler

Dahı bu fiska yardımcı olurlar

Diseler fıska yardımcı olan sen

Çıyanlar içinde kanın yudan sen

Gel incinme sana bir ol dügünün

Nedür m'anâsın ideyim biz anuň

İşit bir m'anâsı budur birâder

Dügündür cem' ider ḫalkı birâder

İder fısk-ı fesadı şöyle žâhir

Bulunmaz bir eyü iş aklı- ı âhir

Bilür misin nedür dimekdür aňı

Ki ya'ni la'net oldum ḫalḳa yani

Ki bilsünler yaradım l'ânete ben

Dokun diyü varırsın l'ânete sen

Dimekdür sana la'net kutlu olsun

Sana bu renc-i miḫnet ḳutlı olsun

İmam ve etrafındakiler toplanıp gelirler ki bu işe yardımcı olurlar.

Yardımcı olan da yılanların içinde kanını yutan da sensin, deseler.

Gel sen zarar görme, sana bu düğündür, bunun anlamını ben söyleyeyim.

Kardeş, bunun anlamı şudur ki, düğün bütün halkı biraraya toplar.

Kötü niyetli insanları görünür eder ve bunda sonu akıllı bir iş bulunmaz.

Bu ne demektir bilir misin sen? Halka karşı kötü oldum.

Ki ben kötülüğe yardım ettim, bunu bilsinler. Sen bu lanete dokun diye gelirsin.

Bu kötülük kutlu olsun demektir, sana bu zahmet ve sıkıntı kutlu olsun.

[32b]

Haḳîḳatdür budur m’anâsı yâra

Olur fâsık aña her kim ki vâra

Budur bir ma’nâsı daḫi işitgil

Bugün gel deliden uşlu ḫaber bil

Bu durur bir kişi başlar bir işe

Ki ḫalk ayıtma kim ana nişe

Bunun gibi yaramaz iş idersin

Niçün bunun gibi teşviş idersin

Ki zîrâ itdügi fısḳ u fesâdı

Ki Ḥaḳ sözleri yanında hep kesâdı

Eger şöyle fesâd itse ki ẓâhir

Üşe ḫalḳ başına heb evvel âḫir

Anuňçün adını virür düġün ol

Urur öz cânıyla kendü düġün ol

Gerçeğin anlamı budur ki her kim doğru yoldan saparsa bunu yaşar.

Bunun bir anlamını daha duy ki bugün sen gel deliden akıllı haberleri duy.

Bir kişi durur ve bir işe başlar ki sen kim zehirledi bunu söyleme (der).

Bunun gibi kötü bir iş yaparsın ve neden böyle (ortalığı) karıştırırsın?

Ki doğru sözlerin yanında hep kötüyü söylemiş ve ortalığı karıştırmıştır.

Eğer görünenlerle ilgili ortalığı karıştırsa halk başından sonuna hep başına üşüşür.

Onu için adına düğün der, kendi canıyla kendi düğününde olur.

Düġün eyleyüb oġlan sünnet ider

Ḳıġırur ḫalḳı ya’ni minnet ider

İyü yavuz ḳamu anda derilür

Varur ḫoş cümlesi suclılar olur

Daḫı okur bir iki çalgu çalar

Gelür Ḥaḳdan o mahrum kalıcılar

Gelür hoş ortaya pes içülür vay

Çagrışurlar ol içenler vay vay

Bu kez ol düġün iden yüzi ḳara

Tonadub ‘avretin çıkara sofra

Daḫi düġüncinüň de ‘avreti pes

Ṭonadub geldi toldı pes hem pes

Karışdılar bu kez hem mest pür mest

Oluşdılar kamusı mest-le hest

Pes oldılar ḫaḳiḳat fâhişeler

Ki bâtında uyuşub kokuşalar

Düğün yapıp oğlanı sünnet eder, halkı çağırır onlara ihtiyaç duyar.

İyi kötü herkes o anda toplanır, bütün hepsi suçlu olur.

Allah'tan mahrum kalanlar da gelir ve bir iki çalgı çalar ve (şarkı) okur.

Biraraya gelir ve içerler, o içenler vay vay diyerek bağırışırlar.

Bu kez o düğün yapan yüzü kara kişi mahrem yerlerini giydirip sofraya çıkarır.

Düğüncünün de mahrem yerlerini giydirip gelir.

Hepsi kendilerinden geçtiler ve kendinden geçmiş bir şekilde (birbirlerine) karıştılar.

Gerçekten kötü kadınlar gibi oldular ki uyuşmuş ve kokmuş bir şekilde kaldılar.

Oların pes olubdur oları her

Ki anın gibi yere ‘avret ilter

Pes imdi anladıň ey ḳarındâş

Saňa manası anıň oldı mı fâş

Eger oldu ise büraz âşikâr

Var imdi öziňi devşi̯r ey yâr

Eger olmadıysa saňa ma’lūm

Bu sözleriňde var ma’nâsı ma’dūm

Dir iseň ḳaçan ola işbu niyyet

Ḳayırmaz kim hele bu olsa bid’at

[33a]

Sana temsi̯l idem bundan ey yâre

Ola mana’sı daḫı aşikâra

İşitdün kâfiri Ḥaḳ yaḳar oda

Bikülli biri ḳalmaz atar oda

Onların mahrem olan her yerleri görünür.

Ey kardeş şimdi anladın mı, sana bunun anlamı açıkça göründü mü?

Eğer biraz açıklığa kavuştuysa şimdi kendini topla.

Eğer sana açık şekilde göründüyse bu sözlerin de bir mevcut olmayan anlamları vardır.

Bu niyet neden var dersen, bu hüküm bile olsa sana yardımcı olmaz.

Ey yar, sana bundan bir benzetme yapayım, anlamı daha açıkça belli olur.

Siz duyun ki Allah inanmayanları ateşte yakar, hiçbirisi kalmaz hepsini ateşe atar.

Su’al ider cü bende ehil žâhir

Ni’çün atar oda pes aślı nedür

Hüdâ hod kemâlince kim Kerimdür

Ki gaffūrdur gaffūrdur hem Raḥįmdür

Yaraşmaz kesibdür Ġaffâr’a ta’ẕîb

N’içün ider ya bu Küffâr’a ta’zîb

Cevâb virdi bu söze ehl-i taḥḳîḳ

Dilekler viricidür Taňrı taḥḳîḳ

Bular daḫi dilediler çü virdi

Anuňçün külli bunlar oda girdi

Bu kez bunlar dediler hiç ola mı

‘Aẕâbı kim diler nedür kelâmı

Didiler dilemezler âşikâra

Veli ḫal-ile dilerdi ey yâra

Pes imdi geldi kimi bu me’ani

Ne dimekdür cü bildiğimi sen anı

“Gerçek görünen kulları neden ateşe atar?’’ diye sorar.

Allah büyüklüğü kadar cömerttir, ki merhamet eden ve koruyandır.

Bağışlaması çok olan Allah’a eziyet etmek yakışmaz, peki neden kafirlere eziyet eder?

Gerçekleri en iyi bilenler cevap verdi, Allah istekleri kabul edendir.

Bunlar bile istediler (Allah) verdi, onun için hepsi ateşe girdi.

Bu kez onlar “ hiç olur mu?’’ eziyeti kim ister, bunun anlamı nedir?

Açıkça istemezler, seçkin kul halleriyle isterler dediler.

Peki şimdi bu sözlerin anlamı nedir? Bunlar ne demek sen söyle?

Ḫudânuň emrini dutmazsa kişi

Kim olsa fısḳı fesâd her dem işi

Dimekdür Tanrı dimezem sana ben

Hem emrin tutmazam ġam yimezem ben

Ki ol bedbaḫtlaruň daḫı bu fi'li

Ki göstermezem billah işbu ḳavli

Ki sünnetdür diye ol bid'ate pes

Münafıḳlar iderler da'veti pes

Muḥammed eylemedi işbu işi

Anuň itdiġidir sünnet ey kişi

Ḥabîbüň sünneti yerine bid'at

Düridürsin çü olduň ya'ni furṣat

Cü birkaç gün bu fâni evde âbâd

Kalam diyü idersin böyle bünyâd

Muĥabbet da'vâsın dönüb idersin

Severem ben Ḥabîbullahı dersin

Kişi Allah’ın emirlerine uymazsa ve her zaman işi dedikodu yapmak olursa...

Böylece “ Ben sana Tanrı demem, senin emirlerine de uymam ve bundan rahatsız olmam’’ demiş olur.

Ki o mahvolmuş kişilerin bu yaptıklarını sana yemin ederim göstermem.

Ki o adetler sünnettir diye münafıkları davet ederler.

Muhammed bu işi yapmadı, ey insan sadece O’nun yaptığı sünnettir.

Bu fırsat ile Allah’ın sevgilisinin sünnetinin yerine dine zıt yenilikler söyledin.

Çünkü bu geçici evde sonsuza kadar kalayım diye bina yaparsın.

Muhabbet davasında dönüp gidersin, Allah’ın sevgilisini severim dersin.

Ḳo da’vâyı utan ḥâliňden ey yâr

Ki tevbe it işine var ey yâr

İde ‘afvi ol Ḫudâsından günâhı

Ki andıġınca eyle dün ü gün âhı

Habįbullâha virgül hoş salavât

Getür sen kendüňi ol yaňa ât

[33b]

Yaḳınlıḳ ḥâṣıl ola az zamânda

Gider şekki saḳın ḳalma gümânda

İlâhį biz faḳirüz lütfın işle

Ḫabibin yüzi suyuna bağışla

Anı sevmeġi ḳıl erzânı bize

Ki peyġamber vire Ḫaḳ anı bize

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Aşkıla deyin essalavâtı vesselâm

Bu dava için kendinden utan, ki tövbe edip işini yapmaya devam et.

Ki sen Allah'ı gece ve gündüz sürekli an, O da andığın sürece senin günahlarını affetsin.

Allah'ın sevgilisine salavat ver ve gel sen kendini o tarafa at.

Az zamanda ortaya çıkan yakınlık ile bütün şüpheler gider, sen de şüphe içinde alma.

Allah'ım biz fakiriz, sevgilinin yüzü suyu (hürmetine) bizi bağışla.

O'nun sevmediği şeyleri bize de uygun et, ki peygamber bize hak versin.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Didin pes mu’cizâtın ba’żısından

Ki mi’râcın dâḫi işitgil andan

Ḫaber virdi yine kendüzi ol şâh

Ki mi’râca ḳıġırdıġında Allâh

İrişdi bir gice dir baňa Cebrâ’îl

Hem Allâh seni oḳur dedi kim bil

Ne ṭurursun ṭuram idi ḳıl yerâġın

Süvâr ol arḳasına dir Burâġ’ın

Çü gördüm Cebrâ’il kapuda oturmış

Burâḳ elinde ol tapuda turmış

Dedi bin yâ Muĥammed gel Burâḳ’a

Ki vuṣlat deġşirsin dir firâḳa

Çü tutdılar el camın aňa bende

Ki binmek istedim ben aňa anda

Çekindi sâkin olmadı Burâḳ hem

Dedi Cebrâîl aňa anda ebsem

Mucizelerin bazılarını dedik ama bir de miraç mucizesini ondan dinle.

Yine Allah O'nu miraca çağırdığı zaman şahın kendisine haber verdi.

Bir gece Cebrail bana geldi. "Allah seni okur.'' dedi.

Ne duruyorsun,mümkündür sen şimdi Burak'a bin.

Kapıda oturmuş şekilde Cebrail'i gördüm. Burak elinde kapıda duruyordu.

Ya Muĥammed gel Burak'a bin ki ayrılık kavuşmaya dönüşsün dedi.

Beni tuttular ben de o anda hemen binmek istedim. ĥ

Beri dur arḳaňa binsin Muḥammed

Ki mi’râca gider bil çünki Aḥmed

Dahı bundan ulu arḳaňa kimse

Ne bindi ne biniser saňa kimse

Dedi binsün velî yârın degil sen

Ben olam merkebi yarın daḫi ben

Ben oldum râżi yârın merkebim ol

Ola bindüm ki dutdum ben daḫi yol

İki ḳanadı var iki yanında

Buňa benzer ḳatı at ḳanı ḳanda

Ḳaçan yürise gözi irdügi yire

Başardı ayaġın gördigi yire

Binüben arḳasına ben yöneldim

Benüm çün Cebrâîl bileydi bildim

Sagımdan bir nidâ geldi giderken

Ki dön-gil dedi baňa seyriderken

(Cebrail) geri dur ki Muhammed arkana binsin, sen bil ki Ahmed miraca gider dedi.

Sana bu kimseden daha büyük bir kişi ne şimdiye kadar bindi ne de bundan sonra binecek dedi.

Binsin ama sen değil, yarın ve her gün O'nun eşeği ben olayım.

Ben biner ve yola çıkarsam razı oldum, eşeğim sen ol.

Ata benzer ve iki yanında iki kanadı var.

Gözünün gördüğü yerde yürüse ayağını gördüğü yere basardı.

Ben arkasına doğru yöneldim ve bindim çünkü Cebrail öyle söyledi.

Giderken sağ tarafımdan bir ses geldi, ben seyrederken "dön'' dedi.

Ben uymadum yine gitdüm aňa bir

Ṣolumdan geldi bir âvâz yine dir

[34a]

Baňa didi ki döngil ol da nâ-gâh

Aňa da uymadım gitdüm ol âgâh

Pes andan geldi gine baňa bir ‘avret

Ki başdan ayaġına itmişdi züynet

Dilin uzatdı bana dedi döngil

Yolun bu yaňa gitmez dedi bilgil

Ki ben uymadım ana dahı gitdim

İşitgil Ḳuds’e varub anda ni’tdim

Girüben Mescid-i Aḳśâ’yı gördüm

Buraḳ’ı tutdılar içerü girdüm

İki rekât namâz kıldım ben ey yâr

Dedüm Cebrâi̯l’e nedür bu esrâr

Saġımdan bir nidâ geldi nedir ol

Solumdan bir daḫı geldi ne ki ol

Ben bu dediğini yapmadım, devam ettim (bu kez de) solumdan bir ses geldi.

Bana birdenbire dön dedi, ona uymadım uyanık bir şekilde gitmeye devam ettim.

Yine bana oradan mahrem yerleri baştan ayağa süslerle bezenmiş birisi geldi.

Bana dilini uzattı ve dön,bil ki yolun bu tarafa gitmez dedi.

Ben ona uymadım gitmeye devam ettim, Kudüs'e ulaşıp ne yaptım sen şimdi duy.

Mescid-i Aksa'yı gördüm, Burak'ı tutular içeri girdim.

Iki rekat namaz kıldım, Cebrail'e bu sır nedir diye sordum.

Sağımdan bir ses geldi, solumdan da bir ses geldi nedir ki bu?

Dedi pes Cebrail Elĥamdülillâh

Ki śaḳladı seni andan ol Allâh

Sağından yine tursaydın sen

Veya dönüb ḫaber virseydin sen

Olıserdi kamu ümmet Yahūdį

Biĥamdillah Hüdâ savdi bu odı

Ṣoluňdan çağırana tursaň iy yâre

Olıserdi ḳamu ümmetin Naṣâre

Didi kim ne idi geldi ol ‘avret

Ki ġayet kendine itmişti ziynet

Didi kim dünyadur ol saňa geldi

Gözükdi kendüzini sana ‘arż ḳıldı

Eger meyl eylesen sen aňa ümmet

Olurdı ehl-i dünyâ gįze nisbet

İnâyet eyledi Allah te’âli

Ki sakladı bulardan Rabb-ül ‘Âli

Cebrail “Allah’a şükürler olsun ki Allah seni ondan korudu.’’ dedi.

Sağından dursaydın ya da dönüp haber verseydin

Bütün ümmet Yahudi olacaktı, çok şükür ki Allah bu ateşi gönderdi.

Ey yar, solunsan çağıran sese uyup dursaydın bütün ümmet Hristiyan olacaktı.

O mahrem yerleri açıkta olan kimdi? Ki her yerini süslerle bezemişti.

O dünyaydı ve sana geldi, sana kendini gösterdi.

Eğer o yöne doğru gitseydin dünyaya alışkın olacaktın.

Allah lütfetti ve yüce Allah seni bunlardan korudu.

Bulardan ṣoňra anda baňa Sübḥân

Ḳadeh ṣundı elüme geldi ey cân

Birinde süt birinde sucı vâr idi

Bana iç diyü Cebrâi̯l buyurdı

Südü içdüm bana itdi işâret

Dedi baňa saňa olsun beşâret

Bulısar ümmetin İslâmı ve Allâh

Hidâyet idiserdür saňa Allâh

Eger ḫamr içseyidiň didi ümmet

Ḳamusı ‘âṣî olurdı ümmet

Pes andan bir yiġit şeklinde İslâm

Göründi Cebrâi̯l geldi kıldı ‘ilâm

[34b]

Cemî’i enbiyâ ruḥı tâmâmı

Gelüben ḳıldılar bana selâmı

Bu olanlardan sonra bana elime bir kadeh verdi.

Birinde su birinde şarap vardı. Cebrail bana “İç’’ diye buyurdu.

Sütü içtim, bana işaret etti. Sana peygamberlik nasip olsun dedi.

Allah ve İslamı ümmetin bulsun diye sana Allah doğru yolu gösterdi.

“Eğer şarap içseydin ümmetin isyankar olurdu.’’ dedi.

O anda bir yiğit şeklinde İslam göründü ve Cebrail gelip onu anlattı.

Bütün peygamberlerin ruhlarının tamamı gelerek sana selam verdiler.

Çün emr oldı ḳılam anda namâzı

Cemâ’âtle ḳılam Ḥaḳḳ’a niyâzı

Didüm İbrâhime andan imâm ol

Dedi Cebrâîl baňa sen hümâm ol

Yaraşursan kılasın yâ Muḥammed

Ki sensin Hamįd ü Maḥmud u Aḥmed

Dedi sen ayıtġıl bugün imâmet

Bu emr eyleġil sen istiḳâmet

Çü geçdüm oldum anlarūň imâmı

Heb uydı enbiyâ rūḥı tamâmı

Pes andan binüben mi’râca gitdüm

Geçüb bu gökleri Sidreye irdüm

İrişdüm ‘arşa çün oldum teselli

Baňa eyledi Sübḥânım tecelli

İrişdüm ben Ḥaḳḳâ maḳṣūd buldum

Ki maḳṣūda yitüb ma’būdı buldum

Çünkü namaz emredildi. Cemaatle kılayım ve Allah'a yalvarayım (dedi).

İbrahim peygambere imam sen ol dedim, Cebrail de bana gayretli ol dedi.

Muhammed yakışırsan kıl, ki sen Mahmud'sun (övgüye değersin), Ahmed'sin (meth edilensin) ve Hamid'sin (övülmeye layıksın).

Sen söyle bugün imam ol ve doğru yola girmeyi emret.

Böylece geçip onların imamı oldum, bütün peygamberlerin ruhu bana uydu.

Ondan inince miraca gittim, gökleri geçip Sidre'ye ulaştım.

Arşa (göğün en yüksek yerine) ulaştım, teselli buldum. Her türlü kusurdan uzak Allah'ım bana göründü.

Ben Allah'a ulaşınca istediğime de ulaşmış oldum. İstediğime yetişip Rabbimi buldum.

Tecelli eyledi bana çün Allâh

Benümle buncalayın söz itdi Allâh

İki âyet bana itdi İlâhım

Yetişdi anda Ḥażretine râhım

Hem ‘afv itdi kebâ’ir ümmetimden

Bağışladı saġâ’ir ümmetimden

Dahı keşf itdi bana râz-ı Allah

Ki farz itdi elli vaḳt namâzı Allah

İr gördi ‘izzetiyle beni arşa

Buyurdu bana in yine farşa

Çü döndüm aňa kim buyurdı Allâh

İrişdüm anda ben Mūśâ’ya negâh

Dedi Mūśâ ne emreyledi rabbün

Senünle söyleşüben nitdi rabbün

Dedi farz itdi elli elli vakit namâz

Dedi girü varub eyle niyâz

Allah bana göründü. Benimle birkaç söz etti.

Allah'ım bana iki ayet söyledi. Onun huzuruna yolum yetişti.

Ümmetimin günahlarını affetti, ümmetimin küçük günahlarını bağışladı.

Allah bana sırlarını keşfettirdi, ki elli vakit namazı farz kıldı.

İkramıyla bana arşı gösterdi. Yine bana "Denize in.'' dedi.

Döndüm ve Allah bana buyurdu ben de birden bire Musa'ya ulaştım.

Musa "Ne emretti Rabbin, seninle ne konuştu?'' dedi

"Elli vakit namaz emretti dedim. O da bana geri dön yalvar.'' dedi.

Ki eyleye girü Allah ‘inâyet

Getürmez ümmetün hem buna ṭâḳat

Bağışlaya sana ol hak calabdur

Yüri var ümmet içün kıl talebdür

Rücu’ itdüm girü cün rabbüme ben

Bağışladı onını döndüm andan

Gelüben cün girü Mūśâ’ya irdüm

Girü var dedi bana girü vardum

Onını girü kodı bana Mevlâ

Girü geldüm yetişdim dedi Mûṣâ

[35a]

Girü var dedi vardım yine döndüm

Onını girü kodı yine irdüm

Girü geldim yine Mūśâ katına

Girdü var dedi yine vardım hażretine

Ki Allah geri merhamet eylesin çünkü ümmetin buna dayanamaz.

O Allah'tır git ümmetin için talep et.

Geri gittim can Rabbime ben, onunu bağışladı ve (geri) döndüm.

Musa'ya geldim ve "Geri git.'' dedi geri gittim.

Allah on rekatı geri aldı, tekrar Musa'ya gittim.

"Geri git.'' dedi geri gittim, onunu tekrar geri aldı, geri döndüm.

Tekrar Musa'nın huzuruna gittim, tekrar "Git'' dedi geri (Allah'ın) huzuruna gittim.

Onını girü bağışladı Allâh

Keremden gör ne lütf işledi Allâh

Girü Mūśâ'ya vardım dedi vargıl

Bugün hem ümmetin içün ḳayırgıl

Giru geldüm baňa ol Rabb'ül a'la

Bişin bağışladı pes Ḥâḳ Ṭe'âla

Giru Mūsâ'ya geldüm ben Çalab'dan

Dedi baňa dâḫi eyle ṭalebden

Dedi itdim ḥayâ beş vaḳt namâza

Ḳılam aṣḥâb ile duram Ḥaḳḳa niyâza

Pes oldum râżi ben beş vaḳit namâza

Kıla ümmet tura Hakka niyâza

Ne nâz ile niyâz idem bu 'âṣî

Muḥammed çün meger ḳıla ḫalâṣı

Ki bunca gökleri seyr itdi ol şâh

Gelüb girü yerine indi ol mâh

Allah onunu geri bağışladı, Kerem'den gör ki Allah ne iyilik yaptı.

Musa'ya "Git!'' dedi geri gittim, bugün ümmetini koru.

Geri geldim ve O büyük Allah beşini tekrar bağışladı.

Ben Allah'tan geri Musa'ya geldim, bana tekrar "Talep et.'' dedi.

Beş vakit namazdan geri dönmeye utandım ve ashabım ile namaza durayım ve Allah'a yalvarayım.

Böylece ben beş vakit namaza razı oldum, ümmetim de kılsın ve Allah'a yalvarsın.

Ne naz ve dua ile bu asiliği nasıl yapayım çünkü Muhammed kurtuluşa ersin.

Ki O şah bunca gökleri seyretti. O ay yüzlü gelip tekrar yerine indi.

Gör ol Ḥaḳ niçe eyledi kerâmet

Varub gelince oldı iki sâ’ât

Ne sulṭândur aceb bildüñ mi o şâh

Eger bildüñ-ise bulduñ aña râh

Ḫüdâ virse eger bin bin baña yâr

Ki bin bin her başımda olsa münhân

Ki biñ kez daḫi yüz biñ ‘azîzi

Ḫudâ virse baña ‘ömr-i ‘âzîzi

Bu ḳadar dilile medḥin disem ben

Ki medḫ idemeyeydüm ẕerresinden

Anuñ mi’râcını yahud kemâlini

Anuñ lütfını yahud ḫūb cemâlini

Dil ile vaṣf ḳılamaz anı insân

Müyesser olmayubdur bilgil ey cân

Anı Allâh idübdür öyle ‘Alį

Pes anı bilür ancaḳ Ḥaḳ Te’âlį

O Allah nasıl doğru yolu gösterdi gör, gidip gelinceye kadar (sadece) iki saat oldu.

O nasıl bir sultandır bildin mi? Eğer bildiysen doğru yolu buldun.

Allah bana bin bin verse ki bin başım eğilse bile (kılarım).

Ki Allah bana kıymetli bir ömür verse ve yüz bin azizi bin kez dahi verse.

Bu kadar dil ile O'nu övsem, ki en küçük bir parçasını böle övmeye o bin dil yetmez.

O'nun miracını ya da büyüklüğünü O'nun güzel huyunu ya da güzel yüzünü (övmeye bin dil yetmez).

İnsan Onun vasıflarını dil ile anlatamaz bu asla kolay olmaz ey can, sen bunu bil.

O'nu Allah böyle büyük yaratmıştır, ki bunu da ancak Allah bilir.

Bize rūzı ḳılubdur anı Allâh

Keremden raḥm ḳılıbdur ol yüce şâh

Pes anuň şükrini bilmek gerekdür

Ne kim emritdiyse ḳılmaḳ gerekdür

Ṭuta anun sünnetini ümmeti ol

Ki zirâ dileyübdür ümmetin ol

İderdi ümmet-çün sa’yi ol mâh

Dilediğince bağışladı Allâh

[35b]

mucizat- ı nebi

İşit kim yine idem bir işâret

İşâretdür velî gâyet beşâret

Meger bugün Ḥabîbullahı diňle

Niçe sa’y itdi ümmet-içün aňla

Otururdı Ḥabîbullah evinde

Ḥaḳḳa ḥamd iderdi son deminde

Allah O’nu bize razı kılmıştır. O yüce Allah cömertlikle merhamet etmiştir.

Öyleyse O’nun şükrünü bilmek gerekir, ki ne emrettyise yapmak gerekir.

Onun sünnetini ümmeti tutsun, ki zira O ümmetinden sadece bunu ister.

O ay yüzlü ümmeti için çalışmıştır. Allah da dilediği kadar bağışlamıştır.

Şimdi dinle ki yine bir şeyi işaret edeyim, peygamberliğin işaretini anlatayım.

Sen bugün Allah’ın sevgilisini dinle. Ümmetin için ne kadar çabaladı anla.

Allah’ın sevgilisi evinde otururdu. Allah’a şükrederdi.

‘Alį̈yle Fâtıma dahı Resūle

Gelürler hem Ḥasan Ḥüseyin bile

Yetişdiler Resūlün ḫizmetine

Otırdılar hem Resūlün ḫizmetine

Baḳub bunları gördi ol yüzi mâh

Ki senden râżi olsun dedi Allâh

Dilegüm vâr size eyleň ḳabūldür

Ki bunlar çaġrışurlar yâ Resūllullâh dir

Ḳuluňuz ḳamumuz dedi ey cân

Kulundan nice dilek ider sultân

Bu gice yardım eyleň siz baňa dir

Dediler yâ Resūlallâh ḫaber vir

Ne iş işleyevüz iy yüzi gül

Senüň ḥâżretüňe yardım ola ol

Dedi varuň eyü alın vużu siz

Namâz ḳılun yire urun yüzi siz

Ali ile Fatıma dahi Hasan ve Hüseyin ile beraber (yanına) gelirlerdi.

Peygamberin hem yanında oturdular hem de hizmet ettiler.

O ay yüzlü onlara bakıp yüzlerini gördü ve Allah senden razı olsun dedi.

Bir isteğim var kabul edin, ki onlar da Allah'ın peygamberi nedir diyerek sorarlar.

"Ey can hepimiz senin kulunuzuz. Sen ne istersen yaparız.'' dediler.

"Bu gece bana yardım edin.'' dedi. Peygamberimiz sen ne zaman istersen haber ver dediler.

Ey yüzü gül, ne iş yapalım? Sana yardım edelim.

"Gidin abdest alın, yüzünüzü yere vurun namaz kılın.'' dedi.

Eyidüň siz atamuzun yâ ilâhi

Ki ‘âṣî ümmeti var çoḳ günâhı

Bağışlagıl bize de ümmetinden

Deyüb dilek pes ol Ḥaḳ Ḥażretinden

Ki raḥmet eyleye anlara Allâh

İde ṣuçlarını ‘afv ol yüce şâh

Dileň ‘âṣilerümi ol Çalabdan

Duruň imdi ḳatı eyleň ṭalebdeň

İşidüb bu sözi ṭurdılar anlar

Varub âbdeste el urdılar anlar

Namâz idüb ḳodılar yire başı

Döküben gözlerinden yire yaşı

Dediler yâ İlâhî ol ‘aṣîleri

Bize bağışlagıl yâ Rab bulârı

Anı görüb melekler çün dediler lâ-yezel Allâh

Ki sensin bir ġanî Sulṭân ki sensin lâ misâl Allâh

Ya ilahi siz babamızı dinleyin, ki isyankar ümmetinin çok günahları var deyin.

Bizi de ümmetini de bağışla diyerek Allah hazretlerinden bağışlanma dileyin.

Ki o zaman Allah size rahmet etsin, suçlarınızı bağışlasın.

O Allah'tan isyan eden ümmetim için (merhamet) isteyin, şimdi daha fazla talep edin.

Bu sözü duydular, abdest almaya gittiler.

Namaz kılıp yere başlarını koydular, gözlerinden yere yaşlar döktüler.

Ya ilahi o isyan edenleri ve bizleri bağışla ya Rab dediler.

Onu görüp melekler Allah'a "Sen hiçbir zaman varlığı son bulmayacak olansın, ki sen çok verensin.'' dediler

Ḥabîbüň oġlı ḳızıyla yüz urub ṭâ buna aġlar

Yanuban ümmet içün ol ne ḫoş ider dün ü gün âh

Unutmaz ümmetin daim turubdur kulluġa ḳaim

Yimez içmez olur śaim ol iken maḳbul dergah

Ḳızı Faṭıma bile aġlar ‘Alî ḫod çıkuban ṭaġlar

Ḥasan Ḥüseyn iki begler bu işe oldılar hem-râh

[36a]

Bular gözi yaşını döküb dilerler sen Ġaniyy şâhdan

Bağışla sen ümmetden ṣuçi çün oldılar güm-râh

Melekler dediler Yâ Rab bulâruň gözi yâşi-çüň

İdesün ‘afvi suçların viresin anda ‘âli caň

Ne ḫoş ḳıymeti ümmetdür Muḥammed ümmeti yâ Rab

Melekler gökde zâr iderler daḫi yerde Ḥabîbullah

Bular çün kim dilek itdi Ḥabîbullaha çün gökde

Muḥammed ümmetinüň heb bağışladı suçun Allâh

Sevgilinin oğluyla kızı yüzlerini yere vurup bunun için ağlarlar. Ümmet için yanarlar ve gece ve gündüz ah ederler.

Kulluğu ayakta duran ümmetini unutmaz daima hatırlar. Oruçlarının Allah'ın makamında kabul olmasını ister.

Kızı Fatıma bile ağlar, Ali kendisi dağlara çıkar. Hasan ve Hüseyin iki bey bu işe yoldaş oldular.

Bunlar gözyaşı döküp mutlak zengin olan Allah'tan ümmet için bağışlanma dilerler.

Melekler "Ya Allah'ım, bunların gözyaşı için, sen ümmetin suçlarını bağışla ve onlara can ver.'' dediler.

Muhammed'in ümmeti ne hoş, ne kıymetli ümmettir, melekler gökte Allah'ın sevgilisi yerde o ümmet için dua ederler.

Çünkü bunlar için Allah'ın sevgilisi gökte (miraçta) dua etti. Allah Muhammed'in ümmetinin suçlarını bağışladı.

Hemândem Cebrâîl i çün gönderdi Haḳ Resūline

Dedi Allâh selâm ider ne didi diňle ol âgâh

Ki derḥâl Cebrâîl geldi Resūle

Selâm eyledi der Haḳ bâ-uṣūle

Didi sen ḳoyucagız başıň yire

Degicek ümmetin-içün yaşıň yire

Feriştehler yedi ḳat gökte kim var

Ḳamu başı secdeye ḳodılar ey yâr

Tażarru' eyleyüb Allâh'a olar da

Diledi ümmetiň külli olar da

Beni gönderdi saňa Ḥaḳ Te'âlâ

Ne dilerseň dilesin dedi Mevlâ

Dedi kim ümmetümüň odı içinde

Nice olur ḥâlleri bilsem ben anda

Dedi İbrâhime ḳıldum gülistân

Hem idem ümmetine eyle iy cân

Allah, hemen Cebrail'i çağırdı ve gökten Allah'ın peygamberine "Allah sana selam gönderdi, o her şeyden haberdar olan Allah ne dedi dinle.'' diye söyle dedi.

Ki hemen Cebrail peygamberin yanına geldi ve saygıyla selam verdi.

Sen başını yere koyduğun zaman ümmetinin de başı yere değecek, dedi.

Ey yar melekler ve yedi kat gökte kim varsa hempsi başını secdeye koydular.

Onlar da Allah'a yalvarıp ümmetinin iyi olmasını istedi.

Allah da beni sana gönderdi, "Ne dilerse dilesin.'' dedi.

"Ümmetimin ateşler içinde halleri ne olur, ben bunu bilmek isterim.'' dedi.

"İbrahim'e gül bahçesi yaptım, hem de (senin) ümmetine.'' dedi.

Gülistân idem odı ümmetüňe

Ki getürmeyem odı ümmetüňe

Selâmet eyleyem oddan buları

Ki hiç göstermeyem bunlara nârı

İşidicek bunı şâẕ oldı Sulṭân

Dedi elḥamdulillah anda ol cân

Gel imdi şâẕ ile vir ṣalavât

Bulasın ḥalâvetden ibâdet

Sevüp ol şâhı virgil yolına cân

Şefâ'âtden seni aňa o sulṭân

Nedür biň cân anuň-çün yüz bin ola

Fidâ ḳılmaḳ gerekdür ol Resūle

Velî n'idem seni nefs aldamışdur

O sulṭâna iken ırâḳ ḳomuşdur

Açılmaz gaflet uyḫusundan

Ṭaġından devşiremezsin sen özün

Onun ümmetine gül bahçesi yapayım, ki ateşi ümmete getirmeyeyim.

Ateşten bunlara selam getireyim hem de ateşi bunlara hiç göstermeyeyim.

Sultan bunu duyunca çok mutlu oldu, “Şükürler olsun.’’ dedi.

Gel şimdi sen de mutlulukla salavat ver ve ibadetten hoşluk bul.

O şahı sev ve yoluna canını ver. O da seni şefaatiyle ansın.

Bin can Onun için nedir ki, hepsini peygambere feda etmek gerekir.

Ne yapayım nefis aldanmıştır, o sultandan seni uzaklaştırmıştır.

Gaflet uykusundan gözün açılmaz. Sen kendi özünü değiştiremezsin.

Meger Allâh ḳıla saña ‘iñâyet

İrişe Ḥaḳ Te’âlâdan hidâyet

Şu kim layıḳdurur ḳıl saña anı

İlahî itme bize layık olanı

[36b]

Ḥabîbüñ ḥürmetiçün bize yâ Rab

Rıżâñı vir umaruz raḥmetüñ heb

Ayaḳda ḳalmışuz biz de İlâhî

Boğulmış ḳullarıñ sensin penâhı

Kuluz biz suçumuza ḳalma yâ Rab

Bize lâyıḳ olanı ḳılma yâ Rab

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derdile diyin essalavâtı vesselâm

Yine ḳılmaġiçün size beşâret

Getürdüm daḫ ı bir dürlü ḥikâyet

Gel imdi işit ‘Osmân emiri

Ḫudâ olmış bularıñ dest-gîri

Eğer Allah iyilik ederse tekrar Allah'tan doğru yola ulaşabilirsin.

Sana kim layıksa sen onu yap. Allah'ım bize bize layık olanı derme !

Allah'ım sevgilinin hürmeti için senin rızanı ve bağışlamanı isteriz.

Allah'ım biz ayakta kaldık. Bu kullarının sığınacak tek yeri sensin.

Ya Rab biz kuluz suçumuza kalma. Bize layık olanı bize verme.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Yine size müjde vermek için bir hikaye getirdim.

Gel şimdi Emir Osman'ı dinle, bunların yardımcısı Allah'tır.

Resūli daḫi aṣḥâbı bir gün

İder da’vet ol yüzi gül-gūn

İcâbet ḳılubanı dirdi ol şâh

Giderdi aṣḥâb ile hem ol yüzi mâh

Girü yola ki ol sulṭân giderdi

Yürüriken ḳadri adım atardı

Yetince pes anı ‘Osmân ṣayardı

Görüb sulṭân ne ṣaymaḳdur bu derdi

Dedi her bir ḳadem baṣdıḳça sen şâh

İdem bir ḳul aradı ey yüzi mâh

Görüň ḳadriň niçe bilürdi ‘Osmân

Ḥer adımına âẕâd itdi bir cân

Çü ḫalḳ dağıldı bitdi anda da’vet

‘Alî geldi melūl evine ḫalvet

Görür çün Fâṭıma ‘Alî maḥzūn

Dedi n’oldı saňa iy yüzi gül-gūn

Gül yüzlü peygamber ve ashabını bir gün davet ederler.

O şah davete icabet eder ve ashabıyla beraber gider.

O sultan yola çıkar ve yürürken güçlü adımlar atardı.

Oraya ulaşınca Osman sayardı. “O sultan da neden sayıyorsun.’’ dedi.

Siz her bir adım bastıkça bir kulu özgür bırakırdım dedi.

Osman görünce kıymetini bildi, her adımında bir köleyi serbest bıraktı.

Bir anda halk davetten dağıldı. Ali eve geldi.

Fatıma Ali’yi mahsun gördü “Ey gül yüzlü sana ne oldu?’’ dedi.

Dedi iy Faṭımâ bugün ki ‘Osmân

Resūli evine oḳudı ey cân

Anuň her adımına iy yüzi gül

Âzâd eyledi anda bir güzel ḳul

Ve ger bizüm daḫi dünyâmız olsa

Resūli da’vet itsek bize gelse

Nitekim etdi bugün anda ‘Osmân

Hem öyle eyleyevüz biz de ey cân

Dedi Fâṭıma bir dem eyle ârâm

Resūle eyleyelüm anda ikrâm

‘Alî ider çün anı ḳıġırasın

Ṭa’âm ḳanı kim aňa idürürsin

Dedi Fâṭıma aňa ey yüzi aḳ

Resūlidür ider aňa ikrâm Ḥaḳ

[37a]

Ṭa’âm daḫi vire Allâh yiyelüm

Resulullah’â biz ikrâm idelüm

Ey Fatıma bugün Osman peygamberi evine çağırdı.

O gül yüzlünün her adımında Osman bir kulu özgür bıraktı.

Eğer bizim dünyamız olsa (keşke) resulü davet etsek bize gelse.

Nitekim bugün Osman hemen dediğini yaptı. Ey canım, biz de öyle yapalım.

Fatıma da bir zaman durdu ve peygamberi çağırıp ikramda bulunalım dedi.

Ali “Sen çağırırsın, O’na yemekler ikram edersin.’’ dedi.

Fatıma “O temiz yüzlü Allah’ın peygamberidir, Allah ikram eder.’’ dedi.

Allah versin ve yemekler yesinler. Bilirsin ki O Allah’ın sevgilisidir.

‘Alî pes şad olub geldi Resule

Ki davet eyledi pes ba-uśūle

Didi kim ol Resūl ‘Alî ye aṣḥâb

Bizümle bile varsunlar mı ‘aceb

‘Alî dedi kamusı gelsün ey şâh

Ṭurub Fâṭıma evine tutar râh

Ḳamu aṣḥâb ile geldiler anda

Oturdılar gelüb Fâṭıma evinde

Durub Fâṭıma girdi ḫalvetine

Münâcât eyledi Ḥaḳ ḥażretine

Dedi İlâhî benim ḳara-vaşuň

Gelübdür evime senüň Ḥabîbüň

Deyüb ḳurı çölmegin od üzerine o cân

İşit gil neyler ol çömlekde Sultan

Getürdi Ḥaḳ Te’âlâ ḳudretinden

Ḳodı çömlekde Cennet ni’metinden

“O büyük peygamber Ali’ye ashabım benimle gelsinler mi acaba?’’ dedi.

Ali de “Hepsi gelsin ey şah.’’ dedi ve hepsi Fatma’nın evinin yolunu tuttular.

Bütün ashap evlerine geldi, Fatma’nın evine girip oturdular.

Fatıma gizli, tenha bir yere gitti ve Allah’a yalvardı.

“Ya Allah’ım senin sevgilin benim evime geldi.’’ dedi.

Kuru bir çömleği ateş üzerine koy ve bütün kusurlardan uzak Allah ne yapar sen gör.

Allah kudretini gösterdi ve çömleğin içine cennet nimetlerinden koydu.

Fatma ortaya yemekleri getirdi, bütün ashap o yemeklerden yedi.

Getürdi Fâṭıma ortaya ṭa’âmı

Yedi andan ḳamu aṣḥâb tamâmı

Muḥammed dedi kim hiç bildüñüz mi

Ṭa’âmuñ fikrini siz ḳıldıñız mı?

Bilüñ Cennet ṭa’âmıdur dedi şah

Virübdür size yemeġiçün Allâh

İşidüb ḳamu ḥamd itdiler aṣḥâb

Bu ḥâle heb feraḥ oldılar aḥbâb

Pes andan Faṭıma girdi ḥalvetine

Yüz urdı Ḥaḳ Ṭe’âlâ ḥâżretine

Dedi yâ Rab ḳulım yoḳ neyleyem ben

Ḥabîbüñiçün azâd eyleyem ben

Velikin ol günâh-kâr ümmetinden

Azâd idesin oddan dilerim ben

Hemân-dem Cebrâîl geldi Resūle

Dedi bildüñ mi ḥâl n’oldı Resūle

Hz.Muhammed “Siz bildiniz mi? Yemeğin ne olduğunu anladınız mı? “

Siz bilin ki bu cennet yemeğidir. Allah yemeniz için size vermiştir.

Bütün ashap bunu duyunca Allah’a şükretti. Bütün arkadaşları bu hale karşı rahatladılar.

Fatma tenha yere tekrar gitti ve Allah’ın huzuruna yüzünü vurdu. (secdeye gitti)

“Ya Rab, benim kulum (kölem) yok ki ben ne yapayım? Sevgili peygamberin için nasıl azad edeyim?’’ dedi.

“O günahkar ümmetten ateşten uzak olmasını isterim.’’ dedi.

Hemen Cebrail peygamberin yanına geldi ve “Ne oldu bildin mi?’’ dedi.

Ḳızuň Fâṭma ki eyledi münâcât

Varub ḫalvetde itdi ‘arż-ı ḥâcât

Diledi ol günâhkâr ümmetinden

Beşâret etmege geldim saňa ben

Dedi Fâṭıma evine varınca

Ḳaç ayaḳ baṣduň ise her birince

Senüň her adımıňa yüz biň erden

Azâd eyledi Allâh ümmetinden

[37b]

Daḫı yüz biň daḫı ‘avretden ey cân

Azâd eyledi raḥmet ḳıldı Raḥmân

Her adımıňa yüz biň aru ‘avret

Azâd eyleyüben kıldı ki raḥmet

Ḳamu bunlar şâhuň ‘izzetine

Virildi külli anuň ḥürmetine

‘Aceb bildüň mi kimdür ol yüce şâh

Gör aňa niçe ikrâm ider Allâh

Kızın Fatıma tenha bir yerde Allah'a yalvardı, halini Allah'a anlattı.

O günahkar ümmetten istedi, ben de sana müjde vermeye geldim.

Fatıma'nın evine giderken kaç kere adım attıysan, dedi

Senin her adımına ümmetten yüz bin erkek özgür oldu.

Allah yüz bin (kulu) bağışladı, özgür bıraktı.

Her adımına yüz bin temiz kadın azat ederek bağışladı.

Bütün bunların hepsi şahın ikramı için onun hürmetine yapıldı.

Acaba sen bildin mi? O büyük şah kimdir? Ki Allah böyle ikram eder?

Gelüben gitdi oları ve kendi

Ne işledinse seniň içün itdi

Gelüb bildürdi aḥkâmı tamâmı

Temyiz itdi ḥelâli ve ḥarâmı

Ne kim emreylediyse aňa Sübḥân

Ḳamusın eyleyüb bildürdi Sübḥân

Daḫi pes vakt-i emr ḳıldı ümmetine

Dutanlar irüşürler ḥażretine

Dedi ki gün gibi heb ẓâhir oldı

Velî n'idem ki 'ömri âḫir oldı

Bilürsin kim vefâsı yoḳ cihânuň

Gelen ḳılur sefer gider gümânuň

Eger ḳalsaydı bâḳî bunda kimse

Muḥammed ḳalırdı dünyâda ḳalsa

Eğer onun ikramını bildiysen sen de onun yolunda canını ver.

Onlar geldi ve gitti, hepsi senin içindi.

Gelip bütün hükümleri bildirdi, helal ve haramı seçti.

O bütün eksiklerden uzak olan Allah hepsini işleyip bildirdi.

Ümmetine emretti. Onun yolunu tutanlar huzuruna erişirler.

Gün gibi hep apaçık görünür oldu. Ne yapalım ki ömrü son buldu.

Sen de bilirsin ki bu dünyanın vefası yoktur. Gelen şüphesiz geri gider.

Eğer bu dünyada birisi sonsuza kadar kalsaydı bu Muhammed olurdu.

Pes ol daḫi sefer eyledi âḫir

Ki ḳalmaz kimesneye oldı ẓâhir

Ḥabîbüň ḥürmetine yâ İlâhî

Baġışla biz ża'îflerden günâhı

İlâhî ḳapusından bizi ayırma

Ḥabîbüňden yarın yâ Rab ayırma

Bizi ḳıl 'âṣî ümmetinden anuň

Yüzi ṣuyına Yâ Rab Muṣṭafânuň

Daḫi it şer'i üzre bir ḳâîm

Ki ḥubbin eyle ḳalbimüzde dâîm

İlâhî baḳma bizdeki ḫaṭâya

Ki ṭuş eyle bizi lüṭf-ı 'aṭâya

Naẓar eyle bizdeki ḳuṣūra

İrgil kıl bu ḳuṣūrile huzūra

Muḥammed ḥaḳḳiçün yâ Rab cemâlüň

Bize göster görelüm hem cemâlüň

O dahi sonsuzluğa gitti, ki (dünyanın) kimseye kalmayacağı ortadadır.

Ey Allah'ım sevgili peygamberinin hürmetine biz zayıf kullarının günahlarını bağışla.

Ey Allah'ım yarın sevgili peygamberinin kapısından bizi ayırma.

Ya Rab bizi Mustafa'nın isyan eden ümmetinden oldurma.

Kötü şeyler üzerine bizi kuvvetli kıl, sevgisini kalbimizde daim et.

Ey Allah'ım, bizim hatalarımıza bakma, bize iyilikler nasip et.

Bizim kusurumuza bakma, bir kusur ile kusura erdirme.

Ya Rab Muhammed'in hakkı için biz de senin güzelliğini görelim.

Ayırma bizi yarın Muṣṭafâ’dan

Ṭoluḳıl ḳalbimüz zevḳ-i ṣafâdan

O bir sulṭândur bize anı gönderdi Ḫallâḳ

Gelüb dünyâ sarayına tamâmet eyledi işrâk

[38b]

Gelüb bildürdi aḥkâmın Ḫudânıň emrine o sulṭân

Ḳamu ‘âlem ḳulu olub severlerdi ‘alel eṣvâḳ

Ṭutubdı ‘âlemi ẓulmet gelüb ḳıldı münevver heb

Getürür ẓulmetin küfrin kim itdi bir kula berrâḳ

Gelüb gidince o sulṭân ki ḫulḳ idi işi dâîm

Hem incinmedi hiç kimse ol idi ma’den-i aḫlâḳ

Gelüb bu fâni evde ol bir iki gün ḳarâr itdi

Rücū’ idip girü Ḥaḳḳ’a beḳâya eyledi el-ḥâḳ

Gel imdi ümmet olan aňın dut sünnetin dâîm

Cemâlin gösterüb Sulṭân yiriňi eyleye uçmaḳ

Bizi yarın Mustafa'dan ayrıma, kalbimizi onun mutluluk zevkiyle doldur.

O bir sultandır. O'nu bize yaratma gücü sonsuz olan Allah göndermiştir, gelip dünyamızı aydınlatmıştır.

O sultan gelip bize Allah'ın emirlerini bildirdi, bütün dünya Onu kulu olup,pek istekli bir şekilde severdi.

Dünyayı bir karanlık ele geçirmişti, o gelip aydınlattı. Karanlığın, aykırılığın sonunda kullara karşı tertemiz etti.

O sultan gelip giderdi ki huyu her zaman hiçkimseyi kırmamak ve ahlak üzerineydi.

Bu geçici evde o bir iki gün kaldı, terkar geri dönüp sonsuz ve tek olan Allah'a gitti.

Gel şimdi ümmeti olarak sen O'nun sünnetini tut ve sultan sana cennette yüzünü göstersin.

Dilerseň kim vefâ ide saňa ol şâh-ı kevneyn

Dutub şer'ini yolında idegör mâlıňı infâḳ

Anuň gayrı kimseye ki muhtâc eyleme yâ Rab

Sinanoġlı Żâ'îfiňi ki sensin ḳâsım-ul erzâḳ

Rıżâňı ṭūş idüb anı feraḥ ḳıl yarın iy Sübḥân

Ḥisâb idüb cehennemde sen anı eyleme iḥrâḳ

İlâhî buża'îf ümmet Ḥabîbüň adın işidüb

Ṣalât-ile selâm idüb çaġırırlar yaḳın ırâḳ

Ḥabîbüň ḥürmeti Ḥaḳḳı bulara lüṭfidüb yâ Rab

Bağışla bu günâhların cehennemden sen it ırâḳ

Ger dilersiz bulasız oddan necât

'Işḳıla diyin essalavâtı vesselâm

Mefâîlün/Mefâî lün/ Feūlün

Yine bir sözi diyem sözinden anuň

Yaḳıla cismüň içinde ki cânuň

Eğer malını islamın yolunda harcarsan o şah sana vefa gösterir.

Allah ondan başka kimseye muhtaç etmesin, bu zayıf Sinanoğlu'nun ikiye bölünen yiyeceğini (bölen) sensin.

Ey bütün kusurlardan uzak Allah'ım rızanı gösterip onu ferah et, sen onu cehennemle hesap edip yakma.

Ey Allah'ım! Bu zayıf ümmeti sevgilinin adını duyup selam ve salavatlar ile yakın ve uzaktan çağırırlar.

Sevgilinin hürmeti için doğruyu bunlara lutfet ve günahlarını bağışla, cehennemden uzak et.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Yine Onun sözlerinden bir söz diyeyim, vücudunun içindeki canın (kalbin) yansın.

Olan ‘âşıḳ aňa yana bu sözden

Aḳıda ḳanlı yaşlarını gözden

Ne ‘uşşâḳın niçe olmaz gözleri yaş

Vefâtıdur didi kim iy ḳarındaş

Deyüm aňın vefâtın yane yane

İşid beni bir daḫi sen daḫį yane

Niçe yanmayım imdi anuň-çün

Yaradılmış ḳamu yandı anuň-çün

Ya derdinden niçe âh itmeyem ben

Ya niçe dökmesün bu gözlerüm ḳan

Niçe yanmayayım derdinden anuň

Anıň derdi durur dermânı cânıň

Niçe virmeyeyim yolında cân

Virürsem yerine bin virür Sübḥân

Nedür bir cân eger biň olsa anuň

Yolına heb fidâ olsun o cânuň

Bu sözü duyanlar O’na aşıktır ve gözlerinden kanlı yaşlar akar.

“Ey kardeşim, (O’nun) vefatıdır ve aşıkların gözyaşları olmaz.’’ dedi.

Onun vefatını yana yana anlatayım sen beni duy ve bir daha yan.

Onun için nasıl yanmayayım, üzülmeyeyim? Yaratılmışların hepsi onun için yandı.

Ya derdinden nasıl ah etmeyeyim? Nasıl gözlerim kanlı yaşlar dökmesin?

Nasıl derdinden yanmayayım? O’nun derdinin dermanı canında durur.

Neden yolunda can vermeyeyim? Ben bir can verirsem bütün eksikliklerden uzak olan Allah bana da bin can verir.

Nedir ki bir can, bin canım olsa hepsi O canın yoluna feda olsun.

Cemi’ ‘âlemiň sulṭânıdur ol

Cemi’ dertlerüň dermânıdur ol

[38b]

Yeridür gözlerim dökerse ḳanı

N’iderem ṣaḳlayub ya ben bu cânı

Gide dünyâdan ol şâh-ı kevneyn

Ṭolına yeryüzinden mâh-ı kevneyn

Aňa ümmet olan ya niçe râḥat

Ola dünyada yürüye selâmet

Döküben gözyaşını yane yane

Vefâtını diyeyim ümmetine

Ne didi İbn-i Mes’ūd anı diňleň

Ḫaber virdigini diyeyim aňlaň

Meger günlerde bir gün şâh-ı Sulṭân

Bu olmuş cânumuza cân olan cân

O bütün alemin sultanıdır ve bütün dertlerin dermanıdır.

Gözlerim kanlı yaşlar dökse yeridir, ben bu canı saklayım da ne yapayım?

O iki dünyanın padişahı (Hz.Muhammed) iki dünyanın ay yüzlüsü yeryüzünden gider.

O'na ümmet olan rahat olur, dünyada güvenli olur.

Gözyaşımı yana yana dökerek ümmetine vefatını anlatayım.

İbn-i Mesut ne dedi, onu dinleyin. Nasıl haber verdiğini söyleyeyim, anlayın.

Meğer günlerden bir gün sultanların şahı, canımızın canına şöyle olmuş;

Bilâl'i da'vet eyle didi aṣḥâb

Gelüben ḳatuma dirilsün aḥbâb

Bilâl eyledi da'vet ḥażretine

Dirilüb ḳamusı geldiler ḳatına

Durub minbere çıḳdı ol yüzi mâh

Oḳuyub ḫuṭbe-i ḥamd eyledi şâh

Didi ḫoş geldüñüz yârenlerim siz

Benümle ṭoġrı yola varanlarım siz

Cinâna eyledi pes bizi teşvîḳ

Sözüme eyleñ imdi siz de taṣdîḳ

Cehennemden ḫaẕer eyleñ dedi hem

Gaẕâya gitmege ḳındırdı ol dem

Şu ḫuṭbe oḳıdı ol gün ol şâh

Ḳamu aṣḥâb yanub iderdi âh

Oḳurdı aṣḥâba ḫuṭbe baḳardı

Mübârek gözlerinden yaş aḳardı

Bilal'e; "Ashabımı davet et, herkes huzuruma gelsin.'' dedi

Bilal hazretlerinin huzuruna davet etti, hepimiz toplanıp gittik.

O ay yüzlü durup minbere çıktı, hutbesini okuyup şükretti.

"Hoşgeldiniz arkadaşlarım, benimle doğru yola gidenlerim.'' dedi.

Cennetlere heves ettirdik. Siz şimdi sözümü doğrulayın.

"Cehennemden sakının.'' dedi. Din uğruna gazaya gayret ettirdi.

O gün O şah şu hutbeyi okudu. Bütün ashap yanarak âh etti.

O hutbeyi okurdu, ashap bakardı. Mübarek gözlerinden yaşlar akardı.

Dediler yâ Resūlallâh sebeb ne

Bizi sen böyle yaḳarsın ‘aceb ne

İşidirdük ḫuṭbe oḳuduň çoḳ

Bu veçhile içimüz yakdığın yoḳ

Ki niçündür bunı bize‘ayân it

Ne ḥâldür yâ Resūlallâh beyân it

Didi Ḥaḳ râżi olsun imdi sizden

Bugün vaḳit ki yaşlar aḳa gözden

Bugün fürḳat günidür iy yârenler

Bilürsiz dünyâdan gider gelenler

Beni sizden ayırmaḳ ister ol Ḥaḳ

Hem oldur ‘âlem üzre Ferdü muṭlaḳ

Ki benden ṣoňra bilüň didi server

Daḫi gelmez bu dünyâya peygamber

[39a]

Beni bilüň ki ḫatmül enbiyâyem

Ḥabîbullâh Muḥammed Muṣṭafâyem

Ya Allah’ın resulü acaba ne ? bizi sen neden böyle yakıyorsun, sebep ne? dediler

Sen çok hutbe okurdun, biz dinlerdik. Bu şekilde hiç içimiz yanmamıştı.

Ki bize neden böyle yaptığını açıkla, bu ne hal bize açıkça söyle.

“Allah sizden razı olsun.’’ dedi ve gözlerinden yaşlar aktı.

Ey arkadaşlarım, bugün ayrılık günüdür,siz de bilirsiniz ki dünyaya gelen gider.

Allah beni sizden ayırmak ister ki alemlerin üzerindeki tek mutlak güç O’dur.

Benden sonra bilin ki bir daha dünyaya peygamber gelmeyecektir.

Sizler bilin ki ben peygamberlerin sonuncusuyum. Allah’ın sevgilisi, Muhammed Mustafa’yım.

Didü ki Ḥaḳḳ'a meşġūl olasız

Ṣaḳınuň nefse nâgâh ḳul olasız

Şular kim ḳorḳa Allâh'dan Te'âlâ

Ḥisâbsız rızḳ virür aňa o Mevlâ

Dilüňüzde idüň tekrar şehâdet

İdinüň Ḥaḳ sözi dimegi âdet

Namâz kıluň zekât virüň didi siz

Gücüňüz yitdüġünce ḥacc idün siz

Ḥalâl eyledüg helâl idügünü bilesiz

Ḥarâmdan ki ḳatı perhiz idesiz

Ḳamu bildürdi aḥkâmı pes ol şâh

Sefer eyledi ṣoňra n'idelüm âh,

Bu âḫir ḫuṭbesidür ol Resūl'üň

Biş gün egdin mevtinden anuň

Çün indi aġlayuraḳ minberinden

Ki bizdi ḳamu aṣḥâb canlarından

Korkup Allah ile meşgul olun, nefsinizden sakınıp hemen O'na kul olun.

Kim Allah'tan korkarsa Allah ona hesahesapsız şekilde rızık verir.

Dilinizle şahitlik edin, doğru sözleri söylemeyi alışkanlık edin.

Namaz kılın zekat verin. Gücünüz yettiği kadar hac yapın.

Helalin helal olduğunu bilin. Haramdan kati şekilde uzak durun.

Bu hükümleri hepimize söyledi, sonra da gitti, ah ne yapalım?

Bu peygamberin ölümünden beş gün önceki son hutbesidir.

Biz bütün ashabı canlarının yanından ağlayarak minberden indi.

İrişdi menziline Â‘işe’nüň

Ḳodı başını yaṣduġına anuň

Çü gördi Â‘îşe bu ḥalde anı

Yaḳılub aġlayub itdi fiġânı

Kim atam anam cânum saňadır

Fida olsun nedür ḥâlüň banadır

Nice kez senin haste olduġıň çok

Ki böyle gördüġüm hergiz seni yoḳ

Cevâb virmedi pes baḳdı yüzine

Velî söykündü yiter hem ol dizine

Çü vaḥy eyledi Cebrâile Allâh

Varub in yiryüzine didi ol şâh

İrüşdir kim Ḥabîbüme selâmum

Diyüvir gel aňa Ḥabîbüme kelâmum

Velî destūr eyle girgil ḳatına

Ḥaber vir sözlerimi ḥażretine

Ayşe’nin yanına gitti, onun yastığına başını koydu.

Ayşe O’nu bu halde gördü, yanıp haykırarak ağladı.

Atam canım sana feda olsun, senin halin nedir, sana olan bana olsun.

Sen çok hasta oldun ama seni hiçbir zaman böyle görmedim.

Yüzüne baktı, cevap vermedi, dizinden kaltı.

Çünkü Allah Cebrail ile bana vahiy gönderdi. O da yeryüzüne geldi.

Sevgilime selamımı söyle, sözlerimi ona söyle.

Önce izin al ve huzuruna gir, sözlerimi hazretlerine haber ver.

Ḥabîbümdür benüm ol şâh Ḥabîbüm

Ḥabîbümdür benüm ol şâh Ḥabîbüm

Eger destūr virürse rūḥını al

Ve eger virmezise dön girü gel

Pes indi ‘Azrâîl yirüň yüzine

Muṭi’ olubani Ḥaḳḳun sözine

Görür Cebrâîl ḳapuda ṭururdı

Didi yâ Cebrâîl Allâh buyurdı

[39b]

Ki geldim ben Muḥammed ḥażretine

Velî destūr ile girem ḳatına

Eger desṭūr virürse ḳabż idem ben

Eger virmezse dönem gidem ben

İşidüb aġladı pes Cebrâîldir

N’ideyüm böyledür hükm-i Celîldir

O şah, O ay yüzlü benim sevgilimdir sevgilim.

Eğer izin verirse ruhunu al, vermezse dön tekrar gel.

Azrail yeryüzüne indi, Allah'ın sözüne uydu.

Cebrail'i kapıda görünce durdu. Cebrail "Allah buyurdu.'' dedi.

Ki ben de Muhammed hazretlerine geldim, izin ver huzuruna gireyim.

Eğer izin verirse ruhunu teslim alayım, vermezse dönüp gideyim.

Cebrail'i duyunca ağladı. Ne yapalım büyüklük sahibi Allah'ın hükmüdür.

Pes andan Cebrâîl aġlayu girdi

Resūlüň ḳatına aġlayu irdi

Görür Cebrâîl aġladı ol cân

Didi yâ eḫî niçündür bu efġân

Niçe aġlamayam didi Cebrâîl

Gelübdür ḳapuya Azrâil bilgil

Kim uş ṭaşradurur gelmiş ḳapuya

Diler destūr alub gire ṭapuya

Bu sözi işidicek aġladı ol

Didi kim gelsüň aňa viriň siz yol

Gelüb girdi içeru ‘Azrâil dir

Selâm eyledi saňa ol Celîl dir

Daḫi biz de selâm iderüz iy şâh

Ḥabîbisin Ḥaḳḳuň sen ey yüzi mâh

Selâmın ‘izzetile aldı Sulṭân

Dedi şâh râżi olsun size Sübḥân

Cebrail o anda ağlayarak peygamberin huzuruna girdi.

O Cebrail'i görünce ağladı. "Ne için böyle feryat ediyorsun'' dedi.

Cebrail "Nasıl ağlamayayım?'' dedi. Azrail kapıya geldi.

Ki Azrail dışarıdadır, kapıya gelmiştir izin isteyip huzuruna gelmek ister.

Bu sözü duyunca O (peygamber) ağladı, yol verin gelsin dedi.

İçeri giren Azrail'dir. O ulu (Allah) sana selam söyledi.

Ey şah bizler de selam ederiz, ey ay yüzlü sen Allah'ın sevgilisisin.

Allah'ın selamını hürmetle aldı. "Bütün eksikliklerden uzak olan Allah sizden razı olsun.'' dedi.

Ne didiyse bize Allâh, ḫaber vir

Ziyâret mi idersin eyle taḳrîr

Veyaḫud ḳabż ider misin bugün cân

Niçe emreyledi ol Ferd-i Yezdân

Dedi ger dilersen yâ Ḥabîb sen

Ẕiyâret eyleyübanı gidem ben

Dedi buyurdı bil ol yüce sulṭân

Muṭî’ olam senüñ emrüñe ey cân

Diler-iseñ rūḥuñı ḳabż idem iy şâh

Saña müştâkdürūr gelsün dir Allâh

İşidüb aġladı pes ol yüzi gün

Didi naḳl idiserem ben de bugün

Muṭî’im varuram dir Rabbüme ben

Ve illâ biraz Ḥaḳ ṣabır ḳıl sen

Görürem aṣḥâblarım yârenlerim dir

Daḫi enṣârımı aḥbâbumı dir

Allah ne söylediyse sen bana söyle. Ziyaret mi ediyorsun anlat.

Ya da ruhumu teslim mi alacaksın bugün? Ne emretti o Allah?

Ey sevgili sen istersen ben sadece ziyaret edip gideyim.

O yüce sultan böyle dedi. Ben senin emrine tabiyim.

İstersen ruhunu teslim alayım. Allah seni özlemiştir "Gelsin'' der.

O yüzü gül peygamber bunu duyup ağladı, ben de sana anlatayım dedi.

"Ben emrine uyuyorum. Rabbime gideyim, biraz daha sabret.'' dedi.

Ashabımı, arkadaşlarımı, ensarımı göreyim der.

‘Alî Faṭımaya hem irem dir

Ḥüseyinle Ḥasan yüzin görem ben

Didi kim ‘Azrâil her ne buyursan

Muṭî’im emriňe her ne ḳılursaň

‘Urūc itdi yine ‘Azrâîl andan

Ṣalâvat vir derdile bugün sen

[40a]

Görür şâh Fâtımâ gelür ‘Alî ’yle

Hüseyin ile Hasan hem dahı bile

Resūl aglayu bunladı göricek

Bile aglaşdılar anlar göricek

Dedi Fâtıma niçündür görem ben

Akar yaşlar mübârek gözlerinden

Dedi kızım anıň içün ağlarım ben

Bugün bunda babasız kalasın sen

Ali ve Fatıma'ya gideyim, Hasan ile Hüseyin'in yüzünü göreyim der.

Azrail "Sen ne dersen ben senin emrine uyarım.'' dedi.

Azrail oradan tekrar (göğe) yükseldi, sen bugün dert ile salavat ver.

O şah Fatıma ve Ali'nin Hasan ve Hüseyin ile beraber geldiğini görür.

Peygamber bunları görünce ağladı ve herkes ağlaştı.

Fatıma "eden beni görünce mübarek gözlerinden yaşlar aktı?'' dedi.

"Kızım sen babasız kalacaksın, bunu için ağlıyorum.'' dedi.

Beni kim bulmayub çün ağlayasın

Firḳat ile yüregüň dağlayasın

Bilün şimdi ki ‘azrâ’il gelübdür

Elinden kangı kişi kurtulubdur

Bilürsiz bâki ancak Haḳ kalısar

Yaradılmış kamu fâni olısar

Bizümde v’ademüz itdi dedi şâh

İşidüb Fâtıma çok eyledi âh

Dedi babasına sensiz ne idem

Dile hakdan senin önünce gidem

Yetim kalmışdım ‘aḳl anadan

Yine onsuz kalısaram babadan

‘Alî ile Fâtıma eylediler zâr

Hem oldur cümle eylediler zâr

Vedâ’ idüb bular ağlarken ey şâh

Bilal geldi ezân okudı nâ-gâh

Beni bulamayıp ağla, firkat ile yüreğini dağla.

Şimdi bilin ki Azrail gelecek, elinden hangi kişi kurtulmuştur?

Siz de biliyorsunuz ki ebedi kalan sadece Allah'tır, yaratılan herkes ölümlüdür.

Bizim de süremiz dolmuştur, bunu duyan Fatıma âh etti.

Babasına "Sensiz ne yaparım? Allah'tan iste ben senden önce gideyim.'' dedi

Anneden yetim kalmıştım şimdi de babasız kalacağım.

Ali ile Fatıma ağladılar, onlarla beraber herkes ağladı.

Şah bunlara veda ederken Bilal zamansız bir şekilde gelip ezan okudu.

Gelüben yâ Muhammed essalavât dir

Namâzun vakti oldı ey hümâ dir

Kıġırdı içerü eser var ol Bilali

Dedi görmegil sen her giz melâli

Bugün ben nefsümle meşgulem ey yâr

Ebûbekir ayıtgıl sen yüri var

Giçüben yerime olsun imâm ol

Anı nasbeyledim olsun hümâm ol

Bilal işitdi bu sözi resūlden

Figânlar ide ide durdı aňdan

Ża'îf olmış resulullâhı bildi

Bilāl zār ḳıluben mescide geldi

Sanurlar kim bile geldi Muḥammed

Ne bilsünler ne ki öldi Muḥammed

Görürler bile değil aġladılar

Figân idüb yürek daġladılar

Ya Muhammed gelince salavat ver, namazın vakti oldu dedi.

Bilal'i içeri çağırdı, sen her üzüntüyü görme dedi.

Ey yar bugün ben nefsimle meşgulüm, Ebubekir sen git söyle.

Benim yerime geç imam ol, ona nasip ettim gayretli olsun.

Bilal bu sözü peygamberden duydu, ağlayarak orada durdu.

Allah'ın peygamberi zayıflamış bunu anladı ve Bilal ağlayarak mescide geldi.

Muhammed'in geldiğini zannettiler, öldüğünü nereden bilsinler?

Görünce ağladılar, haykırarak yürekleri dağladılar.

Dediler yâ Bilal kanı MuḤammed

Ne bilsünler ne ki öldi MuḤammed

[40b]

Bilâl eydür Resūl nefsine meşġūl

Ebū Bekre buyurur kim îmâm ol

Pes emr oldı idesin istiḳâmet

İmâm olasın uyalar cemâ'at

Bilâl oḳudı ḳamet ṭurdı bunlar

Ebū Bekr'e bunlar naçar uyarlar

Resulüñ ilerü geçdi yerine

Varıb miḥrabda baḳdı hem yerine

Görür yerinde degil ol güzel şâh

Özüni dirmeyüb eyledi âh- vâh

Aḳıtdı gözlerinden yaşlar ol dem

Döküldi gözlerinden ṣanan dem

Bilal'e Muhammed nerede dediler, nereden bilsinler ki Muhammed öldü.

Bilal peygamber nefsiyle meşguldür, Ebu Bekir'e imam ol (dedi).

O emre doğru yönel, imam ol cemaat sana uysun.

Bilal okudu onlar kamete durdu. Ebubekir'e çaresiz bir şekilde uydular.

Peygamberin yerine geçti, gidip mihraba yani yerine baktı.

O güzel şahın yerinde olmadığını gördü(ler), kendini tutamayıp ah vah etmeye başladı(lar.)

O anda gözlerinden yaşlar akıttı, gözlerinden dökülen kan sanıldı.

Yüce âvaz eyler enṣâr u aḥbâb

Bile aġlaşdılar heb cümle aḥbâb

Dediler kim ḳani sulṭânumuz âh

Bunca ayrılıkdur cânumuz âh

İşitdi bunlaruň âvazını cân

‘Alî ’den yaňa döndi yüzüni ol cân

Esirgeyüb aṣḥâbı o sulṭân

Dedi niçün iderler buňlar efġân

‘Alî der yâ Ḥabîballâh bunlar

Senînçün aġlayub ider fiġânlar

İşidib bu sözü dutdı Ḥaḳa yüz

Senüň emrine yâ Râb biz muṭį’üz

Vücüdı ẖasteliginden ifâḳat

Buluben birazcuḳ oldu raḥat

‘Alî yle ibni Abbâsı ḳıġırdı

Bulara söykünüb mescide vardı

Ensar ve dostları yüksek sesle bağırırlar, bütün dostları ağlaştılar.

“Sultanımız ah, bu nasıl ayrılıktır canımız ah! “ dediler.

Can bunların bağırışlarını işitti, Ali’ye doğru yüzünü döndü.

O sultan ashabını korudu. Neden bağırarak ağlıyorlar?’’ dedi.

Ali ya Allah’ın sevgilisi, bunlar senin için bağırarak ağlarlar.

Bu sözü duyunca Allah’a yüzünü döndü ve “Senin emrine uyarız.’’ dedi.

Vücudu hastalıktan yana iyi oldu, birazcık rahatlık buldu.

Ali ve İbn-i Abbas’ı çağırdı, bunlar hemen mescide geldi.

Geçüb miḥrâba ḫoş ḳıldı namâzı

Ḳılam âṣḥâbile idem niyâzı

Tamâm edüb yüzini döndi ol şâh

Dedi kim râżı olsun sizden Allâh

Şu kim derviş idüň siz idüň ihsân

Dedi kim rażı olsun sizden Sübḥân

Yetim göricek siz raḥmet eylen

Ġazâya kim giderse himmet eylen

Daḫi derem size yâ Müslimîn ben

Pes oldum raḥmetenli'l-'âlemin ben

Size bildürmüşem ben din-i islâm

Ḫüdânuň emrini eyledim i'lâm

Daḫi Ḳur'ân kelâmıdur Ḫüdânuň

Size bildirmedim mi ḥükmin anuň

[41a]

Getürdükce Cebrâîl baňa daḫi

Size bildürmedüm mi emrü nehyi

Mihraba geçip güzelce namazı kıldı, ashab ile namaz kılayım ve Allah'a yalvarayım (dedi).

Tamam deyip yüzünü döndü, Allah sizden razı olsun dedi.

Şu derviş kim, siz ona bağışta bulunun ki Allah da sizden razı olsun dedi.

Bir yetim gördüğünüz zaman yardım edin, kim İslam için savaşırsa ona da yardım edin.

Ey müslümanlar size söylüyorum, ben alemlere rahmet olarak geldim.

Size islamı bildirdim, Allah'ın emrini sizlere açıkladım.

Kur'an Alllah'ın sözleridir, size onun hükümlerini bildirmedim mi?

Cebrail getirdikçe ben de size bütün emirleri bildirmedim mi?

Dediler bize çaġrışub ey sulṭân

Ki olsun cânımuz heb saňâ ḳurbân

Bize bildürmedik nesne ḳomadıň

Ne kıldı ḳaydımuz yemedüň

Bikülli emr-i nehyi bize i'lâm

İdüb bildürdiň şâh-ı selâm

Ḳomaduň ḳaṭre ẕerre bize müşkîl

Seni biz ḥaḳ bilirüz ṭaparuz bil

İşitdi bu sözi dedi ilâhi

Ki sensin pâdişâhlar pâdişâhı

Yine sen ṭanıġım ol gel bu sözden

Ki bildürdüm bulara emrüňi ben

Resūlullah dedi aṣḥâba andan

Size anda virem Allâh içün ben

Var ise kimseniziň bende haḳḳı

Ödeyeyim eydüň Taňrı haḳḳı

Hep birlikte bağırıştılar. “Ey sultan sana canımız feda olsun.’’ dediler.

Bize anlatmadığın bir şey kalmadı, kaydetmediğimiz bir şey kalmadı.

Bütün yasak emirleri bize açıkladın, Allah’ın selmaını bildirdin.

Zerre kadar bile güçlük koymadın, seni doğru bilir taparız bunu bil.

Bu sözü duydu. “Allah’ım paişahlar padişahı sensin.’’ dedi.

Peygamber ashaba, “Size Allah için ne vereyim?’’ dedi.

Bende birinizin hakkı varsa Allah hakkı için söyleyin ödeyeyim.

Eger bir dirhem aldımsa diñiz siz

Ki bildürüñ ödeyeyim anı biz

Eger kimseyi nâ-ḥâḳ dögdümse

Ya bir kimseye nâ-ḥaḳ sögdümse

Bugün diñ ödeyeyim bunda anı

Disünler ḥaḳḳı olan baña ḳanı

Dedi bu sözleri ol yaňaġı gül

İkinci kez yine buyurdu pes ol

Ukkâşe dirlerdi durdı bir pîr

Fedâ olsun saňa atam anam dir

Dedi durmazidim virmesen anda

İşit sözimi bu gün ey ḫüdâvende

Ṭapuňda bile ederdüm ġazâyı

Ḳapuňda düşmana idüñ cezâyı

Ṭoḳundı ḳamçınuň ucu pes baňâ dir

İşitdi aġladı eydür aňâ dir

Avâzın virsin imdi saňa Allâh

Ki bildürdün bunı baňa dedi şâh

Bir dirhem kadar bir şey aldıysan söyleyin ödeyeyim.

Birinizi haksız yere dövdüysem ya da haksız yere sövdüysem (söyleyin)

Bugün söyleyin hemen ödeyeyim, hakkı olan bana söylesin.

O yanağı gül bu sözleri söyledi, ikinci kez yine emretti.

Ukkaşe diye birini derlerdi. O kişi "anam babam sana feda olsun.'' dedi.

Ey padişah, vermesen durmazdım, bu sözümü duy.

Kapında bile islam için savaşırdım, kapındaki düşmana ceza verirsin.

"Kamçının ucu bana dokundu, duydu ve ağladı.'' der.

Şah "Allah sana karşılığını versin ki bunu bana söyledin.'' dedi

Dönüb emr eyledi andan Bilâle

Varuben ḳamçıyı al gel burada

Ḳızum Fâṭma evindedür didi ol

Yüriben isteyüben ḳamçuyu bul

Bilâl durub andan Fâtıma'ya irdi

Girüb andan selâmullahı virdi

[41b]

Didigim ḳâmçı virün baña tiz

Didi kim Fatımâ şimdi nedir siz

Didi kim bir kişi andan resūlden

Ḳıśâś ister beni urdıň dedi sen

İşidüb Fâtımâ itdi figânı

Hasan ile Hüseyin 'in yandı cânı

Dediler yâ Bilâl bu hiç ola mı

Resūllulâh'a kimse ura mı

Ne eliyle Resūllullâh'a kimse

Ḳıyamayub o şâhı ura kimse

Sonra dönüp Bilal'e "Kamçıyı al buraya gel.'' diye emretti.

Kızım Fatıma'nın evindedir, iste ve kamçıyı bul.

Bilal Fatıma'ya gitti, girip selamını verdi.

Fatıma "Bana dediğim kamçıyı hemen verin, şimdi nerede?'' dedi.

"Bir kişi peygamberden ona vurduğu için karşılık ister.'' dedi.

Fatıma bunu duyup bağırarak ağladı, Hasan ile Hüseyin'in canı yandı.

Ya Bilal böyle bir şey olur mu? Peygambere hiç birisi vurur mu?

Allah'ın peygamberine bir kişi bile eliyle vurmaya kıyamaz.

Aluben ḳamçıyı Faṭıma andan

Ṣunu virdi Bilâl'e dedi kim sen

İrüşdir-gil Ukkâşe'ye selâmum

Degül ol pîre sen billâhi kelâmum

Beni ursun elini çeksün andan

Diyesin dilerem bu sözi benden

Alub geldi ḳamçuyı ol dem

Ṣunuvirdi Resūl'üñ eline hem,

Resūlullâh alub ḳamçıyı andan

Ukkâşeye verib didi ki benden

Ḥaḳıñı al ḳomaġıl hem yarına

Ki ḳalmak güc durur Ḥaḳ yarınadır

Ukkâşe çün aldı ḳamçıyı ele

Ṣaḥabe cümle aġlaştı bu ḥâle

Ebūbekir ʿÖmer ʿAliyle 'Osmân

Çaġırub etdiler heb ḳamu efġân

Fatıma O’ndan kamçıyı alınca Bilal’e verdi ve dedi ki;

Ukkaşe’ye selamımı ilet, sen yemin ederim ki bu sözlerimi o pire söyle.

Bana vursun, O’ndan elini içeksin, bu sözü söylediğimi sen ona söyle.

Kamçıyı alıp geldi ve peygamberin eline verdi.

Peygamber ondan kamçıyı aldı ve Ukkaşe’ye verip dedi ki;

“Hakkını al, yarına bırakma ki yarına akkını almak zor olur.’’

Ukkaşe kamçıyı eline aldı, sahabelerin hepsi bu duruma ağladı.

Ebubekir, Ömer, Ali, Osman hepsi bağırarak ağlaştılar.

Dediler ḥaḳḳını bizden gel al ṭur

Resūlullah'a ḫod urmak muḥâldir

Cânumuz bizde iken saña anı

Ḳaçan urduravuz ol gör güli cânı

Bizim ḳarşumuzda anı urasın

Ki ṣanma dünyâda sen saġ ḳalasın

Nemüz var-ise seniň olsun ḳamu al

Birer kez her birümüz ur beru gel

Ḥüseyn ile Ḥasan feryâd iderdi

Ki yâ ceddî veyâ Feyyâż dir idi

Duru-geldi muhâcir ile enṣâr

Ḳamusu aġlaşuben ḳıldılar zâr

Dedi şâh bârekallâh oturuň siz

Bu gavġayı ara yirden götürün biz

[42a]

Ḥaḳḳın alsun benümdür biliňüz suç

Ki Allâh eylemez hiç kimseye güç

Hakkınız bizden al, peygambere kötü davranmak imkansızdır.

Bizim canımız sağken o gül yüzlü canımıza nasıl vurdururuz?

Bizim karşımızda ona vurursan sanma ki sağ kalırsın.

Neyimiz varsa al hepsi senin olsun, gel ve hepimize birer kez vur.

Hüseyin ile Hasan bir dede, bir Allah diye bağırarak ağlardı.

Muhacir ile ensar geldiler, hapsi ah ederek ağlaştılar.

Şah "Allah mübarek etsin siz oturun ve bu kavgayı bitirin.'' dedi.

Hakkını alsın, bilirsiniz ki bu suç benimdir, ki Allah hiçkimseye güçlük vermez.

Dedi gel yâ Ukkâşe gel beni sensin

Ur imdi sen niçe urdumsa ben

Ukkâşe dedi kim ey faḫr-ı ‘âlem

Benim ol vaḳt yalıncaġ idi arḳam

İşidicek bunı ol cânlara cân

Hemândem arḳasını ḳıldı ‘üryân

Nübüvvet mührі nūru oldu ẓâhir

Ġör anı niçe yaratmıştı Ḳâdir

Ukkâşa’ya ol cânlaru ur dedi

Segirdüben anı görmege vardı

Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün

Çün nübüvvet mührini gördi öper mesrūr olur

Ẓî sa’âdetsiz kişi kim işbu nurdan pür-nūr olur

Getürüb ḳamçıyı düşdi çün o mührin üstine

Dedi kimin bu bencileyin işleri mesrūr olur

Sürdi yüzin gözin öbdi ol nübüvvet nūrunı

Dedi var mı kimse kim bencileyin işleri maġfūr olur

Ukkaşe'ye " Gel şimdi ben sana nasıl vursduysam sen de bana öyle vur.'' dedi.

Ukkaşe dedi ki " Ey alemin övünç kaynağı, o zaman benim sırtım çıplaktı.''

O canlara can olan (peygamber) bunu duyunca hemen sırtını açtı.

Peygamberlik mührü göründü, O'nu kudret sahibi Allah nasıl yarattı gör.

Ukkaşe'ye "Vur'' dedi, hemen atılıp o mührü görmek istedi.

Çünkü peygamberlik mührünü görüp öper ve mutlu olur, ne güzel ki mutsuz kişi bu nurla beraber nur dolu olur.

Kamçıyı getirip o mührün üstüne düştü, benim gibi yaptıkları güzel olur.

Yüzünü, gözünü peygamberlik mührüne sürdü. "Benim gibi biri varsa yaptıkları affedilenlerden olur.'' dedi.

Dedi ol sulṭân her kim ḳaṣd iderse saňa

Bir ḳıluňa ḳaṣd edenler dū cihânda ḫor olur

Çünki aṣhâb daḫı gördiler ol nübüvvet mührüni

Dillerinde eṣ-ṣâlatu ve’s-selâm meẕkūr olur

Zî- sa’âdet ol ḳula kim ola mevlâsını ḫabîb

Kim aňa ḳul olanıň bil devleti manṣūr olur

Ḥaḳ te’âlâdan hidâyetdür bize ey ehl-i dîn

İşidicek mislini heb göňlümüz pür-nūr olur

Ger dilersiz bulasız oddan necât

‘Işḳıla diyin essalavât vesselâm

Mefâîlün/Mefâî lün/ Feūlün

Ukaşe nūrı görüncek yüňürdi

Öpüp gözlerine yüzüne sürdi

Gözünden yaş revân oluben ol pîr

Feda olsun saňa anam atam dir

O sultan her kim ki senin canına kast ederse, bir kulun canına kasteden kişi iki cihanda değersiz olur.

Çünkü ashap da o peygamberlik mührünü gördü, hep dillerinde peygambere salavat ve selam zikri olur.

Ne güzel ki mevlasının sevgilisine kul olan kişi mutlu olur, ki ona kul olanın devleti zafere ulaşır.

Her şeyi hakkıyla yaratan yüce Allah bize dinin emir ve yasakları üzerine olmayı ve doğru yolu göster ve daha fazla kalbimizi nur ile doldur.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Ukaşe nuru görünce yürüdü, yüzünü gözlerine ve yüzüne sürdü.

O pirin gözlerinden yaş akınca “Babam,annem sana feda olsun.’’ dedi.

Kim ola ḳaṣd idüben saňa ey şâh

Ya ura ya elin degere nâgâh

Ve illâ olmuşıdum pîr-ü fâni

Aňınçün söyledüm bu cism-ü cânı

Mübârek cismüňe ulaşduraydum

Varıb yüzümi ol mühre süreydim

Bi-ḫamdillâh ki itdi Ḥaḳ müyesser

İşüdüb akardı kim anı göz

[42b]

Ḥarâm oldı senüň cismine oddır

İşidüben ḳatı şâd oldu o pîr

Dedi serveri ḳati kimdür ki göster

Bugün kim Cennet ehlin görmek ister

Ukaşe'niň yüzüne baksun dir

Kim ol Cennet ehlindendür ol pîr

Ey şah sana kim kast eder? Birdenbire ya vurur ya eli değer?

Ben ölümlü bir pir olmuştum, onun için bu canımı ve bedenim ölümlü diye söyledim.

Mübarek vücuduna ulaştırsaydım, gidip yüzümü o mühre sürseydim.

Allah çok şükür ki bana bunu nasip etti, bunu duyup gözlerinden yaş aktı.

Senin vücuduna ateş haram oldu, pir bunu duyunca mutlu oldu.

“Peygambere göster ki herkes cennet ehlini görmek ister.’’ dedi.

“Cennet ehlini görmek isteyen Ukaşe’nin yüzüne baksın.’’ dedi.

Gelüb gözlerin öperlerdi anuň

Ne devletli ‘iş dirlerdi cânuň

Bunı görüb dirlerdi yâ ‘Ukkâşe

Ab öksüzin se’âdet ḳodı başa

Ukkâşeye naṣîb eyleyen Allâh

Bize daḫi ide di’ň Allâh Allâh

Ṣalâvât rūhuna şaḥıň virelüm

Yüz uruben Ḫüda’ya yalvaralum

Daḫi her gâh idelüm biz selâmı

Diyelüm eṣ-ṣalât ü ve’s-selâmı

Vefât-ı Resūl ‘Aleyhisselâm

Pes andan ṣoňra dedi bize ol şâh

İdüň takvâ ki raḥmet ide Allâh

Uyardı bizi ġaflet uykusundan

Ḫaber verdi ḳıyâmet ḳorḳusundan

Gelüp onun gözlerinden öptü. “Sen çok büyük bir iş yaptın.’’ (dedi)

Bunu görüp “Ya Ukaşe, öksüzün başı mutlulukla kalktı.’’ derlerdi.

Ukaşe’ye bunu nasip eden Alah bize de nasip etsin.

Şahın ruhuna salavat verelim, yere yüzümüzü vurup yalvaralım.

Her zaman biz bu selamı verelim “Esselatü vesselam’’ diyelim.

Ondan sonra şah bize “Günahlardan korunun ki Allah size yardım etsin .’’dedi.

Bizi gaflet uykusundan uyandırdı, kıyamet korkusundan haber verdi.

Yine geldi çün mescidden evine

Gelüben yine yetdi menziline

Yine Azrâile emr etdi Allâh

Girüver ‘âli cismine der ol şâh

Degir var tiz Ḫabîbime selâmum

Katî lüṯf eyle söyle-gil kelâmum

Benüm andan kerâmetlü ḳulum yoḳ

Ḫabibümdür pes aňdan sevgülüm yoḳ

Güzel ṣuretde geldi ‘Azraîl hem

Gelüb yeryüzüne indi ṣol ḳadem

Bir ‘Arabî gibi geldi Resūl’un

Ḳapısına nida eyledi anuň

Didi kim ey nübüvvet ehli beyti

Eyâ kâni kerâmet ehl-i beyti

Baňa destūr verir müsüz ki girem

Varubanı Resūllullâh’ı görem

Mescidden evine gelerek yerine ulaştı.

Allah Azrail'e emretti, Ali'nin şekline gir dedi.

Sevgilime selamımı söyle, iyilikle sözlerimi anlat.

Benim ondan başka harikulade kulum yok, sevgilimdir. O'ndan başka sevgilim yok.

Azrail güzel bir şekilde geldi, geldi yeryüzüne ayak bastı.

Bir Arabi gibi peygamberin kapısına gelip seslendi.

"Ey peygamberlik ehli ve her şeyin en güzeline sahip olan (peygamberin) ailesi.'' dedi.

Bana izin verir misini, gireyim? Gidip peygamberi göreyim.

İşidüb Fâṭıma pes uruṭurdı

Cevâb virüb ḳapudan giri döndi

Yine Azraîl itdi sözin iẓhâr

Yine Fâṭıma varub dedi ey yâr

Resūlullâh dürur kendine meşġūl

Ölüm ḥâlindedür şimdi dedi ol

[43a]

Dönücek Fâṭıma girür ḳapıdan

Belürür bir avâz girür ḳapudan

Gözin açdı dedi sorar ki ḳızum

Ne kişüdür ḳapumuzdaḳi bizim

Dedi geldi bir Arabî ileru

Diler sözü alıb gire içeru

Dedim ḫastadur babam var kişi sen

İşitmez hiç sözümü bilmezem ben

Bunu duyan Fatıma cevap verip kapıdan geri döndü.

Azrail sözünü tekrar etti, yine Fatıma gidip şöyle dedi;

“Peygamber kendiyle meşguldür, şimdi o ölüm halindedir.’’

Fatıma kapıdan geri dönünce kapıdan tekrar bir ses yükseldi ve içeri girdi.

Gözünü açtı ve “Bizim kapımızdaki kim?’’ diye sordu.

(Fatıma) “Bir Arabi ileri geldi, söz alıp içeri girmek ister.’’ dedi.

Ben babam hasta, sen işine git dedim, sözümü dinlemedi.

Arab kişisidür geldi ḳapuya

Diler destūr alub gire ṯâpuya

Dedi server ḳuzıcaġım ol agâh

Bilemedüñ Arab degüldürür âh

Ki lezzetler bozucu bir kişidir

Yaradılmışı aġlatmaḳ hem işidür

Oġlu ḳızı öksüz edicidir ol

Cema'âtleri ṭaġıdıcıdır ol

Yıḳıcudur ḳızum ṭâr ile ḳaṣrı

'İmâret ḳılıcudur belki ḳabri

Ki ḳılmaz kimseye raḥmet-naẓar ol

Tâze yüzleri ṣoldurur büzer ol

Ḳılur Ḳuran oḳuyan dilleri pas

Çoḳ ider ol niçe dügünleri yas

Büker atalaruñ belini her dem

Cigerin baş eyler gözlerini nem

Gelen Arap bir kişidir, kapıya gelmiş izin alıp içeri girmek ister.

Kızım, haberin olsun sen bilemedin ama o Arap değildir.

O neşeleri bozan, işi insanları ağlatmak olan kişidir.

Oğulu ve kızı öksüz bırakandır, cemaatleri(toplulukları) dağıtandır.

Evleri karanlık ile yıkar, kabirler yapar.

Ki kimseye merhametle bakmaz, taze yüzleri soldurur ve bozar.

Kuran okuyan dilleri pas eder, nice düğünleri yas evine çevirir.

Babaların belini büker, gözlerini ağlatır, ciğerini dağlar.

Yaḳar hem anlaruň baġrını oda

Ki yirdür baḳışı bilişe yada

Ela gözlere ṯopraḳ doldurandur

Anlaruň heb ṣaçını yoldurandur

Kaġan arslan gibi yiġitler alır

Kim evde atları o ḳarşı kalır

Ḫarîr yüregini üryan edendür

Ki çoḳ gülenleri giryân edendür

Alub etin olar bozucıdur

Şaşırub ‘aḳlı gücler örücidür

Şol ay yüzlüleri zaġferan edendür

Ḳara ṭoprakları pür ḳân edendür

Ḳılur genc kişi ḫatunları ol ṯul

Ḳılur beglere ḳulları ol ḳul

Ḫüdâ’nuň emridür bilür ol işin

Alur niçelerüň sevdügi aşın

Onların kalplerini ateşe atar, yakar ki bilen bilir bakışları yere doğrudur.

Ela gözlere tıprak dolduran, insanların saçlarını yoldurandır.

Arslan gibi yiğitlerin (canını) alır, ki evdeki atlarını da alır.

Ateş gibi yüreğini soyandır, çok gülenleri ağlatandır.

Onlar etini alıp bozarlar, aklı zor yetenler buna şaşırırlar.

Ay yüzlüleri safran gbi sarartandır, kara toprakları kanla doldurandır.

Genç kadınları alır, beylere kulları kul eder.

Allah'ın emridir O işini bilir, nicelerinin sevdiğini alır.

[43b]

Gelen bil ‘Azrâ’îldür ey kızım sen

Bügün darül-beḳâya giderim ben

Ḳapuyu aç ḳızım girsin içeru

İşidüb Fâṭıma ah itdi giru

Didü ey baba sensün baña bu cân

Gerekmez diyüben iderdi efġân

Niderem sensiz bu cânı baba

Benim bu cânımun canânı baba

İşidüb dedi server ṭur bu sözi

Niçe ağlarsın ḳoya yaḳma bizi

Bu fâni evde kimesne ḳalmamışdur

Ölümden hiç kimesne ḳurtulmamışdur

Oġul aç ḳapuyı girsün içerü

Işidüb Fâṭıma pes ṭurdı uru

Ḳapuyı açtı çün ‘Azrā’il girdi

Gelüb Allah selamını degürdi

Gelen Azrail’dir oğlum sen bunu bil, bugün sonsuz olan mekana giderim.

Kapıyı aç kızım içeri girsin.Bunu duyan Fatıma yine âh etti.

“Ey baba, sensin bana can!’’ diyerek bağırarak ağladı.

Ben sensiz ne yaparım baba? Sen benim bu canımın sevgilisisin.

Bu sözü duyan peygamber “Neden ağlıyorsun, bizi yakma!’’ dedi.

Bu geçici evde kimse kalmadı, kimse bu (canı) alandan kurtulamadı.

Oğlum aç kapıyı içeri girsin, deyince Fatıma durdu.

Kapıyı açtı azrail içeri girdi, Allah’ın selamunu söyledi.

Selāmun aluben ol şāh aňa dir

Ki Azraîl çü geldiň sen baña dir

Beni görmege mi geldin ya ḫod sen

Alur mısın ne emreyledi sübḥân

Ne'am dedi buyurmuşdur ki Allāh

Bugün ruḥuñı kabż idem ben ey şāh

Didi server ya ḳanı n'oldı Cibrîl

Didi dünyā göginde ḳaldı Cebra'îl

Seniňçün aġlayuben yas iderdi

Feriştehlar varub aňa giderdi

İderdü seniň içün ol katı ah

Feriştehlar azâ' iderdi ey şâh

Ki uş geldüm muṭi'im emriňe ben

Dilerseň ruḥuňı ḳabż ederem ben

Bular bu sözde iken geldi Cibrîl

Selâmullâhı gelüb kıldı Cibrîl

Selamını alınca o şah ona “Azrail sen benim için geldin’’dedi.

Sen bizzat beni görmeye mi geldin alır mısın bütün kusurlardan uzak olan Allah ne emretti?

Evet dedi Allah buyurdu ki ben bugün senin ruhunu alayım.

Peygamber ‘hani ne oldu Cebrail ?’’ dedi. Azrail “Dünya göğünde kaldı Cebrail.’’ dedi

Senin için ağlayarak yas tutardı, melekler ona giderdi.

O senin için çok ah ederdi, melekler yas tutardı.

Ben geldim ve O’nun emrini yerine getiririm, istersen ruhunu alayım.

Bunlar bu sözü söylerken Cebrail selam verip içeri geldi.

Dedi Cibrîl’e ol sulṭân niçün sen

Ḳodun niçün beni bu ḥâlde iken

Bunuň gibi ḳatî vaḳtde sen ırâḳ

Niçün olduň benden ey yüzü aḳ

Ḥabîbullâh dedi anda Cebrâîl

Bu ḥâlde düşe düşe duyâ Menzil

Habibullâha anda dedi Cebrâil

Bu halde dost dosta dönmez bil

Dedi bana gel imdi bir haber vir

Ne dedi bana Allah eyle taḳrĮr

Dedi gökler ḳapusın açdı Allâh

Ki Cennet’den ṣaçular ṣaçdı Allâh

[44a]

Dedi andan saňa ṣormazam ey yâr

Anuň-çün degil eyledügüm zâr

O sultan Cebrail'e "Neden beni bu haldeyken yalnız bıraktın?'' dedi.

Böyle zor bir zamanda sen uzaktaydın, ey yüzü ak neden gelmedin ?

Sevgili peygamberim, bu halde varılacak yere varacaksın dedi.

Allah'ın sevgilisi Cebrail'e "bu halde dost dosta dönmez bunu bil.'' dedi.

"Şimdi sen bana haber ver, Alllah ne dedi bana tekrar et.'' dedi.

Göklerin kapısını Allah açtı, ki cennetten de giyisiler saçtı.

Onu sormuyorum, ağlama sebebim bu değildir.

Dedi Cibrîl aňa kim ey yüzü gül

Beşâretdür bugün sen daḫi şâẕ ol

Ḳıyâmet ḳopıcaḳ yarile sinüň

Livâ-ül-hamd elüňdedür ol senüň

Giyesin tâcı binesın Buraḳ'a

İdesin seyr yaḳine ırâḳ

Dedi kim yâ Muhammed ey güzel şâh

Şefî' etdi seni maḫlūḳa Allah

Dedi kim yâ âhı anlar degildür

Sana benü sorduğum bunlar degüldür

Şefî'isin saňa uyanuň ey cân

Şefa'âtüň umarlar cin ü insân

Dediğim yâ âhı bunlar degildür

Saňa ben ṣorduġum bunlar degüldür

Dediğim yâ Muḥammed idevüz ne

Avazı sordugın nedür ne

Cebrail “Ey yüzü gül, bugün kurtuluş günüdür, sen mutlu ol’’ dedi.

“Kıyamet koptuğu zaman sana inananların altında toplanacağı sancak senin elinde olacak.’’ dedi.

Sen tacı giyip Burak’a bin, uzak yakın her yere git.

Ya Muhammed Allah seni yaratılanlara şefaatçi kıldı.

“Benim sorduğum şey bu değildir.’’ dedi.

Ey can, sen sana uyanların şafaatçisisin, cinler ve insanlar senden bunu isterler.

Ben sana bunu sormuyorum, dediğim şey bu değildir.

Ya Muhammed ben ne söyledim , sen ne soruyorsun?

Dedi yâ aḫî dert ümmetümdür

Gidiserem bulardan firḳatümdür

Benüm ayruk yokdur kaygum

Dilesem neyler anlar kıla rabbüm

Baňa anlardan artuk ayruk yokdur

Yüreġimde bunların derdi Ḥakdur

Ki sana sorduġum ümmetimdür bil

Haber virgil ya aḫı Cibrįl

Beşâret ümmet içün et baňa sen

Ḳodum anlar içün evlâdımı ben

İşidicek bunu Cibrîl bürader

Yine göklere uçdı ol açub per

Durub anı ‘urūc etdi semâya

Ḥabîbiň sözini didi Hüdâ’ya

Dedi Allâh Ḥabîbüme selâmum

Gir ve var-ġıl degil aňa kelâmum

Benim derdim ümmetimdir, gidersem ümmetimden ayrılacağım.

Benim artık kaygım yoktur, Rabbim ne isterse onu yapar.

Ben onlardan ayrılamam, yüreğimde bunun derdi vardır.

Sana sorduğum ümmetimdir, bunu bil. Ya Cebrail bana (onlardan) haber ver.

Ümmetim için peygamberlik yaparım, ben onlar için çocuklarımı bıraktım.

Ey kardeş, Cebrail bunu duyunca kanat açıp göklere uçtu.

Yukarı göklere çıktı, sevgilisinin sözünü Allah'a iletti.

Allah " Sevgilime selamımı söyle, ve onun yanına gidip sözlerimi ilet.'' dedi.

Eyît ümmet eger bir yıldan öñiden

İderse tevbeyi ölmezden öñiden

İdem tövbesini maḳbūl olaruñ

Geçem ben ṣuçlarından heb bularuñ

Gelüb Cebrâîl'e yine Ḥaḳ selâmın

Dedi ol servere bir bir kelâmın

Dedi serveriñe sen yâ ahî bil-gil

Dönüben sen geri Allâh'a var-ġıl

[44b]

Ki bil çoḳ ümmetime dedi server

Hemân dem Cebrâîl gitdi açub per

Gerü geldi Resūlullah'a irdi

Ki bir ay ölmeden tövbe buyurdı

İderlerse baġışlayım der Allâh

İşidüb ay da çok dedi vallâh

Varub Cebrâîl ol dem gerü geldi

Ki bir hafta öñ iderlerse dedi

Eğer ümmet ölmeden bir yıl önce tövbe ederse...

Ben onun tövbesini kabul ederim, suçlarının hepsini bağışlarım.

Cebrail yine Allah'ın selamını vererek girdi, o peygambere sözlerini söyledi.

Ya Muhammed sen bil ki dönüp yine Allah'a gideceksin.

Peygamber ümmetimi iyi bil dedi ve cebrail hemen kanat açıp gitti.

Geri gelip peygambere gitti, ölmeden bir ay önce tövbe etti.

Bunu yaparsa bağışlayacağım dedi, (peygamber) bunu duyunca "Bir ay çok.'' dedi.

Cebrail tekrar geri döndü. "Bir hafta önce ederse.'' dedi.

Ḳılam tövbelerin maḳbūl dedi Haḳ

Kim oldur Ḥâkem ü hem Ferd ü Muṭlaḳ

Dedi hafta daḫi çoḳ ümmetüme var

Daḫi ya neylesün eyle ḫaber ver

Varub Cibrîl o demde geldi gerü

Ki ölmezden bular bir gün ilerü

Ola maḳbūl eger tövbe iderse

Ḳoyub egri yolu tövbe iderse

Dedi gün çoḳdur ümmetime sen var

Gerü var ey ḳarundaşum ḫaber ver

Gerü varub gelir Cibrîl emîn pes

Ki bir sa’at bular öñden hemin pes

İderse tövbeyi ümmet dir Allâh

Olalar ḳamusı maḳbūl-ı dergâh

Dedi sa’at daḫi ümmetime çoḳdur

Ża’îfdür bularıñ ṭâḳati yoḳdur

Allah “Tövbelerini kabul ederim.’’ (dedi) ki hakem de mutlak güç de sadece O’dur.

“Hafta da ümmetim için çoktur, sen bunu haber ver.’’ dedi.

“Cebrail o anda hemen geri döndü, ölmeden bir gün önce.’’ (dedi).

“(Allah) Eğer eğri yoldan dönüp tövbe ederlerse kabul olur.’’ (dedi).

“Gün ümmetim için çoktur, geri git haber ver.’’ (dedi).

Cebrail tekrar geri gitti, bir saat önce diye söyledi.

Eğer ümmet tövbe ederse kabul kapısında tövbeleri kabul olur.

Saat dahi ümmetim için çoktur, zayıfların buna gücü yoktur.

Gerü var tiz ḫaber getür baña sen

İşidüben anı şâẕ öleyim ben

Gerü vardı ḫaber getürdi Cibrîl

Eyitdi yâ Muhammed sen daḫi bil

Dedi Allâh eger çoġ ise bir yıl

Ya bir ay hafta bir gün çoġ ise bil

Eger çoġsa sa’at daḫi ey cân

Ki geldüġünde ḥulḳumuna cân

Diliyle demege ḳalmadı ṭâḳat

Kim etse tövbeyi gönlüyle ümmet

Peşimân olsa ol etdüklerine

Ḳabul idem çün ümmet yerine

Var şimdi şâẕ ölsün ol Ḥabîbim

Ḥabîbümdür benüm oldı Ḥabîbim

Dedi Cebrâîl ey şâhum Muḥammed

Beşâret olsun ey mâhum Muḥammed

Geri git çabuk haber ver, ona güzel bir şey söyleyeyim duysun.

Geri gitti haber getirdi Cebrail, Muhammed sen dahi bil diye söyledi.

Allah “ Eğer bir yıl çoksa ya bir hafta, bir gün çok ise bil ki.’’ dedi

Eğer bir saat de çoksa, ki geldiğin zaman...

Bir kişi diliyle tövbe edemeyecek kadar güçsüz düşer de kalbiyle tövbe ederse...

Yaptıkları için pişman olursa, ümmet yerine tövbesini kabul ederim.

Şimdi git mutlu olsun sevgilim, o benim sevgili peygamberimdir.

“Ey şahım Muhammed, ey ay yüzlüm sana müjde olsun.’’ dedi

Ḳopunca ḳamu ümmet sininden

Düşüb öñlerine alub giden sen

Senüñle bile ḥaşre olalar ümmet

Dügeline idesin sen şefa'ât

[45a]

Senüñ ümmetlerüñ girmeden Uçmaḳ

Ḳalan ümmetlere etdi Ḥarâm Ḥaḳ

İşidüb bu sözi şâẕ oldu ol şâh

Gör imdi ümmet-çün niçe eder âh

Gel imdi gör Ḥabîbüñ ḥimmetini

Ne ḫoş diler Ḫüda'dan ümmetini

Vir imdi 'aşḳ ile aña ṣalâvât

Bulasın yarın ta andan şefâ'at

Ger dilersiz bulasız ondan necât

Derdile diyin esselavât vesselâm

Bütün ümmet senden ayrılınca sen onların önlerine alıp onları gidersin.

Seninle beraber toplanırlar. Sen hepsine şefaat edersin.

Senin ümmetin cennete girmeden, kalan diğer ümmetlere de cennete girmek yasaktır.

Bu sözü duyunca mutlu oldu. Ümmeti için nasıl ah etti işte görün.

Gel şimdi sevgilinin yardımını gör. Ne hoş bir şekilde Allah'tan istemiştir.

Şimdi aşk ile salavat ver, sen de ondan yarın şefaat bul.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Ḥikâyet-i Resūlullah Ṣalllallahu aleyhi vesellem

Pes andan ṣoňra dedi şâh-ı kevneyn

Sa’âdet ḳapusunda mâh-ı kevneyn

Benüm maḳṣadum oldu şimdi ḥâṣıl

Gel imdi eylegil Allâh’a vâṣıl

Dedi Cebrâîl ey şâhım buyurġıl

Ne yire defn kılsunlar buyurġıl

Dilerseň olsun ol Firdevs-i â’la

Ya sidret’ül-müntehâ olsun yâ Me’vâ

Dedi şâh ümmetim ḳanda olusar

Dedi anlar daḫi yerde olusar

Dedi iḫtiyâr ettüm ki ben yeri

Ki defn eyleň ḳalam ümmetle gerü

Dilemezem olam ayru bulardan

Gerekmez ġayrı yeri hiç bulardan

Ebū Bekir anda dedi şâh degil

Seni kim yusun ey sulṭân buyurġıl

İki dünyanın padişahı, mutluluk kapısındaki ay yüzlü padişah ondan sonra ne dedi (görelim).

Ben amacıma şimdi ulaştım, (sen) gel şimdi Allah'a yaklaş**.**

Cebrail "Ey şahım buyur, seni nereye defnetsinler?'' dedi

İstersen cennetin en yüksek yeri olsun, ya cennetin girişindeki ağaç olsun, ya da Meva cenneti olsun.

Şah " ümmetim nerede olursa ben de orada olurum.'' dedi.

Ben yeri seçtim, defn edin ümmetimle kalayım.

Bunlardan ayrı olmayı istemem, hiç onlardan ayrılmam gerekmez.

Ebubekir o anda " Ey sultan seni kim yıkasın?'' dedi.

Yürigen kimse gelmesün yanıma

Gelüben kimse yakmasun tenime

‘Alî yusun beni diyü anda buyurdı

Ola Ḥaḳ işleri bir bir kayurdı

Yuriken kimse gelmesin yanuma

Gelüben kimse baḳmasun tenüme

Saḳıň kimesne görmesin beni siz

Ne dedimse ögüt diňleň beni siz

Dedi yurken kefen ḳandan idelüm

Neden emr eylerseň kandan idelüm

Dedi bu donlarumla girem ben

Kefen var Mıṣrî aḳ ḫülle Yemen’den

Namazuňı dedi kim ḳıla senüň

Ki dostuňa ulaşa şimdi cânuň

Beni siz ġusl u tekfîn idesiz dir

Ḳoň andan ḳabrum üstüne beni dir

Yıkanırken kimse gelmesin yanıma, kimse tenime bakmasın.

“Ali beni yıkasın, o doğru işleri bir bir yaptı.’’ diye buyurdu.

Yürürken yanıma kimse gelmesin, gelirken kimse tenime bakmasın.

Sakın kimse beni görmesin, ne dedeyisem bu öğütlerimi dinleyin.

Yıkanırken kefeni nereden dersen oradan alalım.

“Bu üstümdekilerle kalayım, kefen Mısır’dan cennette giyilecek beyaz elbise Yemen’den.’’ dedi.

Senin namazını kim kılsın? Ki şimdi sen dostuna ulaşacaksın.

Bana siz gusül aldırın, sonra da kabrimin üstüne koyun dedi.

[45b]

Ki siz taşra üstümden benim tiz

Ki bir sa’at birazcık eyleyün siz

Baňa evvel ṣalavat ider Ḫüdâ bil

Ferişтehlerle gelür ṣoňra Cibrįl

Gelür Mikâil ü İsrâfil andan

Namazum kılmaġa Azraîl andan

Ḳıla bunlar namazum ṣaf ṣaf alub

Ḳılasız siz de ṣoňra ṣaf alub

Dedi ṣagmaň sagu siz üstüme hiç

İderem sagu sagana yüzüm hiç

Dedi Cebrâîl aňa şâh-ı server

Pes anuň-çün buyura açmazam per

Kesildüm vaḥy içün hiç gelmezem ben

Bu yeryüzüne artuk inmezem ben

Siz benim üstümden gidin, bir saat biraz bir şeyler yapın.

Öncelikle Allah bana salavat eder. Sonra Cebrail melekelerle gelir.

Sonra namazımı kılmaya Mikail, İsrafil ve Azrail gelir.

Bunlar saf saf olup namazımı kılarlar, siz de onlar gibi saf olup kılın.

Siz sakın ağıt söylemeyin, ağıt yakana yüzümü göstermem.

Cebrail “Peygamberlerin şahı, onun için ben kanat açmam.’’ dedi.

Artık ben vahiy için gelmem, bu yeryüzüne artık inmem.

Resūlullah dedi ey emr-i Sübḥân

Niçe emr olduysa eyle ḳıl ey cân

Deyüb ‘Azrâ’île gel deyu buyurdı

Ki kabz-ı ruḥı terk idem buyurdı

Nice emreylediyse eyle kıl sen buyurdı

Ki ḳabz-ı rûhı terk idem buyurdı

İşidüb Âişe eydür Ḥabîbüm

Bu derde ola mı çâre ṭabîbüm

Niderem ey Kerim’ül-zülcelâldir

Ḳamu kani saña yoḳdur zevâldir

Dedi kim Âişe gördüm Resūl’ü

Ki ṣolmuş yaňağınuň tâze gülü

Dutub ṣadrını geldi dizüme

Mübârek başını aldum dizüme

Mübârek elleri terler dem a dem

Feda olsun der idüm anam atam

Ey can Bütün eksikliklerden uzak olan Allah nasıl emrettiyse sen onu yap.

Azrail'e gel diye buyurdu, ki ruhumu terk edeyim dedi.

"(Allah) nasıl emrettiyse sen öyle yap, ki ruhumuz terk edeyim.'' dedi.

Ayşe bunu duyunca "Sevgilim, bu derde doktorum çare olabilir mi?'' (diye sorar)

Ne yapalım o cömertlik sahibi Allah'tır, sana kötü bir şey yoktur.

Ayşe (anne) "Resulü gördüm, yüzünün taze gülü solmuş.'' dedi.

Göğsünü tutup yanıma geldi, mübarek başını dizime aldım.

Mübarek elleri her an terler, feda olsun annem babam, derdim.

Mübârek alnuň üzre dizilen ter

Nedür dedüm beni eyle ḥaberdâr

Dedi ey Âişe işit beni der

Çıḳar bu der-ile mü’min cânı der

Velâkin kâfirüň cânın çıḳadan

Çekerler ḳurtulamaz bil cefâdan

Erişdi şuňa ki cânı Ḥabîbün

Dizine geldi o demle ṭabîbüň

Pes etdi anda bir kez ah ol şâh

Dir idi derd ile vah vâh

Dizden yuḳaru pes diriydi cân

Yine vâh hasretâ dir idi o cân

[46a]

Dedi pes Âzrail’e o güzel şâh

Ne ḳatıymış bu cânıň acısı âh

‘Aceb ümmetlerümüň n’ola ḥâli

Kesile dillerinden anıň ḳâli

“Mübarek alnının üstüne dizilen terler nedir? Bana söyle.’’ dedim.

Ayşe beni dinle, bu ter ile müminin canı çıkar dedi.

Ama inanmayanların canı çıkarken eziyet çekerler ve bundan kurtulamazlar.

O an sevgilinin canı o an şuna ulaştı,doktorun dizine geldi

O şah o anda pes etti, dert ile “Ah, ah!’’ dedi.

Dizinden yukarısı canlıydı, O can o anda yine “Vah hasret!’’ dedi.

Azrail’e “ Ne katıymış bu canının acısı, ah!’’ dedi.

Acaba ümmetimin hali ne olur? Dillerinden sözleri kesilir.

Dedi Azrail'e yâ ümmeti der

Ki böyle mi çekerler zaḥmeti der

Çekiser dedi Âzrail eyâ şâh

Dedi âh ümmetâ vâ ümmetâ vâh

Yaḳılub ümmet içün anda server

Edüb şefa'ât dedi Allâhü ekber

Ki ümmet çekecegi acıyı ben

Baňa ver kim çekeyin yâ Ġaniyy sen

Ki asânlıḳ eyle anlardan al cân

Ne dürlü zaḥmet olsa çekeyim ben

Ki esenlik eyle anlardan al cân

Bana vir cakayın yaġını sultân

Mürüvvetidür işi lütf-ı keremdür

Hem ol şâh Ḥaḳ katında muḥteremdür

Diledi şefkatinden gerçi Aḥmet

Cân içisini görmedi Muḥammed

Azrail'e " Ümmetim böyle mi çeker bu acıyı?'' der.

Azrail de "Ey şah, evet çekerler, ah ümmete vah ümmete.'' dedi

Ümmet için endişelendi "Ey büyük Allah'ım şefaat!'' dedi.

"Hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ım, ümmetin çekeceği acıyı bana ver ben çekeyim.'' dedi.

"Ki kolaylıkla onlardan canlarını al, ne türlü zahmet olacaksa ben çekeyim.'' dedi

Onlardan canını al, rahatlık bul. Sultan bana canını ver.

İşi insanlıktır, lütuf ve iyiliktir. Hem o şah Allah katında çok kıymetlidir.

Gerçi Ahmet şefkatinden dolayı istedi. Muhammed can içini görmedi.

Veli ṣorsan ya n’içün eyledi âh

Ya n’içün iderdi âh ol şâh

Diyem sırrını anuň saňa ey yâr

Eger ḥaḳ virse kuvvet idem iẓhâr

Ḥabîbullâh degül müdür Muḥammed

Şu vaḳtin ya cefâmı çekdi Muḥammed

Sakının böyle anlama kelâmı

Cana ol cân içinin tamâmı

Ve illa ‘ilmi oldı aňa ẓâhir

Yaḳına irdi ‘ilmi ‘akl aḫir

Ki ol ‘âṣî ümmet ḥâlini gördü

Buňa ṭâḳat getürmezlerdi bildü

Nola ümmetlerim hâli diye şâh

Anun içün dedi vâh hasret vâh

Nola ümmetlerüm ḥâli diye şâh

Aňun-çün dedi sürdi o ser tâh

Fakat neden ah ettiğini sorsan, o şah neden her zaman ah eder?

Ey yar ben sana onun sırrını söyleyeyim, eğer Allah güç verirse meydana çıkarayım.

Muhammed Allah'ın sevgilisi değil midir? Muhammed şu vakit ceza çekmektedir.

Sakın sözlerimi böyle anlama, cana o can içinin tamamıdır.

İlmi ona apaçık belli olmuştur, son aklın ilmi yakına geldi.

Ki O isyankar ümmetlerin halini gördü, buna gücü yetmedi.

Şah "Ne olacak ümmetimin hali.'' dediği için "Ah hasret ah!'' dedi.

Şah "Ümmetlerimin hali ne olacak? Sadece onu düşündü.

Gider oldı ḳoyuben ümmetini

Bilürdi terk iderler sünnetini

Aňunçün der idi vâ kürbetâ vâh

Aňunçün der idi vâ firḳatâ vâh

Yaḳinüň oldı mı şâhum beyâna

Âr oldur kim bu ġafletden uyana

Daḫi digil ḥidâyet Muṣṭafâ'dan

Mürüvvet baḫri ol kâni ṣafâdan

[46b]

Buyurdı şükrile lütfundan ey cân

Ki ol oldı kamu dertlere dermân

Dedi mü'min eger itse'ibâdet

İbâdet etmegi idinse âdet

'İbâdet birle olsa ol âḫir

Ölüm ḥâli hem olsa aňa olsa ẓâhir

Ümmetini koyup gidecek ve biliyor ki ümmeti sünnetini terk edecek.

Onun için sürekli ah ayrılık ah, der.

Yakının oldu mu şahım bu sözlere, ki bu gafletten uyananlar utananlardır.

Hidayet Mustafa'dan değil. Mutluluk denizinde ol, mutluluk bul.

Ey can, şükür ve cömertlikle buyurdu, ki o bütün dertlere derman olandır.

Mümin eğer ibadet etse ve ibadet etmeyi alışkanlık edinse...

O son ibadet ile bile olsa ve ölüm hali ona görünür bile olsa...

Gele ‘Azrâ’îl almaḳlıġa cânı

Göre mü’min göziyle anda anı

Ṣuna pes mü’miniň aġzına elin

Zikr-i nūrın nedir hem diňle ḳâlin

Aġız ider buradan saňa yol yoḳ

Biz Allâh zikrini çoḳ eyledük çoḳ

Görür ‘Azrâ’îl andan bulamaz yol

Varub bu kez elinden yakadan ol

El iy der aňa ol dem ‘Azrâ’îl sen

Bu aradan saňa yol virmezem ben

Yetimler başını çok ṣevdüḳ biz

Buradan bize sen suňa-göresiz

Çoḳ aġlayanlaruň yaşını sildüň

Ḫüdâ’nun emrini nedigi bildüň

Verirdük Ḫaḳ yoluna biz mâlumuz

Bu idi dünyâda bizüm ḥâlimüz

Azrail canını almak için bile gelse, müminin gözüyle onda onu görse...

Müminin ağzına eliyle sunsa, nurun zikri nedir söz ile dinle.

Sana buradan yol yok. Biz Allah'ın zikrini çok ettik.

Azrail görür ve yol bulamaz, bu kez gidip elinden yakalar.

O zaman O Azrail'e "Ey Azrail sana buradan yol vermem.'' der.

Yetimlerin başını çok okşadık biz, buradan sen bunu gör.

Ağlayanların yaşını çok sildin, Allah'ın emrini, ne dediğini bildin.

Biz belli ki Allah yolundayız, bizim dünyadaki halimiz buydu.

Sana cân virmeziz diyiser elde

Kala ‘âciz ‘Azrail bu halde

Ayâġından baňa da ‘azm ede ol

Ayaḳ eydür buradaň saňa yoḳ yol

Yürürdük mescide varmaġ-ıla’ biz

Bu aradan bize el ṣunmaňuz siz

Niçe ḫastaları ṣormaġa varduḳ

Niçe âlemleri görmege varduḳ

Ḳamu a’żâlarda ola bile aḫbâr

Gele ‘Azrâ’îl ḳala â’ciz bil ey yâr

Diye yâ Rab ma’lumdur saňa ḥâl

Baňa resme bunlar eylediler ḳâl

Nideyim neyleyem ey pâdişâhum

Ki cân almaklıġa olmadu râhum

Diye Allâh te’âlâ ‘Azrâ’îl var

Yazub avucuňa ismüm eyle iẓhâr

Sana can vermeyiz deyince Azrail aciz bir şekilde kaldı.

Ayağından bana da kemik versin (deyince) ayak, sana buradan yol yok, der.

Mescide gitmek için yürürdük, siz bu aradan bize el vermeyin.

Çok kez hastaları sormaya geldik, nice alemleri görmeye geldik.

Bütün organların bile haberi olsa yine de Azrail geldiği zaman aciz kalırlar.

Ya Rab bu halimi sen bilirsin, bana bu sözleri söylediler.

Ey padişahım ne yapayım? Ki yolum can almaya razı olmadı.

“Allahu Teala’’ diye Azrail avucuna ismimi (yazıp) açığa çıkarır.

Ḳulumuň cânı anı göre diye

Saňa cânını ol dem vere diye

[47a]

Yazıb ‘Azrâ’îl ol ismi hem ey cân

Gelüb göstere mü’minlere ism-i sübḥân

Ata ol isme karşu anduzıňı

Hem ol ismi ide gören özüňi

Görem böyle olıcaḳ mü’min hem

Ola mı kim ḥâbibullâh’a hic hem

Ṣaḳınġıl çekdi ṣanmaġıl cefâyı

Ögüt aňla muḥammed Muṣṭafâ’yı

O ḥalüň sırrı aňa fâş olmışdı

Bu sırrı eyledüň üşde saňa fâş

O hâlin sırrı ana faş olmışdı

Bu ummânın nolasın bilmiş idi

Kulumun canı onu görsün diye sana canını versinler diye...

Azrail ismi yazıp gelip müminlere her türlü eksiklikten uzak olan Allah'ı gösterdi.

O ismi görenler kendi özünü görmüş olur.

Müminlere böyle olacak diye göreyim, Allah'ın sevgilisine hiç böyle olur mu?

Sakın sıkıntı çekti sanma, Muhammed Mustafa'yı anla.

O halin sırrı ortaya çıkmıştı, bu sırrı sana açık ettim.

O halin sırrı açık oldu. Bu okyanusta ne olacağını bilmişti.

Anuncün eyleridi ol katı âh

Budur sırrı bu hâlin bilgil ey şâh

Çün vâḳitde unutmadı o seni

Gel imdi vir ṣalâvât aňasan anı

Ger dilersiz bulasız ondan necât

'Aşıkıla diyin esselavât vesselâm

Mübârek ḥulḳuma varınca cânı

İderdi ümmet içün ol figânı

Ṣedef aġzında anuň sözleri hem

Kesildi ḥoş süzüldi gözleri hem

'Alî torı geldim hem anladım dir

Kulak urman sözini anlamadım dir

İki kez dedi ben işitdim ey şâh

Dedi âh ümmeti vâh ümmeti vah

Erişdi çün Ḥabîbibullâh bu ḥâle

Tecelli eyledi pes Ḥaḳ ta'âlaye

O yüzden o kadar çok ah etti, ey şah bu halin sırrı budur.

Çünkü o seni unutmadı, gel şimdi sen O'na salavat ver.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Aşk ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Mübarek canı gidince ümmet O'nun için bağırarak ağladı.

Onun inci gibi ağzında sözleri kesildi, gözleri de süzüldü.

Ali doğru geldim,anladım kulak vdermeyin sözünü anlamadım der.

Ey şah iki kez dedi ben duydum. "Ah ümmetim vah ümmetim!'' dedi.

Allah'ın sevgilisin bu hale geldi çünkü Allah'a göründü.

Hemân-dem ruḥ-ı pak eyledi pervâz

Erişdi ma’şūkuna eyledi nâz

Ḳavuşdı çün Ḥabîbullah cânı dosta

Eger ümmetseň iyirgör cânı dosta

Muhammed dostuna vardı bugün uş

Veli derdiyle ḳalduḳ biz ġarįb ḫoş

Nice duya yürekler yaresine

Eger rahmi ṭoḳunsa yaresine

Ṭoḳunan bildi pes bu özlü derdi

Yürekler ḳomayub uġradı yardı

Çü odı erdi aṣḥâb yüreġine

Fiġanlar eylediler anda yine

[47b]

Kılurlar âh dökerler gözyaşlarını

Vururlar taşlara hem başlarını

Hemen temiz ruhu uçtu, naz ederek aşığına ulaştı.

Allah'ın sevgilisi dostuna kavuştu, eğer sen de ümmetsen bunu gör.

Bugün Muhammed dostuna gitti. Biz de O'nun üzüntüsüyle (burada) kimsesiz kaldık.

Nice yürekler merhametle yarasına dokunsa hepsi yüreğinde bu yarayı hisseder.

Bu gerçek derdi herkes bildi. Yürekleri (sağ) bırakmayıp dağladı.

Çünkü ashabının yüreğine o ateş düştü yine bağırarak ağladılar.

Gözyaşları dökerler, başlarını taşlara vururlar.

Çü yerde ümmeti gökde melekler

Ḳamu ağladı arş-ı ferşi felekler

Daḫi Cennet'de ḥūriler ḳılar zâr

Ki cânlarından oldu aṣḥâb bi-zâr

Ebubekir ağlayub iderdi âh

Bizi derde bıraḳdın ey yüzi mâh

Ömer cün yanardı furkatiyle

Dedi âh tur dedi âh hasretiyle

İnilerdi çü derdiyle ki 'Osmân

Dirler ey ol habîbe ol güzel cân

Çağırub âh Ṣaffiye derdi 'Alî

Derdi kimde vardur bu derdi 'Alî

İderdi 'âşıka derdiyle âhı

Anub ağlardı ol güzel şâhı

Çü derdinden yanardı Faṭıma hem

Bu derde ḳande ol cân merhem

Ümmeti yerde, melekler gökte, yer ve gök hepsi ağladı.

Cennet hurileri de ağladılar çünkü bıkmış usanmış ashap canlarından oldu.

Ebubekir, “Ey ay yüzlü, bize dert bıraktın.’’ diye ağlayıp ah ederdi.

Ömer ayrılıkla ve ah ederek (peygamberin) hasretiyle yanardı.

Osman derdiyle inlerdi, o sevgiliye güzel can derler.

Ali çağırıp ah Saffiye derdi, bu dert kimde vardır?

Aşığa derdiyle ah ederdi, o güzel şahı anıp ağlardı.

Fatıma derdinden yanardı, bu derde nerede merhem vardır?

Ḥüseyinle Ḥasan ederdü dede

Ne çâre ola iş bu dertlü dâre

Kamu aṣḥâb turub giryân iderdi

Yanub ḳamu ciger büryân iderdi

İderlerdi figânı yâne yâne

Figân odıyla tutuşdı Medine

Çü gözler yaşı ḳana dönmüş idi

Bu gözler zaġferana dönmüş idi

Bu bir dertdür kim uġrasa ḳarındaş

Aḳıdur gözlerinden ḳanlu yaş

Çü gördüler Ḥüda'nuň emrin aḥbâb

Bu gün defn eylemeġe ṭurdu aṣḥab

Yuyın ol şâhı kim bilgil 'Alîydi

Śuyını ḳoyan 'Abbâs oġluydı

Hem üç ṭon biçdiler aňa kefen bil

Getürdü Cennetün būyını Cîbril

Hüseyin ile Hasan “Dede bu dertli yere ne çare olabilir?’’ derdi.

Bütün ashap gözyaşı dökerdi, ciğerleri kavururdu.

Yana yana ağlarlardı, Medine bu ateşle tutuştu.

Çünkü gözleri kanlı yaşlar dökmüştü, gözler safrana dönmüştü.

Ey kardeş! bu derttir. Kim uğraşsa gözlerinden kanlı yaş akıtır.

Hüda’nın emrini gördüler, bugün ashap defnetmeye karar verdi.

O şahı yıkayan Ali’ydi, suyunu koyan Abbas’tı.

Ona üç ton kefen kestiler, Cebrail cennetin kokusunu getirdi.

Mübârek cismine ṣaçdılar anı

Getürdiler bil ol cânlara cânı

Aldılar şâhı mescide aṣḥâb

Çıḳub bir pâre oturdular aḥbâb

[48a]

Bular bir pâre durunca pes andan

Bulara bir âvâz gele Hüdâ'dan

Dedi giriň ḳılun siz de namâzı

idün ol bi-niyâza siz de niyâzı

İşidüb ḳamu aṣḥâb daḫi ṭurdı

Ki ṣaf dutub imâm olmadı biri

İmâm olmadı biri varub anda

Veli ṣaf baġladılar varub anda

Pes anlar Cebrâîlüň tekbirine

Kim uydular ṣalât geldi yerine

Onu canlara can olan (peygambere) getirdiler ve mübarek vücuduna dağıttılar.

Ashab şahı mescide aldı sonra da çıkıp biraz oturdular.

Bunlar biraz dinlenince Allah'tan onlara bir ses geldi.

"Siz de girin namazını kılın, Allah'a dua edin.'' dedi.

Bütün ashap bunu duydu, birisi saf tutup imam olmadı.

Birisi gelip imam olamadı, oraya gidip safa durdular.

Onlar Cebrail'in tekbirine uydu ve namazı kıldılar.

Ḳodılar ḥücresinde pes çün anı

Çü defn eylediler ol arı cânı

Ḳamusı didiler elḥükmü lillah

Bu derde biz niçe duyalum ey şâh

Pes andan geldiler ḳayġulı aṣḥâb

Gelüb cem’ oldılar heb cümle âḥbâb

Göremediler ortada o şâhı

Yine göklere çıḳardılar âhı

Yerini gördiler çünkim anuň boş

Yüregler ḳan gözin eyledi cūş

Dediler ḳanı ya cânumuza cân

Nidelüm deyüb eylediler efġân

Ḳanı bizüm o görkli cânumuz âh

Dediler ḳanı sulṭânumuz âh

Bir ansuz neyleyelüm yâ ilâhi

Yakında isteyelüm bize o şâhı

Sonra peygamberi, o temiz canı hücresine, kabrine defn ettiler.

Hepsi “bu Allah’ın emridir, bu derde biz ne yapalım’’ dediler.

Sonra ashap kaygılı bir şekilde geldi, hepsi toplandılar.

Şahı ortalarında göremediler, yine feryatlarını göğe çıkardılar.

Çünkü O’nun yerini boş gördüler, yürekleri coşkuyla gözleri de kanla doldu.

“Hani canımıza can olan (peygamber) nerede? Biz ne yapalım?’’ diyerek figan ettiler.

“Hani bizim mübarek canımız ah! Hani sultanımız ah!’’ dediler.

Ya Allah’ım biz O’nsuz ne yapalım? O şahı yakınımızda isteriz (dediler).

Olıser hâlimüz gayet muḳadder

Ki gitdi ortamuzdan şimdi server

Ki kalmışdur kamusı şöyle hayrân

Bu dertden heb çekerler oldı biryân

Dayanamaz hiç kimse bu cefâya

Mahbûb olan Muhammed Mustafâ'ya

Bu derdüñ nedigin ger kişi ṭuya

Ne zerresi ola bu derde tuya

Bu dertden nice kişi oldı Mecnūn

Bu dertden nice kişi oldı mahźūn

[48b]

Nice vaśf idelüm ol güni biz cân

O gün bir gün dolubdur âh efgân

Sanayduñ bir gök yıḳıldı ol gün

Nice cânlar oda yaḳıldı ol gün

Takdir budur ama bizim halimiz nasıl olur? Ki kainatın efendisi yanımızdan gitti.

Hepsi hayran kalmıştır, bu derdi çekenler yanmıştır.

Hiçkimse bu eziyete dayanamaz, sevgili olan Muhammed Mustafa'ya...

Bu derdi herkes duysun, bu derdin en küçük zerresini bilsin.

Bu dertten çok kişi Mecnun ve hüzünlü oldu.

Biz O'nu daha nasıl anlatalım? O bir gün ızdırapla ağlar.

O gün gök yıkıldı sanıldı, nice canlar yakıldı.

Kimi başı aluban gitdi ahbâb

Kimi urdı gözin çıkardı ahbâb

Dedi çün görmezem şâhın yüzini

Diyüben böyle çıkardı gözini

Gitdü gece dünyadan aśḥâb yanardı

Gelince bu deme aśḥâb yanardı

Bu gün biz dahı işte yana yana

Yüreği gark idelüm kana kana

Vefâsını didün ol Mustafâ'nın

Edin anmak içün ol pür sefânun

Bunı bildim bu dertlere çâre merhem

Salavâtdur salavât vire gör hem

Gel imdi dinle bu dertlü kelâmı

Diyeyim vir salavat ey hümâmı

Yine yürekleri yakayım ben oda

Yine ahbapları yakayın oda

Arkadaşların bazıları alıp başını gitti, bazıları da vurup gözünü çıkardı.

Çünkü şahın yüzünü bir daha görmezsem, diyerek gözünü çıkardı.

Dünyadan gitttiği gece ashabı yandı. Bu zamana gelince ashabı yanardı.

Bugün biz dahi yana yana yüreğimizi bu acıyla dolduralım.

Mustafa'nın vefasını anlamak için O'nu mutlulukla anmak gerekir.

Ben bunu bilirim ki bu dertlere çare salavattır sen ver ki bu çareyi gör.

Gel şimdi bu dertli sözleri dinle, sen bir salavat ver ve anlamaya gayret et.

Yine ben yürekleri ateşe atayım. Yine arkadaşları ateşlerde yakayım.

Yine bu canları biryân ideyim

Yine bu gözleri giryân eyleyeyim

Salavât vir bulasın sen safâyı

İşit bir sözi sondan Mustafâ'yı

Gidince dünyadan ol şâh-ı sulŧân

İşitdikçe niceler virdiler cân

Diyeyim birini diňle yine sen

Habîb içün kıyalar cânlarına

Bu yolda ol cânına nice ķıydı

Ney idi ol sonra ne ŧuydı

Ki işit dinlegil sen sözi

Çün Abbas eyledi rivâyeti

Gel imdi 'ışķ-ıla dinle bürâder

Ki taşlaya gerekdür ḥubb-ı server

Var idi bir Yahūdî Şâm ilinde

Katı ṣâdıķ dirler idi yolunda

Yine bu canları kavurup yakayım, yine bu gözleri ağlatayım.

Sen salavat ver ki mutluluk bul, bu sözü Mustafa'dan duy.

O sultanların şahı dünyadan gidince nicelerinin nasıl can verdiğini duy.

Ben birini söyleyeyim sen dinle, sevgili için canlarına kıyarlar.

Bu yolca niceleri canına kıydı, neydi ne oldu sen duy.

Ki duy bu sözü çünkü bunu Abbas nakletti.

Gel şimdi sen aşk ile dinle kardeşim, ki peygamber sevgisi nasıl bi şeydir duy.

Şam şehrinde bir Yahudi vardı, o yolunda sadıktı.

Ḳaçan kim cum’a ertesi olurdı

Oḳurdı Tevrât’ın ele alurdı

Meger kim oḳur iken yine nâgâh

Ne gördi ol kitabında ol nâgâh

Görür dört kâġıd içinde yazılmış

Resülün na’tı hem vaṣfı yazılmiş

[49a]

Göriben ol yahudi oldı Ḥayran

Keser ol kaġıdı içinde ey cân

İkinci günde yine oḳur iken

Ne kişi kim bu gördüġümdür iken

Görür bir göz sekiz kaġıtda ey cân

Yazılmış na’t-ı vasfı oldı hayrân

Sekizin daḫı yine atdı oda

Ki ya‘ni yakmag-ıla adı gide

Cumartesi günleri eline Tevrat alıp okurdu.

Meğer ki okurken birden o kitapta ne gördü?

O dört kağıt içine yazılmış peygamberin bir övgüsü, vasıfları yazılmış.

Ey can, o Yahudi bunu görünce hayran oldu ve o kağıdı kesti.

“Yine ikinci gün okurken bu gördüğüm nedir?’’ diye sordu.

Bir gözün sekiz kağıtta yine peygamberin vasıflarının yazılı olduğunu gördü ver hayran oldu.

Sekizini de ateşe attı ve onları yaktı.

Okurken pes üçüncü gününde

Pes on iki kaġıt buldı o günde

Yazılmış cümle na’t-ı vaśfı anuň

Ki oldurur habįri cümle cihânuň

Göricek bu kez etdi fikr-i tedbîr

Kesersem bulduġum kaġıdı bir bir

Olur Tevrat bi külli vaśfı anuň

Ger keder ki biline vaśfı anuň

Çıḳayım ṣorayım kimdir Muḥammed

Bu ḥalḳda kime denilmişdür Aḥmed

Çıkub ḳavmine dedi ol Yahudį

Dedikim görüň benden bu sözi

Baňa kimdür Muhammed eydi veriň

Ya kimdür Aḥmed baňa deyu veriň

Üçüncü günde okurken yine on iki kağıt buldu.

Yine peygamberin vasıflarının yazıldığını gördü ki bütün dünya budan haberdardı.

“Bu kez tedbirli bir şekilde bu kağıdı bir bir kesersem...’’ diye düşündü.

Eğer ki O’nun vasıfları bilinirse Tevrat tamamen vasıflarıyla dolar.

Çıkıp Muhammed kimdir diye sorayım, bu halkta Ahmed kime denir öğreneyim.

O Yahudi çıkıp kavmine sordu, bu sözü benden duyun dedi.

Muhammed kimdi bana söyleyin ya da Ahmed kim bana deyin.

Ne kişidür ne kimdür ne aratdur

Bu bildim ki ulu derde Ḥekimdür

Dediler kim katı düşvâra düşdin

Güligen şimdi vardın ḫâre düşdün

Anı bil kim yalancı bir kişidür

Siĥirle eylemek dâim işidür

Dediler kim yıkandur sen anı

Ne göresin ne ḥod ol göre seni

Dedi kim Musâ vü Tevrat ḫaḳḳ'içün

Beni men' etmeň anı göreyim çün

Ki ḥayrân eyleyübdür ol beni der

Ne kişidir göreyim ben anı der

Dediler ey kişi bu fikri sen ḳıl

Medine'de olur Muhammed sen bil

İcâzet aluban çıkdı bulardan

Medine yoluna düşdi pes andan

Bu kişi kimdir nedir? Bildim ki bu kişi dertlere şifadır.

Dediler ki nasıl bir hayale daldın? Gülerken şimdi ateşe düştün.

Onu bil ki yalancının biridir, işi daima sihirledir.

“Onu sen yıka.’’ Dediler. Ne sen onu gör ne de o seni görsün.

Musa ve Tevrat hakkı için beni engellemeyin O’nu göreyim.

Ki O beni hayran eder, nasıl bir kişi ben göreyim der.

Bu fikri sen takip et, Muhammed Medine’dedir sen bunu bil.

İzin alıp bunlardan yola çıktı, hemen Medine yoluna düştü.

Düşüben derd ile giderdi yola

Ki yani maḳsudı beni anda bula

Medine şehrine irdi yaḳın ol

Ki Selmânı gördi anda hemin ol

[49b]

Selâmullâha idüb dedi kimdür Muḥammed

Bana di sen misin billâhi Aḥmed

Ben aňa ‘âşıḳ olub gelmişem ben

Yolında mâl-mülki terk ḳılmışam ben

İşidicek bu sözi anda Selmân

Diyemedi çaġırub ḳıldı efġân

Ne disün üç gündi ki o güzel şâh

Ki dünyâdan sefer ḳılmış idi ol mâh

Hem üç gün öň idi naḳli anuň

Yaraları onulmamış idi cânuň

Dert ile yola düştü, ki amacı O'nu bulmaktı.

Medine şehrine yakın bir yere geldi, Ki orada Selman'ı gördü.

Selam verip "Muhammed kimdir? Ahmed'i sen bana söyler misin?'' dedi.

Ben ona aşık olup geldim, yolunda malımı mülkümü terk ettim.

Selman bu sözü duyunca bir şey diyemedi sadece bağırarak ağladı.

Ne desin ki! O ay yüzlü güzel şah dünyadan gideli üç gün olmuş.

Üç gün oldu göç edeli, o canın yaraları henüz iyileşmemişti.

Anıň içün iderdi zâri Selmân

Yuy ḳalmış idi çün yâri Selmân

Ne disün üç gündi ki ol şâh

Ki dünyadan sefer kılmışdı âh

Hem üç gün okudı naḳli pes anun

Yaraları onulmamışdı cânun

Biraz vaḳit fiḳr kıldı itdi tedbir

Eger sultânım oldı dirüsem dir

Ki vaḳt ola hemin dönüb gide bu

Düşer içine vü ṭaşına ḳayġu

Ki yegrek budur alub bunı varam

Ki âṣḥâb ḳatına eyleye ârâm

Birazcuḳ göňli olsun hem-ṣafâdır

Bile ṣonra ki n'oldı Muṣṭafâ'dır

Didi Selmân ki ḳulıyam ben aňun

Varalum mescîdine pes o cânuň

Onun için Selman inleyerek ağlardı, çünkü Selman yalnız kalmıştı.

O ne yapsın? Ki üç gün önce şah dünyadan göçmüştü.

Üç gün o olayı anlattı ki yaraları henüz iyileşmemişti.

Biraz düşündü, tedbirli davrandı ve eğer sultanım öldü dersem, diye düşündü.

Ki vakit olsa hemen dönüp giderdi, içine hemen bir kaygı düşerdi.

Ki bunu alıp hemen gideyim, ashabın huzurunda dinleneyim.

Birazcık gönlü neşelensin, sonra Mustafa'ya ne oldu öğrensin.

Selman " Ben O'nun kuluyum, O canın mescidine gidelim.'' dedi.

Gelüb Selmân'la anda mescide ol

Girüb mescid içine bağladı kul

Selâmullah 'aleykum yâ Resūl dir

Ey adı Muḥammed bâ-uṣūl dir

Selâm olsun saňâ dir ya Ḥabîbî

Ki sensin ḳamu dertlerüň ṭabîbi

Çün aṣḥâb ol selâmı diňlediler

Ḳamusı zârı ḳılub ağladılar

Ḳamunıň derdine oldu tâze

Yaralarını yine ḳıldı tâze

Ali ḳaldurdu bir demde başını

Silüb şehbâz gözlerinden yaşını

Dedi kim bize geldiň yâ kişi sen

Ki bilmezsin ey yaralu bu işi sen

[50a]

Ki bizim yaramuz yardıň tuz ekdiň

Bizi dertlü iken derde burakdıň

Selman ile mescide geldi, girip kulu mescid içinde bağladı.

Usul ile girdi ve “Ey adı Muhammed olan, Allah’ın selamı üzerine olsun.’’ dedi.

Allah’ın sevgilisi sana selam olsun, ki sen bütün dertlerin şifasısın.

Ashab o selamı dinledi ve hepsi bağırarak ağladılar.

Hepsinin dertleri, yaraları tazelendi.

Ali bir an iri gözlerinden yaşını silip başını kaldırdı.

“Ey kişi sen neden bize geldin? Ki ey yaslı kişi bu işi sen bilmezsin.’’ Dedi.

Ki sen geldin ve bizim yaramıza tuz bastın, bizi dertliyken tekrar derde biraktın.

Dedi ol kişi Şam'da olmuşum ben

Muḥammed 'âşıkıyım gelmişim ben

Baňa kimdür Muḥammed eydüverüň

Ya ḳanġıňuzdur Aḥmed eydüverüň

Ali dedi bugün üç gündür o şâh

Bu evden naḳl idibdür n'idem Allâh

O biçâre edüb eyledi çün zâr

Dedi va ḥasreta nidem ben ey yâr

Ne żâyi' oldu sa'yim n'ideyim ben

Ya bilsem ḳanġı yana gideyim ben

'Aceb derde giriftâr olmışam âh

Cânumdan külli bîzâr olmuşam âh

Çün âh eyledi biraz derdile ol

Aḳıtdı gözyaşını yerlere bol

Didi kimse 'aceb var mı ki n'idem

Diye vaṣfın anuň ben de işidem

O kişi “ Ben Şam’daydım, Muhammed aşığıyım (o yüzden) buraya geldim.’’ dedi.

Muhammed kimdir bana söyleyin, hanginizdir Ahmed deyin.

“Ne yapalım ki o şah bu evden göçeli üç gün oldu.’’ dedi.

“O çaresilik içinde bağırarak ağladı, ben senin hasretine nasıl dayanayım?’’ dedi.

Çabalarım ziyan oldu ben ne yapayım, nereye gideyim bir bilsem.

Ah ben nasıl bir derde tutuldum,artık tamamen canımdan bıktım.

Biraz dertli bir şekilde ah etti, gözyaşını yerlere akıttı.

Onun vasıflarını ben dinleyeyim, bana anlatacak birisi var mıdır?

‘Alî eydür diyem vaṣfın saña ben

Ḳulak bari dutuben diñlegil sen

Dedi aduña kim dirler baña di

‘Alî dirler benim adıma didi

Dedi bulmuşam aduñ bile senüñ

Oḳurken na’tını ol arı cânuñ

Di imdi vaṣfını söyle işidem

Yüzini göremedim imdi nidem

‘Alî eydür işitgil şâhı sultân

Göger yüzlü idi hoş dinle ey cân

‘Alî eydür işitgil Şâh-ı Sulṭân

Güler yüzlü idi ḫoş diñle ey cân

Boyı orta hem açuḳ idi ḳaşı

Ṣedef aġzında dürr gibiydi dişi

Mübârek gövdesinde yoġ-ıdı ḳıl

Ve illa göġsi üzre var-idi bil

Ali “ ben sana vasıflarını anlatayım, kulak ver sen iyici dinle’’ dedi.

“Adına ne derler?’’ dedi, “Bana Ali derler.’’ dedi.

Ben o temiz canın methini okurken senin adını buldum. “dedi

Yüzünü göremedim ama ne yapayım, şimdi vasıflarını söyle duyayım.

Ali “Sen şimdi o şahı duy, nasıl bir yüzü vardı sen iyice dinle.

Sultanların şahını Ali anlatıyor sen güler yüz ile dinle

Boyu orta, kaşları açıktı, sedef ağzında inci gibi dişleri vardı.

Mübarek gövdesinde kıl yoktu ama göğsünün üzerinde vardı.

Ḳalındı giydi mübârek gövdesi hem

Öġüdür idi arpa yerdi hem

Nübüvvet ḫâtemi şöyleydi kim bil

Deyümez söylemeg-ile anı dil

Yazılmıştı et ü ḳan arasunda

Ki tevḥîd oḳunurdı arasında

Yazılmış lâ ilâhe illallâh anda

Muhammederresullullâh'dur anda,

[50b]

Dedi kim vaśfını hoş söyledün sen

Ki Tevrât içinde böyle bulmışam ben

Veli nidem yüzüni görmedüm

Ki Ḥasret kaldım aňa irmedim

Mübarek gövdesi kalındı, arpa öğütür yerdi.

Peygamberlik mührü ise şöyleydi ki bunu dilim söyleyemez.

Et ve kan arasında yazılmıştı, ki arasında tevhit (La ilahe illallah) okunurdu.

Orada “Allah’tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed O’nun kulu ve elçisidir’’ yazılıydı.

Vasıflarını çok güzel anlattın, ki ben de Tevrat’ta böyle bulmuştum (okumuştum).

Ne yapayım ki yüzünü görmedim, ki O’na hasret kaldım yine de ulaşamadım.

‘Aceb giydiklerinden yoḳ mu görsem

Bu yüzüm giydügini bari görsem

‘Alî Selman’a dönüb dedi Selmân

Resulün cübbesin var getürür ey cân

İşidüb çünki Selmân anı turdı

Segirdüb Fatıma evine vardı

Gelüben Fatımâ’ya dahı söyler

Resūlün cübbesin dir ‘Alî ister

Dedi Fatıma buna lâyık adam

Ki var mıdur ‘Alî ister bunı endâm

Dedi Selmân çü bir bir vasfı hâli

İşitdi Fâtıma gitdi mecâli

İrerdi göklere girü figânı

Oda yakdı zemin âsumânı

Getürüb cübbe-i Selmân’a virdi

Alub Selmân anı yüzine sordı

Acaba giydikleri giyisilerden var mı görsem? Bu yüzüm giydiklerini bari görse...

Ali Selman'a dönüp " Selman, peygamberin cübbesi var,getir.'' dedi

Selman O'nu duyup hemen Fatıma'nın evine gitti.

Gelince Fatıma'ya "Peygamberin cübbesini ver, Ali istiyor.'' dedi.

Fatıma "Buna layık endamlı bir adam var mıdır ki Ali bunu benden ister?'' dedi

Selman bir bir vasıflarını anlattı, Fatıma duyunca bütün gücü gitti.

Bağırarak ağlaması göklere kadar ulaştı, bütün göğü yaktı.

Cübbeyi getirip Selman'a verdi, Selman aldıktan sonra sordu.

Bakub ol cübbe – Selmân'a çü gördi

Meğer yedi yerinde yama var idi

Ḳamusı ḫurma lifiyle dikilmiş

Degil kim ibruşîm iplik bükülmiş

Gel inṣâf et degilse gözleriňle gör

Neydi serverüň giydügini gör

Eger giydiġimiň eskise yeňi

Alursın olmasa yerine yeňi

Begenmezsin çü dikme bir harîri

Alursın yeňisin borç-ıla giydi

Ki ya'ni adamlıḳ gâyesidür

Cehennemlerde ḳaṭrân kâyesidür

Ki Allâh saḳlasun bu ḥâlden iy cân

Getürdi cübbeyi pes anda Selmân

Ṣunu-virdi 'Alînüň eline ol

'Alî alub yüzine sürdi bol bol

O cübbeye bakıp Selman yedi yerinde yama olduğunu gördü.

Bütün hepsi hurma lifiyle dikilmişti, bükülmüş iplikten yapılmıştı.

Gel insaf et, peygamberin giydiğini gözlerinle gör.

Eğer giydiğin eskiyse olmazsa yerine yenisini alırsın.

Beğenmezsen ipekten dikilmiş yeni bir tane alırsın.

Ki bu adamlığın amacı cehennemde kapkara olmaktır.

“Ey can bu halden Allah korusun dedi.’’ ve cübbeyi getirdi.

Ali’nin eline sundu, Ali alıp bol bol yüzüne sürdü.

Pes aṣḥâb cübbeyi gördüler ey cân

Hemân-dem sundılar ol ara ahbâb

[51a]

Alub yüzine sürdi ol alub hem

Dedi budur bi külli bu derde merhem

Bunun bunı çü dertlere devâdur

Bu kokudan dil cân pür sefâdur

Sürüb yüzüne itdi ol er efgân

Akıttı gözlerinden yaşıyla kân

Bana kabrin resulün gösterün dir

Bu gün sizden anı da isterem dir

Süreyim ṭopraġına bari yüzüm

Çü görmedi o görkli nūrı yüzüm

İletdiler anı Ravżaya ol dem

Ki gözden dökdi yaş yirine ol dem

Ey can, ashap bunu görünce hemen o arkadaşa bu cübbeyi sundular.

Alıp yüzüne sürdü. “Bu bütün dertlere merhemdir.’’ dedi.

Bu (eşyaları) bütün dertlere devadır, bu kokudan can ve gönül çok mutlu olur.

O adam yüzüne sürüp bağırarak ağladı, gözlerinden kanlı yaşlar akıttı.

“Bana peygamberin kabrini gösterin, bugün sizden bunu isterim.’’ der.

Toprağına yüzümü bari süreyim çünkü o gösterişli yüzünü görmedim.

O’nu peygamberin kabrine götürdüler, yine gözlerinden yaş döktü.

Sürüb yüzünü ḳabre daḫi ol cân

Başın ḳaldurdı göge dedi Sübḥân

İlahî Ḥayy-i Ḳayyūm lâ-yezâlsin

Ḳamuya var zevâl sen bi-zevâlsin

Şehâdet ederem birlügen iy şâh

Ḳamu maḫluḳa ḫâlıḳsın sen Allâh

Daḫi bu ḳabrüň ışşı yâ İlâhî

Resülüňdür bulubdur ṭoġru râhı

Ḥabîbüňdür getürdüm buna îmân

Ḳamu bâṭıl işe oldum peşîmân

Ḳabul itdüň-ise imânımu dir

Hemen kabż idesin bu cânımu dir

Resūluň ‘ışḳına cânum virem ben

Çü bunda irmedüm anda irem ben

Du’âsın ḳılmadın daḫi tamâm ol

Verüb cânını oldu pes hümâm ol

Yüzünü kabre sürüp başını göğe kaldırarak “Ey her türlü eksiklikten uzak olan Allah’ım!’’ dedi.

Ölümsüz ve kimseye muhtaç olmayan, varlığı sonsuz Allah’ım, herkese bir son var sen sonuz olansın.

Senin birliğine şahitlik ederim, sen bütün yaratılmışların yaratıcısısın.

Bu kabrin de sahibi sensin, peygamberin doğru yolu bulmuştur.

Allah’ın sevgilisidir, ben buna inandım, bütün yanlış işler için pişman oldum.

Benim imanımı kabul ettiysen, hemen burada ruhumu al, der.

Peygamberin aşkına canımı veririm çünkü onu görmedim burada göreyim.

Duasını etmediğim halde canını vermek için gayret etti.

Çü verdi dost yoluna hem cânı

Yine gerçekdür ki ḳalmamış yalanı

Bu ḥâli görüb aṣḥâb itdiler âh

Dediler ṣâdıḳ olan buldular râh

Kabul itdikse sen imânımı dir

Hemân kabz eyleyesin rûḥımı dir

Resulün ışkına cânım virem ben

Çü bunda irmedim anda irdim

Kamumuzdan yakınmış işbu server

Ki câna gitdi câna irdi ol er

Yine cem oluban itdiler efgân

Yine yaşlarına dökdiler kan

Kefenleyüb ‘Alî yudı o cânı

Baḳî’ içre çü defn itdiler anı

Dönüb mescide heb ḳayġulu aṣḥâb

Gelüb bir araya derildi aḥbâb

Dost yolunda canını verdi, şu bir gerçek ki yalanı kalmadı.

Bu halini gören ashap âh etti, “Sadık olan doğru yolu buldu.’’ dediler.

Sen imanımı kabul ettyisen, hemen şimdi ruhu al der.

Peygamberin aşkına canımı vereyim, çünkü O’nu görmedim, burada göreyim.

Peygamber hepimizden çok sana yakınmış ki o adam canına gitti.

Yine hep beraber olup bağırdılar, yaş yerine kan döktüler.

O canı Ali kefenleyip yıkadı, sonsuzluğa doğru onu yolcu ettiler.

Ashap mescide kaygılı bir şekilde döndü, hep bir araya geldiler.

Doḳundu bu denli yine pes bir oḳ

Yine efġân zârı eylediler çoḳ

[51b]

Yine yaḳdılar oda cânlarını

Göge çıḳardılar efġânlarını

Kim olmaz bu işe çâre dediler

Oňulmaz bizdeki yara dediler

N'idelüm deyüben âh eylediler

Ne ḳılalum çün Allâh eylediler

Gel imdi eyle-gil sen daḫi âhı

Ṣalâvât ver bulasın ṭoġrı râhı

Yine odlara yanmış bu cigerler

Yürekler pâre eyler bu ḫaberler

Nice yürekler ola doya bu derde

Ṣararub beňizi beňzeye zerde

Yine bir ok dokundu, yine ızdırap içinde ağladılar.

Yine canlarını ateşte yaktılar, bağırışlarını göğe çıkardılar.

Bu işe kim çare olacak? Bu bizdeki yara tedavi edilemez dediler.

Allah'ım ne yapalım diyerek ah ettiler.

Gel şimdi sen salavat ver ki doğru yolu bul.

Bu ciğerler yine ateşlerde yandı, bu haberler yürekleri parçaladı.

Nice yürekler bu derde doydu, yüzleri yine sararıp soldu.

Bu dertlerden nice olmaya taġ

Bu derde uğrayanlar olmaya saġ

Ḥabîbüň derdi yarenler öküşdür

Ki ḥayvânlar daḫi duymaz ne işdir

Ṣalâvât vir imdi cân ile sen

Diyeyim yine bir dertlü ḫaber ben

Eger diyene bulursam ifâḳat

İşidenlerde hiç ḳalmaya ṭâḳat

Ger dilersiz bulasız oddan necât

Derdile iydüň essalavât vesselâm

Meger günlerde bir gün şâh-ı kevneyn

Çıḳub ḫuṭbe oḳur ol mâh-ı kevneyn

Dedi Allâh içün işbu deveyi

Verürem isterem Ḥaḳ'dan deveyi

Derdi ḥaḳḳ'içün mâlını Ḥaḳḳa

Varanlar irgürür yolunu Ḥaḳḳa

Bu dertlerden yine bir dağ oldu, bu derde uğrayanlar sağ kalmadı.

Yarenler Allah'ın sevgilisinin derdi çoktur, ki hayvanlar dahi bunu duymaz bu nasıl bir iştir?

Sen şimdi salavart ver, sana bir dertli haber daha vereyim.

Eğer diyene şifa bulursam duyanlarda hiç güç kalmaz.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Meğer ki günlerden bir gün iki cihan padişahı ay yüzlü çıkıp bir hutbe okur.

Allah için işte bu deveyi veririm ve deveyi Allah'tan isterim.

Allah için malını Allah'a ver, verenler yolunu Allah'a verirler.

Meğer bileydi bir ‘Arabî anda

Varaydı bir deveciğı yanında

Naẓar ḳılub deveye didi Sulṭân

Bizümçün yâ ‘Ömer alġil bunu sen

Resūl içün ‘Ömer çün bunı aldı

Resūl kendüye merkeb anı ḳıldı

Ġazâya gider idi binüb aňa

Acâibler diyeyim diňle saňa

Meger bir gece ṭaşra çıḳdı ol şâh

Utandı gün yüzün göricegiz mâh

Resūlullah o gice çıḳmış idi

Devecük ḥavli üzre çıḳmış idi

[52a]

Gelüb geçmek diler öňünden ol cân

Selâmullah ‘aleyküm dir o sulṭân

Eğer bir Arap onda olduğunu bilseydi, bir deveyle yanına giderdi.

Sultan deveye bakıp “Ömer bizim için bunu al.’’ dedi

Peygamber için Ömer bunu aldı, peygamber kendisine eşeği verdi.

Ona binip din için savaşmaya giderdi, sana acayip bir şey diyeyim.

Meğer bir gece o şah dışarı çıktı, o ay yüzlü gün yüzü görünce utandı.

Peygamber o gece çıkmıştı, deveciğin üzerine tüm gücüyle çıkmıştı.

O can önünden gelip geçmek ister, o sultan selam verip aleyküm der.

Dönüb andan yana ḳıldı naẓâr şâh

Selâmın aldı anuň ol yüzi mâh

Ṭuru-gelüb deve ey bâ-uṣūl dir

Benüm ḥâlimi diňle yâ Resūl dir

Didi ben mülki idüm bir kişininüň

Adına Aġżab eydürlerdi anuň

Ḳaçub andan çü düşdüm yazıya ben

Ki di-gil ḥâlimi iy pâdişâh sen

Gice oldı çü geldi yırtıcılar

Ki dört yanımu aldı yiyiciler

Didi incidmeňüz biri birine

Kim olmaz işi işleyen birine

Resūluň merkebidür didiler bu

Yemek câiz deġüldür kim bunu ḳo

Yanumdan yine ayrıldılar anlar

Yimediler yine ḳovdular anlar

Şah dönüp ona baktı, O ay yüzlünün selamını aldı.

Deve gelip yavaşça “Ey peygamber benim halimi dinle’’ der.

Ben bir kişinin malıydım, ona Agzab derlerdi.

Ondan kaçıp bir ovaya düştüm, ki ey padişah sen halimi dinle.

Gece yırtıcılar geldi, ki dört yanımı yiyici (hayvanlar sardı)

Biri birine “İncitmeyin, iş yapan birine bu yapılmaz’’ dedi.

Peygamberin eşeğidir, bunu yemek caiz değildir dediler.

Onlar yine yanımdann ayrıldılar, yine onlar yemediler, kovdular.

Diledüm gündüz oldı otlayam ben

Çü ḳarnum aç idi benüm ṭoyam ben

Aġaçlar otçaġızlar çaġrışurlar

Berü gel seni deyüşürler

Resūluň merkebini diler isen

İşidürdüm nebâtatdan anı ben

Ḥâle düşdüm ḳapuňa iy yüzi maḫ

Binit oldum saňa eyâ güzel şâh

Veli var ḥâcetüm ḳatunda iy cân

Didi di-gil baňa ne dir o Sulṭân

Didi kim aḫiretde merkebüň ben

Olam bu ḥâcetüm ḳıl-ġıl ḳabul sen

Daḫi bir ḥâcetüm budur Ḥabībüm

Ki benden öň gidersiň ey ṭabībüm

Vaṣiyyet ḳıl benüm arḳama kim sen

Kimesne binmeye incinirüm ben

Gündüz olunca otlamak istedim, çünkü karnım açtı doymak istedim.

Ağaçlar, otlar bağrıştı. Buraya gel diye söylediler.

Peygamberin eşeği ne istersin dediler, ben bunu bitkilerden duydum.

Ey ay yüzlü, senin kapına geldim. Ey güzel şah sana binek oldum.

Huzurunda bir sıkıntım vardır. O sultan "Nedir bana söyle.'' dedi.

"Ahirette de senin eşeğin olayım, sen bu sıkıntımı gider, kabul et.'' dedi.

Bir sıkıntım da budur, ey sevgili peygamberim, benden önce gidersen...

Benim arkamdan vasiyet et, kimse binmesin ben incinirim.

Daḫi bağlatmayalar hiç baña yük

Benümle iltmeyeler her yaña yük

Yaraludur yüregüm ey güzel şâh

Ḳabul et ḥâcetümü ey yüzi mâh

Didi server ana bilgil yaḳîn sen

Revâ ḳıldım muradıñı senüñ ben

[52b]

Dedi kim Fatıma'ya ey kızum sen

Ögüt dinle benim işbu sözüm sen

Devecügüm benüm sen besleyesin

Anı kendü elüñle besleyesin

Hem arḳasına sen yük urturmayasın

Anı kimesneye urdurmayasın

Hem etdi Fatıma bu sözü maḳbūl

Şu verüb anı yemler müdâm ol

Benimle gelmeyenler bana hiç yük bağlamasınlar.

Ey güzel şah, yüreğim yaralıdır. Ey ay yüzlü, bu sıkıntımı sen kabul et.

Peygamber “ Şunu bil ki senin isteğini ben kabul ettim’’ dedi.

O iki dünyanın şahı dünyadan gidince vasiyet etti.

Fatıma’ya “Ey kızım sen benim bu sözümü dinle.’’

Deveciğimi sen kendi elinle besle.

Hem arkasına yük koyma, kimse de oturmasın.

Bu sözü Fatıma kabul etti, (sonra) su ver onu devamlı yemle (dedi).

Meger Fatıma bir gece önden

Çıḳar ḥavlisi içine evinden

Devecik ḥavli içre çökmüşdi

Pes ayrılıḳ odına çoḳ çekmişdi

Göricek Fatımâ'yı turdı yerinden

Selâm idüb dedi cânım kızım sen

Yemek içmek bana hiç seňmez oldı

Gözümüň yaşı hergiz diňmez oldı

Gidelden didi dünyâdan ol sulṭân

Ḳılıyorum gece gündüz zâr-ı efġân

Duyamadım firâḳa uş giderem

Bugün ben dahı bundan naḳl iderem

Atâ ňe gönderür misin ḫaber sen

Varıcaḳ anda şâha ne diyem ben

Firâk vü hasretini türki söylegil sen

Neyse ḥâliňi baňa digil sen

Fatıma bir gece önden, evinin çevresinden çıktı.

Devecik içe çökmüştü, ayrılık ateşiyle çok üzülmüştü.

Fatıma'yı görünce yerinden kalktı, selam verip "Canım kızım'' dedi.

Yemek içmek bana haram oldu, gözümün yaşı asla dinmez oldu.

O sultan düyadan gitti, gece gündüz feryat ederek ağlıyorum.

Duyamadım, ayrılığa giderim, ben bugün bile bunu anlatırım.

Babana haber gönderir misin? Şaha gidince ben söyleyeyim.

Ayrılık ve hasretini, halini neyse bana söyle.

İşitdi Fâtıma bu sözi andan

Fiġân eyledi aġladı oradan

Bu halde Fâtıma iderken efġân

Varıcak anda şâha ne diyeyim ben

Gelüb kendüye gördi pes revânı

Ki virmiş ol devecik anda cânı

Görüb Fatımâ anda eyledi ah

İşidenler candan kıldı bizâr

Didi kim zihi ‘ışḳ sende göründi

Ya sende görisen kimde göründü

Ṣabâḥ oldı kefen eylediler ḫoş

Ki sinle ḳazub anı gömdüler ḫoş

Gör ol hayvanın ne hoş boldı vuślat

Sen insansın niçündür böyle ġaflet

[53a]

O ḥayvân iken irdi Muṣtafâya

İrişdi rūhı anın hoş safâya

Fatıma bu sözü ondan duydu, bağırarak ağladı.

Fatıma bu halde ağlarken şaha gidip ne diyeyim?

Kendisi gelip yürüyen kişiyi gördü, ki o devecik orada canını vermiş.

Fatıma görüp ağladı, onu duyanlar canından bezdi.

Aşk sende göründü, ya sen de gör kimde göründü?

Sabah olunca kefenlediler, ki mezar kazıp deveyi güzelce gömdüler.

O hayvanın nasıl sevdiğine kavuştuğunu gör, sen insansın bu nasıl bir dalgınlık?

O hayvanken Mustafa'ya ulaştı, ruhu mutluluğa erişti.

Sen insansın nicün yâd olasın

Salavât vir ki anda şâd olasın

Pes imdi sen sen nice ümmetsin ey cân

Yolunda terk idüb virmeyesin cân

Ki ḥayvândan daḫi kemtersin aňla

Naṣiḥatdür sözüm ki ḳatı diňle

Uzaḳdur menzilüň var gözlerüň aç

Ġanîyken olasın sen nişe muḥtâc

Bu ömrü ḥak yoluna varmadı ṣarf it

Yolun ki düz iken var imdi düz it

Ḳapuldun nefse ü şeyṭâna ḳaldıň

Ḥaḳḳa ḳul iken uş nefse ḳul oldıň

Uyub vesvesesine ol lâ’înüň

Bitürdüň bilmedin o tâze dînüň

‘Acebdür bu niçe ‘âlem bil iy yâr

Ḳılurlar dün ü gün hem ḥaḳḳı iẓhâr

Sen insansın, hatırlanasın, sakavat ver ki mutlu ol.

Ey can, sen ümmetsin, yolunca canını terk etmelisin.

Ki hayvandan da değersiz olduğunu anla, bu sözümü mutlaka dinle çünkü nasihattir.

Uzaktan gidecek bir yerin var gözünü iyice aç, çokken neden muhtaç birisi olasın?

Bu ömrü Allah'ın yoluna sarf et, yolun düzken şimdi düz git.

Nefsine ve şeytana kapıldın, Allah'a kul iken nefsine kul oldun.

O lanetlenmiş şeytanın vesvesesine uyup o bozulmamış dinini bilmeden bitirdin.

Ey yar, bu nice alemi sen bil ki çok acayiptir. Gece ve gündüz Allah'ı açığa çıkarırlar.

Olarıň ḥak sözini dinlemezsin

Ṣanasın sözlerini anlamazsın

Veli bir kez vesvesesine anuň

Uyarsın atuban ötelere cânuň

‘Acebdür bu senün işiň ḳarındaş

Niçün ḳorkuben dökmeyesin yaş

Varub Ḥaḳ yerin-içün akmasın

Gice gündüz ol nefsine uysın

Niçün dinini dünyaya satarsın

Niçün ḥaḳ söyleyene taş atarsın

Niçün Ḥaḳḳ söze meylin yokdur artıḳ

Nedendür ki Ḥaḳ işlerden śafâ yok

Niçün Ḥaḳḳ söze kulaġın olmaz ger

Nedendür ‘ayniyyet olsa şevḳin artar

Onların doğru sözünü dinlemezsin, sözlerini anlamadığını sanarsın.

Bir kez onun şüphelerine uyarsan canını ötelere atarsın.

Kardeş, senin bu işin acayiptir, neden korkup gözyaşı dökmüyorsun?

Hak için akmasın, gece gündüz o nefsine uysun.

Neden dinini dünyaya satarsın? Neden gerçekleri söyleyene taş atarsın?

Neden doğru söze yönelmiyorsun? Neden doğru işlerde mutluluk bulmuyorsun?

Neden doğru sözde kulağın olmaz? Neden ikisi bir olsa şevkin de artar.

Niçün aňub günâhın aġlamazsıň

Niçün işleriň aňub ġam yemezsiň

Niçün maġrūr olursun dünyâya hay

Elüňden çıḳa bir gün edesin vay

Neden kopar bular bilür misin sen

Kopar bular kamu tolu emelden

Kısa ömrün uzun śanursın ey yâr

Kılursın uzun uzak sanlar var

[53b]

Alubdur gözleriňi ḫâb-ı ġaflet

Iraġ olduň Ḥüdâdaň zihi ḥasret

Alubdur göňlüň evin ḥubbu dünyâ

Alubsın dünyânuň ḥubbundan şeydâ

Çekersin dünyanın cevr ü cefâsın

Aceb budur ki görmezsin sefâsın

Neden gümahlarına ağlamıyorsun? Neden yaptığın işlerini hatırlayıp üzülmezsin?

Neden gururlu davranıp dünya elinden bir gün gidecek,sonra vah vah edersin.

Bunlar bütün isteklerden koparlar ama neden koparlar bilir misin?

Ey yar, kısa ömrünü uzun sanırsın, uzun edersen uzak sanırlar.

Gözlerini bir gaflet uykusu alır. Allah'tan uzak oldun Allah'tan uzak oldun hasret kaldın.

Gönlünün sevgisini dünya alır, dünyanın güzelliğinden divane olursun.

Dünyanın çilesini çekersin, mutluluğunu görmezsin.

Bu ḳatıda bir iki gün ḫoş olduň

Śanasın bil ki bunda tuş olduň

Bu dünyâ baglayub al der yoluňı

Tutarak sözden ol bir gün elüňi

Bunun cünni hevâdur ger bilürsen

Bunun zevki cefâdur ger bilürsen

Bu dünyâya ṣaḳın aldanma ḳardaş

Yoluň baġlamasun bu tuḥfe ḳumaş

Bu maḥrūm eylemüşdür niçeleri

Ki yoldan çıḳarubdur niçeleri

Buna mağrur olan mahrūm olubdur

Veli aldanmayan merhūm olubdur

Budur kamu olan günâhlara baş

Ḥadisdür Mustafâ'dan dinle gardaş

'Amel dünya ile olmaz bürader

Kanı imdi anı terk it bürader

Burada bir iki gün iyi oldun sanırsınama mağlup oldun.

Bu dünyaya bağlanıp yolunu al der, o sözden elini bir gün tutar.

Eğer sen bilirsen bu dünyanın hepsi geçici bir hevestir, bu dünyanın zevki eziyettir.

Bu dünyaya sakın aldanma kardeş, bu hediye kumaş senin yolunu bağlamasın.

Niceleri mahrum etmiştir, ki nicelerini yoldan çıkarmıştır.

Buna karşı gururlu davranan mahrum olur, aldanmayan ise korunur.

Bütün günahlara baş olan budur, Hadisi Mustafa'dan dinle.

Işler dünya ile olmaz kardeş, şimdi hadi dünyayı terk et.

İde terk anı tuta Ḥaḳḳ yolunı

Çeke dünyâdan ol külli elini

Oruç tut dünyada yeterse gücün

Açılsın cennetiyle ol orucun

Daḫi uzlet ḳıl işbu ḫalḳdan ey yâr

Naṣîḥâtdür sözüm sen ḳıl ḳabūl var

Ki ḫalḳa ḳarışanlar oldı muḫtâc

Yürü var sözüm aňla gözleri kim aç

Demişdir mu'cîdi bu kâinâtuň

Şefâ'tçisi ol ḳamu uṣâtuň

Şeker lafẓından kim böyle buyurdı

Ki gele duta bir ḳavm bu yurdı

Ki vâizler çoġ ola ol zamânda

Velīkin az ola 'âlimler anda

İdeler vâiz ki lakin tutmayalar

Şu Ḥaḳ sözi kulaġa ḳoymayalar

Dünyadan elini tamamen çeksin, doğru yola gitsin.

Dünyada gücün yeterse oruç tut, o orucun cennete açılsın.

Ey yar bu halktan uzak dur, bu sözüm sana nasihattir sen kabul et.

Ki halka karışanlar muhtaç oldu, sözümü anla gözünü aç.

Bu kainatın ortaya çıkaran bütün isyan edenlerin şefaatçisi olur demiştir.

Şeker sözlerinden kim böyle buyurdu? Ki kavim gelip bu yurdu tutar.

Bu zamanda öğüt verenler çok olur ama gerçek alimler azdır.

Bu doğru sözü iyice anlamayanlar öğüt verirler ama tutmaazlar.

Yine ‘âlimlere haḳḳa uymayalar

Diyeler kendileri hiç gitmeyeler

Daḫi kendü hevâlarına ‘ilmi

Kim uydururlar ol ḳorḳu degil mi

[54a]

Çoġ olıser dilince virici az

Gele ḥaḳ yoluna gelmeden vaz

Dediler yâ Resūl, Ḥaḳ’a beyân it

Ne vaḳt olur bize anı ayân it

Dedi şol vaḳt oḳuyan olusardur

Namâz ḳılmaz ḳılan az olusardur

Severler ḳâḍılar rüşvetli işi

Biter her işin rüşvetli kişi

Eger ḥaḳdur eger bâṭıldur ol

Ki rüşvetsiz ola olmayâ maḳbūl

Yine alimler doğruya uymaz, kendileri hiç doğruya gitmezler.

Kendi isteklerine ilmi korkmadan uydururlar.

Diliyle veren çok olur ama çoğu doğru yola helmeden vazgeçer.

Ya paygamber, Allah'a söyle, ne zaman olur sen onu bize açıkça söyle.

Şu zamanda okuyanokuyan okur, namaz kılmayanlar kılanlar azdır.

Kadılar rüşvetli şi severler, insanlar her işini rüşvetle bitirir.

Doğru ya da yanlıştır, ki rüşvetsiz olanlar doğpru kabul edilmez.

Ḳarışmak pes bularuňkilere

Kişi Ḥaḳ yoldan çıḳara

Gel imdi uzlet et sen daḫi ḫalḳdan

Iraġ eylemeyeler seni ḥaḳdan

Veli bil uzleti olur ney-ile

Olur ḫalḳdan ṭama'un kesmeg-ile

Ṭama' kesmek neyle olur bil anı

Diyeyim saňa pes işitgil anı

Ölüm aňmaġ-ıla ṭama' bil

Gel imdi gece gündüz aňa ṭoġrıl

Uzun uzaḳ ṣanudan vaz gel var

Bu ömrü ṣanmaġıl çoḳ uzadurur

Ḳıyâmet ḳopmaġa bilgil yaḳındır

Geyüb şöhret ṭonını ki yaḳındır

İşidiň kim Muhammed Mustafa'nuň

Dediği işte geldi bir bire anıň

Bunlara karışma ki bunlar insanı doğru yoldan çıkarır.

Gel sen şimdi halktan uzaklaş ki seni doğrulardan uzaklaştırmasınlar.

Uzaklaşmak ancak halktan açgözlülüğü kesmekle olur.

Açgözlülüğü kesmek nasıl olur bilir misin? Bne sana şimdi söyleyeyim sen de bil.

Açgözlülük ölümü hatırlamakla olur, gel sen şimdi gece gündüz ona doğru yürü.

Sen gel bunlardan uzak dur, bu ömür sanma ki çok uzundur.

Bil ki kıyamet kopmaya yakındır, şöhret kıyafetini giymeye yakındır.

Siz şimdi Muhammed Mustafa'nın bir bir dediğini duyun ki hepsi oldu.

Zaman çok âhir olmağa ‘alâyım

Sana bir hoş hadîs taḳrir ideyim

Çekesin elini tolu amelden

İdesin sen gereklüsin ‘amelden

Ne dimişdür Ḥabîbullah diñle

Uzak sanma didügi Ḥaḳdur añla

Gele bir ṭâife aḫir zamânda

Zinâlar çoġ ola hem dedi anda

Ola fâsıḳ ḳocası vü yigidi

Daḫi avratlaruñ ḳalmaya ödi

Anlardan hezâr etmeyeler hiç

Görüben yüzlerin örtmeyeler hiç

Daḫı bir ḳavm gele dedi Muḥammed

Ki mesciḍler ṫola dedi Muḥammed

Olanlar cem’ kılmaġa namâzı

Unudalar namâzı ve niyâzı

[54b]

Oturub dünyâların söyleşeler

Oturub birbirin ḳulaşalar

Bu zaman son zamandır, sana hoş bir hadisi tekrar söyleyeyim.

Elini bütün işlerden çek ki gerekli işler yapasın.

Allah'ın sevgilisi ne demişti dinle, uzak sanma anla ki dediği gerçektir.

Son zamanda bir cemaat gelecek ki zinalar çok olacak dedi.

Oğlu ve kocası doğru yoldan sapacak ki kadınlar çok korkacak.

Onları görünce yüzlerini örtmeyen binlerce kadın olacak.

Hz.Muhammed bir kavim gelecek ki mescidler dolacak dedi.

Hepsi bir olup namaz kılmayacak, namaz ve duayı unutacak.

Oturup dünyayı konuşurlar, oturup birbirini konuşurlar.

Meger ḥâcetlerü yoḳdur Ḫüdâ'dan

Utanmazlar Celâl-i Kibriyâdan

Bezer Taňrı olaruň gibi ḫalḳdan

Iraġ olan bulardur zira Ḥaḳdan

Bularıň gibi ḫalḳı Ḥaḳ Te'âlâ

Ḳaçan maḳbūl ediser dürr-i Mevla

Ḥabîbüň sözlerini diňledüň mi

Neler dimiş ey ḳarındaş aňladıň mı

Ya bildin kim yaḳîn imiş ḳıyâmet

'Aceb var mı dediğinden alâmet

Gel imdi ac gözün ġafletden iy yâr

Utan ḥaḳdan yaňanı gönülden

Yapışgil evliyânuň etegine

Kim ilet ol seni bekler begine

İdersen kesb anuň-ıla âşinâlıḳ

Olasın pâyı geda senden gedalıḳ

Allah’tan istekleri yoktur, O’nun yüce büyüklüğünden utanmazlar.

Allah da onların bu halinden bıkar ki bunlar Allah’tan uzak olanlardır.

Allah bunlar gibi halkları nasıl kabul eder?

Allah’ın sevgilisinin sözlerini dinledin mi? Neler demiş kardeş, anladın mı?

Kıyamet ne kadar yakınmış anladın mı? Acaba söylenen alametlerden de (haberin) var mıdır?

Sen şimdi gel gözünün uyuşukluğundan vazgeç, Allah’tan utan.

Evliyanın eteğine yapış, ki o seni iyiye ulaştırmayı bekler.

Onunla birlikte olmayı başarabilirsen senden yoksulluk gitsin, zengin olasın.

Dutarsıň dediğini bilişirsin

Ḥabibullâha bunda buluşursın

Ḳomaz müşkilleriň ḥall ider ol şâh

Ki cehd idüb yetişirgil aňa râh

Dutarsan dedügimi ey burâder

Ḳopuser cân elinden ḥubb-ı server

Hemân olur muḥabbet ḥâsıluň pes

Senün şâh olusar pes ḥâṣıluň pes

Muḥabbetden açılur ḳapular bil

Muḥabbet'den bulur maḳsūdunı dil

Muḥabbet ḥaṣıl etdüňse ḳarındaş

Bir dosta ki çekme ḥalḳa baş

Kim olan ḥalḳ ile ḥaḳdan ıraḳdur

Ki ḥaḳdan ıraġ olmaḳ ki firâḳdur

Yüri dosttan yaňa aňlamagil sen

Bu nefs arzusına bağlanmaġıl sen

Dediğini yaparsan iyi olursun, Allah'ın sevgilisiyle buluşursun.

O şah sıkıntıda olanların sıkıntılarını giderir, ki çalışıp O'nun doğru yoluna ulaş.

Ey kardeş, dediğimi yaparsan peygamber sevgisi can elinden kana ulaşır.

Şah ortaya çıkınca hemen muhabbet de ortaya çıkar.

Kapılar muhabbetle açılır sen bunu bil, istenen şey ancak muhabbetle bulunur.

Ey kardeş muhabbet ettiysen dosta da halka da baş kaldırma.

Ki halk ile olan Hak'tan uzaktır ki Hak'tan uzak olmak da ayrılıktır.

Dosttan yana sen yürü, bu nefsin arzularına bağlanma.

İrişdi dostuna bulasın safânı

Anasın anda bu benni tevâyı

Ki ḳaçmış bir ḳulundur ol senüňdür

Yüzi ḳarasına baḳma anuň dür

Olur mâḳbūl o demde kamu sözler

Göricek dosta yüzini anda gözler

[55a]

Ger dilersiz bulasız oddanden necât

Derdile iydün esselavât vesselâm

İlâhī sen naṣīb it yine seni

Dilerem yine senden yine seni

‘Amel eylemedim kim umam andan

Baňâ ḫoşnud olasın sen ‘âmelden

Saňa layıḳ olacaḳ bir işim yoḳ

İlâhī yüzüm ḳara sucum çoḳ

Dostuna ulaş ki mutluluğu bul, sonra bu kötü zamanları hatırla.

Ki kaçmış bir kul senindir, yüzünün karasına bakma.

O zamanda bu sözler kabul olur, gözler o zaman dostun yüzünü görür.

Eğer isterseniz ateşten kurtulursunuz. Dert ile (peygambere) selam ve salavat verin.

Ey Allah'ım, sen yine seni nasip et, ben senden yine seni isterim.

İşlerimi (üzerime düşen şeyleri) yapmadımki senden isteyeyim. Sen dünyada yaptıklarımdan (yine de) memnun ol.

Sana layık olacak bir işim yok, ey Allah'ım yüzüm kara suçum çok.

Ḳamularun ḳapuňa armaġanı

Ki vardır eyletürler saňa anı

Benüm de armaġanum yüz ḳarası

Ṭapuna tuḥfe düzmişem veresi

Benem ol ‘âsı mücrim-i âvâre

Benem ol dermendi yüzi ḳara

Benüm ol ‘âṣi ve ‘âṣi İlâhî

Kim itdim dün ü gün sâfi günâhı

Geçürdüm ömrü ġaflet uyḫusundan

Ki fikrim yoḳ ḳıyâmet ḳorḫusundan

Günâhum var ki ol gelmedi benden

Dün u günni ḥayâsızlıḳ hem iden ben

Ki neyleyim şer işe dür kice kündüz

Dahı şer işe hiç döndürmeden yüz

Eger dünyâyı dübdüz arayalar

Benim gibi günahkâr bulmayanlar

Hepsinin senin huzurunda armağanı vardır ki onu da sana hazırlatırlar.

Benim armağanım da yüzümün karasıdır, hepsini hediye vermek üzere huzuruna dizdim.

Benim o işe yaramaz suçlu! Benim o dertli yüzü kara!

Ya Allah'ım benim o isyan eden, ki ben gece ve gündüz yalnızca günah işledim.

Bütün ömrümü dalgınlıkla geçirdim, ki kıyamet korkusuyla ilgili de fikrim yok.

O gelmedi benden çünkü gece ve gündüz ahlaksızlık ettim.

Kötü işe hiç yüzümü çevirmedim, gece gündüz kötü işler yaptım.

Eğer dünyayı dümdüz arasalar benim gibi günahkar olanı bulamazlar.

Günâhım çok mukırram yâ ilahi

Vâli suçluların sensin penâhı

Çogısa ne kadar benim günâhım

Degil çok rahmetinden padişâhım

İlahi rahmetün katresinden

Ne katre ger yetişe zerresinden

Ne zerre zerreden zerre olursa

‘İnâyet ger bize sulṭānum ḳılursa

Degil ancak benem bu mahlûkun heb

İder cürmüni ol siz zerre yâ Rab

İlahi günahı faẓlını senden dilerem

Dilemezem nidem kılmaz dilerem

Dilerem beyti m’amurun hakkıçün

Yedi kat yiridi kan gök hakkıçün

Bunun yâd eyledim nimetlerinden

Yarın şâd eylegil rahmetlerinden

Ya aziz Allah'ım, günahım çok, kabul ediyorum. Suçların bağışlayıcısı sensin!

Benim günahım ne kadar çoksa da senin rahmetinden çok değildir.

Ya Allah'ım rahmetinin damlasından, ne damlası en küçük parçasından bir parça yetişsin.

Eğer sultanım rahmetinden bize verirse, çok küçük bir parça (hatta) o parçadan da küçük olsa bile...

Ya Rab bu yaratılmışların günahlarının hepsi benim değil ancak Allah (bunun) zerresini dahi affeder.

Ya Allah'ım günahların affını senden isterim, ne yapayım...

Kabe'nin hakkı için yedi kat, yedi kat göğün hakkı için isterim ki...

Bu nimetleri hatırladım, yarın da merhametinden mutlu eyle.

Yedi tamu sekiz cennet hakkıçün

Oların yüzleri nûrı hakkıçün

[55b]

İlâhî hırsım aġzın aç kılma

Ġanisin sen ġayriye muhtâç olma

Kamu dertlüler derdi ḫaḳḳı'çün

Seḥer âşıḳlarıñ virdi ḫaḳḳı'çün

Belâ vaḳtinde ḳıl ṣâbirleriñden

Safâ devrinde et ṣâkirlerinden

Sınıḳ göñlü ol miskinleriçün

Ayaḳda ḳalmış o buruḳ sinelerçün

Şol arada ki bir can ḳala bir ḫū

Ḳoma imanda korḫu cânda ḳayġu

Yetim olanlarıñ başı ḫaḳḳıçün

Olaruñ yüregi yaşı ḫaḳḳıçün

Yedi cehennem sekiz cennet hakkı için, onların nur yüzlerinin hakkı için...

Ya Allah'ım ağzımı aç bırakma, sen çok verensin, hiç kimseye muhtaç etme.

Bütün dertlilerin hakkı için, seher vakti aşıklarının hakkı için...

Bela zamanında sabredenlerden eyle, mutluluk devrinde de şükredenlerden eyle.

O tembel kırık kalpliler için, ayakta kalmış o buruk kalpler için...

Şu arada bir can kalsın, bir Allah, imanda korku, kalpte kaygı bırakma.

Yetimlerin başı için, onların yüreiğinin yaşının hakkı için...

Şol vaḳit sinliġe duta yüzümüz

İlâhî nūrla ṭoldur sinümüz

İlâhî ulu adlaruň ḫaḳḳıçün

Daḫi sevgülü dostlaruň ḫaḳḳıçün

Bizi ṣaḳla ilahi yarın oddan

Kuş gibi geçirgil Ṣıraṭ'dan

Şu ġurbetde ġaribler aḫşâmi'çün

Seḥer vaḳtinde âşıḳlar demi'çün

Bizi raḥmetin ile yâd edesin

Daḫi Cennetleründe şâẕ edesin

Başıňda ma'ṣumlarıň siňildisi'çün

Düşeňde ḫasteler iňildisi'çün

Gider kibri vü buḫli içimizden

Götür küfür lafẓını dilimizden

Şu vakitte yüzümüz kabre doğrudur, sen kalplerimizi nurla doldur.

Ey Allah'ım! Ulu isimlerin hakkı için, sevgili dostlarının hakkı için

Yarın bizi ateşten koru, Sırat köprüsünden kuş gibi geçir.

Şu uzak yerdeki gariplerin akşamı için, saher vaktindeki aşıkların zamanı için...

Bizi rahmetin ile hatırla ki cennetlerin de mutlu olalım.

En başta masumlar için, düşen hastaların iniltisi için...

İçimizdeki kibri ve pintiliği gider, küfür kelimelerini dilimizden götür.

Yetim olanlaruň birincilügün

Bir araya gelüb dir incilügün

Bize ḳıl nefsümüz yâ Rab musaḫḫâr

Diyelüm derd ile Allâhu Ekber

Gecelerde dökilen yaşlar içün

Baġırlar dağı biten başlar içün

Ḳaraňu giceler ḳadri ḥaḳḳ-içün

Ḳatunda dostlaruň ḳadri ḥaḳḳ-içün

Saç üstümüze yâ Râb raḥmet bâbın

Naṣib eyle bize aşḳıň şarâbın

Hakikat mülkine irenler içün

Yolunda baş cân virenler içün

Sevenler seni gerçek hürmet içün

Katında Mustafâ'nın hizmeti içün

[56a]

Anıň sevgülü yârenleriçün

Şerī'ât birle ḳıl yârenleriçün

Birinci olarak yetim olanları bir araya getirip inci gibi diz.

Ya Allah'ım, bize nefsimizi ele geçirmeyi nasip et, dert ile "Allah büyüktür'' diyelim.

Geceleri dökülen yaşlar için, göğüslerde olan başlar için...

Karanlık gecelerin değeri için, dostların katındaki değeri için...

Rahmet kapını üstümüze saç Allah'ım! Bize aşkın şarabını nasip et.

Hakikat dünyasına ulaşanlar için, yolunda başını ve canını verenler için...

Seni gerçek sevenler saygı için severler, huzurundaki Mustafa'nın hizmeti için severler.

Onun sevgili arkadaşları için, doğru yolu göster.

Yaḳîn eyle saña biz ‘âsîleri

Gerekmez senden özge bize varı

İlâhi yakın vir ‘ayrıkı sen virme

Gözümüz göñlümüz senden ayrıma

İlāhī göñlümüzü ḳıl pür envār

Ve lüṭfuñ şerbetiyle bizi ṣuvar

Kerîmsin ya İlâhî sen Kerîmsin

Raḥîmsin ya İlâhî sen Raḥîmsin

İlâhî lüṭf umaruz sen Kerîmden

N’ola ḳul raḥmet umarsa Raḥîmden

Ḳuluñ sulṭân ḳatunda eksigi çoḳ

Kim ola ki İlâhî eksigi yoḳ

Ḳamu eksüklükleri iden ḳuluñ ben

Ki kimden kemterem ben kimden kim ben

Getürdügüm ḳamu ‘acz ile noḳṣâñ

İlâhî umaram faẕl ile iḥsân

Biz isyankalrları sana yakın eyle, senden başkası gerekmez.

Ya Allah'ım, yakınlık ver ayrılık verme, gözümüzü gönlümüzü senden ayırma.

Cömertsin ya Allah'ım, bağışlayıcısın.

Senden iyilik bekleriz, kul merhamet sahibinden merhamet isterse ne olur?

Kulun sultanın huzurunda eksiği çoktur, ki Allah'ın eksiği yok.

Bütün eksikleri yapan kulun benim! Ki değersizim ben kimim ki?

Bütün acizliğimi ve eksiklşğimi getirdim, senden lütuf ve bağışlanma isterim.

Gerçi yüzümün karası çoktur, kapına yüzümü koymaya yüzüm yoktur.

Egerçi çoḳdur yüzümüñ ḳarası

Ḳapuñ ḳoyub yirem yoḳdur varası

Muḥammed ḥürmetiçün yâ İlâhî

Ki ‘afv et **Ḫocaoġlı**’ndan günâhı

Anuñ âbâ vü ecdâdın ḳatuñda

İlâhî ḫâṣ eylegil ḥażretüñde

Kerem ḳıl daḫi îmânumuz ṣaḳla

Ki şeyṭânlar şerrinden ânı bekle

Daḫi evlâdımı ṣaḳla hevâdan

Müyesser eyle Raḥmânî ḳuvvâdan

‘İlim vir kim ‘amel olsun muḳârin

Ki ḫâṣ olsun senüñ ḳatunda yarın

Daḫi geçmiş te’alluḳdan ne kim var

Âhīret yerlerin eyle pür-envâr

Daḫi bize muḥibb-i dost olanı

Keremden yarlıġa-ġıl yâ Rab ânı

Yüzümün karası çoktur bu yüzden kapına varasım yok.

Ya Allah'ım Muhammed hakkı için Hocaoğlu'nun günahlarını affet.

O'nun ailesinin huzurunda bizi de beraber eyle.

Bize iyilik kıl, imanımızı sakla, şeytanların şerrinden uzak tut.

Evladımı heveslerden sakla, Allah'a ait şeyleri bize nasip et.

İlim ver ki işlerim yakın olsun ki yarın senin huzurunda güzel olsun.

Geçmişe ait ne var? Ahiret yerlerini ışıkla doldur.

Ya Allah'ım ! Bize dost olana iyilikler ver.

Daḫi her kim oḳursa bu kitâbı

İlâhī eyleme aňa ‘itâbı

Daḫi hem oḳudanuň yâ İlâhi

Bağışla ṣuçların afv it günâhı

Daḫi hem dinleyenler göňlüne nūr

Verib eyle yarın anları mesrūr

Ḳamumuz dileriz faẓlıňdan ey ṣâh

Bağışla ṣuçumuz ey yüce Allâh

[56b]

Bağışla ṣuçunı biz bî-nevânuň

Yüzi ṣuyına yâ Rab Muṣṭafânuň

Sen açduň yâ İlâhī baňa bâbı

Tamâm etdim çü faẓlıňla kitâbı

İlâhī eyledüň ḳalbüme ilhâm

Bu ma’ni nimetüňden in’âm

Didüm hem mu’cizâtın ol Ḥabībüň

Daḫi mi’râcın ol derde ṭabibüň

Allah’ım ! Bu kitabı her kim okursa ona zahmet eyleme.

Ya İlahi! Bu kitabı okutanın da suçlarını bağışla.

Hem dinleyenlerin gönlüne nur verip yarın onları mutlu et.

Ey yüce Allah! Hepimiz iyiliğinden isteriz, suçlarımızı bağışla.

Mustafa’nın yüzü suyu hürmetine biz sessizlerin suçlarını bağışla.

Ey Allah’ım! Bu kapıyı bana sen açtın senin lütfunla bu kitabı bitirdim.

Bu manaların lütfundan beni nimetlendirdin ve albime ilham verdin.

O sevgilinin mucizelerini ve dertlere şifa olan miracını söyledim.

Vefâtın daḫi dedüm yana yana

Cigerim ġarḳ edüben ḳara ḳana

Biḥamdillah tamâm etdüm kitabım

Açıldu dil göňülden afitâbum

Bu kez az itmeġe dutdum ümîdüm

Dü ‘âlemde Ḥaḳḳa itdim ümîdim

Sebeb eyleye sözüm Ḥaḳ Te’âlâ

Günâhımdan kice ol Rabb-ül A’lâ

Ki her bir ḳula etmişin bir bahâne

Ümîdüm bu ola ol bir bahâne

Ve śallallâhu te ‘alâ ‘ali seyyidina

Muhammedin ve âlihį ve śaĥbihi ecmâ’in

Ve Ahmedullâhı rabbil âlemįn

Bi-fazlın bi-rahmetike ya erĥamerrahimįn

Bunı yazdım yâdigâr olmak içün

bin bir dua’ kılmak içün

Vefatını da yana yana, ciğerimi kana bulayarak dahi söyledim.

Çok şükür kitabımı bitirdim, Hz.Muhammed gönlümden açıldı.

Bu kez ümit ediyorum ki az tuttum, Allah'a dua aleminden ümit bağladım.

Ey yüce Allah'ım sözümü günahlarımdan bağışlanmak için bir sebep kıl.

Ki her bir kula bir sebep verirsin, benim sebebim de bu olsun.

Hz.Peygamber'e, ailesine ve ashabına selam olsun.

Alemlerin rabbi olan Allah'ın herkesten daha çok övdüğü, merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım, senin merhametinle...

Bunu beni hatırlatması için ve bin bir dua almak için yazdım.

Okuyanı yazanı yazdırub dinlesin

Faẓlın ile rahmet eyle yâ ġanį

Her kim diler raḥmeti çok ḳazana

Fâtihâ okuya bunı yazana

Okuyan, yazan yazdırıp dinlesin ki ey cömert Allah'ım, sen de iyiliğin ile merhamet eyle.

Her kim bunu yazana Fatiha okursa, Allah'ın merhametini kazanır.

5. BULGULAR

Bu çalışmanın konusu Hocaoğlu'na ait Milli Kütüphane 06 Yz A 2580 Numarada Kayıtlı Mevlid'dir. Türk edebiyatı'nda yazılmış olan çoğu mevlid gibi mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Bu nazım şeklinin çok fazla tercih edilme sebebi belli bir beyit sayısının olmayışı ve beyitlerin kendi aralarında kafiyelenişidir. Bu durum kuşkusuz eserin müellifi tarafından avantaj kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra eserin muhtelif bölümlerinde beyit sayıları değişen gazellere yer verilmiştir. Genellikle aruzun mefâîlün/mefâilün/feülün kalıbı tercih edilmiştir. Eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini yansıtmaktadır. Bununla beraber eserin sade, anlaşılır bir dili vardır. Eserde Arapça, Farsça kelimeler ve tamlamalar sık sık yer almakla beraber bu kelimeler günümüzdeki anlamlarıyla kullanılmıştır.

Eserdeki bölümler arası geçişler sık sık*"Ger dilersiz bulasız oddan necât / 'Aşkıla (/derdile) diyin esselavât vesselâm''* şeklinde,okuyucunun peygambere ve ailesine selam verilmesini isteyen cümlelerle yapılmıştır. Bununla beraber eserde sık sık öğüt verici cümleler geçmektedir.

Söz konusu mevlid nüshasının bölümlerinde Türk Edebiyatındaki diğer mevlid metinleri gibi Allah'a yakarış, peygambere övgüyle beraber Hz. Muhammed'in doğumu, mucizeleri, yaşadığı iyi ya da kötü olaylar, miracı, vefatı, peygamber kıssalarına telmih, belli başlı kişilerin Hz. Muhammed'i gördüğü rüyalar gibi bir olay ya da hikaye anlatılmıştır. Aynı zamanda yer yer Kur'an-ı Kerim'deki ayetlere, peygamber hadislerine atıfta bulunan kısımlar da vardır.

Tüm bunlarla beraber şair sık sık okuyucusuna anlatılan hikayeden ders alınması gerektiğini hatırlatan cümlelerle seslenmekte, bununla birlikte okuyucusunu Hz. Muhammed'e selama, Allah'a dua ve tövbeye davet etmektedir. Bu açıdan mevlid metninin öğretici bir tarafı da söz konusudur.

6. SONUÇ

Bu çalışmanın esas konusu olan isim Hocaoğlu (Hāceoglı) ismidir. 15.yy. kaynaklarında Hocaoğlu ve Sinanoğlu isimli iki farklı şairin mevlidlerinin yazılış tarihleri aynıdır. Bununla beraber üzerinde çalıştığımız mevlid nüshası ile Sinanoğlu'na ait mevliddekibeyitler kelime kadrosu, anlatılan olaylar hatta ortak diyebileceğimiz beyitleri kapsamaktadır. Aynı zamanda tezimizin konusu olan nüshada hem "Sinanoğlu'' hem de "Hocaoğlu'' isimleri muhtelif bölümlerde geçmektedir.Bu sebeple söz konusu tez Sinanoğlu ve Hocaoğlu'nun aynı kişi olduğu düşüncesiyle incelenmiştir.

Mevlid türünün Türk-İslam Edebiyatında hususi bir yeri vardır. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan bu eserde diğer mevlidlerden farklı olarak muhtelif bölümlerde dört adet gazel yer almaktadır. Bu gazeller de metnin tamamında olduğu gibi sade bir dil ile yazılmıştır. Eserde Hz. Yusuf kıssası, Hz. Muhammed'in doğumu, mucizeleri, peygamberliğin gelişi, miraca çıkışı, Hz.Ebubekir'in yaptığı ticaret, Hz. Muhammed'in güzel ahlakı ve fiziki özellikleri, karşılaştığı zorluklar, vefatı, vefatının ardından dostlarının yaşadıkları üzüntü anlatılmaktadır. Şair eserde yer yer ahir zamanın kötülüğünden, insanların yanlışa meyletmesinden, riyakarlığın çoğalmasından yakınmış ve okuyucularına bununla ilgili öğütler vermiş ve sık sık kendisi ve tüm inananlar için Allah'tan bağışlanma dilemiştir. Şairin öğüt verme kaygısı eserin tamamında hissedilmektedir bu sebeple sanatsal bir dili yoktur, daha çok öğretici bir üslupla yazılmıştır.

Eser Eski Anadolu Türkçesi özellikleri göstermektedir ve sade bir dil ile kaleme alınmıştır. Çoğu kelime Türkçedir ve hem Türkçe hem de Arapça, Farsça kelimeler günümüzde kullanıldığı şekliyle eserde yer almaktadır. Eski Anadolu Türkçesine ait arkaik kelimelere eserde rastlanmaktadır. Bununla beraber aruz kusurları da mevcuttur. Eserde müellif veya müstensih hatalarından kaynaklanan eksik ya da yazımı yanlış kelimeler de mevcuttur.

7. KAYNAKLAR

Aksoy, Hasan. "Eski türk edebiyatı'nda mevlidler". *Türkiye araştırmaları literatür dergisi* 9 (2007), 323-332.

Alyılmaz, Semra. "Mevlid ve türk edebiyatında mevlid türü." *Atatürk üniversitesi türkiyat araştırmaları enstitüsü dergisi* 13 (2010), 195-202.

Bakırcı, Selami. *Mevlid doğışu ve gelişmesi*. Akademik araştırmalar, 2003.

Canım, Rıdvan. *Divan edebiyatında türler.* Grafiker yayınları, 2016.

Coşkun, Menderes. *Sözün büyüsü edebi sanatlar*. Dergâh yayınları, 2014.

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-türkçe ansiklopedik lūgat*. Aydın kitabevi, 2008.

Dilçin, Cem. *Örneklerle türk şiir bilgisi.* Türk dil kurumu, 1983.

Dilçin, Cem. *Yeni tarama sözlüğü*. Türk dil kurumu yayınları, 1983.

Doğan Aksan. *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara 2006.

Eroğlu, Süleyman. "15. yüzyıl türk mevlit edebiyatında atasözleri ve deyimler." *Türklük bilimi araştırmaları 35* (2014), 99-149.

Gönel, Hüseyin. "Nükte ve nüktenin aracı olan edebî sanatlar", *Electronic turkish studies* 2011.

İpekten, Haluk. *Eski türk edebiyatı nazım türleri.* Dergâh yayınları, 2019.

Köksal, Mehmet Fatih. *Mevlid-nâme.* Türkiye diyanet vakfı yayınları, 2011.

Köprülü, Fuat. *Türk edebiyatı tarihi*. Ötüken yayınları, 1980.

Külekçi, Numan. *Mesnevi edebiyatı antolojisi*. Aktif yayınları, 1999.

Mazioğlu, Hasibe. Türk edebiyatında mevlid yazan şairler. Türkoloji dergisi, (1974) 6(1), 35-62.

Mengi, Mine. *Eski türk edebiyatı tarihi*. Akçağ yayınları, 2016.

Okiç, M. Tayyib. "Çeşitli dillerde mevlidler ve süleyman çelebi mevlidinin tercemeleri". *Atatürk üniversitesi ilahiyat fakültesi dergisi* 1 (1975), 17-78.

Özön, Mustafa Nihat, *Osmanlıca-türkçe sözlük*. İnkılap kitabevi, 1979

Özön, Mustafa Nihat, *Edebiyat ve tenkit sözlüğü*. İnkılap kitabevi, 1954.

Pala, İskender. *İmale ile med arasında bir hata.* İlmi araştırmalar. 2000; 0(10): 107-112.

Pala, İskender. *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü*. Kapı, 2010

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü,* MEB yayınları, 1971.

Pekolcay, Necla. *Mevlid süleyman çelebi.* Türkiye diyanet vakfı yayınları,1993.

Şemseddin Sami. *Kamus-ı türki*. Çağrı yayınları, 2007.

Tolasa, Harun. "15. yy. Türk edebiyatı anadolu sahası mesnevileri". *Türk dili ve edebiyatı araştırmaları dergisi* 1 (1982), 1-13.

Uçman, Abdullah. *Sinanoğlu mevlidi (ümîzü'l-müznibîn)*, Kitabevi yayınalrı, 2013.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf terimleri sözlüğü*. Marifet yayınları, 1999.

www. tdk.gov.tr.//Tarama Sozluġu (erişim 01.07.2022)

www. tdk. gov.tr. // Turkiye Turkcesi Ağızları Sozluġu (erişim 11.09.2022)

www. tdk.gov.tr.// Turkce Sozluk (erişim 20.10.2022)

www.luggat.com (erişim 21.11.2022)

www.lugatim.com (erişim 01.02.2023)